ISSN 0-1301-0220-2
9 770130 102202
73
AYLIK KÜLTÜR-FİZİK DERGİSİ Haziran 2000 Sayı: 2000/06 Fiyatı: 800.000 TL. (KDV Dahil)

öKüZ

www.leman.com.tr

elbette bazen çiçek açıp bazen solacağım

baba beni başa sar ve biraz öyle dondur

Aksamsefasi

karşılaşmalar

metin üstündağ

yoo.. ben de yeni gelmiştim

çok bekletmedim ya, hayatım..

Akşamsefası

Şen Ola Futbol Şen Ola, Şen Ola Türkiye Şen Ola!..

METİN KURT

Türkiye'nin futbolda Avrupa'ya açılan penceresi Galatasaray, geçtiğimiz ay spor gündemiyle birlikte ülke gündemini de belirledi. **Fatih Terim** ve ekibinin yönetimindeki Sarı-Kırmızılı futbol emekçileri, futbolun beşiği İngiltere'nin güçlü takımlarından **Arsenal**'i finalde safdışı bırakarak **U.E.F.A. Kupası**'nı Türkiye'ye getirmeleri yediden yetmişe tüm Türkiyeliler'ce büyük bir coşkuyla karşılandı. Hatta kutlamalar Türkiye sınırlarını aşarak tüm dünyaya yayıldı. **Kafkaslar**'dan **Avrupa**'ya, **Amerika**'dan **Avusturalya**'ya kadar birçok ülkede yaşayan ve kendilerini Türkiye ile özdeşleştiren kitlelerde bu kutlama çılgınlığına katıldılar. Ne yazık ki, maçlardan önce olduğu gibi, kutlamalar sırasında yine çok can yandı, yine çok kan aktı. **Taksim Meydanı**'ndaki medyatik şovu izlerken, nedense futbolun tarihi bir film şeridi gibi gözlerimin önünden geçmeye başladı. **General Francisco Franko**'nun **Bernebau Stadyumu** için söylediği "**Bana 150 bin kişilik bir uyku tulumu yapın**" 'emrini' anımsadım. Daha sonra **Antonio Salazar**'ın "**Portekiz'i kırk yıl süreyle 3F; Fiesta (Şölen), Fadima (Örgütle Din), Futbol ile yönettim**" açıklaması geldi aklıma. Doğrusu neşem kaçtı. Bu işte bir bit yeniği vardı. Birileri futbolda şiddeti körükleyerek kazanırken, Türkiye halkları ve İngilizler düşman oluyor, bu nedenle en azından 300 milyon dolarlık bir turizm getirisinden yoksun ediliyordu Türkiye...

Futbolda Şiddeti Körükleyenler

Ortaçağda Romalılar, hayvanlar ve gladyatörlerle arenalarda doğrudan doğruya şiddeti çok açık bir biçimde sahneliyorlardı. Gaddar Roma İmparatorluğu'nun kanla beslenen iğrenç yüzünü yansıtıyordu bu gösteriler. Günümüzde ise başta medya şiddetten besleniyor. Şiddeti medya körüklüyor. Tutkudan çok, ekrandan ve yazılı basından kaynaklanan bir şiddettir söz konusu olan. Medya, rolleri ters-yüz ederek kitleleri yönlendirir, şiddete çağırır. Sanal kahramanlar, yani, "**onikinci adamlar**" sporcuların yerine geçip medyanın gözleri önünde, kendi gösterilerini ortaya koyarlar. Artık şiddet ekranın boşluğundadır. Medya, seyircinin durağanlığı bırakmasını ve gösteriye müdahale etmesini sürekli körükler. Atılan başlıklar çağrı niteliğindedir. Spor, prestij gösterisi olduğu kadar şiddet gösterisi olarak da sunulabilir, kullanılabilir. Militarizmin yeni spor ideolojisini **Natan** şöyle özetlemiştir: "**Sporcularımız, spor askerler durumuna gelmişlerdir. Bugün bütün dünyada uluslararası spor, açık ya da gizli kullanılan bir propaganda silahı, milliyetçilik duygularını kışkırtan, yeni psikolojik savaş yol ve yöntemlerini harekete geçiren bir araç olmuştur.**" Medya da sporu bir şiddet gösterisi olarak sunmakta ve kitleleri sürekli oyleme çağırmaktadır.

Başlangıçta İngiltere'de görülen ve oradan dünyaya yayılan "**Holiganlık**" iktidarların "canavar" yaratma politikasının bir parçasıdır. Bu politika kendi vatandaşlarını provake ederek başarıya ulaşır. Seyircinin cani veya kurban olması için seyirciliği bırakarak şiddet oyunu oynamasını medya körükler, iktidarlar da destekler. Spor-şiddet ilişkileri bu bağlamda ele alınırsa spordaki şiddet sorunu ve sorumluları ortaya çıkar.

Sporun kısa bir öyküsü

Sınıflı toplumun öyküsü aynı zamanda sporun da öyküsü olarak görülebilir ve spor olayı yapıldığı tarihsel kesitin maddi ve düşünsel ortamından soyutlanamaz. Sporun yönetimi ve ideolojisi toplumdaki iktidar yapısını ve egemen ideolojiyi yineler. Tarihsel süreç içinde sporun uygulama biçimleri, yapanları (Soylular, gladyatörler, profesyoneller) zaman zaman değişmiştir ama sınıfsal sonuçları aynı kalarak bugünlere gelinmiştir. Sonuçta atılan her gol emekçi kalesine girmiştir.

Bugün ister amatör, ister profesyonel sıfatlı olsun, popülerleşmiş her spor dalı ortak özellikler göstermektedir. Toplumun ilgi alanına itilebildiği ölçüde tekelci sermaye kuruluşlarının mali desteğinde bir çok spor branşı öne çıkabilmektedir. Özel kesimden, kamu kesimine kadar geniş bir yelpazede desteklenen spor bütünüyle politikanın içine çekilmiştir. Spora din gibi siyaset dışı bir imaj veren sermaye sınıf siyasetini "Spora siyaset karıştırılmasın" söylemiyle uygulamaya koymuş ve spor ortamını muhalif siyasete kapatmıştır.

Kullanılan sporcu tipleri

Spor arenalarında genelde iki tip sporcu kullanılmaktadır. Birinci tipe giren sporcular, uysal, özel yaşamlarında medyaya açık vermeyen, yöneticilerine saygılı, giydiği formayla övünen sporculardır. Arenalarda bu tip sporcuların ağırlığı vardır. Birinci tipe örnek olarak **Beşiktaşlı Ertuğrul** gösterilebilir.

İkinci tipteki sporcular, ilk tipin aksine derbederdirler, kumarbazdırlar, çapkındırlar, ayrıca da isyankardırlar, özetle özel yaşamları fırtınalarla doludur. Bu tipe giren sporcular, saha içinde ve saha dışında yarattıkları sansasyonlarla modern şovu arenaların dışına taşırlar. Bu tip sporcular **Televole** programlarının vazgeçilmez isimleri olarak kullanım değerlerini yitirmezler. Eskilerden **Tanju**, yenilerden **Sergen** bu tip sporcuların önde gelenleridir.

Sayıları az olmakla birlikte bazı dönemlerde egemenlerin canını sıkacak sporcular da kendiliğinden ortaya çıkabilmektedir. Ancak bu tip sporcuların spor yaşamları uzun sürmemektedir. Uyduruk öykülerle hemen spor gündeminden düşürülen bu tipe giren sporcular, egemenlerce ya kısa sürede yola getirilmekte ya da spor arenalarından dışlanmaktadırlar. Son dönemler için **Fenerbahçeli Kemalettin** bu tipe giren sporcular içinde en göze batanıdır.

Aksamsefasi

boy aynası

2 resim ve 1 fatih terim

1. resim: *filipescu, ispanya'ya transfer olmuş.. futbolcu antrenör son gün öyle vedalaşıyorlar.. ancak fatih terim'in ayağına bakın, terim'in ayağı topa basıyor.. hep bir hınzırlık, bir oyunbazlık var..*

2. resim: *terim, hasta ve koltuk değneğiyle yürüyebilen babasına "hesapta" koltuk çıkıyor.. babasına yardım ederken bile poz halinde.. elleri ceplerinde, fiyakası, cakası yerinde..*

sevin ya da sevmeyin, o bir racon adamı.: beğenin ya da beğenmeyin onun, bir tarzı var.. kendisine hep dışardan bakar gibi.. önce yapacaklarının ve söyleyeceklerinin mizansenini tasarlıyor sanki.. başarı onun için fiyaka ve caka daha çok.. kendi ömrünün ve işinin artist'i.. türk insanını çok iyi tanıyor.. ruhunu, zihniyetini, zaaflarını çok iyi biliyor.. bir nevi insan sarrafı.. işinin öznesi, işi kendisiyer yer kafası bir satranççı kafası gibi çalışıyor.. yer yer de bir mahalle delikanlısı gibi.. -kahvede toplu halde bir eleme maçı seyrederken, seyredenlerden bazıları ona aşkla, sevgiyle **"bizim piskopat"** diyorlardı- başarı göbek adı olsun ister gibi.. ona despot diyenler var.. ancak o: **"türkleri çalıştırmak ve türklerin kendilerini aşmasını sağlamak için illaki despot olmak gerekmiyor mu.. despot olmadan bir türk'ü nasıl çalıştırabilirsiniz ki?"** diye düşünüyor olmalı.. politikayı en fazla strateji tarafından kullanıyor.. bir adanalı olarak **yılmaz güney** ve **sakıp sabancı** ile ilişkisi nasıldı ve nasıldır acaba?. 'insan kaynakları' ekleri ve ibrahim sadri duyarlılığı arasında gidip gelen kolaj vecizeler söylüyor: **'yüreğin bütçesi olmaz', 'top neredeyse futbol oradadır'** gibi.. alanında liderlik ve takım oyununa dair konferans verecek kadar bilgiye ve deneye sahip.. **"türkiye'de teknik direktörleri üç dakikada görevden alırlar, böyle bir ülkede takım liderliği yapmak zordur", "devlet kademesindeki en üst makamlardan bile, özel kurye ile gönderilen mesajlarla takımı nasıl yönetmem gerektiği konularında akıl veriyorlar", "türkiye'de bir dakika sonra ne olacağını kestirmek bile mümkün değil.. fakat ben takımımın bir, bir buçuk yıl sonrasını planlıyorum", "benim mukavelelerimde sadece teknik direktör yazmaz, herşeyden sorumlu adam yazar"** gibi cümleleri var.. işini terleyerek yapıyor.. kızdı mı tam kızıyor.. neşesinde oyunbazlık var ama öfkesi çok şiddetli ve gerçek..

albert camus vicdanı

Akşamsefası

Kopenhag'da hali vakti yerinde "beyaz Türklerin" sportif amaçlı turistik çıkartmasına tek "uymayan" Avrupa'nın dört bir yanından gelmiş gurbetçilerdi. Zaten Türkiye'den gelenlerle aralarındaki mesafe de her yerde göze çarpıyordu. İngiliz magandalarıyla kavga eden, "kodu mu oturtan" yıllardır Avrupa'nın ara sokaklarındaki gizli ırkçılığa direnmeyi öğrenmek zorunda kalan delikanlılardı... Ve bir tek onlar "ünlüler" ile fotoğraf çektiriyordu. Zaten çektirmeyenlerin hepsi ünlü ve vakur(!)dular.

"Kopenhag'da Çingenem"

CÜNEYT ÖZDEMİR

Leeds'de yalnızdık. Kopenhag'da kalabalık. Hava da güzeldi. Ortam süperrr... Danimarka UEFA kupasının finaline talip olurken kuşkusuz sonucun böyle olacağını tahmin etmemiştir. Nitekim sokaklardaki Danimarkalılar da şaşkındı. Önce kalabalıklardan, sonra kalabalıkların öfkesinden. **"Bizde futbol bir sosyalleşme olayıdır. Rahatlama, eğlenme, sizde biraz farklı anlaşılan."** diyordu bir Kopenhaglı gazeteci. İkimiz de bir İngiliz pub'ının önünden geçen Galatasaraylıları izliyor, İngilizlerin laf atmalarının kavgaya dönüşeceği anı bekliyorduk. Üstelik yalnız da değildik. 40-50 gazeteci, kameramanlar, İngiliz ve Türk muhabirler. Acar savaş muhabirleri bekliyordu. Spor kameramanları pek ilgi göstermiyordu publara, kavgalara, suni öfke nöbetlerine...

Oysa sokağın birkaç adım aşağısında farklı bir şehir, farklı bir Galatasaray dolaşıyordu. Herkesin Kopenhag'a gelmek için bir bahanesi vardı. Haberciler bu milli davayı göstermek için gelmişlerdi, kimileri de bu milli davada kendilerini göstermek için. Anlaşılan o ki önümüzdeki yıllarda futbol taraftarlığı gibi bir kimlik, farklı bir arayışa da hizmet vermeye başlayacak, başlamış bile... İşadamları, mankenler, politikacılar, sporcular, haberciler ve hatta playboylara kadar kulüp üyeliği çoktan masonluğun gizemini veya lionsların, rotaryanların prestij ve güven arayışını fersah fersah geride bırakmış durumda. Özellikle 500 dolardan günlük turların başladığı düşünülürse bu yalnızca ünlüler kulübünü değil, zenginler kulübünü de bir tutkal operasyonuyla bir araya getiriyor.

Yani Kopenhag, tribünler hakkında en azından benim tüm önyargılarımın kırıldığı bir sosyal olay. Üstelik pek çok kişi de bunu çoktan keşfetmiş durumda. Kimin Galatasaraylı olduğunun bir önemi de yok, değeri de... Bir atkı, bir forma ya da bir bayrak kadar yakın herkes birbirine. **Sabancı**, **Hasan Cemal**, **Aykut Işıklar**, **Mahsun Kırmızıgül**, **Erol Aksoy**, **Kamer Genç**, **Mesut Yılmaz**, **Reha Muhtar** kadar yakınımızda ve yakındalar. Aynı tribünlerde, Kopenhag'ın aynı sokaklarında, ortak gol kaygılarında ya da İngilizleri sokak aralarında sıkıştırmalarda.

Kopenhag'da hali vakti yerinde **"beyaz Türklerin"** sportif amaçlı turistik çıkartmasına tek "uymayan" ise Avrupa'nın dört bir yanından gelmiş gurbetçilerdi. Zaten İstanbul'dan, Ankara'dan gelenler ile gurbetin 3. kuşağını temsil edenler arasındaki mesafe de hemen her yerde göze çarpıyordu. İngiliz magandaları ile kavga eden karşı çıkan, alttan almayan ve "**kodu mu oturtan**" yıllardır zaten Avrupa'nın ara sokaklarındaki gizli ırkçılığa direnmeyi öğrenmek zorunda kalan delikanlılardı... Gerçi son moda tezahüratları Türkiye'den gelenler kadar iyi bilmiyorlardı ama hiçbir sarı kırmızılının karısına, kızına laf edilmesine de onlar izin vermiyordu. Ve bir tek onlar "ünlüler" ile fotoğraf çektiriyordu. Zaten çektirmeyenlerin hepsi ünlü ve vakur(!)dular.

Kopenhag sokaklarına ilk günlerde sinen turistik hava maçtan bir gece önce yerini tedirginliğe bıraktı. Galatasaraylıların şehirdeki ezici üstünlüğü de kendini göstermeye başladı. Medyanın kuşattığı İngiliz pubları yavaş yavaş meraklı gözler tarafından da izlenmeye başlanmıştı. Saatlerce "**bir maymun gibi**" İngiliz, Türk ve Danimarka kameralarının ışıkları altında kalan İngilizler sarhoş olmaya ve sıkılmaya, sıkıldıkça da sokağa sarkmaya ve sarktıkça da...

Olayları kim başlattı, nasıl başladı bilinmiyor. Ben Kopenhag'ın dışında düzenlenen **Ahmet San**'ın organize ettiği o garip konserden yeni gelmiştim. Garip diyorum çünkü **Sivaslı Cindy**'den, Galatasaray forması ve elinde bir bayrakla sahneye çıkan **Ekin**'e sunucu **Deniz Seki**'den, **Emel Sayın**'ın o göz süzmelerine kadar uzanan şekil ve boş bir salondaki yapay coşkuya sürekli atıfta bulunulan konser, konser olmaktan çok kötü bir şaka ya da sanatçı ve mankenlere bedava maç bileti karşılığında ödetilen ceza gibiydi.

Otel'in lobisinde **Savaş Ay**, **Mehmet Ali Birand**, **Deniz Arman**, **Reha Muhtar** aynı masada oturmuş konuşacak ortak bir nokta arıyorduk. **Sadettin Teksoy** birkaç dakika önce masaya dahil olmuş ve ben ilk kez onun şaka değil gerçek olduğuna tanık olmuştum.

Telefon çaldı, olay çıktı denildi, koştuk gittik. İngilizler bir pubda sıkışıp kalmıştı, arada polisler önlerinde ise Galatasaray'ın gündüz sokakta görülmeyen yüzü. Ben acaba 2. bir Sivas olayı yaşanır mı endişesi içindeyken İngilizler bir hamle yapıp pubdan dışarı fırladılar. Sonrası malum görüntüler. Kaçanlar, ko-

valayanlar. Sokak arasında sıkıştırılıp "on'a karşı tek" dayak yiyenler. İşin kameralara sığmayan garip yanı tüm bunlar olup biterken etrafta biriken kalabalığın tutumuydu. Şiddeti kanıksamış bir ırkın ahvali olduğundan mıdır, şerbetlendiğimizden midir, orasını ben bilmem. Ama birkaç metre ötedeki şiddeti herkes çoluğu çocuğu ile ailece izliyordu. Ve hiç kimsede bir korku ya da panik havası yoktu. Hatta bir ara **Erman Toroğlu** gelip pubda sıkışanları denetledi. O arada imza dağıttı. Olaylar gecenin ikisinde bir başka pubda devam ederken playboylarımızdan **İlker Mengi** arkadaşları ile gelip olayları seyrettiler. Gazetecilerin günlerdir ellerini ovuşturarak, bekledikleri olmuş Tivoli ve çevresindeki publar Türkler'in ezici üstünlüğü ile çatışma alanına dönmüştü. Ve İngilizler ne zaman Türkler'i dövmek için hamle yapsalar bir ya da birkaç arkadaşlarını yerde bırakıp kaçıyorlardı. Göğüs göğüse mücadelede üstünlük bizim tecrübeli 3. kuşaktaydı. Sokak aralarında ise kim kimi yakalarsa...

Gerginlik gece 3'de hala devam ediyor, gazeteciler gitmediği sürece de biteceğe benzemiyordu. Polisler rica ettiler, biz de gittik.

Maç günü Kopenhag eşit sayıda Türk'ü ve İngiliz'i ağırlıyordu. Charterlar günübirlik turları taşımış, İngilizler publarda Türkler voltadaydı. **Tivoli Meydan Muharebesi** de Türkler'in ağırlığını koyduğu meydanda yapıldı. Tabii akşamına doğru İngilizler meydana daldılar ve yine birkaç arkadaşlarını bırakıp dönmek zorunda kaldılar.

Maç saatine yaklaşılırken yavaş yavaş Parken stadyumu da dolmaya başladı. Aslında Kopenhag'da futbolun ne anlama geldiğini anlamak için bu stada gelmek yeterli.

Son derece modern bir mimarisi olan stadda her şey rahatlık ve keyif üzerine kurulmuş durumda. Dışarıda stada girmeden pek çok cafeye gidebilir, bowling oynayabilir ya da bir barda takılabilirsiniz. Bunların hiçbirinin bizim köftecilerle alakası yok. Hepsi son derece özenli, temiz ve şık yerler. Ardından içeriye girdiğinizde bir sinema locasına çıkıyorsunuz. İçerisi ise tam bir şenlik. Olduğun gibi gel partisi...

Ben Parken stadına girer girmez karşımda **Cemal Enginyurt**'u buldum. Ee, bir parça insan çekiniyor haliyle... Milletvekillerinin arasında oturuyordu ama ayakkabılarını çıkarıp oturduğu koltuğun üzerine çıkmış ceketi omuzunda ayakta duruyordu. Biraz ileride Kamer Genç Galatasaray şapkası başında, diğer milletvekilleri gibi takım elbise ile oturuyordu. Arkada Emniyet güçlerini temsilen **Memoli** (yine takım elbise ile) ve babası ayaktaydılar. Topuklu terlikleriyle **Şebnem Çapa** ve **Şamdan ailesi** az ötede.

Sol tarafımızda kale arkası çılgınlar gibi eğleniyor bizim tribünde ise ayağa kalkan fırçayı yiyip oturuyordu.

Maçtan önce tribünler coşsun denilerek şarkılar çalınmaya başlandı. Sosyal yönü böylesine güçlü bir takıma görünen o ki yeni marş ya da marşlar gerekiyor. Galatasaray marşına tribünler zorla da olsa katıldı ama bu abuk tempoya klasik Türk sanat müziği sevenlerin bile katılması imkansız. Ardısıra, seri bir şekilde çalınan parçalar Danimarka'da yaşayan gurbetçileri çok çok eğlendirse de tribünlerde İngilizler'den daha fazla moral bozukluğu yaratıyordu.

İmdada hakemin düdüğü yetişti. Yanımda oturan bir adam 45'er dakikadan 90, 15'er dakikadan da 30 dakika boyunca Galatasaray'a taktik verdi. Hatta penaltıları kimin atması gerektiğini, nasıl atması gerektiğini bile söyledi. Milletvekilleri de boş oturmadılar. Ayağa kalkıp hep beraber "Türkiye, Türkiye" diye bağırıyor sonra uzun uzun dalıp gidiyorlardı.

Azgın ve şanlı kale arkası ise en az bir 45 dakika Dağbaşı'nı söyledi. Bu şarkıda biz neden bu kadar coşarız, motive oluruz ciddi bir tez konusu ama bu söylenen şarkının sözleri **Hagi**'ye, **Taffarel**'e kimin nasıl tercüme edeceği ise benim kafamı kurcalayan başka bir soruydu...

Gerisi malum, uzatmalar, penaltılar ve kupa sevinci.

Kupadan sonra İstanbul'dan gelen muhtemelen de kale arkasından birisi bu sefer DJ koltuğuna oturdu. Önce "lalla, la, la lal, la, la la..." ve ardından "Yakalarsam muck, muck" onu da bir başka manalı şarkı takip etti. "Karşıma bir daha çıkma sakın" ve nedendir anlamadım "ÇİNGENEM". Sahi nedir bu "ÇİNGENEM" fenomeni? Kopenhag'da her şeyi çözdüm işte bir tek bunu çözemedim.

Not: Sanal dünyada yeni bir site açıyorum. Herşeyi ile bana ait, bağımsız, bağlantısız ve (konuklar hariç) tek kişilik bir dünya, beklerim efendim. Adres; www.deepnot.com

Akşamsefası

Arkadaşım Taffarel'e...

Çok Guzseeel!

ORAY EĞİN

Kapalı tribün kartımın kullanım süresi, mayısın sonlarında doldu. Üzerinde S:19, K:116, G:B yazıyor. Açıkçası fazla kullanmadım. Galatasaray kulübünün stada girişlerde çektirdiği eziyeti falan her defasında göze alamadım. Ama UEFA kupasına uzanışına takımın tanıklık ettim. Uzun süredir taşımadığım taraftar kimliğimle de zaman zaman buluştum. Bu sene, Galatasaraylılığımı bir nebze olsun yeniden keşfettim. UEFA finalinde penaltılar atılırken kalp atışlarımı tahmin edemezsiniz. Dördüncü şampiyonluğu alırken de... Bu sevinçler bir daha yaşanır mı bilmem. Biz çok şanslıyız aslında, böyle bir kadroyu, kendiliğinden efsaneleşen, tarihi değiştiren bir takımı çıplak gözle izleme şansına tanık olduk... Ve en çok da bir kişi benim Galatasaraylı olmakla gurur duymamı sağladı... Birkaç ay öncesine kadar şüphesiz "Hagi" derdim, ama gün geçtikçe bu cevabım değişti. Onu hâlâ çok seviyorum, ama bir başkası gönlümdeki tahtı ondan devraldı.

Taffarel'i çok seviyorum. O, 1994'te Dünya Kupası'nı kaldıran Brezilya'nın kalecisi. Ronaldo'nun ve Rivaldo'nun takım arkadaşı. 1998'de Fransa'da yine Dünya Kupası'nda final oynamış. Parma, Reggiana ve Atletico Mineiro'da oynadıktan sonra Galatasaray'a geldi. 8 Mayıs 1966 doğumlu. Boyu 1.81, kilosu 80. Tam adı da Claudio Andre Mengen Taffarel.

Önce bir itiraf: Şimdi yüzüm kızarıyor söylerken ve geçmişi pişmanlıkla anıyorum ama Taffarel geldiğinde "Çok yaşlı" diye yüz çevirmiştim. Galiba medyanın o zamanki gazına falan geldim. "Yan toplarda zayıf" deyip duruyordum.

Son iki sezondur, Taffarel beni utandırmakla kalmadı, beynime bunları sokanlara da muazzam bir futbol dersi verdi. Taffarel o kötü Galatasaray defansının sigortasıydı. Hem, Mehmet de iyice 'pişer' belki yanında. Üstelik, neydi o Hayrettin, Volkan falan...

Ama Taffarel, sahanın içinde muazzam bir Galatasaraylı olmaktan öte de biriydi. Aslında, o bütün futbolcular arasında daha bizden biri. Bunu herhangi bir 'asimilasyon' anlamında söylemiyorum. Neyse ki, bir an olsun Türkleşmedi. Taffarel, sadece daha ulaşılabilir gözüküyordu. Hani bir yerde birlikte oturup, kahkahalarla gülebileceğimiz, iyi vakit geçireceğimiz, birbirimizin dilini anlayacağımız biri gibi...

Taffarel'le kendi aramda garip bir bağ varmış gibi hissediyorum. Sadece benimle değil, bütün Galatasaraylılarla örülmüş sanki. Biz, tribün olarak ona 'tapıyoruz.' Taffarel bizim arkadaşımız, çok sevdiğimiz bir dost... Hani böylesi bir özdeşleşmeyi, bu kadar yoğun bir sevgiyi bir Prekazi'yle falan yaşamıştık önceden... Ayrıca o buldozer gibi değil. Sadece işini iyi yapmıyor, seviniyor da. Bizim gibi. Yüzünden okunuyor, anlıyorsunuz...

Bir İngiliz gazeteci Arsenal maçından sorna ona "Türkçe'de sadece iki kelime bildiğiniz, bunun da 'Çok güzel' olduğu doğru mu" diye bir soru sorduğunda, gülüşünü görmeliydiniz. Ne o gazeteci, ne de başkaları o iki kelimenin bizim için, onun için ne anlama geldiğini bilmiyor, bilmeyecek. Taffarel, futbol literatürümüze bir deyim armağan etti. Son derece sıradan ve klişe gibi durabilecek iki kelimeye kendi sihrini kattı... Ronaldo "Bir Brezilyalı için kazanmak önemli değil, bir stille kazanmak aslolan" diyordu. Bir Brezilyalı futbolcunun, ligimize getirdiği renktir Taffarel. O iki cümle, onun stili olduğu için bugün Galatasaray tribünleri tarafından haykırılmaktadır "Çok güzel Taffarel" diye... Ve günlük konuşmalarımızın tam merkezindedir. Herkesin dilinde "Çok guzseeeel!" Tafo'nun dediği gibi...

94'teki Dünya Kupası esnasında, Brezilya'nın teknik direktörü olan Parreira "Günümüz futbolunun talep ettiği şekilde oynayacağız" diyordu, "Futbolda sihir ve hayaller bitmiştir artık. Teknik ve verimliliği birleştireceğiz." Bu söz Türkiye için ne kadar uzakta, farkındasınız değil mi... Biz hâlâ büyülü başarılarının, sihirli futbolcuların peşindeyiz... Taffarel onlardan biri, hem de en gerçek hayal!

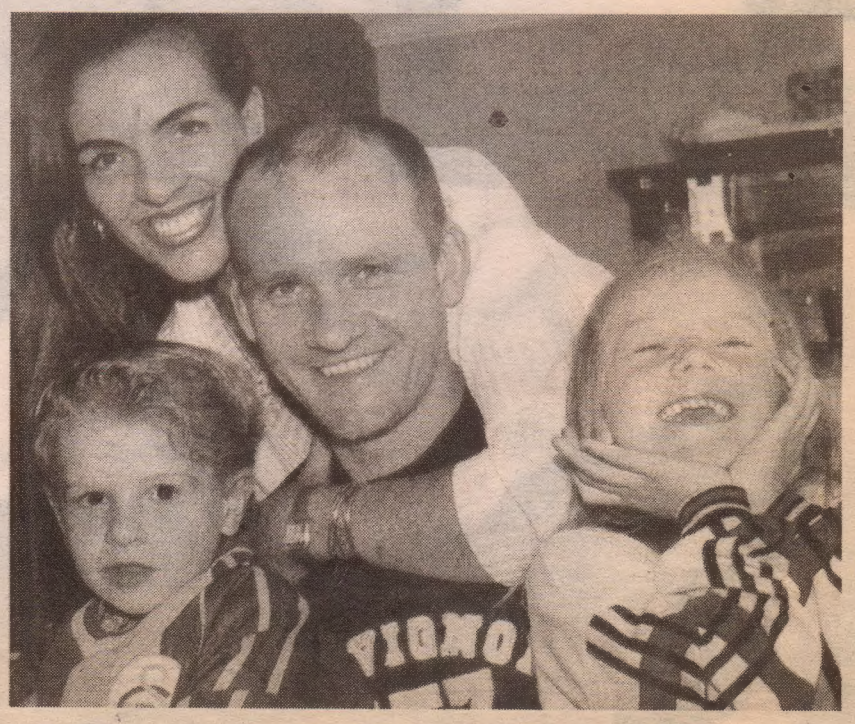

Çıplaklığımızı sevmeye başladığımızda kendimizle barışıyor, doğayla bütünleşiyor ve tüm insanlara 'aynı tarihsel süreçte yaşadığımız sevgili canlılar' olarak bakmayı öğrenebiliyoruz. Üç yıllık çıplak modelliğimin insani tekamül mücadelemde bana en büyük öğretisi bu oldu.
Dikkatimi çeken şeylerden biri de, erkek öğrencilerin serbest bırakılan çizim cephelerindeki seçtikleri yer idi. Kız öğrenciler arkamla önümü aynı anda görebiliyorken, erkekler kalçalarımdan sanki kaçar gibi fallus cephesini tercih ediyorlardı.

Giyinikler İçinde Çıplak

ALİ KEMAL YILMAZ

İnsanın doğayla en samimi, bütün olduğu an çıplak halidir. Herkesin çıplak olduğu anı kastetmiyorum, kalabalık giyinikken yalnızca siz çıplaksanız çevrenizdeki insanların öyle özel durumlarının farkına varırsınız ki korkarsınız bazen... Bunları niçin söylüyorum; çünkü her ressam modelini kendine benzeterek çizer. Ben modelken, kendiliğinden, kız öğrencilerin küçük yaramaz çocukları, erkeklerin ise fallusu olmuştum.

Modellikteki ilk günümü hatırlıyorum. Formaliteleri tamamlayıp sayısını bile bilmediğim öğrencilerin önünde üstelik onların istediği süre ve pozda durma korkusu üç gün önceden sarmıştı. Vücudumu inceliyordum cesaret bulmak için. Bir yerlerimi beğenmeliydim. Bulamıyordum. O günün gecesi heyecandan gözümü bile kırpmadım deyim yerindeyse. Sabahleyin ilk işim kanyak almak oldu. Paravanın arkasında bir dikişte bitirdim kanyağı. Üzerimden her şeyi çıkarmıştım. Ortada bir yatak vardı. Başucumda natürmort objeler, nar ve dondurulmuş av hayvanları vardı. Soba yanıyordu atölyede. Pozum yatakta uzanmaktı sadece. Hiç kimseyi umursamaz görünümündeydim; sıcağın ve kanyağın etkisiyle gözlerim kapandı, derin bir uykuya dalmışım. **Neşe Erdok**'un **"Koyakta Uyuyan"** adlı tablosu doğuyormuş meğer ben o halde, uyuyorken. **Artur Rimbaud**'un en sevdiğim şiirine atfetmişti Erdok ürününü...

Heyecanıma sonradan şaşırmıştım. İkinci gün 40 yıllık çıplak gibiydim. Kalabalık, bedenimin kalemle ölçüsünü alıp kağıtlara aktarırken gözlemci yanım devreye girdi. Öğrencilerin yüz ifadelerinden tavırlarına kadar tüm durumları soyuttan somuta akıyordu. Orada sadece bir figür olmadığımı fark ettim. Nefret bile vardı hemcinslerimin bazılarının gözlerinde, çok az bile olsa sayıları. Onlara biraz süre tanımalıydım. Belki ilk kez kendi bedenlerinin dışında benzeş bir beden davetkar bir pozda onlara bakıyor olabilirdi. Bu belirsiz sanılar modelliğimin deneyime dönüşmesiyle netleşti, pozlar değiştiğinde dikkatimi çeken erkek öğrencilerin serbest bırakılan çizim cephelerindeki seçtikleri yerdi; kız öğrenciler arkamla önümü aynı anda görebiliyor, erkekler kalçalarımdan sanki kaçar gibi fallus cephesini tercih ediyorlardı (Genelleme yapmak doğru olmasa bile bu böyleydi.)

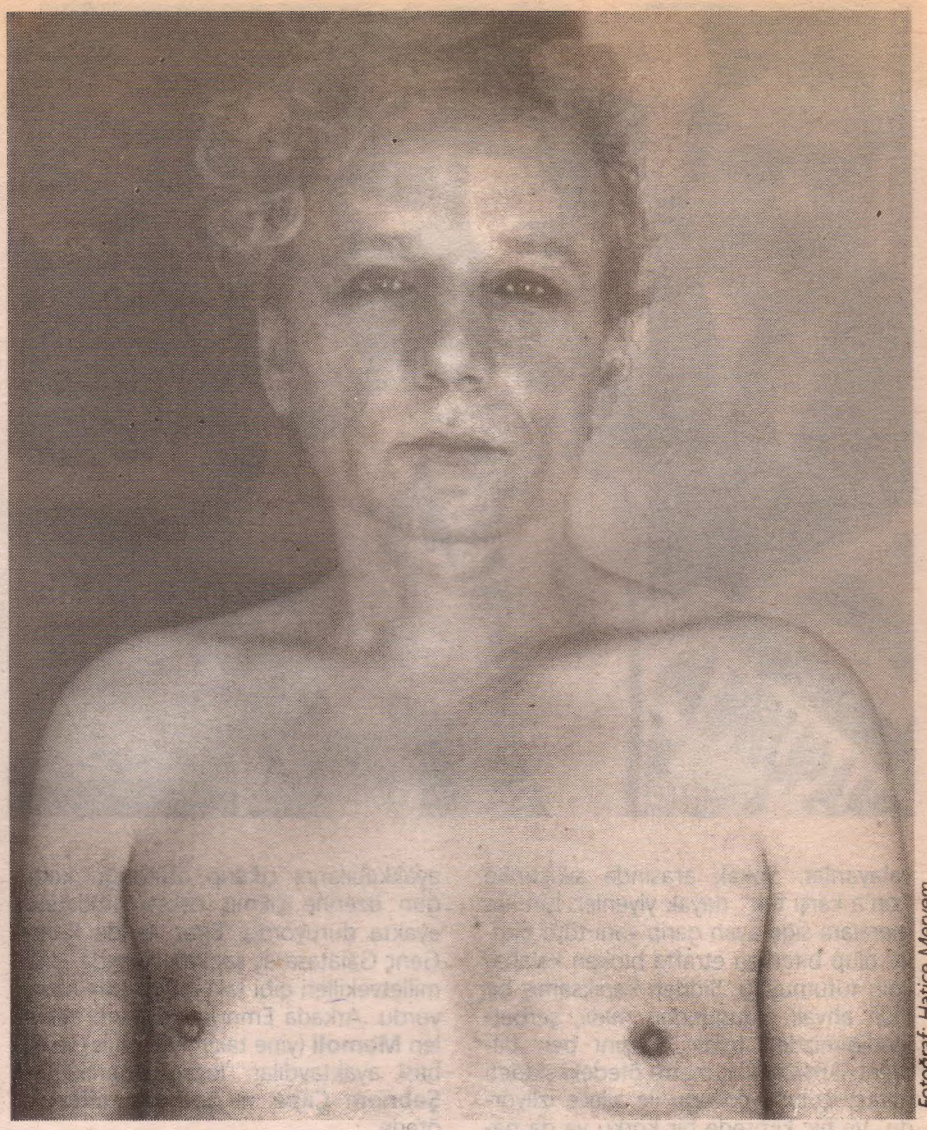

Fotoğraf: Hatice Meryem

İnsanlığın En Büyük Tabusu

Çocukluğumuzda ilk insanların öldürdükleri hayvan derileriyle giyindikleri ve gerekçesinin "soğuktan korunmak" olduğu söylenir, öğretilir. Oysa doğada insanın dışında vücut ısısını giysilerle dengeleyen başka bir canlı yok. Bu yalnızlık beni başka türlü düşünmeye itiyor. İnsana verilen **'utanma', 'saklanma'** duygusu ne gariptir ki sevişirken ve çiftleşirken de yine sadece insanda var. Anaerkil dönem hariç kadının örtünmesi de tek tanrılı dinlerle ve erkek egemen toplumlara geçişle başladığını anımsatıyor olması tesadüf olmamalı.

Charles Letourneau 'nun **"İlkel Toplumlarda Cinsellik"** adlı kitabında ele alınan tüm toplumlarda günümüzün en büyük tabusu çıplaklığın olmadığını görürüz. Tıpkı Anadolu kadınlarının erkeklerin olduğu kalabalıklarda rahatça göğüslerini açıp çocuklarını emzirdikleri gibi. Sadece göğüs değildir ilkel toplumlarda gizlenilmeyen, Tahiti yerlileri misafirlerini çırılçıplak yattıkları odalarında ağırlarlardı. Misafir odadaki kadınlardan biriyle sevişmek isterse seyredenler onlara en güzel aşk şarkılarını söyler ve çiçek yağmuruna tutarlarmış.

Polinezya'da çıplak kadınlar açığa demirlemiş gemilere çıplak yüzerek ulaşırlar ve beğendikleri erkekleri evlerine davet ederlermiş.

Çıplaklığımızı sevmeye başladığımızda kendimizle barışıyor, doğayla bütünleşiyor ve tüm insanlara aynı tarihsel süreçte yaşadığımız sevgili canlılar olarak bakmayı öğrenebiliyoruz. Üç yıllık çıplak modelliğimin insani tekamül mücadelemde bana en büyük öğretisi bu oldu.

Ha... Sahi... Son günlerdeki çıplaklık tartışmaları bana bu yazıyı kaleme aldıran. Hemen belirteyim; en başta projede yeralan kadınları kutlamak istiyorum. Erkeklerin ise göbeğe kadar olan islami çıplaklıklarıyla ne yapmak istediklerini anlamakta zorlandım. İddia edildiği gibi "cesaret" veya "reklam fırsatı" mıydı? Yorum okuyucunun. Bence o projede tek cesur olan kadınlardı. Bütünsellikleriyle, dünya görüşleriyle beraber baktığımda tüm kadınları çok estetik buldum.

Aradan geçen yüzlerce yıl sonra insanın daha üst çıplaklığının bile bu kadar tartışılıyor olması insanlık adına çok dramatik doğrusu.

Neşe Erdok'un "Ali Kemal Dizisi"nden bu "Narlı Çıplak" resmi de sanatçılarımızın daha Sanayii-i Nefise Mektebi'nden beri çıplaklığı aştığını göstermiyor mu?

İncelikler - iki

Senaryo: METİN ÜSTÜNDAĞ
Çizen: REVHAT ARSLAN

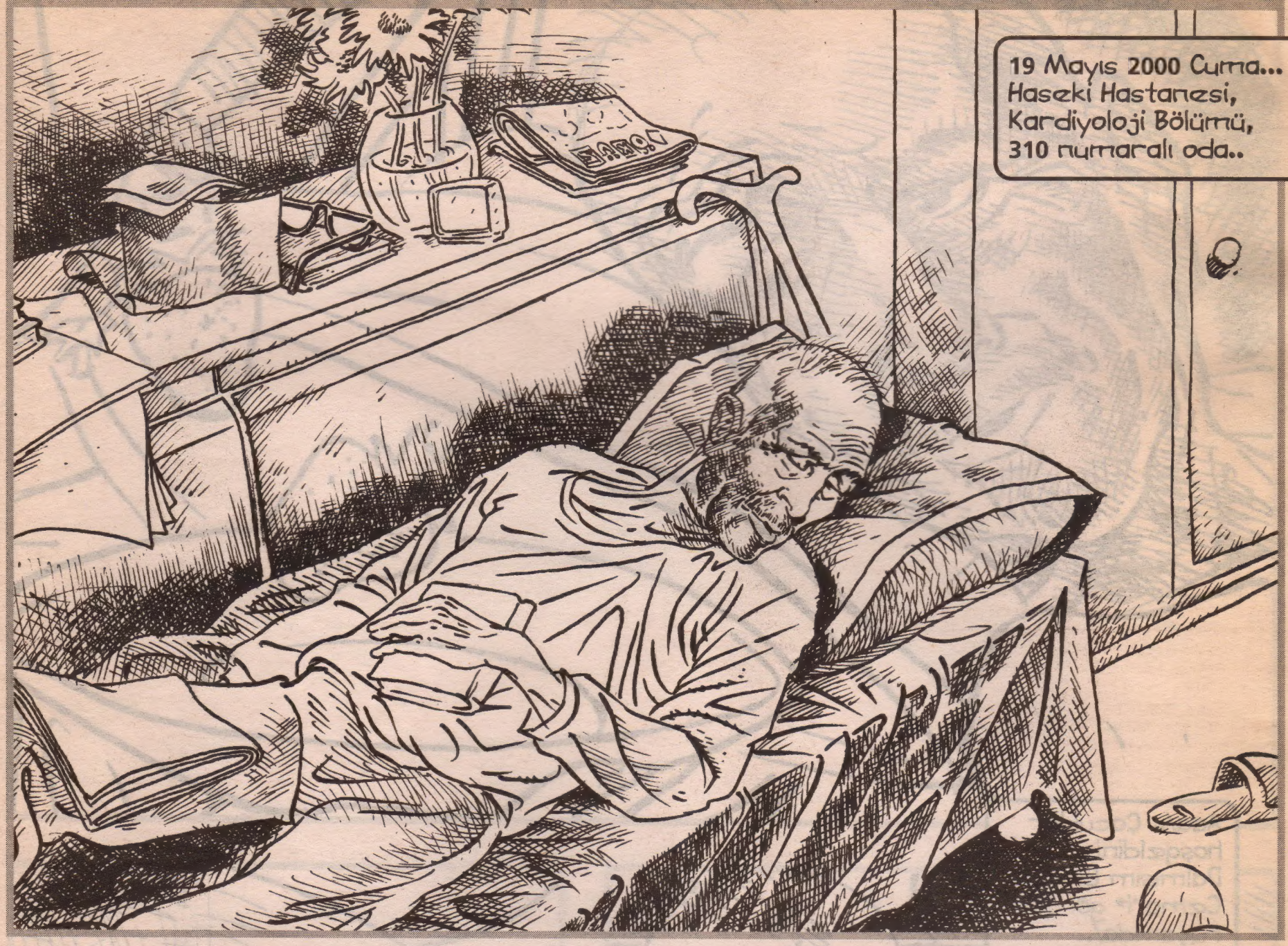

Aaa!.. Çocuklar hoşgeldiniz!.. Dalmışım biraz.. Cemal'i* gördüm rüyamda!..

* Cemal Süreya

Akşamsefası

Harvard Mektupları - 7

Sonunda oldu. Geçtiğimiz yılın Eylül ayından bu yana peşindeydim. Önce Chomsky'nin öğrencisi oldum. Ve nihayet geçenlerde karşılıklı oturup uzun bir söyleşi yaptık hocayla. Söyleşi öncesi ve sonrası sahneler...

Hoş Adam, Chomsky

RAGIP DURAN

Eylül ayında bizi topluca Amerikan Devriminin 'Ilk Kurşun' anıtına götürmüşlerdi. Lexington civarında... O kentin adını duyunca Chomsky gelmişti zaten aklıma. Onun 'Lies of Our Times' dergisine yazdığı mektuplar, daha sonra 'Lexington Mektupları' başlığıyla kitap olarak yayınlanmıştı. Chomsky o zamanlar Lexington'da oturuyordu...

Biz burada Harvard Üniversitesi'ne bağlıyız ama istersek komşu Massachusetts Institute of Technology'den (MIT) de ders alabiliyoruz. Ilk sömestr dilbilim, felsefe, medya, 'cognitive science' derslerine baktım, buraya kadar gelip Chomsky'nin dersine girmemek, Arabistan'a gidip hacı olmamak gibi bir şey... Ne yazık ki, hoca ilk sömestr ders vermiyordu. Bir ara buradaki Ilahiyat Fakültesinde John Kenneith Galbraith'la birlikte nükleer silahsızlanma paneline gelmişti. Gittik, ilk kez o zaman yakından görmüştüm. Sakin bir adam, çok alçak sesle konuşuyor, kalın fitilli kahverengi bir ceket, içinde mavi bir gömlek, düz bir pantalon giyinmişti. Sade...

Kitaplarını, yazılarını okuduğun, filmlerini gördüğün bir hoca, özellikle de senin fikriyatının oluşmasında katkıda bulunmuşsa, haliyle merak duyuyorsun. Tanımak, daha fazla tanımak istiyorsun...

Geçmişte böyle bir çabamız olmuştu: Yapı Kredi Yayınları'nda Enis Batur, bir iletişim dizisi başlatmıştı, ilkeler, yayın planı, programı üzerine çok zevkli bir çalışma yaptık. Ilk kitap olarak da Noam Chomsky'nin 'Gerekli Yanılsamaları'nı düşünmüştük. Ve kitabın Türkçe çevirisinin çıkacağı zaman Chomsky'yi Istanbul'a davet edecektik. 3-4 yıl oluyor herhalde... Temasa geçtik, telefon, faks filan... O zaman asistanlarından biri bize, Chomsky'nin yurtdışı programlarının 2002 yılına kadar dolu olduğunu söylemişti. Yarın nerede ne yemek yiyip nerede yatacağını bile her zaman pek bilmeyen bizim gibi insanların memleketinde, hocanın 5 yıl sonrasının planlanmış olduğunu öğrenmek, tabii ki şaşırtıcıydı. Mecburen vazgeçmiştik o zaman...

Bu yıl Ocak ayında ikinci sömestrde Chomsky'nin Dil Felsefesine Giriş dersi de başlıyordu. Harvard'da dilbilim üzerine çalışan akademisyen arkadaşlarımdan Gülşat Tosun, Chomsky'nin öğrencisiydi, sağ olsun ilk derse aldı götürdü bizi. Hanımla birlikte bir mabede gider gibi gittik MIT'deki dersliğe. Ve her perşembe saat 14.00 - 16.00 arası oradaydık. (Pardon araya bir seyahat, bir-iki de Galatasaray maçı girdi... Hani Chomsky önemli de, Cimbom maçını ekecek kadar da değil yani!). Dilbilimde Ferdinand de Saussure'ün kurduğu ana kuramları altüst etmiş olan Chomsky bence Amerikalı değil. Çünkü müthiş mütevazi... Biz 'auditor' öğrenciydik, yani misafir dinleyici, ilk iki saati dinleyip çıkıyoruz, sonra dersi kredi olarak alan öğrencilerle bir saat daha kalıyor. Her ders için okuma listeleri veriyor, bir keresinde baktım, verdiği kitap ve metinlerin bir kısmı kendisini ve teorilerini eleştiren akademisyenlerin yapıtları. Ince bir mizah var adamda: 'Iletişim Kuramının Evrimleri başlıklı çok önemli bir kitap yazmış hanımefendi. Çok zengin bir kitap, ama kitabın başlığı yanlış, çünkü 400 sayfalık kitapta evrimden hiç sözetmiyor. Evet iletişim kuramlarını ele almış ama o alanda da işin özünü pek kavramamış!'.

Sınıfa girer girmez kazağını çıkarıyor (Hep aynı mavi yün kazak). Gömleğinin kollarını sıvıyor. Ayağında genellikle lastik ayakkabı var. Kolundan saatini, pantalon cebinden de kronometreyi çıkarıyor. Notlarını koyuyor masanın üzerine. Arada sırada bakıyor notlarına. Tahtaya şekiller çizerek ya da kitap isimleri ve dersin planını yazarak anlatıyor dersi... Uzun kara tahta boyunca bir sağa bir sola yürüyor... Bazı tiklerini de saptadım. Anlatması uzun, yazı yetersiz... Müthiş vücut dili kullanıyor, sadece eller kollar değil, omuz ve kafa hareketleri de anlattıklarına anlam katıyor...

Neyse uzatmayayım... Mart ayında Nieman'a geldi Chomsky. Bize, Yeni Dünya Düzeni, Amerika, Bosna, Türkiye-Kürtler, Endonezya meselelerini anlattı... Kamu yayıncılığı üzerine çalışan ve New York'ta doktoraya hazırlanan genç arkadaşım Ilke Şanlıer de gelmişti o konuşmaya. 2 saatlik toplantı bittiğinde biz Türkler, Kürtler, Hintliler ve solcu Amerikalılar hocanın etrafını çevirmiştik. Bir saat de bizle ayaküstü sohbet etmişti. Hatta o sırada Ilke'ye baktım, hocanın iyice dibine yanaşmıştı. Sordum. 'Değelim biraz hocaya, belki bize de bir şeyler geçer' demişti. Ondan sonra Chomsky'den randevu talep süreci başladı. MIT'deki asistanı yaklaşık 2 ay sonrasına randevu verdi. Yalnız bu arada hoca ile yazışma dönemi de başlamış oldu. Adam acayip meraklı. Abartmıyorum, Türkiye'yi ve Kürt meselesini galiba en az benim kadar biliyor ve izliyor. Sıkıntısı yerel kaynak... O günden sonra haftada iki-üç kez, egemen medyada yayınlanmayan Türkiye ve Kürt meselesine ilişkin haberleri Ingilizceye çevirip geçmeye başladım. Her seferinde bu haberleri büyük bir dikkatle okuyup değerlendirmelerini yazdı ve yeni bilgiler istedi.

Biz de, Ilke ile beraber Chomsky röportajını hazırlamaya başladık. O New York'ta kitaplardan başlayıp Internet sitelerindeki Chomsky makalelerine kadar her şeyi taradı, notlar çıkardı. Ben daha çok Chomsky'nin son dönem Bosna-Kosova-Kürtler konularındaki konuşma ve konferanslarını gözden geçirdim. Amacımız, kırk yılın başında doğru dürüst bir adamla röportaj yapacağız, iyi bir şey olsun... Ki bu da çok güç, çünkü Chomsky çok üretken bir yazar. Bizim sormayı düşündüğümüz neredeyse her konu hakkında ya makale yazmış ya önceki röportajlarında yanıt vermiş. Bunun üzerine genel geçer bir sohbet yerine, az ama önemli bir-kaç konuda derine inen bir söyleşi yapmaya karar verdik. Türkiye'den ilk kez birileri onunla röportaj yapacağı ve bu söyleşi Türkiye kamuoyuna yönelik olacağı için, akademik, teorik konuları bile Türkiye perspektifi çerçevesinde oluşturmaya çalıştık.

Ilke, röportajdan 2 gün önce geldi, masa başında sıkı bir çalışma yaptık. Olasılıkları, kesmeleri hesap etmeye uğraştık. Alternatif sorular hazırladık. Biraz heyecanlıyız haliyle... Çünkü Chomsky çok dolu bir adam. Bir soru sor, sana 5 saat boyunca yanıt versin. Dağılmıyor da hiç fikri takibi... Çok sağlam bir mantık silsilesi var.

Randevu saatinde gittik MIT'deki ofisine. Adam Felsefe ve Dilbilim Bölüm Başkanı. Etrafta 2-3 sekreter var. Hoca içeride biriyle konuşuyor. Bizim saat geldiğinde sekreteri kapıya gidip vurdu. O kadına 'Kapı Tıklatıcısı' ünvanını verdik.

Duvarlarda, hocanın posterleri var. Ben böyle şeylerden pek hoşlanmam. Ilke'ye 'Ne bu ya? Ben olsam kendi ofisimde kendi posterlerimi koymam!' dedim. Sonra da nasıl olsa benim ne ofisim ne de posterim var, deyip kendi kendimi teselli ettim. Odada kitaplıkta hocanın kitaplarından onar adet bulunuyor.

- Yahu keşke lokum, badem ezmesi filan getirseydik dedim, tüm iyi niyetimle. Sonra da acaba bize kitaplarından birer set imzalayıp verip vermeyeceğini düşündüm. (Yokmuş öyle bir adet burada!). Bizden önceki kişinin işi bitti. Hoca dışarı çıktı. Bizi selamladı. Ben bu arada Ilke'ye kaş-göz işaretiyle hocanın ayaklarını gösterdim: Biri siyah diğeri beyaz spor ayakkabı vardı.

Geçtik odaya. Açtık teypleri, sorduk sorularımızı. 6 temamız vardı:

- Devlet-şiddet ilişkisi
- Alternatif medya
- Egemen medya ve kollektif bellek
- Milliyetçilik-küreselleşme
- Ankara-Washington çerçevesinde Kürt meselesi
- Aydınlar ve yeni konumları

Ilke bir ara fotoğraf çekiyordu. Baktım hoca ayaklarını masanın içine soktu.

Sorularımızı sanki önceden biliyormuş gibi yanıtladı. Son derece rahat... Orta uzunlukta. Bir-iki kez kesmek zorunda kaldık, çünkü saat ilerliyordu ve 6 sorunun cevabını almak istiyorduk. Sonunda 'Kapı Tıklatıcısı' geldi. Hoca duymamış gibi konuşmasını sürdürdü. En az bir 5 dakika daha konuştu. 'Kapı Tıklatıcısı' bir daha geldi. Artık ben saatime bakıyorum, Ilke eşyalarını toplamaya başladı. Ve ben teşekkür ederek izin istedim. Hoca bombayı sonunda patlattı:

- Aslında benim size sormak istediğim bir sürü şey vardı... Vaktiniz varsa bir daha görüşelim! Çıktık odadan, sekreterine, 'Söyleşi tamam, hoca bizi dinlemek istiyor, programı çok sıkışıksa araya bir öğle yemeği koyabilirsiniz' dedim. Alaturkalık var ya serde... 'Hoca, iş görüşmesini yemekte yapmaz!' diye kesin bir yanıt verdi. Neyse Haziran başına yeni bir randevu kespettik. Tam çıkıyoruz. Baktım Ilke hala sekreterle konuşuyor.

- N'oldu?
- Dayanamadım sordum.
- Neyi sordun?
- Ayakkabılarını!
- Neymiş?
- Hoca evden sabahın köründe çıkarmış, eşini uyandırmadan ayakkabılarını giyerken karanlıkta değişik tekleri giymiş!

(*) Chomsky söyleşisini yaklaşık 6 ay önce Virgül dergisi sipariş etmişti. Tam metin orada yayınlanacak. Açık Radyo, BBC Türkçe Servisi, dorduncukuvvetmedya.com ile medyakoronik.com sitelerine de yazacağım.

duran@fas.harvard.edu

Aksamsefasi

Alooo! ÖkÜz'den Arıyoruz?!

"Ah kimselerin vakti yok, durup ince şeyleri anlamaya."

Gülten Akın

Alo Öküz'den arıyoruz. Lale Müldür'le mi görüşüyoruz?
- Evet buyrun benim.
Kaza geçirdiğinizi duyduk, şimdi iyi misiniz?
- Köprücük kemiğim kırıldı. Bodrum Gümüşlük yolunda kayaya bindirdik. Yağmur nedeniyle yollar çok kayganlaşıyormuş, bunu hesaplayamadık. Çoluk çocuk, kardeşlerimle birlikteydik, benim dışımda kimseye bir şey olmadı. Ucuz kurtardık yine de. Sadece hala şoktan çıkamadım. Gülüyorum sürekli.
Bu arada eski kitaplarınız yeniden yayınlanıyormuş..
- Evet, Metis Yayınevi'nden Seriler Kitabı, yeni eklerle çıktı. Kuzey Kitabı ve Buhurumeryem kitapları da yeni kapaklarla piyasada.
Kaza ile mutluluğu birarada yaşadınız yani..
- Evet, şimdi Kınalıada'da temiz hava alıyorum. Kendimi iyi hissediyorum. Daha kötü sonuçları da olabilirdi kazanın. İyiyim.
Eklemek istedikleriniz var mı?..
- Evet bu vesileyle Özel Bodrum Hastanesi'ne, İstanbul Alman Hastanesi'ne, doktor ve hemşirelere, yakından ilgilenen arayan tüm dostlarıma teşekkür ederim.
Tekrar geçmiş olsun Lale Hanım.
- Ben de tekrar teşekkür ederim size.

Alooo Öküz den arıyoruz, Agos gazetesi mi?
- Evet, ben Hrant Dink.
Gazetenizden bahseder misiniz?
- 96'nın Nisan ayında yayınlanmaya başladı Agos. İki dilde yayınlanıyor, Ermenice ve -ağırlıklı olarak- Türkçe. Aralıksız olarak 5 yıldır yayınlanıyor. Başlangıçta amaçlarımız; Türkçe'yi kullanarak Ermeni cemaati içinde, Ermenice bilmeyen kesimlerle de iletişim sağlamak, Türkçe'yi kullanarak toplumla cemaat arasında köprü kurmak, cemaat içinde genellikle azalmış olan aydın, gazeteci, basın adamı yetiştirmek konusunda çalışmaktı. Bunları başardık ve başarıyoruz diye düşünüyoruz. 1800 tirajla başladık, şimdi tirajımız 5000. Yalnızca Ermeni kesiminden değil toplumun çok değişik kesimlerinden okuyucularımız var. 1000 i aşkın Türk okuyucumuz, 1500 kadar da dünyanın çeşitli ülkelerinden okuyucumuz var.
Karşınıza çıkan zorluklar neler?
- Herhangi bir sıkıntı yaşamadık. Yalnızca gazeteciliği bilmiyorduk; gazeteciliği bilmeyen kişiler olarak bir gazete yarattık. Devletten ya da toplumdan ciddi bir karşı duruş görmedik. Yalnızca bir sayımız toplatıldı. DGM'de yargılandık ve ikinci mahkemede beraat ettik. Ayrıca Agos'u herhangi bir kuruluşa bağlı olmadan, bağımsız olarak çıkarıyoruz.
Agos yalnızca bir cemaate değil, tüm topluma hitap eden bir gazete diyebilir miyiz?
- Cemaatin sesi olmayı, cemaatin sorunlarını topluma duyurmayı amaçlayan, bir ölçüde cemaatin yaşantısının devamlılığını savunan bir gazeteyiz. Kullandığımız üslup elimizden geldiği kadar saldırgan değil pes etmeyen, inat eden bir üslup. Demokrat kalmaya özen göstermek, yaşama ve sorunlara sol gözümüzle bakmak temel ilkemiz.
Dağıtımı nasıl sağlıyorsunuz?
- Abone usulüyle dağıtılıyor gazete. İstanbul'un belli başlı merkezlerindeki bayilerde bulmak mümkün.
Teşekkürler...
- Asıl biz teşekkür ederiz..

Alo Öküz'den arıyoruz. Ramize Erer'le mi görüşüyoruz ?
- Evet, buyrun.
Nasılsınız ?
- Çok teşekkürler sizler nasılsınız
Biz de iyiyiz.. "Tehlikeli İlişkiler" çıkmış. Bu Kacıncı albümünüz oldu?
- Dördüncü albümüm
Kadınları çok güzel çiziyorsunuz esprileriniz de çok özel...
- Teşekkür ederim
Dergi ve gazete çizerliği arasında fark var mı?
- Aslında otokontrol açısından ciddi farklar var. Gazetelerde kontrollü olmak gerekiyor. Direkt mizah okuyucusuna hitap etmiyorsunuz. Mizah okuyucusunun kabüllendiği şeyler gazete okuyucusuna radikal geliyor genellikle. Dergilerde radikal olabiliyorum. Gazetelerde ise kontrollü.
Oğlunuz, Rüzgar Mehmet nasıl ?
- İyi... Büyüyor... O büyürken de biz yaşlanıyoruz. Üç yaşının içinde şimdi.
Sanırım üç yaş, çocukların çevrelerini en çok merak ettikleri yaş. Fazla soru soruyor mu?
- En fazla cinsiyetle ilgili sorular soruyor. Cevap vermekte zorlanıyorum. Argo hiç bilmiyor.
Anne olmanızın çizerliğinize nasıl bir etkisi oldu?
- Rüzgar Mehmet bana profesyonel açıdan çok zor sartlarda çizmeyi öğretti. Çizmeye ayırdığım zamanı o istiyor. Çalışan annelerin yetersizlik duygusu demek daha doğru.
Kendinizi yakın hissettiğiniz çizerler kimler?
- Sevdiğim çizerlerle birlikte büyüdük, çoğu arkadaşım. O anlamda hepsinden etkilendim. Birbirimizi eğittik. Oğuz Aral'ı, Çağçağ'ı, Metin Üstündağ'ı, tüm Leman grubunu beğeniyorum.
Teşekkürler...
- Ben teşekkür ederim...

Alo Öküz den arıyoruz, İlhami Algör mü?
- Evet, benim.
İlk kitabınız. 'Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku'dan sonra, ikinci kitabınız 'Albayım Beni Nezahat İle Evlendir' de çıktı. Kitaplarınızdan bahseder misiniz biraz?
- Bu iki kitap, bir nevi Cihangir İkilemesi'dir. Aksak ritimlidir. Bu dansı en iyi ihtiyar Rumlar isim günlerinde, Dolapdere delikanlıları orada burada ve Buena Vista Social Clup ihtiyarları oynar. Dansın ruhu; Terliyorsan yanılıyorsundur prensibine yaslanır. Belirgin özelliği oynayarak kenardan ilerlemektir. Kitapların her biri değişik işlere yararlar. Müzeyyenli kitap, lumbago, siyatik ve kalp kırıklığına iyi gelir. Nezahat'li kitap ise bir nevi Kahramanın El Kitabı niteliğindedir. Şehirde Kaybolma Rehberi diyen arkadaşlar da mevcuttur.
İki kitapta da bir kendi kendine konuşma, kendi kendini ti'ye alma var...
- Kendin de içinde olmak üzere, durum da sana fırsat verdikçe insanları ti'ye alma. Bunun futbol karşılığı, sahada. Taç çizgisinden kaleye gidebilir miyim denemeleri olabilir. Bu aynı zamanda belli belirsiz, tribünlere oynamak da olabilir. Bundan emin değilim. Ayrıca tanrı bizi emin olmaktan korusun.
Sinema ve televizyonculukla uğraştıktan sonra yazmaya başladınız. Sebebi neydi?
- Daha kolay. TV ve sinemada 50 tane adamla berabersin. Burası sana ait bir alan. Belki, saha boşken top sürmek de olabilir. Kim tutar seni.
Göğe Bakan Adamlar'ı seviyorsunuz. Onlar kim?
- O bir astronomi tarihi projesi.
Teşekkürler
- Size de...

Alo Öküz'den arıyoruz.. Nihat Ziyalan'la mı görüşüyoruz?
- Evet, benim buyrun.
Nasılsın Nihat Abi?
- Sağ olun. Türkiye'den nasılsınız sorusunu duymak, hele de bunu Öküz dergisinden duymak çok güzel. Çok Teşekkürler.
Türkiye'yi özlüyor musunuz Nihat Abi?
- Avusturalya'yı konforlu bir yer olarak anlatır Avusturalyalılar.. Avusturalya'ya gidelim diye. Belki turist olarak çekici olabilir ama bir yazar için dilinden, toprağından kopmak korkunç bir şey. Kendimi hapiste hissediyorum dersem abartmış olmam doğrusu. Bir de sorumluluk duygusu olan bir yazarım. Yani ülkemdeki insanların durumu beni ilgindiriyor. Onlardan uzak kalmakta beni çok üzüyor.
Yeni çıkan romanınız hakkında neler söylemek istersiniz ?
- Roman sevgili Metin Üstündağ'ın söylediği gibi bir son dakika golü. Devamı gelecek romanın. Öykülerin de devamı gelecek. Yazmak durmuyor. Öküz dergisinin bana verdiği pozitif elektirik sayesinde yazı çalışmalarım giderek yoğunlaşıyor. Bunu böyle ifade etmem alçakgönüllülük değildir bence. Açıklıktır. Bu roman bir kadın romanıdır. Hem Avusturulya'sı var biraz, hem de romanın arka kapağını okursanız sevme üstüne kurulu. Bütün tiplerimi, karakterlerimi ben hayata bağlı vermeye çalıştım. Kıramadım, çünkü insanları seviyorum.
Dergimizi nasıl buluyorsunuz?
- Bizlerin -Yılmaz Güney de dahil- hayatta yapmak istediklerimizin Öküz dergisinde alttan alta yapıldığını hissediyorum. Öküz dergisinin muhalifliğini, yurdumun iyiliği için bir muhaliflik olarak görüyorum. Yoksul insanların, işçinin, emekçinin sorunları Öküz muhalifliğiyle dipten dile geliyor. Bütün sayfalarında o muhalefeti görürsünüz. O yüzden Öküz çok tutuluyor. O yüzden Öküz'e bağlıyım. Bir de Metin Üstündağ'ın kişiliğinden kaynaklanan kadirbilirlik vardır. Örnek mi istiyorsunuz Ece Ayhan'ın hep yanında olmaları ve pirimiz Dağlarca, -bizim baş tacımızdır- Öküz onlara değer vermiştir. Taa Sydney'den bana değer vermiştir. Metin' e kadirbilirliği için minnettarım. Diğer bir örnek ise hapisteki sanatçı arkadaşlara -Yılmaz Odabaşı, Eşber Yağmurdereli, Yalçın Küçük, İsmail Beşikçi vs.- sahip çıkmaları göz yaşartıcıdır.
Bu arada Öküz'de yayınlanan 'Sinemam Şiirleri'nin CD'si de çıkmış... Biraz bahseder misiniz?
- Burada Espies Radyosunda Öküz'de yayınlanan şiirleri okudum ve bundan bir CD yaptılar. Avusturulya Hükümeti çıkardığı bir ödenekle destekte bulundu. Parantez Yayınları'nın Öküz Yazarları dizisinden kitabı da çıkacak sanırım yakında..
Memlekete dönecek misiniz ?
- Eğer olanağım olursa yüzde yüz döneceğim.
İletmek istediğiniz bir şey var mı?
- Öküz yazarlarına, çalışanlarına, hapisteki arkadaşlara ve tüm dostlara selamlar.
Çok teşekkürler Nihat Abi...
- Ben teşekkür ederim çocuklar.

Harvard Mektupları - 7

Sonunda oldu. Geçtiğimiz yılın Eylül ayından bu yana peşindeydim. Önce Chomsky'nin öğrencisi oldum. Ve nihayet geçenlerde karşılıklı oturup uzun bir söyleşi yaptık hocayla. Söyleşi öncesi ve sonrası sahneler...

Hoş Adam, Chomsky

RAGIP DURAN

Eylül ayında bizi topluca Amerikan Devriminin 'İlk Kurşun' anıtına götürmüşlerdi. Lexington civarında... O kentin adını duyunca Chomsky gelmişti zaten aklıma. Onun 'Lies of Our Times' dergisine yazdığı mektuplar, daha sonra 'Lexington Mektupları' başlığıyla kitap olarak yayınlanmıştı. Chomsky o zamanlar Lexington'da oturuyordu...

Biz burada Harvard Üniversitesi'ne bağlıyız ama istersek komşu Massachusetts Institute of Technology'den (MIT) de ders alabiliyoruz. İlk sömestr dilbilim, felsefe, medya, 'cognitive science' derslerine baktım, buraya kadar gelip Chomsky'nin dersine girmemek, Arabistan'a gidip hacı olmamak gibi bir şey... Ne yazık ki, hoca ilk sömestr ders vermiyordu. Bir ara buradaki İlahiyat Fakültesinde John Kenneith Galbraith'la birlikte nükleer silahsızlanma paneline gelmişti. Gittik, ilk kez o zaman yakından görmüştüm. Sakin bir adam, çok alçak sesle konuşuyor, kalın fitilli kahverengi bir ceket, içinde mavi bir gömlek, düz bir pantalon giyinmişti. Sade...

Kitaplarını, yazılarını okuduğun, filmlerini gördüğün bir hoca, özellikle de senin fikriyatının oluşmasında katkıda bulunmuşsa, haliyle merak duyuyorsun. Tanımak, daha fazla tanımak istiyorsun...

Geçmişte böyle bir çabamız olmuştu: Yapı Kredi Yayınları'nda Enis Batur, bir iletişim dizisi başlatmıştı, ilkeler, yayın planı, programı üzerine çok zevkli bir çalışma yaptık. İlk kitap olarak da Noam Chomsky'nin 'Gerekli Yanılsamaları'nı düşünmüştük. Ve kitabın Türkçe çevirisinin çıkacağı zaman Chomsky'yi İstanbul'a davet edecektik. 3-4 yıl oluyor herhalde... Temasa geçtik, telefon, faks filan... O zaman asistanlarından biri bize, Chomsky'nin yurtdışı programlarının 2002 yılına kadar dolu olduğunu söylemişti. Yarın nerede ne yemek yiyip nerede yatacağını bile her zaman pek bilmeyen bizim gibi insanların memleketinde, hocanın 5 yıl sonrasının planlanmış olduğunu öğrenmek, tabii ki şaşırtıcıydı. Mecburen vazgeçmiştik o zaman...

Bu yıl Ocak ayında ikinci sömestrde Chomsky'nin Dil Felsefesine Giriş dersi de başlıyordu. Harvard'da dilbilim üzerine çalışan akademisyen arkadaşlarımdan Gülşat Tosun, Chomsky'nin öğrencisiydi, sağ olsun ilk derse aldı götürdü bizi. Hanımla birlikte bir mabede gider gibi gittik MIT'deki dersliğe. Ve her perşembe saat 14.00 - 16.00 arası oradaydık. (Pardon araya bir seyahat, bir-iki de Galatasaray maçı girdi... Hani Chomsky önemli de, Cimbom maçını ekecek kadar da değil yani!). Dilbilimde Ferdinand de Saussure'ün kurduğu ana kuramları altüst etmiş olan Chomsky bence Amerikalı değil. Çünkü müthiş mütevazi... Biz 'auditor' öğrenciydik, yani misafir dinleyici, ilk iki saati dinleyip çıkıyoruz, sonra dersi kredi olarak alan öğrencilerle bir saat daha kalıyor. Her ders için okuma listeleri veriyor, bir keresinde baktım, verdiği kitap ve metinlerin bir kısmı kendisini ve teorilerini eleştiren akademisyenlerin yapıtları. İnce bir mizah var adamda: 'İletişim Kuramının Evrimleri başlıklı çok önemli bir kitap yazmış hanımefendi. Çok zengin bir kitap, ama kitabın başlığı yanlış, çünkü 400 sayfalık kitapta evrimden hiç sözetmiyor. Evet iletişim kuramlarını ele almış ama o alanda da işin özünü pek kavramamış!'.

Sınıfa girer girmez kazağını çıkarıyor (Hep aynı mavi yün kazak). Gömleğinin kollarını sıvıyor. Ayağında genellikle lastik ayakkabı var. Kolundan saatini, pantalon cebinden de kronometreyi çıkarıyor. Notlarını koyuyor masanın üzerine. Arada sırada bakıyor notlarına. Tahtaya şekiller çizerek ya da kitap isimleri ve dersin planını yazarak anlatıyor dersi... Uzun kara tahta boyunca bir sağa bir sola yürüyor... Bazı tiklerini de saptadım. Anlatması uzun, yazı yetersiz... Müthiş vücut dili kullanıyor, sadece eller kollar değil, omuz ve kafa hareketleri de anlattıklarına anlam katıyor...

Neyse uzatmayayım... Mart ayında Nieman'a geldi Chomsky. Bize, Yeni Dünya Düzeni, Amerika, Bosna, Türkiye-Kürtler, Endonezya meselelerini anlattı... Kamu yayıncılığı üzerine çalışan ve New York'ta doktoraya hazırlanan genç arkadaşım İlke Şanlıer de gelmişti o konuşmaya. 2 saatlik toplantı bittiğinde biz Türkler, Kürtler, Hintliler ve solcu Amerikalılar hocanın etrafını çevirmiştik. Bir saat de bizle ayaküstü sohbet etmişti. Hatta o sırada İlke'ye baktım, hocanın iyice dibine yanaşmıştı. Sordum. 'Değelim biraz hocaya, belki bize de bir şeyler geçer' demişti. Ondan sonra Chomsky'den randevu talep süreci başladı. MIT'deki asistanı yaklaşık 2 ay sonrasına randevu verdi. Yalnız bu arada hoca ile yazışma dönemi de başlamış oldu. Adam acayip meraklı. Abartmıyorum, Türkiye'yi ve Kürt meselesini galiba en az benim kadar biliyor ve izliyor. Sıkıntısı yerel kaynak... O günden sonra haftada iki-üç kez, egemen medyada yayınlanmayan Türkiye ve Kürt meselesine ilişkin haberleri İngilizceye çevirip geçmeye başladım. Her seferinde bu haberleri büyük bir dikkatle okuyup değerlendirmelerini yazdı ve yeni bilgiler istedi.

Biz de, İlke ile beraber Chomsky röportajını hazırlamaya başladık. O New York'ta kitaplardan başlayıp İnternet sitelerindeki Chomsky makalelerine kadar her şeyi taradı, notlar çıkardı. Ben daha çok Chomsky'nin son dönem Bosna-Kosova-Kürtler konularındaki konuşma ve konferanslarını gözden geçirdim. Amacımız, kırk yılın başında doğru dürüst bir adamla röportaj yapacağız, iyi bir şey olsun... Ki bu da çok güç, çünkü Chomsky çok üretken bir yazar. Bizim sormayı düşündüğümüz neredeyse her konu hakkında ya makale yazmış ya önceki röportajlarında yanıt vermiş. Bunun üzerine genel geçer bir sohbet yerine, az ama önemli bir-kaç konuda derine inen bir söyleşi yapmaya karar verdik. Türkiye'den ilk kez birileri onunla röportaj yapacağı ve bu söyleşi Türkiye kamuoyuna yönelik olacağı için, akademik, teorik konuları bile Türkiye perspektifi çerçevesinde oluşturmaya çalıştık.

İlke, röportajdan 2 gün önce geldi, masa başında sıkı bir çalışma yaptık. Olasılıkları, kesmeleri hesap etmeye uğraştık. Alternatif sorular hazırladık. Biraz heyecanlıyız haliyle... Çünkü Chomsky çok dolu bir adam. Bir soru sor, sana 5 saat boyunca yanıt versin. Dağılmıyor da hiç fikri takibi... Çok sağlam bir mantık silsilesi var.

Randevu saatinde gittik MIT'deki ofisine. Adam Felsefe ve Dilbilim Bölüm Başkanı. Etrafta 2-3 sekreter var. Hoca içeride biriyle konuşuyor. Bizim saat geldiğinde sekreteri kapıya gidip vurdu. O kadına 'Kapı Tıklatıcısı' ünvanını verdik.

Duvarlarda, hocanın posterleri var. Ben böyle şeylerden pek hoşlanmam. İlke'ye 'Ne bu ya? Ben olsam kendi ofisimde kendi posterlerimi koymam!' dedim. Sonra da nasıl olsa benim ne ofisim ne de posterim var, deyip kendi kendimi teselli ettim. Odada kitaplıkta hocanın kitaplarından onar adet bulunuyor.

- Yahu keşke lokum, badem ezmesi filan getirseydik dedim, tüm iyi niyetimle. Sonra da acaba bize kitaplarından birer set imzalayıp verip vermeyeceğini düşündüm. (Yokmuş öyle bir adet burada!). Bizden önceki kişinin işi bitti. Hoca dışarı çıktı. Bizi selamladı. Ben bu arada İlke'ye kaş-göz işaretiyle hocanın ayaklarını gösterdim: Biri siyah diğeri beyaz spor ayakkabı vardı.

Geçtik odaya. Açtık teypleri, sorduk sorularımızı. 6 temamız vardı:

- Devlet-şiddet ilişkisi
- Alternatif medya
- Egemen medya ve kollektif bellek
- Milliyetçilik-küreselleşme
- Ankara-Washington çerçevesinde Kürt meselesi
- Aydınlar ve yeni konumları

İlke bir ara fotoğraf çekiyordu. Baktım hoca ayaklarını masanın içine soktu.

Sorularımızı sanki önceden biliyormuş gibi yanıtladı. Son derece rahat... Orta uzunlukta. Bir-iki kez kesmek zorunda kaldık, çünkü saat ilerliyordu ve 6 sorunun cevabını almak istiyorduk. Sonunda 'Kapı Tıklatıcısı' geldi. Hoca duymamış gibi konuşmasını sürdürdü. En az bir 5 dakika daha konuştu. 'Kapı Tıklatıcısı' bir daha geldi. Artık ben saatime bakıyorum, İlke eşyalarını toplamaya başladı. Ve ben teşekkür ederek izin istedim. Hoca bombayı sonunda patlattı:

- Aslında benim size sormak istediğim bir sürü şey vardı... Vaktiniz varsa bir daha görüşelim! Çıktık odadan, sekreterine, 'Söyleşi tamam, hoca bizi dinlemek istiyor, programı çok sıkışıksa araya bir öğle yemeği koyabilirsiniz' dedim. Alaturkalık var ya serde... 'Hoca, iş görüşmesini yemekte yapmaz!' diye kesin bir yanıt verdi. Neyse Haziran başına yeni bir randevu kespettik. Tam çıkıyoruz. Baktım İlke hala sekreterle konuşuyor.

- N'oldu?
- Dayanamadım sordum.
- Neyi sordun?
- Ayakkabılarını!
- Neymiş?
- Hoca evden sabahın köründe çıkarmış, eşini uyandırmadan ayakkabılarını giyerken karanlıkta değişik tekleri giymiş!

(*) Chomsky söyleşisini yaklaşık 6 ay önce Virgül dergisi sipariş etmişti. Tam metin orada yayınlanacak. Açık Radyo, BBC Türkçe Servisi, dorduncukuvvetmedya.com ile medyakoronik.com sitelerine de yazacağım.

duran@fas.harvard.edu

- Alooo Öküz'den arıyoruz Özcan Karabulut mu?
- Evet benim buyrun.
Nasılsınız?..
- Teşekkür ederim, siz nasılsınız?
Ankara öykü günlerini düzenlediniz, nasıl geçti? Bu kaçıncı öykü günleriydi?
- Ankara öykü günlerinin dördüncüsüydü. Ana başlığı "yeni binyılda öykücülüğümüz"dü. Organizasyonumuzu oluşturan temel yapı oturumlardı. Çeşitli ustalarımızla yapılan oturumlar vardı, okurlarla buluşulan oturumlar vardı, ayrıca Işık Kansu hazırladığı çocuklar için öykü oturumunu gerçekleştirdi. İstanbul sanat başkenti olarak bilinir. Ankara'da ise kamu binaları sevimsiz, gökyüzü gridir, siyaset ise kirlidir. Bu öykü günlerinde siyaseti ve kamu binalarını sevimli, gökyüzünün biraz daha mavi olduğunu göstermeye çalıştık.
Peki ilgi nasıldı?..
- Ankaralılar kendilerine sunulan 'öykü ziyafetine' büyük ilgi gösterdiler. Ankara kitap fuarıyla çakışmasına rağmen ilgi büyüktü. Elliye aşkın öykücümüz katıldı. Her yıl olduğu gibi bu yıl da bir oturumu şairlere ayırdık. Metin Celal, Hasan Öztoprak, Adnan Özer şiirlerini okudular.
Öykü günleri kaç gün sürdü?
- 13-18 Mayıs 2000 tarihinde gerçekleştirilen öykü günleri bir hafta sürdü. Her yıl bir hafta sürüyor.
Öykü Günlerinin öykücülüğümüze katkısını anlatır mısınız biraz?
- Şunu söylemeliyim; öykücülüğümüz ne durumda? "2000 yılında dergilerde öyküler" konu başlığıyla bunu tartıştık. Oturumlarda kitaplaşmamış öykülere dikkat çekiyoruz. Ustalarla yeni öykücülerimizi bir araya getiriyoruz. Öykücülüğümüzün nicel ve nitel olarak ne durumda olduğu üzerine konuşuyoruz.
Bu yıl ki onur konuklarınız kimlerdi?
- Nezihe Meriç, Ankara'da ilk hikaye dergisini çıkaran Salim Şengil ve öykü dergilerini teşvik yazılarıyla Memet Fuat.
Düşler-Öyküler dergisi olarak öykü günlerini üç yıldır biz düzenliyorduk. Bu yıl ise Edebiyatçılar Derneği olarak düzenledik.
Eklemek istedikleriniz?..
- Öykücülüğümüz bana göre iyi bir yerde. Nicel ve nitel olarak. Önümüzdeki yıllarda çok daha iyi görebileceğiz bunu. Dergilerin çok büyük önemi var bu konuda. Yeter ki öykü dergileri çıksın ve yayıncılar öykü kitaplarına kapılarını açsınlar.
Teşekkürler...
- Ben teşekkür ederim.

Alo Öküz'den arıyoruz, Kadınlar Dünyası dergisi mi?
- Evet, ben Firdevs Gümüşoğlu.
Derginizden bahseder misiniz biraz?
- Tabii, Kadınlar Dünyası ilk kez 1913-1921 yılları arasında çıkmış. O dönem Osmanlı aydın kadınlarının çıkardığı bir dergi. İlk 100 sayısı günlük yayınlanmış, daha sonra 15 günde bir çıkmaya başlamış. Osmanlının şeriat düzenine, kadını ikinci plana iten geleneklerine karşı mücadele eden, kadının hukuk, eğitim hakkını savunan bir dergi. Bizim dergimizde olduğu gibi ilk Kadınlar Dünyası'nda da tüm yazarlar ve yayın kurulu kadınlardan oluşuyor. Dergiyi çıkarmaya karar verdiğimizde de bu sebeplerden ötürü Kadınlar Dünyası ismini seçtik. Çizgimiz, laikliği savunan, erkek egemenliğini eleştiren ve buna karşı politikalar üreten, içinde yaşadığımız kapitalist sistemin kadına uygun gördüğü rolü, kadını cinsel nesne haline dönüştüren her şeyi reddeden bir çizgi. Ayrıca Kadınlar Dünyası, hiçbir kurumdan destek almadan, bağımsız çıkan bir dergi.
Finansmanını nasıl sağlıyorsunuz?
- Dergimiz, Türkiye'den ve Avrupa'nın çeşitli yerlerinden kadınların desteğiyle çıkıyor. Zaten aboneler zincirimiz sayesinde ilk birikimimizi kadınların ve kadınlara destek veren erkeklerin sayesinde oluşturduk. En büyük desteğimiz, okurlarımız ve yazarlarımız. Kadınların kolektif emeği sonucu çıkan bir dergi kadınlar dünyası.
Okurlarınızla ilişkileriniz nasıl?
- Okurlarımız aynı zamanda yazarlarımız. Tepkiler sıcak. Avrupa'dan da mektuplar geliyor. Varolan kadın ve magazin dergileri dışında bir çizgimiz var. Konuları bilimsel, fakat bilimsel soğukluktan uzak bir tarzda ele alıyoruz. Kadına ayna tutan ve kendini sorgulamasını sağlayan bir tarzı benimsiyoruz. Ayrıca Türkiye'de yükselen bir şeriat var ve Kadınlar Dünyası dışında buna direnen kadın dergisinin olmadığını düşünüyoruz.
Sizi bu düşünceye iten ne?
- Örtünmenin, türbanın kişisel tercih olduğunu söyleyen, giyim özgürlüğü olduğunu söyleyen dergiler var. Biz örtünmenin siyasal yönü olduğunu, kadını köleleştirmek anlamına geldiğini savunuyoruz. Cumhuriyet devrimlerinin kazanımları çok önemli. Ayrıca biz Türkiye'nin ulusal bütünlüğünü savunuyoruz. Kadınlar Dünyası'nın aksine diğer dergilerde bu konuyla ilgili tek tük makaleler çıktı. Ayrıca mali olarak da bağımsız bir dergiyiz.
Dağıtımı, periyodu, tirajı...
- Abone usulüyle dağıtılıyor, gazete bayilerinde de bulmak mümkün. Ayrıca kendimiz de özel olarak dağıtıyoruz. Periyodu aylık. 4000'e yakın tirajımız var.
Teşekkürler...
- İlginiz için biz teşekkür ederiz...

2 Resim Arasındaki 7 Fark

VEDAT ÖZDEMİROĞLU

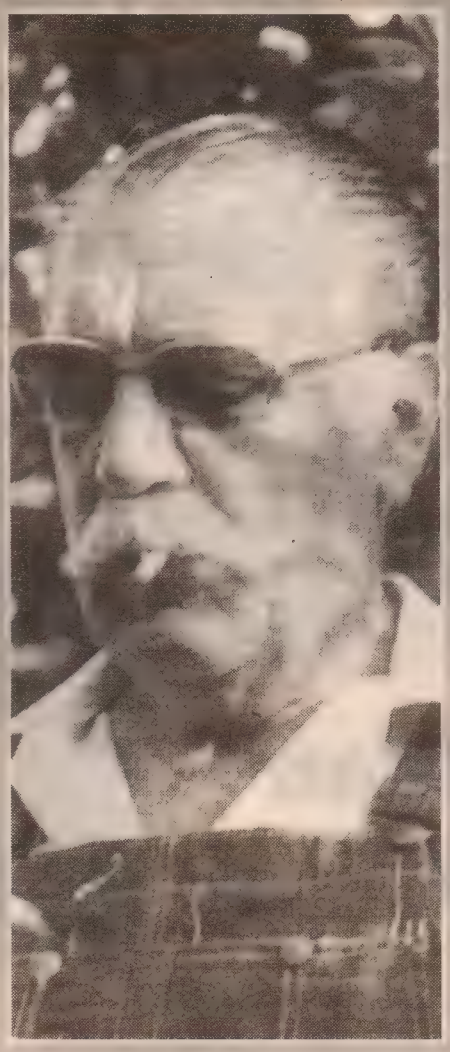

Hulusi Kentmen & Münir Özkul

1- Hulusi Kentmen, o ünlü "ak sakallı dede" imgesini beyaz perdeye "ak bıyık" versiyonuyla yansıtan, sert görünüşünün altında yufka yumuşaklığında bir kalp taşıyarak düşlerimizi zenginleştiren bir hayal tipidir. Oysa Münir Özkul, film bittikten sonra da içimizi acıtmaya devam edecek kadar gerçektir!

2- Hulusi Kentmen, çizdiği kendinden emin portrelerle kuşaklar boyu güven vermiş, o bembeyaz, pos bıyıkları ve cillop gibi yanaklarıyla "tonton dedelik" müessesesinin öncü simgesi olmuştur. Oysa Münir Özkul, yıllar yılı hep "on günlük sakalla" görünüp, adeta sakilliğe bir övgü gibi yaşamış, iliklerimize sinen hüzünlü bakışlarıyla hepimizi derinden sarsmış ve ruhiyatımızı sonsuza dek sürecek bir "mazlum elektriğine" mahkum etmiştir.

3- Hulusi Kentmen, istese hemen okul yaptıracak adam olarak ufkumuzu açmıştır. Oysa Münir Özkul, eğitim dünyasında en fazla "Otoriter müdür muavini Mahmut Hoca" olabilmiştir!

4- Hulusi Kentmen, tüm patronların katı yürekli olmayacağını, filmlerinin son 10-12 dakikasında da olsa göstermiş bir sınıfsal fenomendir. Oysa Münir Özkul ne patronla uzlaşan, ne de mesai arkadaşlarıyla örgütlü bir direniş içine giren sergüzeştiyle, içinde hep daha iyi yaşama güdüsü taşıyan kitlelere olumsuz örnek olmuş, sadece yakın çevresiyle uyumlu, iç dünyasına dönük bir tavır içine girmiştir!

5- Hulusi Kentmen, asla eküri olmamış, adı hep tek anılmış bir babacandır. Oysa Münir Özkul, Adile Naşit'siz yapamaz!

6- Hulusi Kentmen, zengin adam rolleriyle, bilinçaltımıza "sıkıştığımızda gönül rahatlığıyla borç isteyebileceğimiz varsıl ve iyi kalpli amca" imajını yerleştirmiştir. Oysa Münir Özkul, borç almak bir yana, "yoğun gururundan dolayı borç verme teklifi dahi edilemeyecek" orjinalitede bir kıvama ulaşıp yaman sıkıntılar yaratmıştır!

7- Hulusi Kentmen kardan adamdır; eğlencelidir, neşe saçar ve geçicidir. Oysa Münir Özkul korkuluktur; hazin, sabit ve sahici!

Diyarbakır'dan Taze Notlar

KEMAL VAROL

Çimenler ve Sarı-Kırmızı

Bilindiği gibi **Galatasaray**'ın Federasyon Kupası maçını Diyarbakır'da oynamasıyla milli bir 'sevince' tanık olduk. Medyada, Diyarbakır'la ilgili onlarca haber ve köşe yazısı yayınlanıp durdu günlerce. Oysa her zaman olduğu gibi, basına yansıyan bu tür olayların şehirdeki karşılığı çok farklı oldu. Öncelikle, **Diyarbakırspor**'un rengi yeşil-kırmızı ile Galatasaray'ın sarı-kırmızısı yanyana gelince, yine malum renkler sendromu yaşandı: Sarı-kırmızı-yeşil. Diyarbakır, belki de tarihinde ilk defa bu kadar özgür bir biçimde bu renkleri bir arada görebildi. Öte yandan, Kürtlerin Galatasaray sevgisi bilinen bir gerçekken Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi de Galatasaray'a jest olsun diye havaalanı girişindeki refüjleri sarı-kırmızıya boyatma kararı aldı. Ama refüjlerin sarı-kırmızıya boyanması belediye ile polisi bir anda karşı karşıya getirdi. Çünkü, refüjler sarı-kırmızıya boyanınca, bu renkler çimenlerin yeşiliyle buluşuyor ve sonuçta yine o bildik görüntü çıkıyordu ortaya. Neyse ki, bir süre sonra İl Valisi'nin devreye girmesiyle sorun çözülmüş oluyordu.

Vergi Barıştır

Galatasaray'ın Diyarbakır seferi sırasında "Güneydoğu'nun değişen yüzünden" söz edildi sıkça. Vatandaşlarımız huzur içindeydi, şehirde galeria, disko bile açılmıştı, herkesin yüzü gülüyor ve sokaklar cıvıl cıvıldı. Her yerde bir barış ortamından söz ediliyordu artık. Galatasaray'ın Diyarbakır'a gelmesinden birkaç gün sonra şehire bir ziyarette bulunan **CHP** eski lideri **Deniz Baykal**'a, "Biz barıştan başka bir şey istemiyoruz" diye bir söz söyleyen bir vatandaşa, Baykal, "Tabii," diyordu, "sanayi ile buraları kalkındırmak gerekiyor." Barışın ön koşulu sanayiydi demek ki. Bunun içinde vatandaşlarımızın devletine gerekli desteği vermesi gerekiyordu artık. Bundan olsa gerek, defterdarlığın Diyarbakır'da vergi ile ilgili olarak astığı bez afişlerde 'barış' kelimesi telaffuz ediliyordu şimdilerde. Daha çok kaçan köylülerin yerleştiği Bağlar semtine asılan bu afişlerden birinde şu ifade yer alıyordu: "Vergi barış ve kardeşliktir." Devlet, Diyarbakır'da nasıl vergi toplayacağını doğrusu çok iyi biliyordu.

Diyarbakır'ın Politikası

Kürtlerin Galatasaray'a neden bu kadar ilgi gösterdiğini bir gazeteci arkadaşıma sorduğumda ilginç bir yanıt aldım. "Kürtler kırmızıyı çok sever, belki de ondandır" dedi. Galatasaray'ın geçmiş yıllardaki Diyarbakır maçlarında stada asılan ve şu an İmralı'da bulunan Galatasaraylı'yı kastettiği her halinden belli olan, "Seni severiz, seni seveni de severiz" yazılı pankartı asan taraftarın, **Mehmet Ağar**'ın en yakın arkadaşlarından **Fatih Terim**'e olan ilgisini üst düzey bir HADEP'liye sorduğumda, aldığım yanıt en az gazeteci arkadaşımınki kadar ilginç oluyor: "Biliyorsunuz bir barış süreci var ve Diyarbakırlılar da bugün politika yapıyor."

Hani Barış Gelmişti?

Galatasaray kafilesi Diyarbakır Havaalanı'na iner inmez, F-16 uçakları şehrin üstünde alçak uçuş yaparak futbolculara güzel bir karşılama töreni hazırladılar. Uçakların yaptıkları gösterilerle hiçbir yerde görülmemiş bir 'Hoşgeldiniz' karşılaması yapılıyordu adeta. Akşam, Diyarbakır Havaalanı'na yakın bir semtte bulunan evime döndüğümde, annemin biraz üzgün olduğunu fark ettim. Babası şiirler, şarkılar okuyan bir dengbej (anlatıcı) olan ve üzgün olduğum zamanlarda kürtçe, "Oğlum, sanki kalbimde bir hasret kalmış gibi" diyen anneme, ne olduğunu sorduğumda, uçakların gün boyu çıkardığı gürültüyü kastederek "Yine operasyon vardı galiba, hani barış gelmişti artık?" diye yanıtladı beni üzgün sesiyle. 'Şair' olduğumu hala bilmeyen ve beni hala o temiz çocuğu sanan anneme, bütün bu gürültünün bir takım için koparıldığını nasıl anlatabilirdim ki?

Hepimiz Kardeşiz Ama Birimiz Üvey

Galatasaray-Antalyaspor maçı öncesinde **Mahsun Kırmızıgül** ile birlikte şarkılar mırıldanan **Reha Muhtar** stada selam veredursun, maç sırasında hepimizin kardeş ama birimizin üvey olduğunu gördük: Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı **Av. Feridun Çelik**. Maçtan önce bütün protokol tek tek stada anons edilirken, Çelik'in adı es geçiliyordu. Yapılan uygulamalar sadece bununla sınırlı değil. Fahri danışmanlığını **Orhan Alkaya**, Genel Sanat Yönetmenliğini **Mete Ayhan**'ın yaptığı Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu'nun yaşadıkları bu üveyliği daha iyi anlatıyor gibi. Belediyeye bağlı tiyatronun oyunlarının bölgede sahnelenmesine sürekli olarak güvenlik engeli çıkarılıyor. Belediye HADEP'li olunca bu uygulamayı anlamak zor değil tabi. Tiyatronun başından geçenler ise traji-komik olaylarla dolu. Örneğin, Tiyatronun afişleri Siverek'te polis günü dolayısıyla yürüyüş yapan görevlilerce tek tek sökülüyor. Bir başka şehirde, oyunculardan birinin bile sabıkası olmadığı halde tiyatroda görev alan oyuncuların aranmakta olduğu iddiasıyla karşılaşıyorlar. Mardin'in bir ilçesinde ise, Kaymakam, kendisi gelmeden oyun başladığı için ufak çaplı bir tartışmaya sebep oluyor. Şehir Tiyatrosu'nun sahneye koyduğu "**Ölüm ve Kız**" adlı oyunun broşürüne DGM'den dava açılırken, Belediye Başkanı Feridun Çelik belediyenin tiyatro salonuna bile üst araması yapılarak alınıyor. Bir kentin yaklaşık yüzde seksen oyuyla başkanlık koltuğuna oturan **Feridun Çelik**'in adı Galatasaray maçında yok sayılıyor, başkan kendi tiyatro salonuna bile üst araması yapılarak alınıyor, havaalanında VİP bölümünden geçmesine izin verilmiyor. Bakmayın bu tür olayların basına yansımadığına. Başkan şimdilik susuyor, çünkü "süreç öyle gerektiriyor."

Diyarbakır ve Oxford

Geçen ay içerisinde Galatasaray'la birlikte yüzlerce köşe yazarı da Diyarbakır'a geldi. Köşe yazarları günlerce 'Güneydoğu'nun değişen yüzü'nü anlatıp durdular köşelerinde. Bu yazarlardan **Yavuz Donat**'la birlikte en ilginci **Hıncal Uluç**'tu kuşkusuz. Orda bir köy varmış, o köy bizimdi ama henüz gitmemiştik, neyse sonunda köyümüzü gördük de çok sevindik. Sanki Afrika'da bir yere gitmiş de, yurdun bu köşesine duyduğu hayranlığı yazdı Sayın Uluç. Sonunda , bu yazıda bahse konu olacak şair ve ya-

Ciğerle sabah kahvaltısı!..

Doğan Dağdelen dost. **"Yarın sabah kahvaltı için saat 8.30'da alacağım sizi.. Ciğer kebabı yiyeceğiz"** dediğine **"Şaka"** [illegible] **"Peki"** dedik.

[illegible] Doğan [illegible]

[illegible] Ciğer kebabı [illegible]

[illegible] sabah kahvaltı dışında [illegible]

[illegible] biber [illegible] parça [illegible] domates

Ağzıma korka korka götürüp ısırdım.

Vay anasını sevin seyirciler.

Bu arada **"Ofis"** denen modern Diyarbakır'ın sokaklarında dolaştık.

Diyarbakır nasıl hızla gelişiyor, Ofis'i gezerken anladık.

Vali konağını gösterdi Doğan.

Bu konağı [illegible] bilirsiniz. Hani [illegible] kuzusi olan.

Meğer, köhne konağı restore eden bizim Doğan [illegible].

"Yukarda Allah var" dedi, Doğan . **"Vali benden değil jakuzi, hiçbirşey istemedi. Bu devletin valisine layık birsey olsun, de-**

Özcan "İmkansız" dedi. **"Ben oteldeki**

zarların yaptığı gibi 'benim Diyarbakır'ım' deyip bombayı patlattı. Dicle nehrinin kıyısındaki ve çoğu köyleri yakılmış insanların oturduğu yoksul gecekonduları Boğaz'a bakan villalara benzetme iğrençliğini bile gösterdi yazılarında. Hele, Diyarbakır'da Oxford'a benzeyen bir üniversite vardı ki, sormayın! 120 bin dönüm araziye yayılan üniversiteyi çok beğenmişti Hıncal Uluç. Güzel binalar, harika spor tesisleri vardı üniversitenin. **Dicle Üniversitesi**'nde spor hariç hiçbir sosyal faaliyete izin verilmediğini, üniversitenin onca eksikliğine rağmen kimsenin uğramadığı bir dağ başına dört minareli devasa bir camiinin yapıldığını, okul bahçesinde gitar çalan öğrencilere bile tahammül edilmediğini, okulda tek bir kulüp ve topluluğun bulunmadığını, üniversitenin herhangi bir yerine afiş ya da bir duyuru asmanın bile günler aldığını ve buna çoğu kez izin verilmediğini, üniversitenin öğretim görevlilerinin çoğunun dini düşünceleri ağır basan hocalardan oluştuğunu sanırım bilmiyordur Hıncal Uluç. Bir örnek olay: Geçtiğimiz aylarda Diyarbakır'da **Murathan Mungan**'ın düzenleyeceği imza gününe ait afişleri üniversiteye asmak isteyen öğrenciler çeşitli engellerle karşılaştılar. Yanıt basitti. Bu afişlerin üniversiteyle ne ilgisi var! Sonunda, M.Mungan'ın **Osmanlıya Dair Hikâyat** adlı kitabı okul yetkilileri ve güvenlik görevlilerine gösterilerek, Mungan'ın Osmanlı tarihini konu alan bir şair olduğu sayıyla afişlerin asılmasına izin alınabildi. Evet Sayın Uluç, Diyarbakır'da Oxford var! Bilseniz, öğrenciler bu Oxford'ta okumaktan nasıl da mutlular!

Galatasaray ve Şairler

Diyarbakır'da hemen hemen her ay bir edebiyat etkinliği düzenlenir. Çeşitli şair ve yazarlar imza günleri ve söyleşiler yapıp buradaki okurlarıyla buluşurlar. Bazı şairleri dışarıda tutarak konuşacak olursam, Diyarbakır'a gelen şair ve yazarlar, edebi kimliklerini unutup Kürt sorunu konusunda ne kadar duyarlı olduklarını, bu konuda neler yaptıklarından tutun da, buradaki insanların duygularını sömürmeye varacak ölçüde sözler sarf ediyorlar. Son örneğini **Ahmet Telli**'nin de katıldığı bir dinletide yaşadık. Herkes birden 'duyarlı' oluyor Diyarbakır'a gelince. Galatasaray'ın Diyarbakır'a gelmesine benzeyen ama diğer uçtaki bir oyunu andıran bir uygulama bu. Herkes birden 'duyarlı' oluyor Diyarbakır'a gelince. Mide bulandıran bir niyet seziyorum bu yaklaşımda. Bir savaşın izlerini hala taşıyan Diyarbakır'ın acılarını kullanıp kendilerine prim yaparken, burada yaşayan insanlarsa, bu 'duyarlıktan' dolayı onları baş tacı ediyor her seferinde. Oysa nasıl bir iğrençlikle karşı karşıya olduğunu bu kent iyi biliyor. Bu halkın acılarına da, hatırasına da dokunmayın artık!

Galatasaray ve Adorno

"Güneydoğu'nun değişen yüzü... Diyarbakır'da bayram... Diyarbakır'da Oxford var... Güneydoğu hayat buluyor..." Bunlar, Galatasaray maçı sonrası atılan manşetlerden sadece bazıları. Oysa Ora'da her şey hala aynı. Mayıs ayı içerisinde 8 gazete ve derginin bölgeye girişi yasaklandı, kitabevleri, kültür merkezleri baskınlara uğruyor, üç yıl kapalı kaldıktan sonra mahkeme kararıyla açılan **IHO Diyarbakır Şubesi** 23 gün sonra **OHAL Valiliği**'nce yeniden kapatılıyor, çaldığı Kürtçe bir şarkıdan dolayı yerel **Kanal 21** televizyonu "geçici olarak" (ne demekse) bir yıl kapatma cezası alıyor. Bütün bu tablo karşısında Güneydoğu ile alay edercesine yukarıdaki manşetler atılıyor. Sanırım en güzel tespiti, aylardır bende bir başucu kitabı olarak duran **Minima Moralia**'da **Adorno** yapıyor! "Siyah adamı gerçekte öyle olmadığı açıkça bilindiği halde beyaz gibi olduğuna inandırmaya çalışmak ona yapılan haksızlığı daha da arttırmak olur. İyiliksever bir aşağılamadır bu!"

Cim-Bom!

Bu uzun yazıyı bir hikaye paklar belki. Hikayenin konusunu **Ahmet Erhan**'ın yıllar önce **Demokrasi Gazetesi'**nde yayınlanan o nefis "Cim-Bom" yazısından alabilirim sanırım. Rivayet olunur ki, Ora'da savaş Galatasaray'ın maçları oynanırken dururmuş ancak. Galatasaray her gol attığında **"Cim-Bom"** diye yankılanırmış dağlar ve ovalar. Sonra maç sona erer, **"Cim-Bom"** sesleri, yerini silah ve bomba seslerine bırakırmış. **"Ciimm-Buumm!"**

Diyarbakır'a gelen şair ve yazarlar, edebi kimliklerini unutup Kürt sorunu konusunda ne kadar duyarlı olduklarını, bu konuda neler yaptıklarından tutun da, buradaki insanların duygularını sömürmeye varacak ölçüde sözler sarf ediyorlar. Herkes birden 'duyarlı' oluyor Diyarbakır'a gelince. Mide bulandıran bir niyet seziyorum bu yaklaşımda. Bu halkın acılarına da, hatırasına da dokunmayın artık!

Kemalvarol@hotmail.com

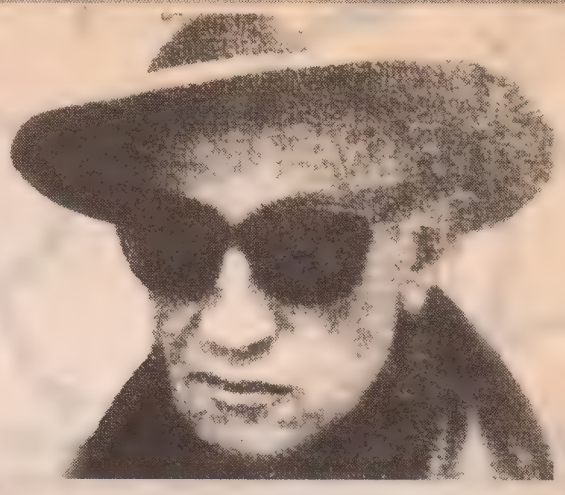

Kalinihkta Sait

ATTİLA İLHAN

Nisuaz'a baktım, yoktun: "Baylan'da..." diye düşündüm: "Mutlaka Baylan'da. Tek başına. Yahut bir paket Yenice ile başbaşa." Sonra birdenbire artık hiç; ne bugün, ne yarın, ne öbürgün; Baylan'da veya Nisuaz'da olamıyacağını, sinemaların önünde dolaşamıyacağını hatırladım: "Ulan!.." dedim; "Sait be!.."

Ve gittim bir deniz kıyısı buldum: Her şeye rağmen İstanbul, kok kömürlerine rağmen; dumanlara, pis dumanlara; insana eğri eğri bakan rıhtım hammallarının yorgun yüzlerine rağmen İstanbul kalabilmiş bir deniz kıyısı buldum. Ve o zaman bileklerindeki damarları açan; geceleri saatler uğul uğul uğuldarken bir Sirkeci otelinde veremlerini büyüten adamların yalnızlığını düşündüm. Ve seni. Sen ki yalnızdın.

Kahvenin kapısından mütebessim giriyor, masanın üzerine gazeteleri atıyorsun. Gözlüklerini aranıyor taranıyor, bir sarı defterden, iri iri, seyrek seyrek yazılmış hikayeler, roman başlangıçları okuyorsun. Beraber yolculuklar kuruyoruz. Her defasında, bir dahaki sefere Paris'te St-Michel üstündeki kahvelerde yahut ne bileyim Marsilya'da Canabiére'deki sinemalardan birinin kapısı önünde buluşmaya karar veriyor; oralarda romanlar yaşamayı, romanlar yazmayı; asrımızın ve kendimizin şahane kederini, adamı dağlara uğratan sancısını satır satır dökmeyi düşünüyoruz.

Sen ki bu ağrıyı bilirsin. Yüreğinin üstünde ikinci bir yürek gibi; bir kahpe, bir puşt, bir canavar yürek gibi vurur; birçok hikayelerini yarıda bıraktırır, zehirler; şehri yadırgatır; etrafını saran ve seni bir tropik nebatı gibi yarı hayran yarı şaşkın seyreden haşerata sövdürür. Nasıl bilmezsin onu? Nasıl duymazsın. Yalnızığını, sancını dürer büker iç cebine yerleştirir, alır başını İstanbul halkına, halkımıza, halkımızın o kendi halinde ve büyük ellerine gidersin. Balıkçılarına gidersin. Yüksekkaldırım'ı insan yapan, yaşatan Yahudi ve Rum çocuklarına gidersin. Kundura boyacıları4na, arabacılara ve tezgahlarda karadut satanlara gidersin. Gidecek başka yerimiz var mıdır ki?

Daha daha birlikte bir cigara dumanı örtünür, Hayırsız'daki serseri ayıbalığının yürek parlayıcı serüvenini düşünürüz. Yorulursun. Gözlerin düşer. Dalarsın. Sinemalara gideriz. Büsbütün dalarsın. Filmin sonunda ne olduğunu çoğunluk ben anlatırım. Hastasındır. Ölüm bir yarasadır, etrafında kayar dolaşır, öfkelenir söversin. Kitapçına söversin, kitaplarına söversin, arkadaşlarına söversin; bir de bakarsın ki eninde sonunda elinde bir yalnızlığın, bir sancın, bir de yazılarını ve kafanın içini dolduran hayallerin kalmış, onlara söversin.

Beyoğlu'na yağmurlar yağar. Kahvenin camları, fakir orospular ıslanır. İşsiz aktörler, çocuk hikayeciler, kendini bir bok sanan kalem parazitleri gelip gelip seni bulurlar. Ne yapacağını bilemezsin. Sıkılır birden hepimizi terkeder kalabalığa karışırsın, kaybolursun, gidersin. Yahut bir sabah ciddi ciddi sanattan konuşur. Her seferinde senin bu işi nasıl ciddiye aldığını görür, sevinirim. Kendi laflarımı söylerim, bir kısmı hoşuna gider, paylaşırız, bir kısmı gitmez, paylaşmayız. Ama ne olursa olsun, en son arkadaşın benim, bu değişmez! Koca dünyada, şu ve şu meridyen dereceleri arasında atom ve hidrojen bombaları konuşulur, yeni Türk edebiyatına yeni yollar aranır, fıkır fıkır kaynarken arkadaş olduğun en son adam benim. Nasıl olduk bilmeyiz. Belki Beyoğlu'nu yaşamanın daha doğrusu çekmenin marifeti, belki ortaklaşa kahrımız, belki sadece tesadüf. O gün bugün hep böyle birbirimizi arıyoruz. O gün bugün hep böyle birbirimize anlatacak şeylerimiz oluyor.

Ama sen konuşmuyorsun ki, şimdi. Orada, yağmurun altına upuzun uzanmışsın. Islanıyorsun. Bir cami avlusunda, bulaşık bir yağmurun altına uzanmışsın. Islanıyorsun. Sana trençkot aldığımız günü hatırlıyorum. Hani üç kere cayıp karar verdiğin yeşil trençkotu. Şimdi ne olacak o trençkot? Sen oraya upuzun yatmışsın, öyle ıslanıyorsun. Öyle ıslanıyorsun. Bir kelime söylesen!.. Sövmüyorsun. Öyle ıslanıyorsun. Bir kelime söylesen!.. Tek bir kelime! Söylemezsin ki! Susarsın böyle, gözlerini yumarsın, beraber Grenoble'da bir pansiyon ararız; bulutlar ararız, mavi gözlü bulutlar, dağlarda soğuk soğuk uçuşan iğne kuşları arar buluruz; sonra bir kahveye çöker yaşasın su! yaşasın gök! yaşasın insanlar! yaşasın edebiyat! diye güleriz.

Gözlerini açmıyacaksın. Beni dinlemiyorsun. Bir şey diyeceğin de yok. Yalnızdın. Daha çok yalnızsın. Sancın vardı, yüreğini buran sancın, şimdi daha çok var, daha çok buruyor yüreğini. Biz, ötekiler, hepimiz bu kıyıda kaldık. Elimizden bir halt gelmiyor. Yüreklerimizi eski gazeteler gibi buruşturup buruşturup atıyoruz.

(Seçilmiş Hikayeler Dergisi. Nisan "Haziran" 1954)

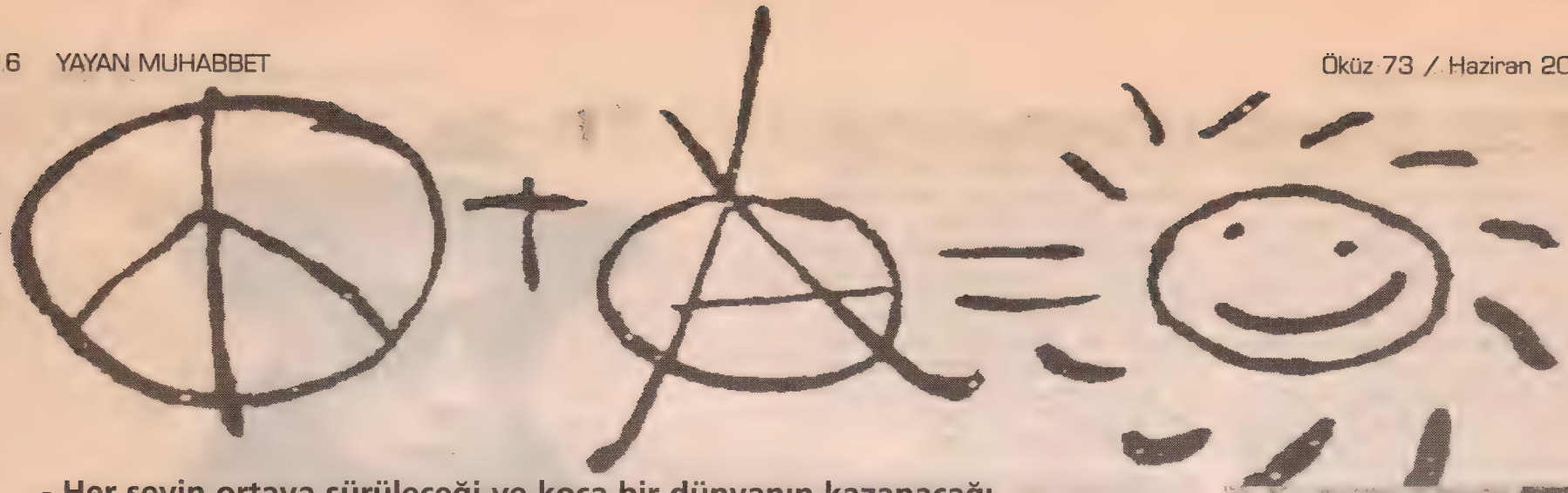

- Her şeyin ortaya sürüleceği ve koca bir dünyanın kazanacağı, muazzam ve nihai bir hesaplaşma anına yaklaşmakta olduğumuza inanıyorum.

- Evcilleşme ve tarım öncesi yaşamın, ağırlıklı olarak doğayla özdeşleşme, duyusal bilgelik, cinsel eşitlik ve sağlığın hüküm sürdüğü bir yaşam olduğunu ancak şimdi öğrenebiliyoruz. Evet, insan doğamız iki milyon yıl boyunca böyleydi; ta ki, rahipler, krallar ve patronlar tarafından köleleşinceye kadar.

Gelecekteki İlkel

TİMUR DANIŞ

Kaos Yayınları'ndan Atıl ile dağcılık faaliyetlerinden tanışırız. Atıl, Hacettepe Üniversitesi'nde okurken, dağcılık kulübünde yapılan çevirilerin Git Dergisi'nde yayınlanmasını sağlamıştı. Atıl ile bu yılın ilk aylarında İstanbul'da karşılaştık; **Kaos Yayınevi**'nin Mayıs ayında çıkacak "Gelecekteki İlkel" kitabından bahsetti. Kitabın yazarı **John Zerzan**, Seattle'de, kapitalizme karşı verilen müthiş direnişin örgütleyicilerindendi. O günlerde Seattle'deki olayları, bizim medya, sadece internetle ilişkilendirilerek yansıtılmıştı; sanki internet aracılığı ile iletişim kurmasalar, Seattle buluşması olamayacaktı. Olayların şiddet yanını, kırılan birkaç camı göstermek de medyanın bir başka tercihiydi. Oysaki, televizyon görüntüleri ve basında çıkan yazıların satır aralarından, yapılanın harika, barışçıl bir eylemler bütünü ve örgütlenmesi olduğunu gösteriyordu. Elbette ki medya, eylemlerle ilgili liderler yaratmaya ve onları öne çıkarmakta geçikmedi. John Zerzan'da bu "Lider"lerin içindeydi. Böyle bir şey mümkün değildi çünkü Zerzan'ın hiyerarşiye karşı olduğu, daha ilk bakışta anlaşılıyordu.

Kaos Yayınları, Zerzan'ı medya'dan değil, kendisinden tanımak fırsatı veriyordu. Bu kadar da değil; Atıl, Zerzan ile, gazeteci Derrick Jensen'in yaptığı, yeni bir röportajı da Git Dergisi'nde yayınlatmak istiyordu. "Körün istediği bir göz, benim bulduğum iki göz" misali Zerzan röportajının çevrisini yayınlamadan önce, yudumlayarak okudum. Okuduklarım harika geldi; uzun bir süre susuz kalmış da sonra suya kavuşmuş bir bitkinin dirilmesi gibi dirildim. Yazıyı yayınladıktan sonra benzer tepkiler aldık; yazı herkesin susuzluğunu kesmişti.

Derrick Jensen Git'de yayınladığımız röportajının girişinde Zerzan ile ilgili şunları yazmış, "Ne zaman anarşizmden bahsedilse, çoğu insanın aklına, kaos, kargaşa ve sağa sola rasgele atılan bombalar gelir. Ancak, yazar ve sosyal eleştirmen John Zerzan'a göre, anarşizmin, sokaklara yayılan dehşetle bir ilgisi yoktur. Zerzan'a göre, anarşizm daha ziyade üzerimizdeki her türlü tahakkümün yıkılması anlamına gelir. Bu tahakküm yanlızca ulus-devlet ve diğer hiyerarşik kurumlardan ibaret değildir; ataerkillik, ırkçılık, homofobi türünden evrenselleşmiş biçimlere de sahiptir."

Sonunda Mayıs geldi ve "Gelecekteki İlkel" yayınlandı. Kitabı hemen bulup, okuyup, Öküz'de de tanıtmak istedim. Aslında kitabı yayınevinden isteyebilirdim ama sabredemedim. 3.5 milyonluk kitabı, pazarlıkla 3 milyona alıp, hafta sonu eve kapandım. Öte yandan dört gün sürecek bol trenli bir seyahatin öncesindeydim. Kitap hakkında bir yazı yazmak için acele ile okumaya başladım; ama olmadı, kitap bir numara büyük geldi. Sindire sindire okumam gerekiyordu. Bu bakımdan, içimde güller açtıran satırların çoğunu tren yolculuğuna bırakmaya, kitabın ilk bölümünden geniş alıntılar yapmaya karar verdim:

-Her şeyin ortaya sürüleceği ve koca bir dünyanın kazanacağı, muazzam ve nihai bir hesaplaşma anına yaklaşmakta olduğumuza inanıyorum. "Zerzan, Eugene, Şubat 2000"

-Evcilleşme ve tarım öncesi yaşamın, ağırlıklı olarak doğayla özdeşleşme, duyusal bilgelik, cinsel eşitlik ve sağlığın hüküm sürdüğü bir yaşam olduğunu ancak şimdi öğrenebiliyoruz. Evet, insan doğamız iki milyon yıl boyunca böyleydi; ta ki, rahipler, krallar ve patronlar tarafından köleleşinceye kadar.

-İnsanların toplayıcı olduğu dönemde, "Türün 'doğal' durumu, yağ ve hayvan proteini içeren ve kronik bozukluklara yol açan modern beslenme rejiminin tersine, çoğunlukla lif bakımından zengin bir beslenme rejimiydi."

-Dil, modern öncesi bireyin açık olduğu imge ve duygu fırtınalarına ket vurarak, "dizginleyici bir etmen olma ve yaşamı daha büyük bir denetime" tabi kılma işlevini görmüş olmalıdır.

-Levi Strauss, yazılı iletişimin başlıca işlevinin, sömürünün ve baskının kolaylaşması olduğunu, yazı olmaksızın kentlerin ve imparatorlukların ortaya çıkamayacağını söylemiştir.

-Bir zamanlar, huzurun ve mutluluğun hüküm sürdüğü bir Altın Çağ vardı; sonra bir şey oldu ve bu saf hoş yaşam ortadan kalkarak yerini sıkıntılara ve acılara bıraktı.

-Güney Afrika'nın zorlu Kalahari Çölü'nde yaşayan San Buşmanları'nın (Güney Afrika'nın yerli kabilelerinden biri), hem kişi sayısı hem de çalışma saatleri bakımından , etrafındaki çiftçilere oranla çok daha az çalıştığını keşfetmiştir. Buna rağmen, çeşitli kuraklık dönemlerinde, çiftçiler hayatta kalabilmek için San topluluğuna başvurmaktadırlar. Sanlar şaşırtıcı derecede az çalışırlar ve zamanlarının önemli bir kısmını dinlenerek ve eğlenerek geçirirler.

-Mbutiler, mevcut anın doyurucu bir şekilde yaşanmasıyla, geçmişin ve geleceğin, kendi başlarının çaresine bakacağına inanırlar.

-Üayland'ın batısındaki Andaman Adası yerlileri lidersizdirler, sembolik temsil hakkında bir fikirleri yoktur ve herhangi bir hayvanı evcilleştirmemişlerdir. Ama aynı şekilde, aralarında saldırganlık, şiddet ve hastalık da yoktur; yaraları şaşırtıcı bir şekilde çabuk iyileşir, görme güçleri ve işitme duyuları özellikle keskindir.

-Peasley herhangi bir giysi olmaksızın, iliklerine kadar işleyen soğuk çöl gecelerinde yaşamakla ünlenmiş Aborjinleri gözlemlemiştir. Levi-Strauss, Güney Amerikalı bir kabilenin "Gün ışığında Venüs gezegenini görebildiğini" söyler.

-Lauren van der Post, Kalahari Çölü'nde, San Buşmanları ile ilgili şunları söyler, "Neredeyse mistik denebilecek bir deneyim düzeyine sahipler. Örneğin bir fil, aslan, antilop, tavşan, kertenkele, fare, peygamber devesi, baoba ağacı, sarı ibikli kobra veya yıldız benekli nergis zambağı olmanın ne demek olduğunu biliyor gibiydiler. "

-Leacoc ve Lee, Kung topluluğu arasında, her türlü otorite iddiasının alay ve öfkeye yol açtığını vurgulamıştır.

-Mbutiler doğal bir şekilde başsızdırlar; liderleri ve yöneticileri yoktur, topluluğu ilgilendiren kararlar konsensüsla alınır.

- Mbutiler, iki insan arasındaki her türlü şiddet biçimini büyük bir tiksintiyle ve nefretle karşılarlar ve şiddeti asla danslarında ve oyunlarında temsil etmezler.

-Kung çocuklarının oyunlarında hemen hemen hiç rekabet yoktur. Kız ve erkek çocuklar birlikte oynarlar.

-Evcilleşmeyen ve "kültürel bakımdan yoksul" toplumlar, yamyamlık ve insan kurban etmeye yabancıdırlar.

JOHN ZERZAN:

John Zerzan, 1944 yılında ABD-Oregon'da doğdu, Stanfort Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesini, San Fransisco Eyalet Üniversitesi tarih bölümünü bitirdi. Üniversite öğrenciliği yıllarında devrimci faaliyetlere katılan ve Vietnam Savaşı Karşıtı eylemlerinden dolayı kısa bir süre hapis yatan Zerzan, daha sonra akademik çevreleri terk edip, kamyon şoförü ve marangoz olarak San Francisco bölgesindeki sendikal çalışmalar içinde yer aldı. Sonraki yılları kendisi şöyle anlatıyor: "O global mücadele günlerinin yenilgiye uğramasından sonra, bir kısmımız, yavaş yavaş 60'lı yıllardaki yükselişin sınırlılığını fark etmeye başladık. Sisteme yönelik eleştirilerimizin yeterince derin olmadığını kısa bir süre sonra daha iyi anladım. Devrim olgusunu sorgulamaya başladığım 70'li yıllarla birlikte, sanayileşmenin kökeni ve teknolojinin doğası üzerinde yoğunlaşan tarih çalışmalarıma başladım. Modern tarih üzerine yaptığım çalışmalar 80'li yıllardan sonra yerini giderek antropolojik çalışmalara bıraktı. İşte bu dönemde yabancılaşmanın ve uygarlığın kökenlerine inerek, zaman, dil, sayılar, sanat ve tarım üzerinde yoğunlaşmaya başladım."

Halen ABD'nin Eugene kentinde yaşayan Zerzan, bir bütün olarak uygarlığı ve sembolik kültürü sorgulayan genel çalışmalarının yanı sıra, yerel anarşist hareket içinde de aktif bir şekilde yer almaktadır. Amerika'daki başlıca anarşist yayınlardan biri olan Anarchy Dergisi'nin sürekli yazarları arasındadır.

Gelecekteki İlkel / John Zerzan / İngilizce'den Çeviren: Cemal Atila / Kaos Yayınları / Uygarlık Karşıtı Dizi:1 / Orijinal adı ve basımı: Fature Primitive, Autonomedia Anarchy, New York, 1994 / 2, 3, 4, 5 ve 6. bölümler Elements of Refusal kitabının 1999 baskısından alındı. Fiatı: 3.5 Milyon Lira.

Kötü Şair Şerafettin "Uyuyan Öfke"

ŞİİR ve OYNAYAN : ŞERAFETTİN KAYA
KAMERA : YONCA AKPINAR

Eğer tanrı dileniyorsa açlığın ağzına

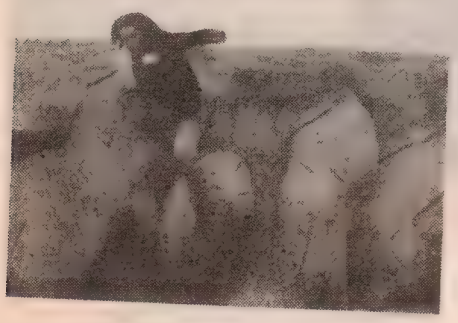

yoksulun karnından önce geliyorsa...
yaralıyım

bu şiirin dizeleri burada yasalara

yanan kırmızı bir ışık gibi durur

kavgalı iki boşluğun arasında
uyuyan öfke kalkıp dirilir

kalbinden ağlayan çocuklar geçer
gözbebeklerimden

mum dibine ihanet eder
oysa mum değildir
ihanet

ışıktır mumu mum yapan
ve ışık kendi yaratanına
bir kalem karanlık çizer

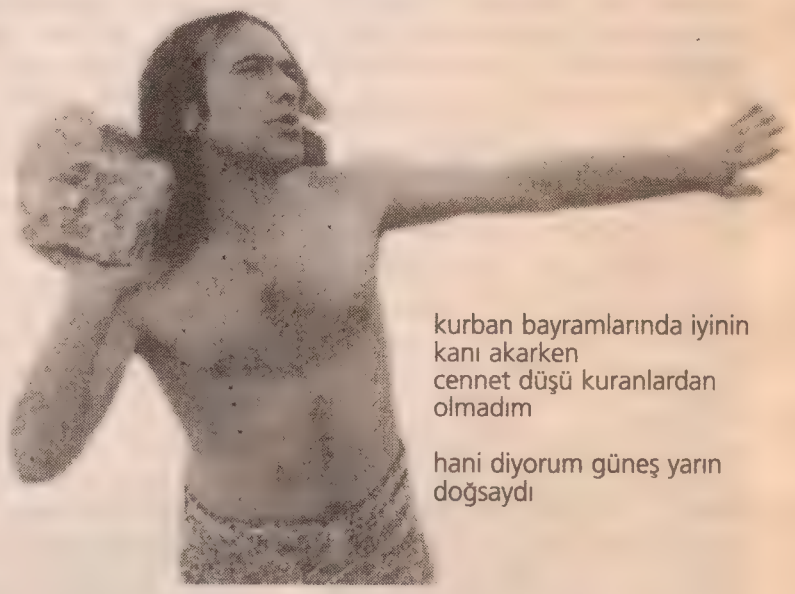

kurban bayramlarında iyinin
kanı akarken
cennet düşü kuranlardan
olmadım

hani diyorum güneş yarın
doğsaydı

kapatsam gözlerimi hepsi yetim..

kolları olsaydı ışığın
kucaklasaydı uzaktan karanlığı
sevda özürlü elma ağacı gibi solardım.

Oysa ağzım, sevda eskisi
kalbim, korkuluk oluyor gizli
aşkkondulara

suskun çığlıklar arasından
ortasından geçerek geliyorum hayatın

kotusair@hotmail.com

Beyoğlu'nda Garibanın Otopsisi Yapılmaz

OKTAY GÜZELOĞLU

Yemin ederim, yürek dayanmaz bu sahneye. En kral yönetmen, ne düşünebilir, ne böyle çekebilir. Yaşam çekiyor işte filmini, hem de katıksız ve gerçek. Sait'i zorla ikna ettim, "Kalk kardeşim, kalk polis gelir, şimdi hepimizi tıkarlar yok yere, kaç gün hesap veririz.

Sait - Orhan ve İsmail

Bir sürü boktan olaylar yaşadığım bir gün, sıkıntılı gövdemi vurmuşum boşluğa. Elimin biri cebimde, biri g.tümde, salına salına, ona buna çarpa çarpa Taksim parkına doğru yürüdüm Bir ara uzaktan bir ses adımı çağırıyor, dalgınlıktan sesin ne taraftan geldiğini anlamaya çalıştım. Bu defa bağıran ses daha yakından geldi, sağıma dönüp baktım, bizim Topal İsmail, koltuk değneğini vites değiştirir gibi kullanarak, sendeleye sendeleye hızla yaklaşıyordu. Topal İsmail sendeleyerek koşarken, sesi de sendelediğinden yönünü şaşırmıştı. Bir an bu geliş biçimine, güldüm.

"Ulan İsmail,"; rüzgargülü gibi nefes nefese, döne yıkıla yaklaştı, ve "Abi... yav..." diyebildi. Nefes nefeseydi, sesi çıkmıyordu. "Dur oğlum soluklan ne var?" falan dedim. "Abi... yav... seni Allah gönderdi " dedi. "Dur be oğlum ne dedin, beni kimse göndermedi, can sıkıntısından yürüyorum" dedim. "Yok abi yok seni Allah gönderdi" dedi. "Peki İsmail senin dediğin olsun". En ciddi halimle, "Ne var, ne istiyorsun?" dedim. "Abi bak biz taa şu köşede içiyoruz" diyerek, parkın en uzak, denize bakan köşesini, eliyle gösterdi. "Eee... napiim" dedim. "Valla abi içki bitti, Orhan, Sait, harman kaldık yav..." "Eee... sonra" dedim. "Valla sen bilirsin abi" diyerek kafasını hafif sağa yıkarak koltuk değneğini, soldan sağa alıp, umutsuzca üstüne yaslandı.

Sinirliyim ya, elim g.tümde gözlerimi tam yüzünün, hafif sakallı bozkırına vurup, bir müddet konuşmadan durdum. İsmail çaktırmadan aşağıdan yukarı yan gözle beni süzüyordu. Sonra, ulan dedim içimden, şimdi başkalarının sana yaptığı puştluğu, orospuluğu adamlardan mı çıkaracaksın dedim. Birden saat zemberi gibi boşalarak güldüm. "Ulan İsmail şakadan böyle davrandım, oğlum" diyerek elimi omzuna koydum.

İsmail, güzel bakan, çam yeşili, gözleriyle "Ben anladım abi, anladım, ama içimden acaba bilmeden bir terbiyesizliğimiz mi oldu?" Ben de" Orhanla Sait nerede? dedim. "Taa köşedeler abi" dedi. Gösterdiği tarafa birlikte yürüdük. İsmail o ara keyiften koluma girdi. Bir sürü tersoluk (başarısızlık), anzolotsuzluk (içki) edebiyatıyla Orhan'la Sait'in yanına geldik. Sait, iri ayılama gövdesiyle bana sarıldı, sıktı. Bir an tamam oğlum tamam diyerek sarılmayı kestik. Sait, "Abi şimdi birkaç tane, istakoz gibi biti, sana sattım" dedi. "Yapma lan Sait zaten giyecek başka şeyiniz yok oğlum, fazla sarılma" dedim. Gülüştük, Orhan'a baktım yatıyordu. Yattığı yerden kafasını kaldırmadan "Üşütmüşüm biraz da kafam iyi" dedi. "Yat oğlum yat, kavun karpuz da yata yata büyürmüş" dedim. Bu boktan lafa Ayı Sait'le, Topal İsmail "Vay be abi sende ne laflar varmış" diyerek yalandan kahkaha attılar. Yemedim, ama olsun, bu dipten gelen iltifat, saatler önce puştluk, orospuluk yapan bazı fazlaca mürekkep yalamışların sahtekarlığından, çok daha kıyak bir zerafetti. Kabulümdür.

"Eee... "dedim. Ne alıcaz. Ayı Sait, "Abi şarapla başladık öyle gitsin." İsmail araya atladı, "Orhan, cin içti, belki yine cin içer" diyerek, hoop... "Orhan cin mi, şarap mı oğlum?" diye sordu. Orhan sönük gözlerini zorla aralayarak canım istemiyor ama... yok yaa... şarap olsun" dedi. Neyse komisyon, şarap üstüne anlaştı Cukkalar (para) benden alması ayı Sait'den, altı şişe, Güzel Marmara, turşu, kola aldık. Gözden ırak parkın tam, denizi gören köşesinde hafiften titreyerek, şişeleri tokuşturduk. "Oh be... hayat varmış iyi ki çağırdınız beni" dedim. Ayı Sait,"Ne o abi bir durum mu var? Takma kafanı.." gibi teselli lafları geveledi. Dişlerinin yarısı olmayan, seyrek örülmüş, sarı tuğlalı odaya benzeyen kocaman dudaklı ağzıyla konuşmuyor da, homurdanıyordu sanki, olsun sözlerimin çeyreğini de olsa anlıyor, gururum okşanıyordu.

Aradan bir saate yakın zaman geçti geçmedi biraz evvel şarabından iki fırt çekip "Kusura bakmayın, benim kafam iyi oldu" diyerek uyuyan Orhan'a baktım içimden "ne güzel lan, adam dünyayı çözmüş", hatta hepsi için aynı şeyleri düşünüyordum. Bak ulan şu işe boş gezen sinyalle yaşamını sürdüren adamların, hiçbir şeye kafayı takmamalarına, s.ki t.şşaklarına denk diye bazen özenirdim. Alla alla, bak şu aleme namussuzlar ihanetler içinden çıkamamazlıklarımla, nelere özeniyorum diye kendi kendime kızar hemen bu düşünceden kopardım. Bunları düşünürken İsmail "Vay be... Zabıtalar bu tarafa bakıyorlar" dedi. Telaşla ayaklandı, Ayı Sait'te "Vay ibneler şimdi gelirler ha" dedi. "Boş verin önemli değil adam öldürmüyoruz ya rahat olun" dedim. Dedim ama bir kere huylandılar. "Yok abi yok öyle deme, sen bilmezsin, dayak yemeyelim." Sait "Hadi Orhan'ı uyandır oğlum" dedi. Ayı Sait, heyecanlı, kocaman ayı gövdesiyle, dizlerinin üzerinde, uzanarak, Orhan'ı sarstı. " Orhan oğlum, hadi kalk, kalk oğlum kalk" dedi. Uzanırken, yukarıya doğru sıyrılmış, koca göbeğiyle Orhan'ı bir iki kere daha sarstı. Ben de onun yerlere vuran, göbeğine bakıp gülüyordum. Orhan'dan ses gelmiyordu. Ayı Sait, sürekli "Lan Orhan, kalk lan, kalk lan, kalk hıyar, hadi lan, hadi lan oğlum" diyerek daha çok sarstı. Ama Orhan'da ses yok. Bir an şüphelendim, aklımın ipi dolandı, Orhan'ın üzerine eğilerek, bir iki kerede, ben seslendim. Ses gelmeyince, kapalı gözlerini, açmaya çalıştım, yüzü buz gibiydi. Geriye doğru çekilerek, yere oturdum ve arkadaşlar "Orhan ölmüş" dedim.

Sesim, çok zayıf çıktı. Benim sesim, zayıf çıktı ama, Ayı Sait'in, gök gürlemesini andıran, "Neee..." kelimesi, bütün Taksim'i sarstı. Koluna yapışarak "Sus Sait, sus bağırma oğlum" diyerek silkeledim. Bir ara arkalara baktım zabıtalar gitmişti. Allahtan kış günü, parkta, kimseler yoktu. Sait, bir kolunu, benden kurtararak, Orhan'ın üzerine abandı. Orhan'ın yüzünü, gözünü "Kardeşim, kardeşim benim, Orhan'ım, abim benim, abim benim" diye öpmeye başladı."İsmail dur oğlum. Sait, dur yav, belki ölmemiştir!" diye susturmaya çalışıyordu. Zavallı İsmail, daha sakindi. Zaten dinlenirken de, sakin davranırdı. Tekrar araya girerek, ayı Sait'i, Orhan'ın üzerinden, kaldırmaya çalıştım, ama zor oluyordu. Yüz altmış kilo, ayı gibi adam, zaten lakabı Ayı, iki mislim, fizik gücüm yetmiyor, ama sözle, ikna etmeye, çalışıyorum. Yoksa kaldıramam, imkanı yok. Bir ara "S.ktir lan" diye beni itti, g.t üstü, düştüm. Sait, hala böğürüyordu. "Orhan... Orhan... kardeşim... abim kalk... kalk lan... ölme laaan... "

Yemin ederim, yürek dayanmaz bu sahneye. En kral yönetmen, ne düşünebilir, ne böyle çekebilir. Yaşam çekiyor işte filmini, hem de katıksız ve gerçek. Sait'i zorla ikna ettim, "Kalk kardeşim, kalk polis gelir, şimdi hepimizi tıkarlar yok yere, kaç gün hesap veririz. Hadi Sait, kalk gidelim burdan kalk, telefon açarız, bir yerden hastaneye haber veririz, polisi ararız oğlum" diye konuşuyorum; ama dinlemiyor adam, sağa sola bakıyorum gelen var mı diye, Allahtan yok, uzaktan görseler bile, serseriler içmiş, sarhoş diyorlardır. Öyle tahmin ediyorum. Yoksa burada, bir ölü olduğunu bilseler maça gelir gibi gelirler, seyrederler, bir sürüde, vergisiz, b.ktan laflar ederler.

Bir ara İsmail araya girerek, "Sait, Sait oğlum, abi doğru söylüyor, ulan karakola marakola götürürlerse, anamızı s.kerler. Sait hadi oğlum, uçlanalım (tüyelim)." Sait'in sesi yavaşladı, yorulmuştu bu fırsattan yararlanarak, koluna girip, kaldırdım, biraz daha sakindi. Yarışı bitirmiş at gibi, soluklanıyordu. Davul gibi göbeği, bir inip bir şişiyordu. Yavaş yavaş, Orhan'ın yanından, uzaklaştırdım, uzaklaşırken de "İsmail hadi sen de, git hastaneye, haber ver, gelip baksınlar" dedim. İsmail, "Tamam abi" diyerek yine, koltuk değneklerini, vites gibi kullanarak süratlendi. Biz de Sait'le ara sokaklara daldık. Ama Sait tekrardan, bağırmaya başladı. "Vay kardeşim gitti be abi... Orhan gitti abi... Gitti mi? abi" diye soruyordu. "Sait dur oğlum, bakalım, belki ölmemiştir" diye geveledim. Yalan konuşuyordum. Orhan bal gibi ölmüştü. Ama Sait'i susturmak için, yapacak bir şey yoktu. Çünkü Sait'le Orhan hiç ayrılmazlardı. Çok yakın arkadaştılar, Sait bir dostunu, kardeşini, kılavuzunu yitirmişti. Bütün gözleriyle ağlıyordu. Çünkü Sait saftı, Orhan onu korurdu, Sait'te ona bir kardeş, bir çocuk gibi sığınmıştı.

Sokak aralarından geçerken, Sait'i tanıyanlar "Lan ayı gene kafayı bulmuşsun ha ayı... Tanımayanlar oha ayı, ha kereste bu kadar içilir mi lan" falan gibi kafanıza, taş gibi atılan kibar sözcükler altından geçerek yürüyorduk. Ayı Sait, birden "Abi bana şarap al" dedi. Sesi normale dönüyordu. Ama çatlamıştı. Çatal sesiyle, dört tane şarap al, dedi. Tamam dedim, yol üzerindeki, bakkalların birinden, dört şişe şarap alırken "Beş olsun" dedi, beş tane aldık yürüdük. Yine birden "Abi beni bir otele yatır" dedi. Tamam dedim, paraları olduğu zaman, sürekli yattıkları, sekizinci sınıf otele, geldik.

"Hadi Sait, sakin ol, yat, bağırma atmasınlar sokağa" diye tembihleyerek, ayrıldık. Of be ne biçim gün, bir tarafta orospuluk, puştluk, ihanet ve kazık, bir tarafta, tuhaf bir ölüm. Sıra bendeydi, hemen kendimi bir meyhaneye attın. İlk dubleyi, nasıl içtim, ben de anlamadım. Bir, bir daha, oh be, kendime geldim sakinleştim. Hafifte kafam çakır olmuştu. Parkta şarap, meyhanede rakı, aç karına, çarptı. Aradan iki saat mi, üç saat mi geçti, farkında değildim. Orhan ne olmuştu? İlk yardımı telefonla aradım, morgu bağlattım, evet iki saat önce bir ölü getirilmişti." Nereden?" diye sordum. "Parkta ölmüş" dediler, konuşmadım telefonu kapadım, tekrar bir duble daha attım, kafamdan Orhan'la aramızda geçenleri düşündüm.

Bir keresinde, iki kişiyle kavga ederken rastlamıştım ona. Gözümün önünde, suratını, kırık bira şişesiyle, vurup kesmişlerdi. Vuranlar kaçmış, Orhan'ı da hastahaneye götürmek bana kalmıştı. Bir sokak adamıydı o. Defalarca içeri girip çıkmıştı. O olaydan sonra, bana karşı, sürekli saygılı olmuştu. Bunları düşünürken, bir duble daha, attım. İyice sıkılmıştım. Aklımın ipi daha da sulanıyordu. Mezesiz içiyordum, midem bulanıyordu. Bir ara, aklıma Ayı Sait düştü. Acaba o napıyordu, belki de sızmıştır, tabii ya o kadar içkiyle, ancak sızılırdı. Ya bir ayılık yaptıysa? Merak ya, sokak adamıydı bunlar, ne yapacakları belli olmazdı. Kalktım, hafif sallanarak, hafif mide bulantısıyla, yattığı otele geldim. Daha soru sormaya fırsat kalmadan beni tanıyan katip, "Abi aaa... Ayı sen gittikten bir iki saat sonra odasında bağıra bağıra öldü, biraz evvel polisler alıp götürdüler" dedi. Konuşamadım. Yalnızca yaa... demekle kaldım, midem ağzıma geldi, zorla kendimi kapı önüne atıp otelin duvarına kusmaya başladım. Kusarken yalnızca katilin ".mına koyim lan hepinizin, ne iş yav" sesinden başka bir şey duymuyordum.

Yılların şairi, eleştirmeni ve yayıncısı olarak tanıdığımız Metin Celal bir roman yazarak herkesi şaşırttı. Metin Celal özellikle roman ve romancılık konusundaki düşünce ve tespitlerini arkadaşımız Hatice Meryem'e anlattı... İşte noktasına, virgülüne dokunmadan. Metin Celal'in anlattıkları...

Yazar Eserinin Önüne Geçmemeli

"Ne Güzel Çocuklardık Biz" adlı romanımı yazarken çok keyif aldım. Şiire hiç benzemiyor. Şiiri; yazma arzusu uyandıran şeyler yazdırır. Planlı ve tasarlayarak yazamazsınız. Tasarlasanız da sonuçta ortaya çıkan şey, sizin tasarladığınız şey olmayabilir. Roman ise başlı başına bir tasarım ürünü. Belki yazılırken süreç içinde değişir ama esas olarak tasarlıyorsunuz. Romanda dille, üslupla birlikte hayat hikayeleri, ortamlar, görüntüler oluşturuyorsunuz ve sınırınız yok. Şiirde sizi sınırlayan şeyler vardır. Bir kere az, öz, imgesel şeyler yazmak zorundasınız. Ama romanda böyle bir zorunluluk yok. Belki bu yüzden roman yazmak hoşuma gitti. Bunda farklı bir alan olmasının da etkisi var herhalde.

Roman için bol vakit şart, bu gerçek. Olaya adapte olup, izlemeniz gerekiyor, en azından bana öyle geldi. Belki başka tarzda yazanlar vardır. Zaman bulunca disiplinli olarak çalışmaya başladım. İlk zamanlarda, taslak aşamasında gece gündüz çalışmışımdır, ama tekrar yazmaya başladığımda bir disiplin içinde olmam gerekti. **Çehov**'un ünlü bir lafı vardır. "Duvarda bir tüfek varsa onun bir yerde patlaması gerekli". Bunları izleyebilmen için de olaya hakim olup son derece matematiksel düşünmen gerekli, gece düşünemezmişim gibi geliyor bana. Bu yüzden hep sabah erken saatlerde çalıştım. Belki de baykuş olmamamdan kaynaklanıyor, geceleri rasyonel düşünüp yazamıyorum.

Oturup Fatih'in hayatını bile yazsanız sizin hayatınızdan parçalar vardır, bu kaçınılmaz diye düşünüyorum.Ama şu da var; hiçbir eser bire bir insanın hayatını yansıtamaz. Oturup anı bile yazsan o anı ancak hatırladıklarından ibarettir. Atladıkların veya abarttıkların eklenir. Ayrıca, romanda insanın kendi hayat hikayesini anlatmasına taraftar değilim. Hayatınız eğer roman gibiyse oturup anılarınızı yazın, biyografinizi yazın. Roman yazacağım dediğiniz zaman zaten o başlı başına bir anlatıdır ve o anlatının kendi içinde var olması gerekir. Ben yazarken de böyle oldu. Yalnızca 1975 ile 80 arasını yazmayı düşünüyordum başta, fakat roman hem bu tarihten öncesine de değinen ama esas olarak 80'den sonra cereyan eden bir hal aldı. Bu da romanın sizi götürdüğü yer ve bir anlamda keyifli olan da bu. Karakterler bir süre sonra yaşamaya başlıyorlar. Ben onların yaşadıklarını, ettikleri lafları beğendim, yazıya geçirdim.

1968 kuşağı büyük heyecanlar yaratmış. Ne mutlu ki onlara hikayeleri çok güzel anlatıldı. 68'lilerin yaşadıklarından, çektiklerinden, yaptıklarından çok çok daha fazlasını 1978 kuşağı diye adlandırılan kuşak yaşadı. Üstelik 68 kuşağı belirli şehirlerde, birkaç bin kişi ile anılıp anlatılabilirken, 75-80'li yıllarda milyonlarca kişi bu devinimden etkilendi. Bunun iki etkisi var. Birincisi 68'de yaşanan olayların benzerleri 78'de de o kadar çok yaşandı ki belki bu dönemi anlatma gereğini bu yüzden duymadılar, zaten biliniyor diye. İkincisi 68 kuşağının ağırlığı medyada, romanda, sanatta o kadar hissedildi ki 78 kuşağı sanki hiç yaşamamış sayıldı. 70'li yıllarda bütün Türkiye'yi etkileyen bir şey var. Milyonlarca genç ayağa kalktı. Üç kişi beş kişi değil. Örneğin romanda anlattığım kişi herhangi bir örgüt lideri falan değil, sıradan bir kişi. Zaten ben hep bunu düşünüyordum, sıradan, kenarından kıyısından bu işlere bulaşmış birinin hikayesi. Benim için önemli olan buydu.

1978'de gazetede bir haber görmüştüm. Polis bir genci tutuklamış, emniyete götürmüş, emniyette de nasıl oluyorsa dördüncü kattan kendisini atmış (!) bu genç. Sonuçta ortaya adli tıp raporu çıkmış ama olay aydınlanamamış, yani kemik kırıkları falan tespit edilmiş ama atlayıp atlamadığına dair bir bulgu yok raporda. Bu benim kafama çok takılmıştı. Çünkü bu tip olaylar 12 Eylül'den sonra çok duyuldu. "İntihar etti, kendini astı, hapiste öldürüldü..." İlk çıkış noktası bu; gözaltında, emniyette kaybolmalar, ölümler. İkincisi ise, yine 78-79 yıllarında çıktı ortaya. **Cezmi**'yle (**Ersöz**) yeni tanışmıştık, ikimiz de **Şişli Siyasal Bilgiler**'de okuyorduk. Okulda sol gruplar arasında her gün kavga çıkıyordu. Şunu konuşuyorduk Cezmi'yle; "Ailenin senin yaptıklarından haberi yoktur, evde hanım hanım ya da bey bey otursun, gizlice kitaplar okursun, okula gelince en ateşli devrimci sen olursun. Bu nasıl bir psikolojidir" Bir de bu olaylar arasında ister istemez gözaltına alınırsın, işte o zaman yüzde doksan dokuz durum ailene bildirilir ve onlar seni almaya gelir. Şunu düşünürdük; okuldaki kavgalardan birinin ortasında, sandalyeler uçuşurken, elindeki sandalyeyi fırlatmak üzere olan bir genç kızın kafasında "beni evde bekliyorlar, döndüğümde üstüm başım yırtık, dudağım patlak olursa ben evdekilere ne söylerim," diye bir düşünce olabilir mi? Olur tabii, hatta dikkati bile dağılabilir ve bu yüzden kafasına bir sandalye yiyebilir. Bu düşünce benim kafamda çok uzun süre dolaştı. Bir gün oturdum, bir öykü yazdım, hayatımda yazdığım tek hikayede budur. Üstünden zaman geçti sonra. 89'da, ben bir roman yazayım dedim. Arkadaşlarla "bizim, o kuşağın gençlerinin 1975-81 yılları arasında yaşadıklarımızı niye kimse yazmıyor?" diye çok konuşuyorduk ya da yazıyorlarsa da niye içerden bir bakışla yazmıyorlar? Diyelim ki **Ahmet Altan** yazdı çok dışarıdan ve olumsuz bakıyordu, **Latife Tekin** imgesel bir biçimde yazdı ve onun da sempatiyle baktığı söylenemez. Yazılanları okuduğumuzda bizde oluşan duygu, yani bütün arkadaş çevremizde, "bunların hiçbiri böyle olmadı, bunlarda bir gerçeklik duygusu yok" diyorduk. Zaten bu gerçeklik duygusundan yoksun olduğu için de bu romanlar bizi ifade etmiyordu. Yani o dönem içeriden bir bakışla nasıl yazılabilir, bunun üzerine düşünüyordum. Yazmaya girişince de, daha önce yazdığım öykü başlangıç noktası oldu. Gazetede gördüğüm haber ve toplumsal mücadelenin içinde bir genç kız nasıl bir psikolojik durumdadır fikrinden roman yavaş yavaş ortaya çıkmaya başladı.

70'li yıllarda, Kızıltoprak'ta oturuyorduk ailece. Lisede okuyordum. Kızıltoprak hoş bir mahalleydi o zamanlar.

Mahalle arkadaşlığı vardı. Hayatımız çoğunlukla sokakta geçerdi. Bizim bütün mahalle FB'liydi. Hep beraber giderdik maça. Bayraklarımız vardı. Kaşkollar, şapkalar... Çarşambaları okulu kırıp kupa maçlarına giderdik. Özel tribünümüz vardı, birlikte bağırırdık filan... Yani birlikte hareket etme duygusu vardı. Sonra birden baktık ki okulda hafif bir siyasi kıpırdanmalar oldu. Fenerbahçe Lisesi'nin arkasında bir yerdeydi **Aryamerh Lisesi**. Aryamerh **Rıza Şah Pehlevi**'nin dedesiymiş. Şah'da Türkiye'de onun adına bir lise yaptırmış. Neyse bizim okulumuz aslında zengin çocuklarının gittiği, bir nevi deneme lisesi tarzında bir okuldu. Yani tam gün okunan, çok kaliteli hocaları olan bir okul. Edebiyat hocamız iyi bir yazar da olan Mehmet Başaran'dı. Beden Eğitimi hocamız ise öykücü Osman Şahin. Okuldaki siyasi kıpırdanmalar sırasında bir de baktık ki bütün mahalle, bütün okul hep birden solcu olmuşuz. Ondan sonra da maç yerine mitinglere gitmeye başladık. Olaylar çok hızlı gelişti. 1977 yılında bilirsiniz 1 Mayıs olayları oldu, birlikte siyasi mücadelenin içinde olduğumuz arkadaşlarımızdan birini, **Jale Yeşilnil**'i orada kaybettik. Ondan sonra Yıldız Üniversitesi işgali, 16 Mart üniversite katliamı... Renkler birden sertleşmeye başladı.

Ölümler olunca birden bire gerçekle karşılaştık. Biz, **Jale Yeşilnil**'in cenazesini binbir güçlükle kaldırdık. Kaldırtmadılar. Gazetelere manşet olduk.. Yerlerde süründürdüler.

Şişli Siyasal Bilgiler'e gittim, orada çok daha yoğun bir ortam vardı. Server Tanilli vurulmuş, felç olmuş, okuldaki öğrenciler sürekli Server hocayı bekliyorlar. Çok etkileyici ve iyi bir hocaydı. Bu arada okul bir anlamda **Server Tanilli**'yi vuranlardan kurtarılmış, devrimcilerin kontrolünde bir okul olmuştu. Zaten hemen hemen belli başlı bütün büyük örgütlerin lider kadroları da oradaydı. Okulun demir bir kapısı vardı. Bu kapı her gün bombalanıyordu. Tam bu sırada ilginç bir gelişme oldu. Ben bu gelişme yüzünden **Ecevit**'i hiç sevmem. Ecevit başbakan oldu ve şöyle bir demeç verdi, "Bütün öğrenciler okullarında okuyacaklar ve buna kimse engel olmayacak, bunu sağlayacağız." Sınıflar 300 kişilik sınıftan bir kişi okula gelemiyor ama o bir kişi okula geldiğinde okul tamamen boykot ve kapanma durumunda kalıyor. İşte o bir kişiyi asker zoruyla okula getirdiler. Bu kavgayı, gerilimi daha da tırmandırdı. Artık kavgalar sokaklara, mahallelere taştı. Siyasi bir mücadeleden çok bir hayatta kalma mücadelesine döndü. Birisi vuruluyor, okullar evler bombalanıyor, insanlar gözaltına alınıyor, arkadaşların kayboluyor, arıyorsun karakollarda, hastanelerde... İşte ben bu dönemi önemsiyor ve yeterince işlenmediğini düşünüyorum.

Bu olayların olduğu sırada Server Tanilli'nin yerine Uygarlık Tarihi dersini vermek üzere **Ümit Doğanay** derse geliyordu. Sınıfa asker zoruyla sokulan o tek kişinin olduğu derslerde soruyordu, "Dersi dinlemek istiyor musunuz arkadaşlar." Biz, hayır diyorduk, çıkıyorduk. Dersi iptal ediyordu. Bu siyasi bir tavır. Ümit Doğanay'ı sabah okula gelirken arabasının içinde vurup öldürdüler, işte o zaman anladık ki Doğanay siyasi bir tavır koymuş ve bunun bedeli ağır ödetilmiş. Her gün önemli kişiler ölüyor, katliamlar oluyordu. Bu hayatın akışı ama öte yanda siyasal örgütler var, onlar da kendi aralarında tartışıyorlar, şu okulu ele geçirdin, şu sokağı ele geçirdin... Bu olunca o zaman sen sormaya başlıyorsun, niye ama diye. Ben de kendimle hesaplaştım. Nihayetinde çevremdeki arkadaşlara da sordum. Benim bunu sormam onların hiç hoşuna gitmedi ve bir süre sonra beni dışladılar. Bu dışlanma benim için çok hayırlı olmuş. Zaten ben o sırada bu yoğun ortam iyice ağırlaştığı için üniversite sınavına girdim ve **ODTÜ**'ye gittim.

ODTÜ bambaşka bir yer. Orada Şişli Siyasal'daki olayların çocukça olduğu daha açık göründü bana. ODTÜ, çok büyük bir alan ve on binlerce öğrenci var. Okulda herhangi bir öğrenci hareketi olduğu zaman binaları tanklarla kuşatıyorlardı. Birdenbire sokakta silahların atıldığı bir okuldan tankların, makineli tüfeklerin ateş ettiği bir yere gitmişim ben. O sırada Kahramanmaraş, Sivas, Çorum olayları oldu. Onları yaşadık. Benim bir şansım oldu. Okulda edebiyat kulübü diye bir yer olduğunu gördüm ve orası benim sığındığım yer oldu. O karmaşanın içinde yine devrimci örgüt üyesi olan ama edebiyatla uğraşan, şiir, öykü yazan, bunların hayatımızda yer alması gerektiğine inanan insanlar olduğunu gördüm. Bunu niye önemsedim? İstanbul'dayken ben de dahil bazı kişiler sırf roman veya hikaye okudukları için özeleştiriye davet edilmişti. Herhangi bir roman okuduğun için değil ama. **Gorki**'nin **Ana**'sını okumak bile suçtu. Adam size diyor ki "Niye bu romanla vakit geçiriyorsun, siyasi temel eserleri oku, mücadele var, savaşıyoruz! Hatta onları da okuma, savaş. Bu senin yaptığın entellektüel ve kariyerist bir hareket, mücadeleyi sekteye uğratıyorsun, akıl çelebilirsin." Sonuçta onların dediği çıktı, kafamız çelindi. ODTÜ'de durum farklıydı, öğrenciler kendi haklarını almış, orada edebi bir faaliyet yaptık, şenlikler, toplantılar, sempozyumlar düzenledik, dergimiz oldu. Bunlar insanın değişmesine neden oluyor.

Romanı kurgularken, belli bir dönemin romanı olmasını düşünmedim. Tabii ki o dönemi anlattım ama her yaşta ve her koşuldaki insanın okuyacağı bir roman olmasını istedim. Onun için tarihler belirginleştirilmemiş, özellikle altı çizilmemiştir, yani o olayları her dönemde, her koşulda yaşayabilirsiniz bir şekilde. Üstelik hala günümüzde, 2000 yılında Türkiye'de ufak düzeyde de olsa bu tip ilişkiler yaşanıyor, sağcı ya da solcu olabilir ama bu tip örgütlenmeler var. Zaten karakteristik olan bu. Sırf 70'lerin hikayesini yazmayı düşünsem bu hatıra gibi bir şey olur, ama bütün bunlar şimdi de var olabilir, Amerika'da da var olabilir.

O dönemi anlatmak için geç mi kaldık diye düşünülürse... Eğer benim yazdığım bir 'roman' ise hiçbir zaman geç olduğunu düşünmüyorum. O zaman, **Nedim Gürsel**'in romanı **Resimli Dünya** için de 500 sene geç kaldı, **Vedat Türkali**'nin romanı Güven'de 1940'lardan bahsediyor, o da 60 yıl geç kaldı denilmesi gerekti. Herhalde 20-30 yılın lafı olmaz aramızda...

Kitabın adı niye "Ne Güzel Çocuklardık Biz?" Hakikaten güzel çocuklardık. Çok iyi niyetli ve saftık. Delikanlıydık, ateşliydik. Kolayca parlayıp alev alabiliyorduk. Ben bu içten saflığın sadece çocuklarda olduğunu düşünürüm. Her şeyin çok kolay olacağına inanırdık. Örneğin 68'li abilerimiz bize "**Çocuklar hayale kapılmayın, sosyalizm kolay kurulmaz**" diyordu. Biz de onlar hakkında, "içi geçmiş ihtiyarlar, zaten siz hiçbir şey yapamamışsınız onun için böyle vıdı vıdı edip bizi engellemeye çalışıyorsunuz" diye düşünüyorduk. Çünkü en geç 1982 ya da 83'de devrimin olacağını hayal ediyorduk.

Kitabın adını koyarken benim aklımda bir dize vardı ama kimden olduğunu hatırlamıyorum. **Ne güzel çocuklardık biz**'in geçtiği bir şiir. Ben romanın ismini bulurken **Yeni Türkü**'nün şarkısını düşünmedim ama Yeni Türkü'nün şarkısı benim söylediğim durumu çok güzel ifade ediyor. "Çocuklardık / Biz parlak yıldızlardık o zaman." O kadar coşkuluyduk ki, neşeli bile diyebilirsiniz, ölümlere, acılara rağmen. 75-80 arası yaşanırken böyle tabii. Ama 80 darbesinden sonra o çok güzel çocukların hepsi son derece ağır ve hak etmedikleri acılar çektiler, işkenceler gördüler, hapishanelerde süründüler, idam edildiler.

Ustalarınız olması, bir sanat eseri oluştururken örnek aldığınız, size yol gösteren yazarlar olması gerek. Bu okumanın dışında bir durum. Ben romancı olarak kendimi ifade etmek istesem **Dostoyevski** gibi, **Balzac** gibi yazmak isterdim. Sonuçta onlar senin idolün olandır, tekrar tekrar okuduğundur. Ama bugün böyle bir şey yazmak mümkün değil. Zaten okunmaz. Her çağ kendi tekniğini ve okunma özelliğini getiriyor. Bu anlamda daha çağdaş yazarlar ilgimi çekiyorlar; John Fowles, Lawrance Durrell, Martin Amis, Doris Lessing, Henry Miller...

Bir romanın edebi yanlarının yanında, bir şey anlatması gerektiğini düşünüyorum. Anlatısı yoksa ne kadar ustaca yazılmış olursa olsun bence bir anlamı yok. Ben romanları öyle okuyorum. Kitabın kendisini sonuna kadar okutması gerekli. Bu diliyle de olabilir ama esas olarak anlatısıdır romanı okutan. Bu bir adamın karnının ağrıması da olabilir, hayatının bir parçasını anlatmak da olabilir. Nasıl bir roman yazmalıyım diye düşünürken niyetim buydu. Başından sonuna kadar okunması. En azından elinden bırakma, sayfayı işaretle yarın oku, hedefim buydu. Ne kadar yapabildim o ayrı. Dil, yazdığın konuyla çok ilintili bir şey. İşlediğin konu ve kişilikler yazının dilini de getiriyor.

Türkiye'de güzel romanlar yazılıyor bence. Biz biraz fazla kendimize haksızlık ediyoruz gibi geliyor bana. Diyelim Türkiye'de yayınlanan herhangi bir roman yabancı bir yazarın adıyla yayınlansa daha çok önemsenir. Bunun tipik örnekleri var. **Susanna Tamaro**'nun yazdıklarını bir Türk yazar yazsa asla bu kadar büyük bir merakla okunmaz. Günümüzde, özellikle genç kuşak romancıların işlerini son derece ciddi yaptıklarını düşünüyorum. Muhakkak eleştirilecek yanları vardır ama özellikle ilgilendikleri

Türkiye'de güzel romanlar yazılıyor bence. Biz biraz fazla kendimize haksızlık ediyoruz gibi geliyor bana. Diyelim Türkiye'de yayınlanan herhangi bir roman yabancı bir yazarın adıyla yayınlansa daha çok önemsenir. Bunun tipik örnekleri de var zaten. Susanna Tamaro gibi...

Fotoğraflar: Hatice Meryem

konuların çeşitliliğiyle, boyutlarıyla, yazma stilleriyle çok öne çıktılar ve dikkati çektiler. Bunun bir göstergesi çok okunması ve çok satılması bence. Ayrıca medyanın yoğun ilgisi de bu romancıların öne çıktığını gösteriyor. Türkiye'deki romancılığın bence en büyük şanssızlığı yurtdışına açılamaması, çevrilememesi. Bütün bunların yanısıra bu olumlu gelişmelerle roman, okuyucu nezninde diğer tüm türlerin önüne geçti. Sinemanın bile. Son derece sıkı takip ediliyor, ciddiyetle değerlendiriliyor. Ben **Hasan Ali Toptaş**'ı **Hürriyet** gazetesinin ilk sayfasında gördüğümde çok sevindim. Romanıyla ve yazar olarak gördüm onu gazetede. Üstelik Hasan Ali Toptaş çok satan bir yazar değil ama kıymetli bir yazar. Onun bu nitelikleriyle sunulması güzel bir şey.

Medya Türkiye'ye teknoloji ve yapı olarak ülkeye çok büyük geliyor. Konu arıyor medya Türkiye'de ve bulamıyor. 52 tane televizyon kanalını, 32 adet günlük gazeteyi dolduracak kadar mevzu yok. Onun için her şeyi büyütmek, abartmak zorunda kalıyorlar. 90'lı yıllarda genel anlamda sanat, özel anlamda edebiyat göz ardı edilmişti, neredeyse dibe vurmuştu diyebiliriz, buna rağmen çok okunan yazarlar oldu. Bu da yayın piyasasının gözünden kaçmadı. Gerekli koşullar yerine gelirse, bir Amerikan filminin sunumu gibi bir eserin sunumu yapılırsa, çok kitap satabileceğini fark etti yayıncılar. Medyada buna çok hazırdı. Dediğim gibi malzeme açıkları var, özellikle kültür sanatta hiçbir şey bulamıyorlar. Çünkü çoğu da, yaptıkları işi ciddiye almıyor. Yoksa Türkiye'de birçok kültürel sanatsal hareketler var ama ona bakmıyorlar, sadece kendilerine verilene bakıyorlar. Yayın piyasası da sinemayı örnek aldı ve medyaya kişilikler, hikayeler, mitoslar sundu. Medyayı bu açıdan doyuracak en iyi malzeme açıkçası roman. Çünkü kolay okunuyor, satılıyor. Örneğin bir hikaye kitabının çok satanlar arasına girmesi zor, **Murathan Mungan**'ın **Üç Aynalı Kırk Oda** kitabının başarısının dışında öykü kitaplarının çok sattığını söylemek pek mümkün değil.

Türkiye'de yüz bin okuyucu olduğuna inanmıyorum. On bin kişi alıyor kitabı, beğeniyor sonra etrafına söylüyor. Ve birdenbire yüz bin kişilik kitle oluşuyor. İlk on bin kişinin dışındakiler okuyucu değil. Onlar sadece bir modayı takip ediyorlar. Nasıl bir kasedi alıp dinliyorlarsa, nasıl bir filme gidip çevresindekilere tavsiyede bulunuyorsa, kitaba da öyle davranıyor. Gerçek anlamıyla edebi bir eser olarak okunmuyor. Belki daha sonra dönüştürür, etkilenir, daha güzel eserler okur ama okumuyorlar. Bunların çoğu popüler olanın peşindeki okurlar. **Sevdalinka**'yı,**Bir Çift Yürek**'i, **Güven**'i alıyorlar... Bu okurun niteliğini, hayata bakışını, siyasi fikrini bilmiyoruz. O zaman onlara hitap eden, kendini sunan yazar, son derece ölçülü, düzgün laflar söylemek durumunda kalır.

Türkiye'de yazarlar tavır koymak zorunda. Bir kitap toplatıldığı zaman, faili meçhul bir cinayet işlendiğinde tepkisini söyleyebilecek, karşı çıkabilecek rahatlıkta olması gerekli. "Benim okuyucum ne der, ya bundan sonra hiçbir kitabımı almazlarsa solcu diye.." "Cinsel tercihimden dolayı dışlanırsam, azınlıklar arasında kalırsam bu yüz bin kişi kitabımı almazsa" duygusuna girerse yazar, önce kendi kişiliğini kaybeder, sonra da yazacağı eserlerin inandırıcılığını... Burada bir sakınca daha çıkıyor ortaya, bir noktadan sonra kampanya nedeniyle yazarın; alıcı kitlesinin, okuyucusunun istediği şekle bürünmek zorunda kalması. Diyelim ki Türkiye'deki insan haklarıyla ilgili bir cümle edeceği zaman acaba benim yüz bin okurum ne düşünür, gibi bir kaygıdan bahsediyorum. İşte kampanyanın sakıncası burada. Ismarlama kitaplar ortaya çıkıyor. Örneğin; **Ayşe Kulin** bu konuda tipik bir örnektir. Kulin okuyucusunu çok iyi tanıyor, onların istediği bir kimlik oluşturmuş. Onların isteğine göre kitap yazdığını röportajlarında kendisi söylüyor. **Hasan Ali Toptaş** ise böyle değil. Güzel olan bu. Toptaş hiçbir zaman eserinin önüne geçmedi.

Eleştiri yazan birisi olarak şunu söyleyebilirim; bizim toplumumuzda hangi romancıya sorarsanız sorun şunu söyleyecektir: "Türkiye'de eleştiri yok" Şimdi bunun iki tane cevabı var. Birisi **Fethi Naci**'nin dediği: "Türkiye'de ne kadar futbol varsa o kadar roman var" lafı. Doğrulandı da. Şimdi bir gerçek var, Türkiye'de futbol şahlandı, **GS** kupayı aldı, milli takım da Avrupa kupasında... Roman da şahlandı ve **Fethi Naci** de haklı çıktı. Bir de şunu söylüyorum; Türkiye'de ne kadar sanat, edebiyat, kültür varsa o kadar eleştiri var. Yani sen onu yüksek düzeye getirecek eserler vermiyorsan onun karşılığı olarak da eleştiri alamazsın. Çünkü eleştiri var olanı ele alır, eleştirir. Eleştiri, eseri takip etmek, irdelemek zorunda. İkincisi bizdeki bütün kültürel kişiliklerin, yazarların, sanatçıların en önemli özelliği eleştiriyi "Vay, abi sen en büyüksün, şahanesin, nefissin" sözlerinden ibaret sanmaları. Türkiye'de eleştiri var. İster beğenin ister beğenmeyin.

Popüler kitap yazan yazarlar edebiyat içinde anılmak istiyorlar. Hem edebiyatı küçümsüyorlar, hem de iki bin üç bin sattığı için kıytırık dergi dedikleri dergilerde anılmayı bekliyorlar. Bütün dünyada bestseller vardır. Popüler romandır bizdeki gibi. Ve ayrıdır. Zaten dünyada popüler roman yazanlar da, "Beni edebiyat eleştirmenleri göz ardı ediyor" demiyorlar. Onların hedefi bellidir. Bizde böyle bir şey yok. Herkes edebiyatın içinde. **İbrahim Sadri**'yi, **Yılmaz Erdoğan**'ı, **Ece Ayhan**'ı, **Dağlarca**'yı birlikte değerlendirebilir misiniz? Ondan sonra da bu işin içinden çıkın çıkabilirseniz. Yayınevlerinin de bunda payı var tabii. Bir deneme dizisi yapıyorlar, **Nurullah Ataç**'la, **Aragon**'u ve **Ali Kırca**'yı aynı dizi içinde yayınlıyorlar. Şimdi okuyucu bunu nasıl ayırdedecek. **Ali Kırca**'nın yazdığı bir gazete yazısı mı yoksa edebi anlamda bir deneme mi? Tabii bu yayınevlerinin işine geliyor. Öyle bir yapı sunuyorlar ki okuyucu hem çok ciddi bir şey aldığını zannetsin, (çünkü öyle bir okuyucu var ve edebi eser okumak istiyor), hem de belki yanılıp bu arada **Ataç**'ı da satınalabilir. Halbuki sen **Ali Kırca**'yı ayır, zaten onun yeri ve değeri belli. Kötü bir yazar değil ama onun yazdığı şey bir gazete yazısı. Üstelik Ali Kırca da bir süre sonra, haklı olarak "ben edebi deneme yazıyorum, neden benim denemelerim değerlendirilmiyor, eleştirilmiyor" diyebilir.

Şiirin düzyazıya bir faydası olacağını zannetmiyorum. Şiir kıskanç bir sanat. Hangi türde yazarsanız yazın, hep bu yazdığım şiir olabilir, bir imge haline gelebilir diyorsunuz, şiir sizi kendine çekiyor.. Bu romanı yazarken de şiir yazdım ben ve onlar **Konformist** adlı kitabımda var. Şiir kıskanç ama düzyazı şiir için son derece faydalı bir etkinlik. Yazdıkça şiirin önünü daha çok açıyorsun. Ben yaygın kanıya inanmıyorum. Derler ki; "Fazla düzyazı yazarsan, şiirin ölür, şiir yazamaz hale gelirsin" Bu ancak şöyle gerçekleşir, hiç şiir yazmaz sadece düzyazı yazarsan, şiir yazma duygunu, esinini kaybedebilirsin. Ama iki etkinliği bir arada yürütebilirsen, becerebilirsen olur. İkincisi roman yazarken şair olmanın etkileri olmuş mudur? Olumlu etkisi şöyle olmuştur, arada şiirsel tanımlamalar vardır, bilemiyorum onu okur takdir edecek. Ama şiir belli bir yapıya, belli bir standarta gelmez, şiirde yapı kuramazsın, şiir kendi yapısını kendisi getirir. O bakış açısıyla roman yazarsan başarılı da olamazsın. Her zaman şunu savundum, yaptığın iş öncelikle o işin tanımının içinde olmalı. Roman yazıyorsan roman gibi roman, öykü yazıyorsan öykü gibi öykü... Gibi bile değil 'öykü' olması,yani diğer bir türü hatırlatmaması gerekli. Ben "Ne Güzel Çocuklardık Biz"i o bakış açısıyla yazdım. Yazdığım öncelikle roman olmalı, ama içinde şiir de olabilir, tiyatro da olabilir, öykü de olabilir, bütün bunlar onun roman olduğu önkabulünden sonra değerlendirilebilir. Onun için kitabıma sadece roman olarak bakılmasını istiyorum.

Oktay Taftalı benim hakkımda ketumdur diye bir yazı yazdı. O iyi niyetle, belki övmek için "ketum" dedi, ama okuyucular kötü bir anlam çıkartmayı yeğlediler. Ketum olmak acaba kötü bir şey mi? TDK sözlüğüne bakıyoruz, "ketum; sır saklayan, ağzı sıkı, ağzı pek". Bu tanıma göre sır saklamak günümüzde

Türkiye'de yazarlar bir kitap toplatıldığı zaman, faili meçhul bir cinayet işlendiğinde tepkisini söyleyebilecek rahatlıkta olmalı. Yazar; "ya bundan sonra solcu diye kitabımı almazlarsa.." veya "cinsel tercihimden dolayı dışlanırsam bu yüz bin kişi kitabımı almazsa" duygusuna girerse, önce kendi kişiliğini kaybeder, sonra da yazacağı eserlerin inandırıcılığını...

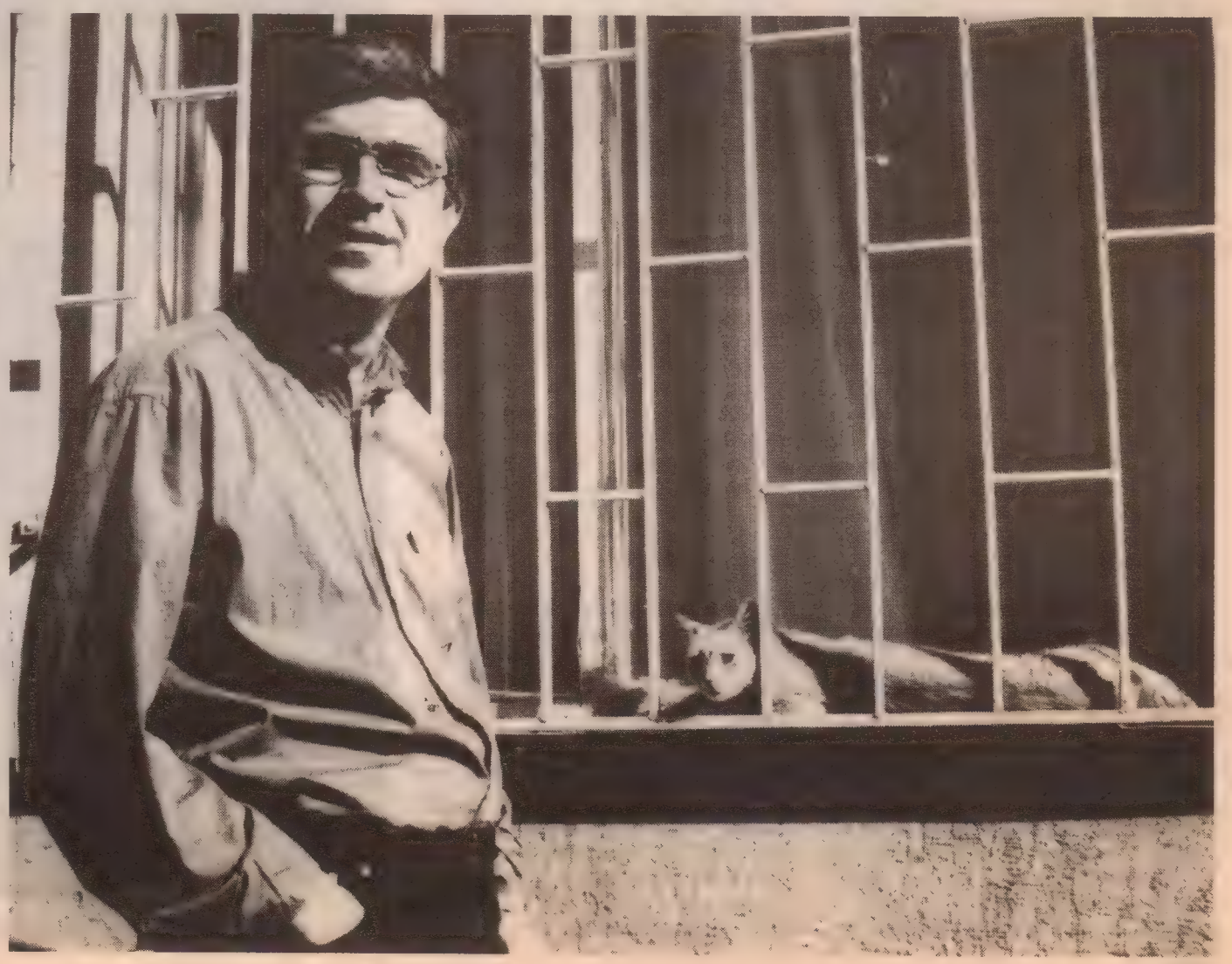

pek mübah değil diye düşünülebilir. Sır saklarım ve arkadaşlarım bunu söyleyebilirsin demeden, ya da söylenebileceğini topluluk önünde davranışlarıyla belli etmeden tabii ki söylemem. İnsanların bana aynı biçimde davranmasını isterim. İkincisi doğru olduğuna inandığım şeyi insanların yüzüne söylerim ve bundan çekinmem. Hayatta en nefret ettiğim şey de insanların arkasından konuşup yüzüne gülmektir. Ayıplanması gereken şey bu bence. Her zaman kimin hakkında ne düşünüyorsam açıkça yazmayı tercih ettim, bunu becermeye çalıştım. Toplum o kadar gevşedi ve bağırsaklarını ortaya döktü ki bu toplumda insanların sır saklaması, arkadaşlarının sırlarına saygı duyup, onları dedikodu ortamlarına dökmemesi garipseniyor, hatta küçümseniyor. Yaygın bakış açısı buysa, ben ketum olmayı tercih ederim.

İnsanların kendilerine has ve özel hayatları olması gerektiğine inanıyorum. Virginia Woolf'un "Kendine ait bir oda" dediği şeyin tüm insanlar için gerekli olduğunu düşünüyorum. İnsanın kendiyle başbaşa kaldığı, kendine has şeyler yaşadığı durumlar olması gerektiğini düşünüyorum. Bunun gelişmişi de ailelerdir, arkadaşlardır, eşlerdir, sevgililerdir, çocuklardır, onlarla yaşanan şeylerin de ortada konuşulup değerlendirilmelerini uygun bulmuyorum. Bizim toplumumuzun en büyük hatası birlikte düşünmek, birlikte yaşamaktır. Az önce söylediğim gibi maça da, mitinge de mahallece giderdik, hep beraber solcu olurduk. Her şeyi beraber yaşayan bir toplum bizimkisi. Birey olma durumu yoktur, 80'li yıllarda edebiyatta en çok eleştirilen şey yazarların ben birey olmak istiyorum demesiydi. Bunu bir burjuva alışkanlığı sayıyorlardı. Bunu Marks'da söylemiş, bir insan birey olmadan toplum ve topluluk olamıyor, ümmet oluyor ancak. Ülkemizde solcular senin birey olmana izin vermeden toplumcu olmanı istediler. Halbuki solla ilgili yazılanların hepsi gelişmiş ülkeler için yazılmış, o toplumlar da her zaman birey olma hakkına sahip insanlardan oluşmuş. İlkokula giden çocukların bile kilitli hatıra defteri var ve ona saygı duyuluyor. Biz de kimse evinde ya da bürosunda dolabını, defterini kilitli tutamaz, tutarsa ayıplanır. Onun için sır saklamak ayıp. Ve yine onun için ketum olmak ayıp.

Adam ordinaryus profesör bile olsa sinemaya tek başına gidemez, beni yıllarca sinemaya tek gittiğim için eleştirdiler. Genç kızlarda çok görülür, tuvalete tek başına gitmezler. Bu bizim tek başına yaşamaya alışkın olmadığımızı gösterir. Sinemayı bırak Türkiye'de bir lokantaya, bara tek başına gitmez insanlar, aman bir arkadaş olsun yanımda denir. Buralar toplu olarak kullanılır, kıraathaneye gittiğin zaman kağıt oynayacaksın, konuşacaksın, bara gittiğinde de arkadaşlarınla sohbet edeceksin. Avrupa'da tek başına bara gidersin, kimse de seni yalnız olduğun için taciz etmez. Orada birisiyle tanışırsın, konuşursun, kimse de yarın sabah o sohbeti devam ettirelim diye ısrar etmez, o sohbet orada noktalanır. Ama bizde nedir, diyelim ki taksiye binerken birisine yol sorma ihtiyacı duyarsınız, bu kısacık konuşmadan hemşerilikler, ahbaplıklar kurulur.

Takım tutar gibi solcu ya da sağcı olduk biz. Yapılan düşünsel etkinlik üzerine kafa yormadık. Bunun düşünülmesini önerenlere de kötü gözle baktık. Biz de kutsal kitap alışkanlığı vardır. "Marks baba Kapital'i yazmış, Lenin baba da Devlet ve Devrim'i yazmış, sen bunun üstüne ne yazabilirsin, yazamazsın" Bu bakış açısıyla hareket ettik. Halbuki Hz.Muhammed bile ne diyor, Kuran-ı Kerim tefsir edile edile gelişir. Ama bizim kitaplar o kadar sağlamdı ki tefsiri olmazdı.

Şimdi Türkiye'nin büyük bir şansı var, bütün bir dünyayla beraber. Bütün bu meseleleri sorgulama şansı doğdu. 1970'li yıllarda solculuk yapılırken okunabilecek kitap iki-üç tane idi, onların alternatifleri yoktu, olsa da senin okumana iyi gözle bakılmazdı. Soru sormana da iyi gözle bakılmazdı. Ama 80'lı yıllardan itibaren başlayan yayıncılık anlayışıyla, bir de iletişimin olağanüstü hızlı gelişimi ile dünyada ulaşamayacağın bilgi yok. Bilgi çağındayız. Bu anlamda araştırma da, düşünme de, sorgulama da kolaylaşıyor. Bu yüzden de ben internetten, bilginin sonsuz derece serbest dolaşmasından ve denetlenmemesinden yanayım. Bu noktada örneğin 'gerçek anlamda sosyalizm' olacaksa şimdiden sonra olacak. Şimdiye kadar var olduğu söylenen sosyalizmlerin hiçbirinin, sosyalizm olmadığını net olarak, o dönemin belgeleri yayınlandıkça görüyoruz. Ne Rusya'da, ne Çin'de ne de başka bir yerde sosyalizmin yaşanmadığını, aslında onların hepsinin birer diktatörlükten ibaret olduğunu yani ütopyalarda yazılanlar bir yana kitaplardan öğrendiğimiz şeylerdekine bile uymadığını gördük. Bu bir avantaj. İnsanlık bundan ders alırsa, çok iyi yerlere varacağını düşünüyorum.

Seattle olaylarından bir şey çıkacağına inanmıyorum. Toplumcu bir hareket olduğunu düşünmüyorum. Geçici hareketler ve zannediyorum ki devamı da gelmez. **Serdar Turgut**'da yazdı, toplumcu da, anarşist de ne yaptığı konusunda bilinçlidir, çok sağlam düşünce temelleri vardır. Bu olaylar, eylemler bana 4-5 yıl önce 1 Mayıs'ta yaşanan bir olayı hatırlattı. Hatırlarsınız, bir genç kız elindeki sopayla lalelere saldırdı. Herkes bunu çok ayıpladı, karşı çıktı. O ayıplayan insanlar, bugün Seattle'da çöp bidonlarını sokağa döken insanları nasıl onaylıyorlar, merak ediyorum. Burada çiçekleri dövmek ayıpsa, orada çöp bidonlarını devirmek de aynı ayıp ve mantık olarak da aynı yanlışlıkta. Ben o genç kızı ayıplamadım, çünkü o belki "benim sokağıma asfalt dökmediniz, kanalizasyonları bile yapmadınız, ama Kadıköy meydanına lale diktiniz" demek istiyordu, konuşturmadılar. Seattle'de yapılan hareketin ne anarşizmle ne de sosyalizmle alakası olmadığını düşünüyorum. Anarşist çöp bidonuyla niye uğraşsın, gider bankaya saldırır ya da ne bileyim bir resmi daireyi bombalar. Anarşist literatür bunu söyler. Sosyalizmle zaten hiçbir alaka göremiyorum. Zaten bu iletişim boyutunda sokağa çıkma, miting yapma gibi hareketlerle dünyanın değişebileceğini zannetmiyorum. Çünkü sadece Amerika'nın istekleri doğrultusunda gelişen tek boyutlu bir dünyadayız. Bilginin, iletişimin bu boyutlarda olduğu bir dünyada da sen "hadi bir araya gelelim, eylem yapalım" diyemezsin, yaparsan böyle komik olursun.

İstanbul'da bütün eylemler Taksim'de ya da Galatasaray'da yapılıyor. Polisten habersiz, korsan olsa da, eylemcilerden önce gelen polislerin ve gazetecilerin önünde eylem yapılmaya çalışılıyor. Ya o izinsiz, korsan eylem lafı bir şakadan ibaret ya da bunu yapan insanlar saf. Fakat ben bu insanların saf olduğuna inanmıyorum. Çünkü medya olmadan o eylemin bir anlamı yok. Yani Ümraniye'de o eylemi yapsan bu sefer medya duymadığı için bir kıymeti de olmayacak. Ama eskiden yani 70'li yıllarda böyle yapılmazdı eylemler, o zamanki eylemlerde amaç çevredeki insanları bilinçlendirmekti, veya bir konuda onları uyandırmaktı. Oysa şimdi bu tatmin etmiyor. Seattle'da da eylem yapanlar oraya, o toplantıya gelenleri uyarmak ya da protesto etmek değil bu olayı protesto ettiklerini tüm dünyaya bildirmek amacındaydı. Şimdi medya ya da devlet şöyle bir karar alsa; "artık eylemler medyada yer almayacak", ki bunun olduğu zamanlar da var, ne olduğundan bizim haberimiz bile olmuyor. Yani medya çağı deniliyor ve her şey medyaya göre planlanıyor. Bu nedenle İnternetten bir mesaj yayınlamak sokakta toplanıp bağırmaktan daha etkili. Örneğin biri Filipinler'den "**I love you**" mesajını, virüsünü yayıyor ve bütün dünya etkileniyor. Şimdi bu Seattle'deki eylemden çok daha etkili bir anarşist eylemdir. Kore'den bir genç oturduğu yerden CIA'nın bilgilerine giriyor, budur anarşist eylem. Sonuç olarak bütün felsefelerin günümüz dünyasına göre yeni önermeler getirmesi gerekli. Ben inanıyorum ki dünyada ilginç, kafası çalışan felsefeciler var ve onlar düşünüp üretiyorlar. Ama şu bakış açısından kurtulmamız da şart, illa toplumcu ya da solcu olmalarını beklemek. Örneğin Türkiye'de bir adam eğer bizim ideolojik bakış açımızın tersinde biriyse onun önerdiği düşünceleri dikkate almayız. **Said-i Nursi**'nin yazdıkları ne okundu, ne de eleştirildi. Ama **Fethullah Hoca**'cı olan birisi de Ahmet İnsel'in ne yazdığını merak etmez. Bu bizim geleneğimizden geliyor, sorgulanmayan, hap gibi yutulacak düşünceleri seviyoruz. Bilgiyi araştırma istemeyen, felsefesi olmayan bir ülkedeyiz.

Seattle'de yapılan hareketin ne anarşizmle ne de sosyalizmle alakası olmadığını düşünüyorum. Anarşist çöp bidonuyla niye uğraşsın, gider bankaya saldırır ya da ne bileyim bir resmi daireyi bombalar. Anarşist literatür bunu söyler. Sosyalizmle zaten hiçbir alaka göremiyorum. Zaten bu iletişim boyutunda sokağa çıkma, miting yapma gibi hareketlerle dünyanın değişebileceğini zannetmiyorum. Çünkü sadece Amerika'nın istekleri doğrultusunda gelişen tek boyutlu bir dünyadayız.

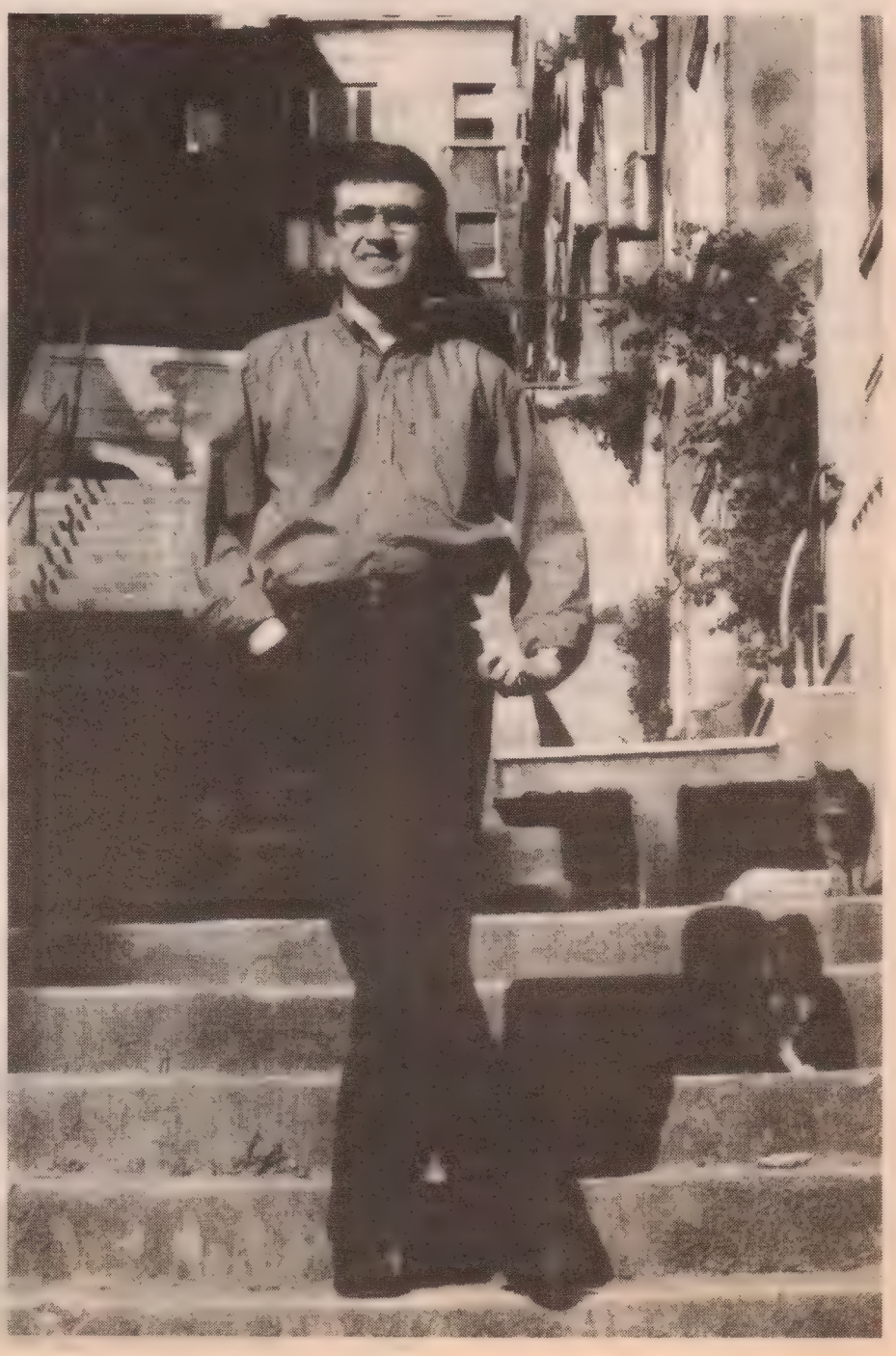

Kapitalizmin Kadınlığa Hitabesi!..

GÜLAY BATUR

ALAN PERSONS PROJECT
(kaçıranlara bir şans daha)
3 Haziran Saat 20.15
Harbiye C. Topuzlu A.H.T.

Long Play

GÖRKEMLİ KAYBEDENLER
Leonard Kohen
Nezih "Kramp" Onur'un
çevirisi ile Altıkırkbeş Yayın

DENİZ DURUKAN • dendur66@hotmail.com

SAYI:8

GÜVEN ERKİN ERKAL • kertenkele@hotmail.com

Roxy Müzik Günleri nin 5.si gerçekleşti. Bu yıl 83 başvurudan, finale kalan 15 isim içinde hiç boş yoktu. Seyirciler arasında müzik yapımcıları ve rock bar işletmecilerinin de yer aldığı gecelerde, finalistler ve jüri üyeleri karşılıklı içip eğlendi. Roxy; piyasaya yön vermeye aday yeni isimleri iftiharla sunar.

Değişim Rüzgarları Sürüyor

Fotoğraflar Muhsın Akgul

1.'lik ödülü ve Jüri performans ödülünü alan Bağdat Avanue, Evrim Özşuca, Elif Çağlar, Burak Babacan, Emre Kardeş, Alper Arslan, Nedim Ruacan ve Meriç Demirkan'dan oluşuyor. Grup 2.5 ay önce kurulmuş.

Müziğinizden sözedelim biraz..

- Yaptığımız müziğin türünü bilmiyoruz. Sorulunca uyduruyoruz. Birçok müzikten etkilendik. Bizim müziğimiz birçok türün bileşimi. Postmodern otantik caz bile diyebiliriz. Artık 2000'li yıllara girdik. Şu ya da bu tür diye adlandırmaya pek gerek yok. Hepimizin etkilendiği şeylerin kaynaşmasından oluşan bir müzik bu. Kısaca, Bağdat Avanue sound diyebiliriz.

Besteler size mi ait?

- Yaptığımız her parça, bundan sonra yapacaklarımız da dahil, kendi hayatımızdan çıkıyor. Hepsinin bir hikayesi var.

Türkçe sözlü söylemeyi düşündünüz mü?

- Türkçe sözün adaptasyonu zor. Bir de pazar olarak Türkiye'yi düşünmüyoruz. Yozgat, Diyarbakır, Kahramanmaraş yörelerinde tanınalım, ünlü olalım, ya da İstanbul'da üç tane semtte bilinelim diye bir kaygımız yok. Bütün dünya bizim pazarımız. Ulaşabildiğimiz ölçüde dünyanın her köşesine müziğimizi göndermeye çalışacağız.

Roxy Müzik Günleri hakkında ne düşünüyorsunuz, bu ödül size neler getirecek?

- Türkiye'de bu tür organizasyonlar çok az, hatta hiç yok diyebilirim. İnsanları gerçekten motive edecek, alternatif türleri ortaya çıkaracak fazla organizasyon yok. Bundan dolayı Roxy'i bize en uygun platform olarak gördük. Roxy'nin Bağdat Avanue soundunu anlayacağından emindik. Gerçi müziğin yarışmasının yapılması ne derece doğru, ama insanlara ulaşmak için de gerekli. Sonuçta bütün grupları severek dinledik.

2.'lik ödülünü alan Replikas'ın temeli 93'de Gökçe Akçelik, Barkın Erkin ve Orçun Baştürk tarafından atıldı. 98'de Selçuk Artut'un katılımıyla son halini aldı. Replikas, Aksi İstikamet adlı toplama albümde Gulyabani Müzik adlı parçasıyla yer aldı.

Replikas yeni bir grup değil. Zaten sevdiğimiz, dikkatle izlediğimiz bir gruptunuz.

- 97'de bir barda çalmaya başladık. Bir sürü kalabalık bizi takip etmeye başladı. Hiçbir yerde yayınlanmamasına rağmen bizim şarkılarımızı söylüyorlardı. Böylece Replikas hikayesinin başladığını hissettik.

2.'lik ödülü için ne diyeceksiniz ?

- İki üçten iyidir.

Müziğinizde Arap, Anadolu motiflerinden tutun arabesk, punk ve tekke müziğine kadar farklı etkiler var.

- Etkilenme değil de yaşamak gibi bir şey. Yaşadığımız şeyleri yapıyoruz.

Yani tekkelere gidiyor musunuz?

- Evet.

Roxy için ne düşünüyorsunuz. Birçok grup kendi tarzını oluşturmuş diyebilir miyiz?

- Zannetmiyorum. Standart, çizgi dışında olmayan parçalar da vardı. Bunun aksini yapıyoruz demek istemiyorum ama, standarttan uzak durmaya çalışıyoruz.

Albüm hazırlıklarınız var mı? Bu ödülden sonra albüm çıkarabilirsiniz.

- Bilmiyorum. Türkiye'de işler garip yürüyor. En yüksek yerlerden teklifler geldikten sonra bakıyorsunuz bir anda teklifler geri çekilmiş. O projeleri yürüten kişilerin profesyonelce çalışmadıklarından kaynaklanıyor bu. Hadi bir proje olsun diye işe soyunuyorlar, sonra da peşini bırakıyorlar. Böyle şeylerle çok karşılaştık. Sonuçta Türkiye için umudumuzu yitirmeye başlamıştık. Bağlantıları hep yurtdışında yapmaya başladık.

3.'lük ödülünü alan Ennioia'nın solisti Somay Akçen. Ennioia, Roxy'nin en kalabalık orkestrasına sahipti.

Roxy'e nasıl hazırlandınız?

- Konservatuardan bir ekip toplayarak çalışmaya başladım. İki hafta gibi çok kısa bir sürede hazırlandık. Bunun sonucunda üçüncülük ödülü geldi. Orkestrada on kişi var. Davulda Doğaç, basta Ozan, birinci klavyede Genco, ikinci klavyede Burak, perküsyonlarda Onur ve Reşit, gitarda Cüneyt ve vokalde Funda. Aranjmanlar Cüneyt Yamaner'e ait.

Daha önce herhangi bir yarışmaya katıldınız mı?

- Geçen yıl "Mesih'in El Kitabı" adlı üç kişilik bir grupla yine Roxy'e katılmıştık. Dereceye giremedik. 95 yılında Milliyet'in liselerarası müzik yarışmasında beste dalında Türkiye birincisi, vokalde Türkiye ikincisi olmuştum.

Müziğinizden söz eder misiniz?

- Yaptığımız müzik etnik öğeler taşıyor. Bu açıdan avantajlıyız. Yurtdışında bu tür çalışmalar yapılıyor, biz niye yapmayalım diye düşündük.

Roxy Müzik Günleri için neler söyleyebilirsiniz.

- Bu ödül benim için fazla bir şey ifade etmiyor. Çünkü yarışan gruplar farklı alanlardaydı. Ve çok iyilerdi. Özellikle birinciliği alan grup bunu haketti. Çok sağlam gruplar vardı. Önümüzdeki sene organizasyon daha büyük olacaktır. Çünkü bu yıl istedikleri talebi yakaladılar. Çoğu kişi yarışmaya katılmaktan korkuyordu. Artık bu korku kırıldı.

Diğer Ödüller;
Jüri Özel Ödülü
Bağdat Avanue
Roxy Performans Ödülü:
Aralık
Camel New Generation Ödülü
Özge ve Mert

Metal Medya

Konserler, Radyo-televizyon programları, albümler ve dergiler yaklaşık bir yıldır süregelen bir durgunluğu üzerinden atıyor. Özellikle iki dergimizin büyük sürprizlerle dönüşü oldukça sevindiriciydi. Piyasaya "Şebek" adlı bir mizah dergisinden dönüşerek giren, ardından "Köprü Altı" adını alarak çıkmayı sürdüren dergi, her şeye 1. Sayıdan ve kuşe kağıda renkli olarak yeniden başladı. Ancak bu dönüşte ne yazık ki Aptülika yer almıyor. Bir diğer dönüşü gerçekleştiren Enred; ara verdiği uzun bir aradan sonra, herkese beleş bir CD vererek yeniden okuyucularına ulaştı.

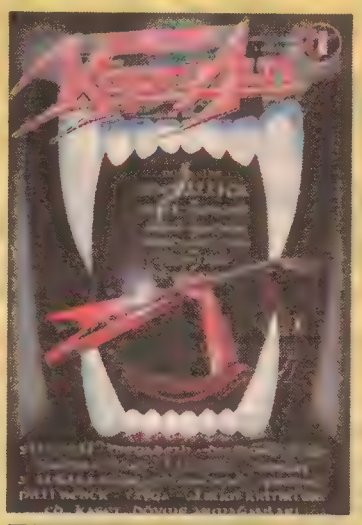

Ayın En Güzel Onlusu

1. **Kargo / Renklerin İçinde**
   Sen Bir Meleksin / Universal
2. **Teoman / Paramparça**
   17 / NR 1 Müzik
3. **Düş Sokağı Sakinleri / Sevdan Bir Ateş**
   Üç / EMI - Kent
4. **Pentagram / Gündüz Gece**
   Popçular Dışarı (Konser) / Tempo Müzik
5. **Mor ve Ötesi / Son Giden**
   Bırak Zaman Aksın / Ada Müzik
6. **Kramp / Tek Başına**
   İstanbul Sokakları / Ada Müzik
7. **Kıraç / Bir Garip Aşk Bestesi**
   Bir Garip Aşk Bestesi / TMC
8. **Duman / Hayatı Yaşa**
   Eski Köprünün Altında / NR1 Müzik
9. **Murat Yılmazyıldırım / Acıları Bana Bırak**
   Yelkenin Gözyaşları / Ada
10. **Rashit / Rutin Hayat**
    Telaşa Mahal Yok / Kod Müzik

Listeler her pazar saat 21.00 - 23.00 arası 104.0 Radyo D Maximum Rock programında belirlenmektedir.

Yaz kapıda. Bu yıl ortamlarda ağır muhabbetler dönecek. Nereden mi biliyoruz. Kış boyunca Neva, Kemancı, Karga, Madrid ve Peyote gibi mekanların, gürültüden en uzak ve en karanlık köşelerine sindik. Yan masalara kulak misafiri olduk. Yeni ve garip bir dilin gece kurslarını kaçırmayıp pratik yaptık. Okullar kapanınca İstanbul'a dönecek ya da öğrencilik dağıtımında İstanbul'a düşecek gençlere dev bir hizmet sunuyoruz. Takıldığınız mekanda konuşulanlara yabancı kalmayın. Örneğin, az ilerde oturan yalnız bir sarışını kestiğiniz anda, barmen kulağınıza eğilip şunları fısıldayabilir; "Bak genç. klip çekmeyi bırak, hatun badigardımızla kayıda girmiş bulunuyor. Yakında albüm çıkartacaklar". Böyle bir durumda "Hö?" deyip bildiğinizi okumanız, kötü sonuçlar doğurabilir. Oysa verilen mesaj sizin için oldukça "hayati bir önem" taşımaktadır. Bu gibi durumlarda yabancı dil problemi yaşamamanız için aşağıdaki sözlüğü kesip cüzdanınıza yerleştirin. Kusura bakmayın, sert ortamlarda bu muhabbetler biraz fazla **maço** dönüyor, ama hatunlar da böyle seviyor. Bu güzelliğimizi de unutmayın. Bir bira ısmarlarsınız artık.

Albüm yapmak; Yeni bir hatunla birlikte olmak
Double albüm yapmak; İki hatunu birden idare etmek
Compilation albüm yapmak; Üç ve daha fazla hatunu idare etmek
Best of albüm yapmak; Evlenmek
Demo albüm yapmak; One night stand
Tribute albüm yapmak; Olgun bir hatunla takılmak, parasını yemek
Yan proje; Boynuz takmak
Cover yapmak; Arkadaşın eski kız arkadaşıyla takılmak
Remix albüm yapmak; Eski bir sevgiliye yeniden takılmak
Akord kaçırmak (tutmamak); Fazla içip kafayı bulmak
Hit Parça; Sıkı hatun
Klip çekmek; Hatunla kesişmek ya da dikkat çekici triplere girmek
Feed back; Hatundan gelen karşı pas
Rocktan popa dönmek; Eşcinsel eğilimler taşımak
Sound chek; Ön sevişme
Konser; Sevişmek
Civciv ezmek; 14 – 17 yaş gurubu kızlara takılmak
Yurtdışına açılmak; Kız ufakmış, babası arıyor. bir müddet yokum
Amphiyi yakmak (şişirmek); Kız hamile kaldı
İbanez; Gösterip de vermeyen
Jackson; Ele avuca sığmaz hatun
Fender; Herkesin gözü onda
Fender Amerikan, ambalajında; Daha el değmemiş çıtır
Tayvan Fender; Güzel ama sahibi var
Custom Fender; Hiç sulanma, yengen olur
İkinci el; Ayrıldık, takılabilirsin

18 Haziran
Babalar Günü
Baba'yı unutmayalım, sevgi ve saygılarımızı yollayalım
erkin99@eskortnet.com

Raflarda Bu Ay

Yaşar Kurt- Sokak Şarkıları
Boğaziçi Plak

Yaşar'ın '95'de Ada Müzik'ten çıkan ilk albümü, beş yıl aradan sonra Boğaziçi Müzik'ten (Murat Kekilli'yi çıkartan firma) bu kez CD formatında çıktı. Boğaziçi Müzik, Yaşar'ın yeni albümü için ağırdan alıyor. Bilinen o ki; Kekilli'nin satışları durma noktasına geldiğinde, özellikle üniversite gençliğinin sevdiği Yaşar Kurt, bir müzik yapımcısı için hayat sigortası demek. Ancak bu strateji hesapları sırasında olan dinleyiciye oluyor.

Enred - Compilation Vol 1
Hammer Müzik

Sadece 1.500.000 TL. verip hem bir CD hem de müzik dergisi sahibi oluyorsunuz. Dergi genel olarak Hammer Müzik ve temsilciliğini yaptığı yabancı firmaların bir tanıtım kataloğu gibi görünse de, bu firmaların çeşitliliği bunu okuyucuya unutturuyor. İşte bu firmaların topluluklarından örneklerin toplandığı bu CD'de tam 19 parça yer alıyor. Ve bu toplamanın içinde, tam beş yerli topluluk yer alıyor. Antisilence, Ascraeus, Something's Wrong, Cenotaph ve Steril Noiz Klan. Eğer bu topluluklar içinden henüz dinlemedikleriniz varsa, bu CD size ip uçları verebilir.

Aslı - Neresindeyim
Sony

Aslı'nın bu albümü, müzik piyasamızda başarılı birer "Şebnem" ve "Kargo" gerçekleri olduğunu vurguluyor. Sony Türkiye'nin piyasamız için, satış skoru yüksek böyle bir projeye ihtiyacı var. Ve bunu yaparken politikalarında riske yer yok. Ve bilinen odur ki, tam anlamıyla yeni bir isim ve yeni bir soundu piyasaya sürmek oldukça riskli bir yatırımdır. Elde edilecek sonuç, albüme müzik direktörü olarak imza koyan Kargo elemanları Serkan ve Selim'i daha çok ilgilendiriyor. Piyasada bu anlamda sürdürecekleri varlıkları bu albümün neler getireceğine bağlı.

Sadistic Speel - Massengers Of Hate
Underground yapım

Kurt ulumaları, çığlık çığlığa kadınlar ve acı çeken yaratıklar. Tüm parçaların açılışları bu tip efektlerle yapılmış. Ürpermek olası. Albümün kaydedildiği "Zoo" stüdyosu, black metal için ideal bir adres olarak görülüyor. Galiba artık bilinenin tersine, topluluklar kayıt için İstanbul'dan Ankara'ya gidecek. Ep'de yer alan üç parçanın tüm sözleri; Witchtrap kökenli "Tolgahan" ve "Karateke"ye ait. "Messengers Of Hate" adlı çalışma, daha önce Pentagram tarafından da yapılmış olan "Mehter Marşı"nın yeni bir uyarlamasını içeriyor. İsteme adresi; Barış Mah. Barış Cad. 98.Sok 3. Blok No; 10 06190 Yenimahalle – Ankara

Şarkılar Bir Oyundur
Bülent Ortaçgil Şarkıları
Ada Müzik

Müzeyyen Senar için yapılan çalışmanın ardından, ikinci tribute (minnet, saygı) albüm, bu kez Bülent Ortaçgil için gerçekleşiyor. Şarkıları Mirkelam, Şebnem Ferah, Nükhet Ruacan, Erkan Oğur, Mavi Sakal, Levent Yüksel, Ayşegül Aldinç, Mor ve Ötesi, Ferudun Düzağaç, Yaşar, Gürol Ağırbaş, Sezen Aksu, Bulutsuzluk Özlemi, Birsen Tezer, Akın Eldes-Serhat Ersöz, Leman Sam, Sibel Tüzün, Gündoğarken, Teoman, Yıldız İbrahimova, Haluk Levent ve Zuhal Olcay seslendirmiş. Arşivciler için birebir.

Antisilence
Suffer Hits
Hammer Müzik

1995 de ilk albümleri New World Order Sucks çıktı. O zamandan bu yana death, thrash, punk ve hardcore tarzlarını müziklerinde yoğuran topluluk bu albümle eriştiği son noktayı gösteriyor. Yeni dünya düzeni ve tüketim çılgınlığı, başlıca ilham kaynakları. İşte şarkılarından bir bölüm; Sesini yükselt seslerini bastır / Sesin kısılsa da kesme sesini / Baştakiler cebe indirdi parayı / Sokaktaki adam aldı yine babayı / Tepkini göster vatan haini olursun / İnsanları sömür vatansever olursun / Kesme sesini kesme.

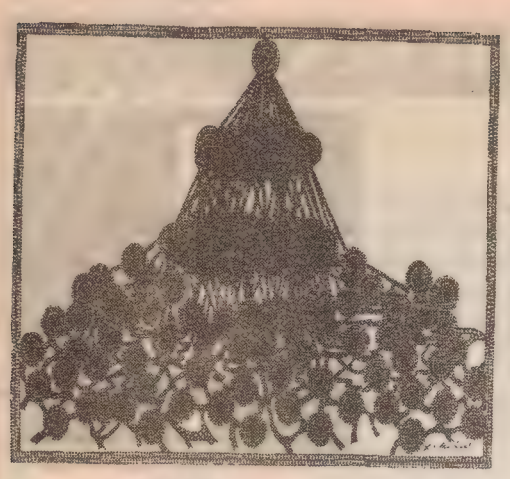

Mesafeden nefret ediyoruz, hız ile mesafeyi katlediyoruz. Bir bakıma tüm otomobiller uzamın yüreğinden yararak geçen bir bıçağa benziyor. Hız yaptıkça mesafeleri öldürüyoruz. Bu arada yine hız sayesinde birbirimizi de öldürüyoruz.

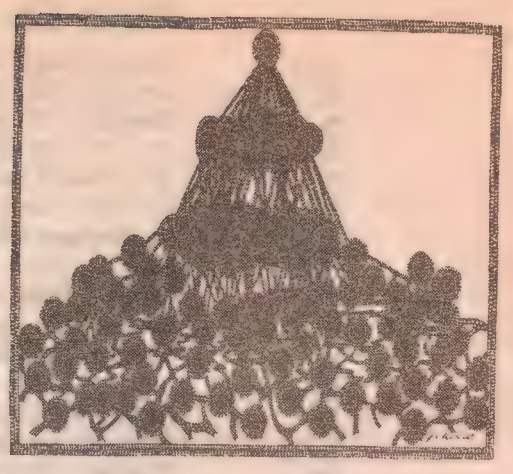

Uzay Macerası

SÜREYYYA EVREN - RAHMİ G. ÖĞDÜL

Peynirci Dükkanı

80 sonrası. Yurdumuzun bir Anadolu Lisesi'nde bir öğrenci. Bir sürü zengin çocuğu var sınıfta. Bir kız var mesela, hayatında hiç belediye otobüsüne binmemiş. Ve Özal gümrükleri açıyor, ithalatı serbest bırakıyor. Çocuk bu iktisadi olayı şöyle hatırlıyor hala: "Okul kantinine bir sürü ithal peynir gelmişti ansızın ve arkadaşlardan biri hemen her teneffüste rokfor peyniri yiyordu! O günlerde Özal bir rokfor peyniri ikonuydu. Sanki rokfor paketlerinin içinden çıkan çizgimaceralarda oynayan bir rokfor kahramanıydı!" Evet. Eğer Özal anıtını biz yapsaydık kesinlikle rokfor peyniri formunda yapardık...

Başka bir alternatif de füze benzeri Özal anıtının tamamen rokfor peynirinden yapılması olabilir. Ne güzel, sinekten geçilmez, kokuşmakta olan ve bu anlamda yaşayan bir anıt olarak durur Topkapı'da!

Viagra Bulunan Eczane

Herkes otomobil sahibi olmak istiyor, çünkü kulaktan kulağa fısıldanan bir slogan var: "Direksiyonda olan ereksiyondadır!" Direksiyona geçen aniden sokaklara girmeye, pedallara basmaya başlar. Sayısız ereksiyon halinde otomobil depoları boşalana dek gidip gelirler kentte. Otomobil, bu durumlarda, bir kimlik viagrası işlevi görür. Yan etkileri arasında tansiyonu yükseltmek, kalbi zorlamak, ölümlere neden olmak da var...

Bu erektif akış kendini bir kadın üzerinde şöyle göstermiş (Tam hikaye *Pazartesi Dergisi*'nin Mayıs sayısında). Bacağındaki aksaklık nedeniyle sokaklarda erkeklerce aşağılanan bir kadın, direksiyona geçer geçmez trafikte 'tacize uğratılabilir tam bir kadın' muamelesi görmeye başlar ve başka kadınların bu tür tacizlerden rahatsız olacaklarını bilse de kadın sayıldığı için memnun olmaktan kendini alamaz. Otomobilin bilinen maço kullanımı kent dolaşımını eril bir denetime bağlar. Arkasında bıraktığı erkizleri aranan kimlik-viagrasına reçetesiz ulaşmanın yolu gibi görünür.

Gene füze anıtlı Özal'a dönelim. Temel propoganda programlarının adı "İcraatın İçinden"di, icraatın argodaki karşılığıyla düşünülebilir. Ve en meşhur sahne, Özal ve eşi bir otomobildeler, köprüyü geçiyorlar, bir kıtadan öbürüne giriyorlar ve Özal eşine "Semra koy bi kaset de havamızı bulalım," diyor!

Mahallemizden Geçen Kesik Başlı Süvariler ve Ölüm Ağaçları

Hala vizyonda olan bir Amerikan film var: **Tim Burton'**ın eleştirilen filmi *Hayalet Süvari (Sleepy Hollow)*. Film 19.yüzyılın başlarında yayınlanan *The Legend of Sleepy Hollow* adlı öyküye dayanıyor. Öykünün kendisi ise Amerikan kültüründe 200 yıldır etkisini sürdürmekte olan bir söylence. Söylence şunu anlatır: Amerikan İç Savaşı sırasında yaşamış bir Güneyli süvari şiddeti şehvetle sever. Çarpışma alanında atının üzerinde savaşırken kılıcıyla kafaları uçurmaya tutkuludur. Görünümünü korkunç hale getirmek için dişlerini törpüleyip sivriltmiştir. Burdan da anlaşılıyor ki gerçekleştirdiği edimi yani kafa kesmeyi yeterli bulmayıp bir de imaj yaratmayı sorun edinmiştir kendisine. Çarpışma alanlarına dehşet salmış bu süvari bir gün bir orman içinde tek başına dolaşırken Kuzeyliler tarafından pusuya düşürülür. Öldürülür. Mezara konulmadan önce kafası gövdesinden ayrılır. İki parça halinde konulur mezara.

Kafası bir cadı tarafından ele geçirilir. Kafayı ele geçiren cadı gövdeyi yönetmektedir. Kasabada işleri istediği gibi yönlendirmeye çalışan cadı önüne çıkan, kasabaya dair planını engellemeye çalışan kişileri bu başsız gövdeyi kullanarak ortadan kaldırır. Hayalet süvari ortadan kaldırılacak kişilerin kafasını kesmekte ve sonra kesik kafayı beraberinde götürmektedir. Bir başka açıdan baktığımızda hayalet süvari kasabada cadıya muhalif olan kişilerin kafasına el koymaktadır. El konulan kafalar ölüm ağacı denilen ağacın gövdesinin içinde saklanır. Ölüm ağacı muhalif kafaların hapishanesidir. Süvarinin kendisi de bu ağacın kökleri arasında ikamet eder. Çağrıldığında kökler açılmakta ve aralarından atıyla birlikte yeryüzüne fırlamaktadır. Kısaca şunu söyleyebiliriz: Ölüm ağaçlarının köklerinde kesik başlı süvariler yaşarlar. Tüm ağacımsı yapılar, dikine örgütlenmiş yapılar, hiyerarşik, otoriter, merkezi yapılar başsız süvarilerin gövdelerini oyun alanına dönüştürürler ve bu gövdeleri başka başlara el koymak için kullanırlar.

Otomobiller

Otomobiller evleri işyerlerine bağlayan koridorlar gibi de kullanılıyor. Yaşamlarımız giderek dönüşüyor ve hızlı bir biçimde dönüşüyor. Neredeyse yaşamlarımızın çoğu tünellerin içinde geçiyor ya da **İtalo Calvino'**nun *Görünmez Kentler*'de vurguladığı gibi "herkesin kurşun dehlizler boyunca koştuğu bir kent" içinde yaşıyoruz. Evler, işyerleri ve alışveriş merkezleri gibi noktasal mekanlara ulaşmak için bu tüneli kullanıyoruz. Otomobil denilen bu devinen mekan gökdelenlerdeki asansörlerle aynı soydan. Büyük sermayenin simgesi durumundaki dev çalışma kuleleri olarak gökdelenler, asansörler ve otomobiller hep dolaşımı denetleyen, karşılaşmaları ve oluşları gözaltında tutan öğeler. Noktasal, dikey oluşumlar için ağsal karşılaşmaları, kesişmeleri harcayan bir sistemi oluşturuyorlar beraberce.

Bize dayatılan tünellerin, kulvarların, parkurların, otobanların dışına çıktığımızda, yan yollara saptığımızda, kendi yolumuzu oyuncul bir kırlangıç uçuşu gibi çizdiğimizde, yaşamı kendi yol çizgilerimizle ördüğümüzde... İşte o zaman çoğalıyoruz. Soyut mekanları doldurmamızı bekliyorlar bizden. Oysa biz kendimizce yürüdükçe kendi mekanlarımızı açıyoruz.

Uzay Macerası

Evler, işyerleri ve alışveriş merkezleri arasında hareket ediyoruz. Yaşamlarımız bu üç nokta arasında geçiyor. Bu noktaları birbirine bağlayan uzamı bir tünel içinde aşmayı tercih ediyoruz. Noktalar lehine çizgilerden vazgeçiyoruz bir anlamda. Ve birbirleriyle kesişen çizgilerden oluşmuş veya oluşacak bir yatay yaşam yerine noktasal, dikey bir yaşamı tercih ediyoruz. Hep noktalara varmak için çabalıyoruz. Bu noktalara varmak için harcadığımız zamanı bir kayıp olarak görüyoruz. Noktalar arası mesafeleri kat etmek için (burada mesafeleri aslında katlettiğimiz söylenebilir) bir tür uzay mekiklerine gerek duyuyoruz. Uzay mekikleri olarak otomobiller bir zorunluluk olarak yaşamlarımıza giriyor. Hepimiz çalışma ve alışveriş yapma mekanlarından öylesine uzak biçimde iskan ettiriliyoruz ki, uzay mekiksiz bir yaşam artık düşünülemez oluyor. Ayaklarımız oldu ğunu uzay mekiğinin gaz ve fren pedalına basarken ya da alışveriş sepetini sürerken hatırlıyoruz. Tümüyle steril hale getirilmiş, tehlikesiz, doğadan arınmış evlerimizin hemen önünde bekleyen otomobillerimiz bizi bir başka noktayla bağlıyor. Otomobillerin iç mekanı ev içlerinin devamı gibi duruyor. Otomobil içlerini düzenleme biçimleri de ev içlerini andırmıyor değil. Ve noktalar arasındaki mesafeleri bir an önce aşmak ve istediğimiz noktaya varmak için hıza ihtiyaç duyuyoruz. Mesafeden nefret ediyoruz, hız ile mesafeyi katlediyoruz. Bir bakıma tüm otomobiller uzamın yüreğinden yararak geçen bir bıçağa benziyor. Hız yaptıkça mesafeleri öldürüyoruz. Bu arada yine hız sayesinde birbirimizi de öldürüyoruz. Direksiyona geçince mesafeleri ve birbirimizi sevmiyoruz. Direksiyona geçen her uzay mekiği sürücüsü anında ereksiyon haline geçiyor diyebiliriz. Ve çarpışma; orgazm gerçekleşiyor. Gene noktasal, sonumuz da noktasal oluyor.

Ölüm Ağaçlarının Ekolojisi

Ölüm ağaçları dikine gelişen, hiyerarşik, merkezi yapılardır. Noktasal bir özellik gösterirler. Ölüm ağaçları birbirleriyle ışık için rekabete girerler. Birbirlerini gölgede, ışıksız bırakmak için durmadan daha yükseğe çıkmaya çabalarlar. Ve ölüm ağaçlarının birbirleriyle bu rekabetleri sonucunda aşağı kısımlar tümüyle karanlıkta kalır; başka bitki türlerinin yaşaması engellenir. Ölüm ağaçlarından oluşan bir ormanda başka bitki türlerinin yaşamasının imkanı yoktur zaten. Diğer bitki türleri kendilerine alan açmak istiyorlarsa bu ağaçlarla mücadele etmek zorundadırlar.

Yaşam Dolu Rizomlar

Kimi gövdeler değişikliğe uğrarlar, dikine gelişmek yerine yatay olarak uzanırlar toprağın altında. Bu tür metamorfoz geçirmiş gövdelere rizom(kök-gövde) adı verilir. "Ağaçlar ve ağaç köklerinden farklı olarak rizom bir noktayı bir başka noktaya bağlar. Birimlerden değil, boyutlardan, daha çok hareket halindeki yönlerden oluşur. Ne başlangıcı vardır ne de sonu, fakat her zaman büyüdüğü ve yayıldığı bir orta nokta vardır" der **Deleuze** ve **Guattari** rizom için. Rizomlara örnek olarak bitkiler dünyasından ayrık otları verilebilir.

Ayrık Otları ve Ekolojisi

Ayrık otları çok yıllık bitkilerdir. Tarlalarda ve bahçelerde kümeler halinde bulunur. Yan kollar vererek oldukça uzak mesafelere uzanan incecik toprakaltı gövdeleri (rizom) vardır. Rizom toprakaltında yatay olarak uzanır. Rizomlar çok hızlı biçimde çoğalırlar. Toprağın içinde kalan küçük bir rizom parçası çoğalmak için yeterlidir. Bu nedenle ayrık otları bir kez bahçeye girdikten sonra köklerini kurutmak zordur. Bu bitkilerden kurtulmak için fiziksel ve biyolojik mücadele biçimleri geliştirmiştir bahçıvanlar. Ayrık otlarından kurtulmak için toprak üstüne çıkan sürgünlerini temizlemek yetmez; toprakaltı gövdelerinin de temizlenmesi gerekir. Az uğraş mazlar bunları temizlemek için bahçıvanlar. Bahçıvanların başlarının belasıdır yeraltı gövdeleri. Onlara rağmen ayrık otları yaşamlarını sürdürürler.

İngilizler bu ota *couch grass* adını takmışlar. *Couch* kelimesi canlı, hayat dolu anlamına gelmektedir. Yaşamı seven bir bitkidir. Ölüm ağaçları karşısında yer alan yaşam sever yatay bir bitkidir de diyebiliriz.

Mahalle Pazarı

Ülkemizde füzemsi anıtı dikilen serbest pazar Red Kit'i kendisini eleştiren mizahçıları hapse gönderme çabalarıyla da ünlüydü. Mizahla direniş karşısında bile paniğe kapılanlar mizahlı direniş karşısında iyice tükenirler. Toplumsal hareketler, ayaklanmalar, eylemler, devrimler, isyanlar hep kendilerine özgü bir mizahla beraber gelişmişlerdir. Los Angeles 1992 ayaklanmaları sırasında da alay ve mizah önemli bir silah olarak kullanılmıştı. Korumacıları tarafından terkedilmiş mağazalardan dilediklerini alan insanlar, "serbest pazar" üzerine esprilerde bulunmaktan kendilerini alamamaktaydılar. **(Chicago Sürrealist Grubu'**nun bu ayaklanmalarla ilgili metni bu ve benzeri keyifli örnekler içeriyor. Tam metne internette *http://www.geocities.com/CapitolHill/Senate/7479/LosAngeles.htm* adresinden ulaşılabilir. **T-Bone Slim'**den de bir alıntı yapmışlar: "Nerede haksızlıkla karşılaştınız, orada en uygun incelik saldırıdır.")

sureyyyaevren@yahoo.com - rgogdul@yahoo.com

GazlıBeZ

ALTAY ÖKTEM

oktemaltay@hotmail.com

İnsan eylemlerinden bir tek sevişmenin faşizanlığı hoşgörülebilir. Hatta teşvik edilebilir. İnsanlar ne kadar az terbiye edilmişlerse cinselliğin içerdiği şiddet dozu o derece yüksektir.

Yeni Bir Günah Bulmalıyız Kendimize

İnsanın içinden vapur iskelesini yakmak geliyorsa ya insanın içinde ya da iskelede bir sorun var demektir.

Kutsal kitaplara kalırsa sorunun nereden kaynaklandığını bulmak kolay. Ama hayat aynısını söylemiyor bize. Yine de kutsal kitaplara; Nietsche'nin Zerdüşt'üne, Thomas Mann'ın Ütopia'sına, ya da yardımcı ders kitabı sayılabilecek Kozinski'nin Boyalı Kuş'una göz atmakta sayısız yarar var.

Bir sorunu çözümlemek için kuramsal yaklaşımlar yeterli olmaz, psiko-sosyal açıdan da kendimizi hazır hissetmemiz gerekir. Örneğin, faşistçe sevişiğimiz bir gecenin sabahı bu iş için uygundur. Ama ortalığı toplamak kaydıyla. Yatağın yaylarını tamir edip, devrilen bibloları kaldırmalı, avizenin kırılan parçalarını birleştirip tavana asmalıyız. Yanan perdeleri çıkarıp çöp kutusuna atmak, duvardaki lekeleri kazımak da gerekir.

Ayrıca geceden kalan yaraları varsa tentürdiyotla, yoksa kolonyayla temizlemeli, mümkünse gazlı bezle kapatmalıyız. Bu arada Camille Paglia'nın "Toplum ya da ahlak kurallarına uygunluk, ne politik sol ne de sağ tarafından sabitlenemez. Çünkü doğanın faşizmi, herhangi bir toplumunkinden daha ağırdır." sözünü hatırlayabiliriz. Ama şart değil.

Ancak ondan sonra vapur iskelesiyle ilgili sağlıklı bir karar verebiliriz. Elbette sağlıklı karar, çoğunluğun kabul edebileceği karar olmaz. Dünya tarihine kısaca göz atarsak çoğunluğun neler istediğini, bu isteklerin bizi hangi felaketlere sürüklediğini görürüz.

Doğanın faşizmi Hitler'in bile dudağını uçuklatabilecek boyuttadır. Ben doğa dedim ama siz daha kutsal isimler de takabilirsiniz. İki satır arasında adını anıverdiğimiz Hitler'in, kurmaylarına "halkın tabanına yönelik propaganda yapın" dediği de biliniyor. O gün bugündür herkes bu geniş tabanı hedefliyor. Başarılı da oluyorlar. Çoğunluğa hitap etmek, çoğunluğu etkilemek onlar için başarının anahtarı.

Bu sihirli formülü her konuya uygulayabiliriz. Diyelim şarkı sözü yazacağız, çoğunluğu göz önünde bulundurarak "oynama şıkıdım şıkıdım" şeklinde bir cevher yumurtlarsak, tutar. Tabii bunu yumurtlayabilecek kadar dar açılı bir dübürümüz varsa...

İnsan doğanın bir parçası olmasına karşın, insan eylemlerinden bir tek sevişmenin faşizanlığı hoşgörülebilir. Hatta teşvik edilebilir. Çünkü güzellik kavramı görecedir ve bizim güzel dediğimiz şey bir sanıdan ibarettir. İnsanlar ne kadar az terbiye edilmişlerse -yani ne kadar az toplumsallaşmışlarsa- cinselliğin içerdiği şiddet dozu o derece yüksektir.

Kendi doğal yapısının tersine, toplumsallaşan, terbiye edilen insanın yaşadığı trajediyi hepimiz görüyoruz.

Kusura bakmayın, acele ediyorum; elimdeki kibrit sönmeden şu iskele sorununu çözümlemem gerek. İskele burada bir metafor. Direkt olarak iskeleden söz etmiyorum. Siz onun yerine kendi kafanızdaki iskele imajını koyabilirsiniz. Yerine göre bir dağ kulübesi de olabilir bu, bir gökdelen de. Yatak odanızdaki elbise dolabı bile olabilir.

Elinize büyükçe bir terzi makası alıp dolaptaki elbiselerin hepsini küçük parçalara ayırırsanız sorun kendiliğinden çözülür. En azından büyük bir yükün sırtınızdan gittiğini hissedersiniz. Hem yük burada metafor falan değil. Gerçek anlamda yük.

O zaman kibrite de gerek kalmaz. Üfleyin gitsin.

İskeleye bağlanmış bir vapurla; açık denizlerde sürtmeye kalkan, hiçbir iskeleye yanaşmayı kendine yediremeyen, gerekirse bu uğurda batmayı bile göze alan bir vapur arasındaki farkı anlamak kolaylaşır.

O faşistçe sevişiğimiz gece, eğer sabahında bu farkı anlamamızı kolaylaştırıyorsa, işlevini fazlasıyla yerine getirmiş demektir. En azından, yeni bir günah bulmuşuzdur kendimize.

Bir deneyin. Herhangi bir gece... hatta zaman kaybetmeyin, hemen bu gece... Neyse, canınız cehenneme!

Bize göre şoförün yalnızca direksiyonu çeviren, vitesi değiştiren kolları ve gaza, frene basan ayakları hareket halindedir. Oysa ön cama bir mikroskop koysak adamın her yanının nasıl da kıpır kıpır oynadığını görürüz.

Orta Kapıyı Açar mısınız?

İnsanın içi gibi dışı da kıpır kıpırdır. Gözle görülmeyen boyuttaki birçok hücre ölür, yenilenir, büyür. Kıllar yavaş yavaş uzar, ter ve buhar yoluyla atılan artık maddeler derinin gözeneklerinden çıkıp havaya karışır.

Belediye otobüsüne doluşan insanlara baktığımızda bunu göremeyiz. Bizim gördüğümüz önden ikinci koltuktaki mini etekli kadının pürüzsüz tenidir. Tutunmak için kolu iyice gerilen sarışın kadının tişörtünden görünen, yeni ağda yapılmış koltukaltıdır. Biraz daha yaklaşıp hafifçe ayakuçlarımızda yükselirsek açımızı genişletmiş oluruz. O zaman bembeyaz göğsünün sütyenden taşan dış kısmı da bütün çekiciliğiyle görüş alanımıza girer.

Önden ikinci koltukta oturan kadının cömertçe sergilediği bacaklarının içinde dolaşan toplardamarların epey genişlediğini ve birkaç aya kadar parmak kalınlığında varislerin oluşacağını bilmemiz elbette olanaksız. Parmak aralarında mantar olup olmadığı ise zaten bizi ilgilendirmiyor.

Tişörtün kolundan gördüğümüz şeyin yalnızca bir "dış görünüş" olduğunu, içinde en az 750 gram çeken sarı bir yağ topağı bulunduğunu düşünmeyiz bile.

Bize göre şoförün yalnızca direksiyonu çeviren, vitesi değiştiren kolları ve gaza, frene basan ayakları hareket halindedir. Oysa ön cama bir mikroskop koysak adamın her yanının nasıl da kıpır kıpır oynadığını görürüz. Ciltteki bakterilerden tutun da barsaktaki parazitlere kadar trilyonlarca canlı hareket halindedir.

İnsana kendi türümüzden biri olarak bakıyoruz; tek bir açıdan ve mümkün olduğunca yüzeyel.

Belediye otobüsünü kaplayan yoğun ter kokusu, vücutların salgıladığı kendine has yüzlerce çeşit kokuyla karışıp soluk almamızı zorlaştırıyor. İnsanların iç organlarındaki irili ufaklı kistler yavaş yavaş büyüyor. Yaşlı bir adama yer vermek için aniden yerinden kalkan delikanlının böbrek üstü bezindeki kitle, dokuya yapıştığı yerden kopuyor ve böbreğinden aşağı iltihap akmaya başlıyor. Bunu ne o fark ediyor ne de diğer yolcular.

Gerçeğin birbirinden farklı birçok alt grubu vardır ve her biri en az diğeri kadar gerçektir. Bir belediye otobüsü dolusu insanın sevinçlerini, üzüntülerini, acılarını, coşkularını anlatan onlarca öykü yazılabilir. İdeolojik yapıları, cinsel eğilimleri hatta sapkınlıkları sayfalar dolusu anlatılabilir. Hepsinin birbirinden ilginç anıları, birbirinden ilginç özlemleri, umutları, hatta ütopyaları vardır.

Her insan ayrı bir dünyadır. Tamam da, her insan aynı zamanda bir "insan"dır. Etiyle, kanıyla, dışkısıyla, salgısıyla... Bunu görmemeye çalışmak gerçeğin bir yönünü yok saymak değil midir? Geriye kalan yanlış olmasa bile, en azından, eksiktir.

Son durağa kadar gerçeğe tahammül etmek bazen zor oluyor. Şoför bey, kıpırdanmayı bırakıp orta kapıyı açar mısın lütfen... İnecek var.

"Devrimler ya Festival Gibi Olmalı ya da Hiç Olmamalı"

HALİL TURHANLI

Önce Aralık 1999'da Seattle'da Dünya Ticaret Örgütü'nün ardından bu yıl Nisan ayında Washington D.C.'de Dünya Bankası ve IMF'in toplantıları sırasında gerçekleştirilen protesto gösterileri birçok kişi için sürpriz oldu. 1968'den bu yana böylesi gerçekten görülmemişti. Fakat, anarşizmin son yıllardaki yükselişini yakından izleyenler açısından bu direniş beklenmedik bir şey değildi.

Kim ne derse desin, küreselleşmeye karşı direnişte en dinamik ve en militan güç olarak anarşistler, özerkçi gruplar öne çıkıyorlar. Gösterilerin ses getirmesinde, şenliğe dönüşmesinde en büyük rolü onlar oynuyorlar. Seattle'da, Washington D.C.'de, Londra'da ön saflarda onlar vardı. Sistemsizler, itaatsizler, hoşnutsuzlar, huzursuzlar göz kamaştırıcı bir gerilla tiyatrosunu sahnelemek üzere oradaydılar.

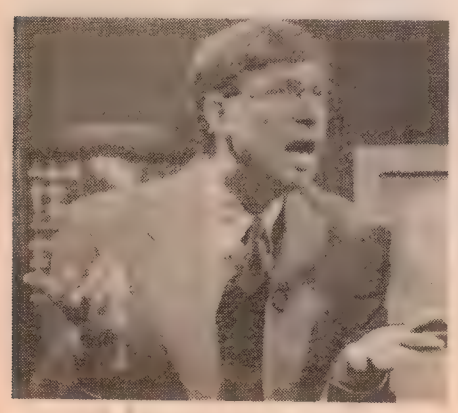

1990'larda sosyalizmin yoksulların ve ezilenlerin umudu olarak yeniden doğmamak üzere çöküşüne tanık olduk. 1990'lar sosyalizm adı altında en ağır baskı rejimlerinin kurulmuş ve yaşatılmış olduğunu gösterdi. O yıllarda yavaş yavaş güçlenen yeni muhalefet bir şeyi daha gün ışığına çıkardı: Eşitlik, kardeşlik, özgürlük ideallerini savunmada anarşistlerin tarih boyunca sosyalistlerden çok daha içten davranmış olduklarını ve bu idealleri yirmi birinci yüzyılda en militan, en kararlı biçimde ancak onların savunabileceği gerçeğini.

Küreselleşme karşıtı gösterilerde sivil toplum örgütleri dışında, bütünüyle bağımsız bir eylemci tipi belirdi. Bir anlamda, Max Stirner'in düşüncelerine Amerika'da hayat vermiş olan Benjamin Tucker'ın takipçisi sayabileceğimiz bir eylemci bu. Paradoksal görünebilir ama, ben bu eylemciyi tanımlamada "özgeci bencil" sözcüğünü önereceğim.

Dünya Bankası ve IMF'nin geçtiğimiz Nisan ayında Washington D.C.'de yapılan ilkbahar toplantısından bir hafta önce, dünya ekonomisinin başaktörlerini Beyaz Saray'da biraraya getiren Başkan Clinton, "Yeni Endüstri Devrimi" olarak nitelenebilecek bir sürece girildiğini, bu süreçte bilgisayarların ve internetin insanlara yoksulluklarından kurtulmak için büyük fırsatlar yarattığını belirtti. Dünyanın en büyük yazılım şirketi Microsoft'un patronu Bill Gates ise bilgisayarların çatışmalardan arınmış bir dünya yaratacaklarını vurguluyor ve yakın gelecekte doğacak "sürtüşmesiz kapitalizm"in müjdesini veriyor.

Küreselleşmede bilgisayarlar ve internet gerçekten etkili rol oynuyorlar. Dünyayı tek bir pazara dönüştürmede bilgisayarların oluşturduğu dev ağ şebekesinden -network'den- büyük ölçüde yararlanılıyor. Bilgisayar ağında para hızla dolaşıyor, internet sayesinde borsada önemli miktarda para çok kısa süre içinde el değiştiriyor.

Bilgisayarların ve internetin küreselleşmede oynadıkları rolü yadsımak mümkün değil. Ancak, küreselleşmenin yoksullukları ortadan kaldırmak bir yana, mevcut eşitsizlik ve adeletsizlikleri derinleştirerek yeniden ürettiği de bir başka gerçek.

Küreselleşme zengin ve güçlü azınlığın yeryüzünün yoksullarına karşı seferberliği. Sömürgeciliğin yeni biçimi. Küreselleşme çağında İspanyol fatihlerinin yerini dev şirketler ve Dünya Ticaret Örgütü gibi kuruluşlar almış bulunuyor.

Küreselleşme yerel kültürleri, farklılıkları yıkıyor. Homojen bir kültür biçimlendiriyor. Coca-Cola ve hamburger kültürünü dünyanın en uzak köşelerine taşıyor. Dünyayı koskoca bir eğlence parkına dönüştürüyor. Yerel kültürler bu parkın içinde sadece dekoratif öğeler olarak yer alabiliyorlar. Yerelliğe ancak pazarın gerektirdiği ölçüde hayat tanınıyor. Coca-Cola Başkanı Douglas Daft, "Salt bir pazarlama şirketi olarak yerel düşünmek zorunda" olduklarını söylerken aslında yerel nüfusu "iyi tüketiciler" haline getirme stratejilerini açıklıyor.

Küreselleşmenin ekonomisini kurmada internetten yararlanılıyor. İnternet hem Bill Gates'in sözünü ettiği "sürtüşmesiz kapitalizm"i yeryüzü ölçeğinde kurmada, hem de yeni ekonomik çağın propagandasını yapmada kullanılıyor. Siberuzay, "sürtüşmesiz kapitalizm"in bir yansıması olarak düzenlenmek isteniyor. Fakat, küreselleşen kapitalizm beraberinde birçok yeni çatışmayı da getiriyor. Büyük metropollerdeki yığınsal protestolara ve dünyanın yoksul yörelerindeki

köylülerin toprak işgallerine bakılırsa, bu "sürtüşmesiz" değil, çatışmaların yoğun olduğu bir kapitalizm. Siberuzay da "uyumlu bir sanal dünya" sayılmaz. Orada da karışıklık var. Tekno-anarşistler kodları çözüyor, ağ şebekelerinde çatlaklar açıyor, internette direniş örgütlüyor ve kaos yaratıyorlar.

Küreselleşme ile ondokuzuncu yüzyıldaki endüstri çağı arasında bazı yönlerden paralellik kuruluyor. "Yeni Endüstri Devrimi"nden söz eden Başkan Clinton, bilgisayarların bu devrimin makineleri olduğunu vurguluyor. Microsoft patronu Bill Gates, "endüstri devrimi ile kıyaslanabilecek tarihsel bir oluşum"a dikkat çekiyor.

Küreselleşmeyi savunanlar ile ona direnenler arasındaki çatışmalar da birçok yönden endüstri çağının başlangıcında fabrika sahipleri ile makinelere saldıran işçiler arasındaki mücadeleyi çağrıştırıyor. İletişim ve enformasyon teknolojisindeki en son gelişmeler, bilgisayarlar dünyayı tek bir pazar haline getirmede kullanılırken bu sürece karşı çıkan herkes, birer "makine kırıcı" olarak niteleniyor.

Küreselleşmeye direnenlerin bu nitelemeye itirazları yok. Onlar kendilerini gerçekten bilgisayar çağının makine kırıcıları olarak görüyorlar. 1996 Nisan'ında -Ohio- Barnesville'de çeşitli anarşist grupların, komün ve kabilelerin biraraya geldiği toplantıya Makine Kırıcıların İkinci Konferansı adını vererek 1812 yılında Nottingham'da gerçekleştirilen- makine kırıcıların ilk toplantısı ile tarihsel bağ kurdular. -Onlara büyük destek veren rock topluluğunun Makineye Karşı Öfke - Rage Against The Machine adını seçmiş olmasını basit bir rastlantı sayabilir miyiz?-. Fakat, tarihsel olarak bağlı oldukları bu köklü geleneği günümüz koşullarına yeni teknolojilere uyarlıyorlar. Bilgisayarlarla örülmüş ağ şebekesinde çatlaklar açıyorlar.

Makine kırıcılık kapitalizmin gelişme sürecinde, belirli bir tarihsel anda doğdu. Çoğu tarihçinin yazmış olduğunun aksine, makine kırıcılar tarihin akışını durdurmaya ve insanlığın ileriye doğru yol alışını engellemeye çalışan bilinçsiz bir güruh değildiler. Makinenin hayatlarından neler götüreceğinin bilincindeydiler. Çünkü, makinenin ikili işlevi vardı. Hem üretimi arttıracak, hem de işçileri disiplin altına alacaktı. Ve, işçiler hayatlarının iradeleri dışında ve tepeden aşağıya doğru yeniden düzenlenmesine, özgürlük alanlarının daha da sınırlandırılmasına, giderek büsbütün ortadan kaldırılmasına karşıydılar.

Makine kırıcılar iktidardakilerin daima korkulu rüyası olmuşlardır. Çünkü onlar tarihin içinde gezinen birer solgun gölge, birer hayalet değiller. Makine kırıcılık yaşayan bir gelenek, bir ruh, bir duyuş ve düşünüş. 1979 yılında IBM'in bir reklamında, "Saatleri kırarak zamanı durduramazsınız. Makine kırıcıların çabaları boşunaydı" sözlerine yer verilmişti. Makine kırıcıları bilinçsiz bir sürü olarak göstermeye çalışan bu sözler dar görüşlülüğün, tarih bilincinden yoksunluğun ifadesidir. Ama daha da önemlisi, bu sözlerde makine kırıcılık ruhundan, o başkaldırı ruhundan duyulan korku gizlidir.

-Berkeley- Kaliforniya Üniversitesi'nde İfade Özgürlüğü Hareketi'nin doğduğu gün Yeni Sol'un önde gelen sözcülerinden Mario Savio'nun yapmış olduğu ünlü konuşmayı anımsayalım: "Bir gün gelir makinenin işleyişi çok tiksindirici olur. Tiksintiyi yüreğinizin derinliğinde duyarsınız. O andan sonra artık tahammül edemezsiniz. Bedeninizi maniveleye bütün aygıtın üzerine koymanız, makinenin işleyişini durdurmanız, o makineyi çalıştıran insanlara özgür olmadığınız sürece işleyişine izin vermeyeceğinizi duyurmanız gerekir". Savio'nun makine metaforuna başvurması, sistemi makine ile özdeşleştirmesi bu anlamda Yeni Sol'un da makine kırıcılık geleneğine sahip çıktığını açığa vuruyor.

Ralf Dahrendorf 1980'lerde, antinükleer kampanyalar ve teknolojinin dizginsiz gelişimine karşı yükselen protestolar karşısında "yeni makine kırıcılık ruhu"nun canlanmakta olduğunu belirtirken doğru bir saptama yapmıştı. Tarihin içinde hep yaşayagelmiş bu gelenek 1980'lerde yirmi birinci yüzyılın politik ve kültürel muhalefetinde belirleyici güç haline gelmek üzere gerçekten yükselişe geçmişti.

Küreselleşmeye direnen anarşistler günümüzün makine kırıcıları. Onlar bu mirası tarihsel olarak sahipleniyor, fakat farklı biçimde sürdürüyorlar. Yeni endüstri çağının makineleri sayılan bilgisayarları tahrip etmek yerine, onlardan sisteme karşı direnişi örgütlemede yararlanıyorlar. Bilgisayarlarla oluşturulmuş ağ şebekesini sabote ediyor, bu sistemde çatlaklar açıyorlar. Deyim yerindeyse, düşmanı kendi silahlarıyla vuruyorlar. Seattle ve Washington D.C.'deki o çok ses getiren protestoları koordine etmede internetten geniş ölçüde yararlanmış olmaları düşmanı kendi silahlarıyla vurmada büyük başarı sağladıklarını gösteriyor. -Özerkçi eğilimin sözcülerinden Hakim Bey, siberuzayda merkezi otoritenin erişemeyeceği özerk bölge, TAZ yaratmanın mümkün olduğu görüşünde-.

Makine kırıcılık geleneğinin yirminci yüzyılda farklı biçimler alarak devam ettiğine dikkat çeken Gaudemar, IWW işçilerinin -Dünyanın Endüstri İşçileri'nin- başvurdukları "endüstriyel sabotajlar"ı bu konuda örnek olarak gösteriyor.

Sabotaj... Büyülü bir güce sahip, esoterik bir sözcük. Liberter asilerin tarihinde etkili bir karşı koyuş eylemi. Şiddet içermeyen bir eylem. Bir détournement. Karışıklık yaratan, altüst eden, şaşırtan bir eylem.

Politik bir eylem olarak sabotaj, kör bir yıkıcılık değil. Dahası, salt politik bir eylem de değil. Aynı zamanda, estetik bir yaratıcılık. Özgürleştirici bir eylem. Viyana kökenli Sabotaj sanat kollektivitesi 1990'larda gerçekleştirdiği etkinliklerle sabotajın estetik düzeyde de ne denli etkili olabileceğini kanıtladı.

Kıyıda berrak bir direniş ve "radikal açıklık" alanı yaratmak amacıyla yola koyulan Sabotaj kollektivitesi, aynı adı taşıyan plak şirketinin çevresinde biraraya gelmiş müzisyen, ressam ve grafik sanatçılarından oluşuyor(du). -Plak şirketi iki yıl önce etkinliklerini durdurdu-. 1990'larda gerilla eylemlerine başvurarak karışıklık yarattılar. Bu gerilla eylemlerinde, yirminci yüzyıl başlarının Viyana kültürüne anarşik bir mizah anlayışı getirmiş olan Karl Kraus'un düşüncelerini günümüzün teknolojik gelişmeleriyle kaynaştırdılar. Kamusal alanda yaptıkları şakalarla paniğe yol açtılar. Örneğin, parklardaki ağaçlara küçük alarm zilleri yerleştirdiler. İnsanlar yaklaştığında çalan bu ziller kaos yaratıyordu. "Handle With Care" -Dikkatli Kullanın- başlığıyla yayımladıkları CD'de sadece müzik değil, bilgisayarları iki saatliğine felç eden bir "virus programı" da vardı.

Sabotaj sanatçılarından Robert Jellinek, "Sabotaj eylemi yapmak bir banka soygunu planlamaya benzer. Eylemi gerçekleştirebilmek için önce orayı görür, inceleriz. Oraya kimlerin gittiğini, o insanlara nasıl bir oyun oynayabileceğimizi araştırırız. Biz şiddet eylemleri düzenleyen bir örgüt değiliz. Telefon kulübelerine bomba yerleştirmiyoruz. Şakacı bir eylemlilik içindeyiz. Bu bir sanat projesinden başka bir şey değil" diyordu.

1960'ların bütün o anarşist akımların protesto eylemlerinde Dionysiuscu bir coşku, karnavalesk bir taşkınlık vardı. Durumcular, yippieler, provolar, San Fransisco kazıcıları sarhoşluk içinde hayatı kutsuyorlardı. Durumcular'dan Mustapha Khayati, "Devrimler ya festival gibi olmalı ya da hiç olmamalı" demişti. Yeni solun etkin olduğu Berkeley Kaliforniya Üniversitesi'nde tam bir karnaval atmosferi içinde Vietnam Savaşı'nı protesto eden, askere çağrı kağıtlarını topluca yakan genç radikaller kampüsü "politik bir sirk"e dönüştürmüşlerdi. Pentagon'u ekzorsize eden, Lincoln Anıtı önünde marihuana için ve çırılçıplak havuza giren yippieler, savaşı parodileştirerek protesto ediyorlardı. İzleyenlerin gözleri önünde bir çatışma sergiliyor, büyük bir çelişkiye berraklık kazandırdıktan sonra soruyorlardı: "Şimdi tercihinizi yapın. Savaş mı, şenlik mi?".

Şu sözler de önde gelen yippie militanlarından Jerry Rubin'e ait: "Hayat bir tiyatro ve bizler otoritenin kutsanmış yerlerine saldırıyoruz. Devrimcinin görevi bir tiyatro gerçekleştirmektir. Bu tiyatronun amacı ise mümkün olduğunca çok sayıda insanı eyleme geçirmektir. Gittiğimiz her yerde fantezilerimizi yaşayarak kendi gerçeğimizi yaratıyoruz..." Küreselleşmeye karşı direnişin başını çeken anarşistlerin yaptığı da bu. Var olan gerçeğin yerine kendi düşlerini koyuyor ve ütopyanın kostümlü provasını gerçekleştiriyorlar.

Radikal muhalefet politikaları açısından karnaval, şenlik büyük önem taşır. Mikhail Bakhtin'i izleyerek söyleyelim: İktidara sahip olan ve ona dayanarak baskı kuranlar daima asık suratlıdırlar. Çünkü, zamanın aynasında kendilerine bakmazlar. Zamanın aynasındaki yansımalarını göremedikleri için de güçsüz ve geçici olduklarını kavrayamazlar. Ölümsüz olduklarına inanır ve başkalarını da buna inanmaya zorlarlar. Oysa, otoriteye isyan edenler onların aslında ölümlü ve güçsüz olduklarını bilirler. Onlara hem öfke duyar, hem de onları gülünç bulurlar. En kızgın ayaklanmalarında, en öfkeli isyanlarında dahi onlara kahkahalarla gülmeyi de ihmal etmezler.

Anarşistler bu "şenlikli muhalefet" geleneğini küreselleşmeye karşı direnişlerinde sürdürüyorlar. Dünya Ticaret Örgütü Başkanı Renato Ruggiero'nun ve Microsoft patronu Bill Gates'in yüzlerine pasta atma eylemleri, Dünya Bankası'nın Washington'daki merkezinin kapısına bırakılan tonlarca kurumuş at dışkısı, Dünya Bankası ve IMF'in ilkbahar toplantıları sırasında ünlü gazeteye gönderme yaparak Washington Lost -Kayıp Washington- adıyla yayımlanan alternatif gazete, sokaklarda çırılçıplak yapılan yürüyüşler hep bu şenlikli muhalefetin birer parçası.

Makine kırıcılar iktidardakilerin daima korkulu rüyası olmuşlardır. Çünkü onlar tarihin içinde gezinen birer solgun gölge, birer hayalet değiller. Makine kırıcılık yaşayan bir gelenek, bir ruh, bir duyuş ve düşünüş. 1979 yılında IBM'in bir reklamında, "Saatleri kırarak zamanı durduramazsınız. Makine kırıcıların çabaları boşunaydı" sözlerine yer verilmişti.

- ...diyelim ki benim bu evle tuhaf, duygusal bir bağım var. Ben hastanedeyken bacası tütsün, içinde ışık yansın, insan kokusu kaybolmasın istiyorum. Ve bunu senden istiyorum, komşudan değil.

Varoluş Sınırlarında Dans

OKTAY TAFTALI

Dışarıda ılık ve güneşli bir ilkbahar havası, insanın o bilinen yaşama istencini ve ruhsal coşkusunu kamçılıyordu. Rengarenk giysileri içinde insanlar, kısacık etekli görücüye çıkmış genç kızlar, enerjilerini çayıra salma derdinde delikanlılar caddede, yatağı belirsiz coşkulu bir ırmak gibi bir aşağı bir yukarı akıp duruyorlardı.

Ancak adam, oldukça sıkıntılı bir ifadeyle ayakta, pencerenin kenarına yaslanmış, kaldırımdan gelip geçenlere boş gözlerle, adeta onları algılamaksızın bakıyor ve yanısıra düşünüyordu: "Acaba abartıyor mu'um? Gereksiz yere şıradışı bir duygusallık gösterip onu incitmenin veya onun gerek duymadığı bir şeyi, ille de ondan talep etmenin bu ilişkiye bir katkısı olur mu? Olmaz herhalde. Önemli olan, ilişkinin sürekliliği, ama öte yanda bir ilişki zaten iki insan arasında gelişen, akıp giden olaylardan oluşmuyor mu? Öyleyse aramızda akıp gitmesi gereken bir olayı gerçekleştirmediğimizde, bu, ilişkimizden bir şeyin eksilmesi anlamına gelmiyor mu? Bunun gibi bir veya birkaç olay daha ardarda eksildiğinde, ilişki giderek yoksullaşıp, kendiliğinden bitmiş olacaktı belki. Aslında ortak yaşantılar ve olaylar ne denli çok olursa, ilişki de o denli yoğun ve dayanıklı olmaz mıydı? Kim bilir belki de tam tersi olur. Ne diyordu eski bir halk türküsü "Çok muhabbet, tez ayrılık getirir" Yine baştan aşağı saçmalamaya mı başladım ne!" diye hafif bir iç geçirip aynı sıkıntılı ifadeyle hafifçe geri döndü.

Kadın sallanan koltukta kayıtsız bir ifadeyle oturmasına karşın koltuğu sallamıyor, elindeki karton ayakkabı kutusunda uzun zamandır biriktirdiği bir yığın kartpostalı karıştırıp duruyordu. Bayramlarda, yolculuk ve gezilerde dostlardan, tanıdıklardan gelmiş onlarca kart. Acaba hangi posta kartını, niye arıyordu?

İkisi de bu halleriyle sanki 60'lı yıllarda çevrilen sıkıcı bir Fransız filminin bir sahnesinden çıkıp gelmişler gibiydi.

Adam birkaç kez daha hafifçe iç geçirdikten sonra, sesini doğru kullanmaya çalışarak yineledi:

- Yani yarın ve öbür gün, topu topu yalnızca iki gün diyorum, bu evde kalmayacak mısın?

- Ya, sıkılırım dedim ya kaç kez, sen burada yokken ne yapayım ben bu evde allasen.

- Gözünü seveyim, yapacak şey mi yok, bak tertemiz, pırıl pırıl ev, al raflarda bir sürü kitap, oku. TV seyret, videoda film seyret, dolap dolu, yemek pişir, birilerini davet et, bir iki duble rakı iç, sağa sola telefon et, ne bileyim, ne yapar evde insan, öteki insanlar, sen de öyle yap.

Kadın elindeki kutuyu yavaşça yere koyarak arkasına yaslandı, bir yandan da koltuğu sallamaya başlamıştı.

- Anlamıyorum seni, bu ne gereksiz bir duygusallık, duyan da ölüme gidiyorsun sanır. Altı üstü basit, küçük bir operasyon, sen bunun için iki gün hastanede kalacaksın diye ben bu boş evi beklemek zorunda mıyım Allahını seversen?

Adam gerilimli bir tavırla, birkaç gündür sehpanın üzerinde duran sigara paketine doğru uzandı, fakat yine ani bir hareketle vazgeçti. Birkaç gün önce doktorun koyduğu tanı üzerine sigarayı bırakmıştı. Uzun yıllar tozlu, sigara dumanlı lokallerde nefesli saz çalıp, şarkı söylemekten, belki de askerlik yıllarında avaz avaz bağırmak zorunluluğundan ses tellerinde 'polip', doktorun deyişiyle "şarkıcı düğümü" oluşmuştu. En son geçen hafta tiyatrodaki provada sesi iyice çatlayarak kısılmış ve bir daha da açılmayınca doktora gitmek zorunda kalmıştı.

Doktor bunun bir meslek hastalığı olduğunu söylüyordu, şarkıcılar, TV sunucuları, askerler, öğretmenler ses tellerini sürekli kullanmak zorunda olan kişiler, hatalı kullanım sonucu bu duruma maruz kalıyorlar, ancak küçük ve zararsız bir operasyonla sorun çözülüyordu. Bunun için iki gününü hastanede geçirmesi gerekliydi. Ve onun bütün dileği, bu zaman içinde kadının, yine bu evde kalması ve deyim yerindeyse, yokluğunda ocağını tüttürmesiydi. Diyelim ki bu gerçekten önemsiz ve gereksiz bir istekti; ama adam hayatında ilk kez hastaayahannelik bir durumla karşı karşıya geliyordu. Aslında hayatın serüven dolu akışı içinde gerek kendisinin, gerekse başkalarının kanına birçok kez tanık olmasına karşılık, 'hastalık' onun için çok yabancı bir sözcüktü. Tam da bu sırada Alman filozof Karl Jaspers'in sözü hiç aklından çıkmıyordu: "Hastalıklar ve ölüm tehlikesi içeren olaylar VAROLUŞUN SINIR DURUMLARIDIR."

Kuşkusuz burada vurgulanan, nezle türü hastalıklar değildi. Basit bir ses teli operasyonu dolayısıyla da kendini "varoluşun sınırında" hissetmek, biraz abartıydı herhalde. Ama yok, içinde bulunduğu genel koşullar, adamı biraz daha duyarlı olmaya itiyordu galiba.

Odanın içinde bir iki adım atıp, elleri cebinde yeniden pencerenin kenarına yaslanarak kısık ve çatlak sesiyle söylenmeye başladı.

- Senin bu boş ev dediğin delik, gurbette aylarca yersiz yurtsuz, üstelik beş parasız süründükten sonra, binbir güçlükle, sayısız eziyetle başımı soktuğum, dış dünyanın her türlü tehdidine karşı duvarlarının arasında güven duyduğum, yalnız ve uzun gecelerde dellendikçe duvarlarına kafamı vurduğum, bağırıp çağırıp içinde kendi sesimin yankısıyla irkildiğim, penceresinden gökyüzünde uçan kuşa kadeh kaldırdığım, kıblesinde anamın namaz kıldığı yer. Ben bu evin döşemelerini günlerce toz bulutu içinde zımparaladım, cilaladım: Mutfağını düşünü ellerimle yaptım. Duvarlarını kazıdım macun çektim, boyadım. Para yok iş yok, iş var para var, zaman yok. Aylar sürdü, tek başıma, aylar. Bu ev boş değil, dolu. Öylesine dolu ki yılların birikmiş yaşantıları var burada, kapıdan pencereden taşıyor ama sen görmüyorsun.

- Aman beyimiz de pek duygusalmış, dramatize etmesen olmaz sanki. Ne var yani, evini barkını binbir güçlükle yapan bir sen misin sanki?

- Değilim, elbette değilim. O yüzden gecekondu yıkımlarında kendini iş makinalarının önüne atan insanları çok iyi anlıyorum.

.....?????

- Ne olur yani çok mu acayip bir şey istedim senden? Evet diyelim ki benim bu evle tuhaf, duygusal bir bağım var. Ben hastanedeyken bacası tütsün, içinde ışık yansın, insan kokusu kaybolmasın istiyorum. Ve bunu senden istiyorum, komşudan değil.

- İyi iyi, tamam öyle olsun, kalalım bakalım burada iki gün, görelim ne olur, ne olmaz. Hem şimdi benim canım çay istedi...

***

Adam masanın başında çayını karıştırırken üzüntü ve öfkeden, operasyon sonrası ses tellerinde oluşan gerilim sanki biraz daha artmıştı. Evi, çevresini kararsız gözlerle süzerken, gözleri, iki gün öncesinden masanın üzerinde öylesine kala kalmış ekmek kırıntılarına takıldı.

İki gün önceki o garip tartışmadan sonra kadınla birlikte ikindi çayı içmişler, sonra akşamleyin biraz yürüyüş yaptıktan sonra tekrar eve dönerek erkenden yatmışlardı. Kadın ikna olmuş görünüyordu. Adam hastanedeyken o burada kalacak evin ve bacasını tüttürecekti. Adam sabahleyin çok erken kalkmış bir bardak çay içtikten sonra akşamdan hazırladığı çantasını alarak hastanenin yolunu tutmuştu.

Gurbet elde belediye otobüsüne binerek gittiği hastanenin kasvetli havası, daha kapıdan içeri girer girmez adamı ezmeye başlamıştı. Hele akşama doğru, dışarda aydınlık bir bahar havası olmasına karşın, yüksek tavanlı eski hastane binasına adam akıllı karanlık çökmüştü. Gri ve solgun renklerin hakim olduğu koğuşlar, koridorlar, ölgün sarı ışıklarıyla kendisini bile aydınlatmayan karpuz lambaların tozlu görünümü ve daha dışardaki güneş bile batmadan insanların uykuya yatırılmış olması, sağlam adamın bile ruhunu çökertebilirdi. Adam böylesi bir ortamda hiç uyumamış, bütün gece koridorlarda gezinerek arada alt kattaki jetonlu telefondan evi aramıştı. Ancak telefonun ısrarla çaldırılışı her defasında karşılıksız kalmış ve açan kimse olmamıştı.

Adam ikinci günün sabahı yine belediye otobüsüne binerek eve geri dönmüş, içeri girer girmez özlediği ev çayını demleyerek masanın başına oturmuş ve gözleri ekmek kırıntılarına takılı, hala çayını karıştıra duruyordu. Masanın üzeri, alel acele evden ayrıldığı sabah nasılsa, yine öyle bırakılmıştı. Az ötede darmadağınık bir yatak, kadının gelişi güzel ortalığa bıraktığı birkaç eşyası, müzik tesisatının kapatma düğmesine bile el değmemiş, anlaşılan sona saran kasetin sessizliğiyle birlikte ev terkedilmişti.

Bir birlikteliğin daha sonuna gelinmiş gibi gözüküyordu.

Adam, kendisinin evden ayrılışının hemen peşisıra kadının da kaçarcasına evi terk ettiğini ve iki gün boyunca bir daha hiç uğramadığını şimdi daha belirgin bir biçimde ayırımsıyordu.

Tam yeniden "varoluşun sınır durumları"nı aklından geçirmek üzereydi ki, telefon çalmaya başladı. Zilin sesi giderek yükselen bir tonda evin içinde çınlarken, adam sakin tavırlarla mutfağa yönelmiş, tuhaf bir gurbet duygusu içinde çayını tazeliyordu.

Öyle ya insanın bu dünyaya doğumu tek kişilikti. Arada birkaç birliktelik... Ölüm de tek kişilik gelirdi bir gün.

otaftali@hotmail.com

Panter Emel Köşesi

EMEL YILDIZ

Büstbütün Doğallık

Son günlerde, gündemi işgal eden bir konu var; **Bülent Erkmen**'in **"32 Büst"** kitabı. Kimi çevrelerin, makaraya alıp ucuzlatmaya çalıştığı bu yapıt, özellikle kadınların soyunmaları üzerine ahkam kesenlerin sayısını artırdı. Fotoğraflar, çıplaklığın ne denli doğal ve maskeleri dışlayan bir yanı olduğunu ortaya koyuyor. Kadınların memelerini açmaları neden ayıp? Bu ayıp kime karşı ve erkeklerin memelerinin görünmesi neden kimseyi rahatsız etmiyor? İkisi de meme değil mi? El bileği ile meme arasında, görülüp görülmemesi açısından ne fark var ve bu farkı kim yaratıyor? Hani deseler ki, kadınların memesini görmek tıbbi açıdan zararlı, insanları kuş palazı yapar, anlarım. Ama öyle bir durum yok. Ayrıca bir kadın başka bir kadının memesini görünce ayıp olmuyor, erkek görürse ayıp. Erkekler, memeleri ortada geziyor ve gezebilirler. Mesele şu ki hiç bir kadın belden yukarısı çıplak bir erkeği gördüğünde, aaa ne ayıp demiyor! Peki insan bedeninden ürken bu zihniyetin daha ileri aşamaları değil midir, kadına türban taktıran hatta daha ileri gidip peçelere, çarşaflara sokan?

Anneler Günü'ne annesiz girdiler...

Doğal halimizden ürke ürke, doğayı da yok ediyoruz ki her şey suni, maskeli, verili bir hayata alışmamızı kolaylaştırsın. Bu tartışmaların, sorgulamaların yapılıyor olması bile, yapıtın amacına ulaştığını gösteriyor.

Beynine sağlık Bülent Erkmen.

Bu Kez Davacı Hayvanlar

Ankara **Koru-Sev Derneği**'nden aradılar. Bir karanlık gecede köpeklere nasıl zehir verildiğini, yavru köpeklerin annelerinin ölü bedeninde nasıl ağlaştığını, hayvanseverler gece kameralarıyla tespit etmişler. Bu görüntüler **Cenevre Uluslararası Hayvan Hakları Mahkemesi**'ne (Cour International De Justice Des Draits De L'animal) gidiyor.

Benim de içinde olduğum **Bağımsız Hayvan Platformu**'ndan destek istediler.

Ne yazık ki ülkemiz bir utançtan orada yargılanacak.

Gece Devriyesi

Geçen gece 12'de telefonum çaldı. Yeşilköy'den **Zuhal Ağaoğlu** adında tanımadığım bir hanım, panik içinde belediye itlaf ekibinin sokağındaki köpekleri almak üzere geldiğini anlatıp, ne yapması gerektiğini soruyordu. Adresini aldım. **Oya Erdik** ve **Ayşe Ünal**'ı arayıp hemen yola koyulduk. Adrese ulaştığımızda, itlaf ekibi ağlı kepçelerle köpeklerin etrafını sarmış, yakalamak üzereydi. Adamların önüne geçip köpekleri vermeyeceğimizi Belediye başkanına, kendilerine bizim engel olduğumuzu söylemelerini ve basıp gitmelerini uygun bir dille! anlattık. Gittiler. Biz Zuhal hanımın arabasıyla ekibin peşine düştük, zira diğer sokaklardaki hayvanları almalarını önlemek istiyorduk. Araba bizim onları takip ettiğimizi fark edince Florya tarafına doğru ıssız yollara girerek gözden kayboldu. Biz yeniden Zuhal hanımın sokağına gidebileceklerini düşünerek oraya geri döndük ve ekibi orada bulduk. Adamlarla epey dalaştıktan sonra Zuhal hanımın kocası Atilla bey geldi olay büyümeye başlamıştı ki adamlar arabaya atlayıp gittiler. Ben ve arkadaşlarım bu öfkeyle sabaha karşı 3.30'da **Bakırköy Belediye Başkanı Ahmet Bahadırlı**'nın evine gitmeye karar verdik. **Şenlikköy**'deki eve vardığımızda kapıdaki korumaya kapıyı açtırıp yukarı çıktık. Ahmet bey uykulu gözlerle kapısını açıp bizi karşısında görünce çok şaşırdı. Olayı anlatıp ekibi geri çekmesini istedik. Bize gerekeni yapacağını söyleyip sabah 8.00'de **İspirtohane**'de randevu verdi. Birkaç saat sonra randevu yerine geldiğimizde Ahmet Bahadırlı'yı bizi bekler bulduk.

Altı aylık torunum Simurg, dayısı Puşkin'le...

Ona, zahmetli çabalar sonunda Acil Yardım adında bir Vakıf kurulduğunu; hayvan, insan, ağaç, tüm canlıların yaşam hak ve alanlarını korumayı hedeflediğini başıboş hayvanları da vakıf arazisine götüreceğimizi ancak bu süre içinde hiçbir hayvanı toplamamasını istedik. Ahmet bey bu gelişmelere çok sevindi ve elinden gelen desteği sağlayacağını söyledi. Yönetim Kurulunda Veteriner Hekimler Odası Başkanı **Prof. Tahsin Yeşildere**'nin de yer aldığı **Acil Yardım Vakfı** bundan böyle canlıların yaşamını kollayıp kalitesini yükseltecek projelerle Türkiye'nin önemli bir açığını kapatmayı üstleniyor.

Okul

... Bunun üzerine betiyi misk ile mumladı. Yüzüğüyle mühürledi.

Kağıdın hamuruna sızıp kalan saç teli,
İçli bir vav gibi boşalıyor kendinden.
Bir ucu mıhlanıp kalmış kör beyazlığa,
Öbür uçsa kırbaç gibi salınıyor deride...

Makas!
Sessizlik kıpırdıyor,
Gizli harfler geliyor,
Gizli suçlar gibi derinden.
Birbirini iterek atılıyor yüzeye,
Deliyor, kanatıyor aklımın saflığını,
Yanıt vermiyorum kendime...

Bir sigara dumanı geçiyor,
Bilmediğim bir soru geçiyor,
Olmamış bir adam geçiyor,
Dudağımda bir ben çıkıyor,
Yanıt vermiyorum kendime...

Önümden zaman geçiyor,
Durduğum yere bakıyor,
Külleri gözlerimi yakıyor,
Yanıt vermiyorum zamana...

Bir boşluğun karanlığına düşmüş
Gölgeden olmadır benim resmim.
Gölgemi aklımda tutuyorum,
Yanıt vermiyorum resmime...

Makas!
Unutulmuş dilleri,
Bütün silinmiş harfleri,
Yazıyı ve yazgıyı,
Aklımda tutuyorum...

Kararıyor Aydınlık.
Dokunduğum boşlukta duran yalnız o ışık.
Basıyorum parmağımı kanayan bir yere...

Harfler eriyor,
Ruh biliyor...

Böylece söküyorum karanlığı.
Sonra heceliyorum onu
Ve söylüyorum herkese: Oku!

Okurken kapım çalınıyor,
Yanıt vermiyorum kendime!...

Balkan Naci İslimyeli

Akşamdan kalma lanet reisim; "O top değil" dedi. Az uzaklaşmış topa tekrar baktığımda, bıyıklarının ve gözlerinin olduğunu fark ettim. "Fok" diye bağırdım. Reis, kıs kıs gülerken, fok, "Haydi bana eyvallah" dercesine iri sürmeli gözleriyle bakıyordu. Bir kere daldı ve çıktı ve gitti. Sabahın köründe onu bizden başka gören var mıydı ve bir daha gören olacak mıydı? Reis: "Merak etme, balıkta sana onları anlatırım" dedi.

İnek Geçidi

VECDİ ÇIRACIOĞLU

Tanrılar tanrısı Zeus'un karısı Hera, sayısız kumandanlarından biri olan IO'yu kıskançlıkla ineğe çevirdi, üstüne bir de atsineği saldı. Zavallı IO, sinekten kurtulmak için deli gibi koşarken boynuzlarıyla yardığı geçide Karadeniz suyu doldu. Bu nedenle, bu boğaza Bosporos: "İnek Geçidi" adı verildi.

İstanbul Boğaz'ı, her mayıs ayının ortasında erguvanlarla süslenerek, bağrından bugüne kadar bir kez geçerek ismini veren sevgili IO'sunu böğrüne yapışmış atsineği ile bekler. Sonra, gelinliğini nasıl sessiz sedasız hazırlayıp giydiyse, öylesine çıkartarak bir daha sonraki mayıs ayını umarsızlıkla beklemeye koyulur.

Erguvanlar, çabuk açarlar ve ortalıktan çabuk kaybolurlar.

Eskilerde, Mayıs ayı geldiğinde; bülbüller, Boğaz'da iki karşı yaka arasında, sabah ezanından önce ötme yarışına girerlerdi. Bir gün önce Rumeli yakasındaki bülbüller bu şakıma yarışına başlamışlarsa, ertesi gün, kesinlikle önce Anadolu yakasından ilk şakımalar duyulur ve akabinde karşılığı hemen gelirdi.

Kanlıca ve Kandilli bülbüllerinin ortak şakımalarına, Aşiyan mezarlığının bülbüllerinin karşılık vermesiyle başlayan bu gazel, haziran ayının ortalarına, Necipbağ Korusu'nda bulunan dutların olgunlaşmasına kadar sürerdi. Dutlar silkelenir ve şakımalar da yavaş yavaş kesilirdi. "Belki de, bülbüller bu dutları yemişler ve 'susu'ya çekilmişlerdir" diye, hep düşünmüşümdür!...

Şimdilerde, cılız bir bülbül sesi duysam, çok uzak olmayan 'eski'ler aklıma geliyor.

Mayıs ayı, birçok balığın Karadeniz'e göç ettikleri aydır. Çaça, gümüş, aterina, çamuka, kefal, istavrit, kıraca, zargana sürülerinden önce bunların tohumları kıyılarda zigzaglar yaparak hareketlenirler, Boğaz'ın sert ve acımasız kanal ve kıyı akıntılarına karşı inanılmaz bir enerji harcayarak, kıyıları yalarcasına yol alırlardı. Bir süre sonra bunları tekir, çinekop sürüleri takip ederler ve bu kovalamaca haziran ayının ortasına kadar devam ederdi.

Bu, balıkların Karadeniz'e çıkışlarıdır ve balıkçılar arasında 'anavaşya' diye adlandırılır. Göçün en nazlı sürüsü izmaritler, gün ağarırken, ancak şehir hatları vapurlarının seferlerine başlama vaktine kadar yakalanabilir ve sonrasında oltaya gelmezlerdi. Bu halleriyle; düğün salonlarında, teneke orkestranın eşliğinde, utangaç bir edayla kollarını bile kaldırmadan, ortada bir dönerek, kaybolan taze gelinler gibiydiler.

Eylül ayında ise, göç tersine Karadeniz'den Marmara denizine doğru olur. Çeşitli planktonlarla beslenen, yağlanarak irileşen balıklar sürüler halinde İstanbul boğazından aşağıya inerler. Başı çeken palamutların ardından lüfer ve şürekası boy gösterir. Bu göçe balıkçılar 'katavaşya' derdi..

Katavaşya istavritleri, cürüm yaparak denizin üzerinde kabarırlar ve yeşil-mavi denizi gri bir tona dönüştürürlerdi. Yüzbinlerce balık, arkasından gelen canavardan kurtulmak istercesine, karaya çıkmak için can atardı. Bir tek kuyrukları denizin içinde gövdeleri dışarıda dalgalanarak kabarırlar ve kıyı kahvelerinden: "Cürüm var... Sürüyor..." narası duyulurdu. Çaylar yarım kalır, kağıtlar yeşil cuhaların üzerine atılarak takımlar kapılır ve kıyıda dirsek temasıyla herkes oltasını -fazla uzağa değil, hemen önüne- atardı.

Kanalın sıcak dip suyunda mayışmış kofanalar, akyalar, laryalar, sivriler, zindandelenler; istavritleri kıyıya öyle bir sıkıştırırlardı ki; atılan ağır zokalı yemler ve civalanmış sıyırtmalar kabaran balıklardan denize, büyük balıklara zor inerlerdi. O anda, kıyıdan arabalarla geçenler ve otobüslerin içinde işlerinden dönenler, dünyanın en büyük akvaryumunu görme şansına sahiptiler

Mumlu ve gamı alınmamış misinalarla avlanmaya gelen acemiler; oltaları karıştırırlar, kösele ayakkabılarıyla da yanında yere oltasını açmış diğerlerinin misinasına basarak zedelerler ve ikinci atışta kopan oltalar yüzünden 'hır' çıkardı.

Yeni bir takım yapmak için zaman yok. Sonucusunu yirmi üç sene önce yakaladığımız cürümler; en fazla on dakika sürerdi. Artık, ne anavaşyalar ne katavaşyalar ne de cürümler var.

Her mayıs ayı geldiğinde kıyı avcılığının dışında, Boğaz'da, bir de büyük balık avcılığı vardı ki, Baltalimanı ve Beykoz'a kurulan orkinos ve kılıçbalığı dalyanlarının dışında birde; kocaman zokalara, 'canavar' hangi balığın yolundaysa onun yemi takılarak, sandallarla peşine düşülürdü. Önce oynağı gözlenir, ufukta bir kıpırtı görüldüğünde; "Çöz ipi" diye bağrılırdı. Saatlerce, denizin ufuk çizgisini seyretmek nihayet semeresini verir. Bedeni üç metre çelik telli kocaman zokaya küçük bir istavrit -eğer canavar onun yolundaysa- takılır ve şövalyeler dolusu diğer istavritler teker teker sandalın kıçından atılarak hayvan yemlenirdi. Sonra, inanılmaz bir hızla akan istifli kalın misinanın denizin diplerine akışı, akışın duruşu ve kalamasının alınmasıyla tekrar dibe akışın başlaması... Birlikte yapılan uzun Boğaz ve Marmara gezisi nihayetinde kaçınılmaz son gelir: Paslanmaz çelikten yapılmış zıpkının metalik tadı.

Yediği zokadan sonra, sandalın kenarına yanladığında, artık takatı kalmamıştır orkinosun. Zıpkının soğuk, keskin, gri tokluğunu ciğerlerinde duyarak teslimiyeti özler. İşte o 'an'da tiz bir ses duyulur. Zıpkını yiyen orkinos ağlar... O, dökeceği kilolarca kanı, dünyası olan denize akıtacağı için ağlamaz. Tükeneceği, uçsuz bucaksız denizinde artık özgürce dolaşamayacağı için ağlar...

Aklıma takılan, acaba bir avcı, zıpkını

vurmadan önce, teknesinin yanına kadar çektiği orkinos veya kılıçbalığının gözlerine baktı mı hiç? Eğer dikkatlice bakmış olsaydı; hayvanat bahçesinde bir kafese tıkılmış alageyiğin, artık ucuz pavyonlarda çalışan düşmüş bir yıldızın, bankomat kabinlerinde sabahlayan tinercilerin gözlerini de görürdü. Ve bu gözlerden süzülen yaşları da... Onların gözyaşları o kadar farklıdır ki, tuzlu suda 'turnusol kağıdı' gibi anında farkedilir ve denizin derinliklerine civa parçacıkları gibi yuvarlanarak yok olurlar. Bunları görmek için çaba sarfetmek artık yersiz. Çünkü, artık ne anavaşyalar ne katavaşyalar ne de orkinoslar var.

Sisten burnumuzun ucunu bile göremediğimiz mayıs sabahları... Sadece rüzgarı ve denizlerin geliş yönünü kerteriz alarak köyümüze eli boş döndüğümüz uykusuz sabahlar... Yattığımız yeri dahi bilmediğimiz, bir yere kıvrıldığımızda hala denizdeymiş gibi sızana kadar kara sallanmalarımız. Sabaha kadar düşümüzde yakaladığımız büyük balıklar da yok artık.

Sabah erkenden kalkıp, buhar tüten denizden algarna ile midye çıkartmalarımız ve bunları akşama kadar yakalayacağımız gelincikbalıkları için saatlerce ikiye ayırışımız... Akşam çöktüğünde, ellişerden üç voli sepetleri, sandalımızın baş ve kıç üstüne istifler, sabaha kadar tüm boğazı gelinciğe rastlayana kadar kürekle dolaşırdık. Bir yere gelir ve iki tane ökse sepeti kanala 'apiko', yapar biraz beklerdik. Sepetleri çektiğimizde içindeki gelincikler trampet gibi çalmaya başladığında karanlıkta gözlerimiz ışıldardı. Hemen, içi zaten yemli voliyi indirir, beklerdik. Belli bir süre sonra onu çekerken diğerini indirir ve bunu böyle balık kesilinceye kadar sürdürürdük. Balık kestiğinde, haydi başka bir yalının duvar dibine ve gene apiko...

Mayıs ayının yeni ısınmakta olan akşamlarının gün ışımasına kadar süren, bu sepetle gelincikbalığı taraması, gündüzleri yemini hazırlamakla, tam bir hafta boyunca sürerdi. Geniş ve büyük deniz içi livarlarında biriktirilen gelincikleri, perşembeyi cumaya bağlayan gece de tutar, cuma sabahı gün ışıldarken balık pazarına mezata götürürdük.

Ölmüşleri, büyük livardan teknenin livarına aktarılırken ayıklanan gelincikleri üzerini buz kalıplarıyla kapladığımızda, rengi koyu kahverengi olan ve yirmi bin yıldır metamorfize uğramamış bu garip balık, rengini pembeye dönüştürürdü.

Mezatta, çok merak etmeme karşın, mezatçının nasıl bir hareketle balığı sattığını hiçbir zaman anlayamazdım. Mezatçı, bizim bir haftada binbir zorlukla yakaladığımız gelincikleri en fazla yarım saatte satardı. Çabuk satması lazımdı ki, öğlende ekşi erikle pilakisi yapılacak olan gelincik, Yahudiler'in hafta sonu masalarını süslesin. Bir tek Boğaz'da bulunan ve gayri müslümler tarafından yenilen gelincik de artık ortalıkta yok. Zaten, günümüzde sazdan sepet örende kalmadı ki...

Mezat sonunda alınan para, bir haftalık masraf çıktıktan sonra dağıtılırdı. Bu, 'pay'dı ve bu şekilde 'üleş', bir tek Çoşkun reis tarafından eşit dağıtılırdı. İster o gün balığa çık, ister elli yıl bu işi yap. Payını eşit alırken, O : " Bir tek denizin üzerinde insanlar eşittir" derdi. "Bu sosyal tesiste; yok tekne payı imiş, yok küpeşte payı imiş, yok kuran kursu payı imiş, yok b.k püsürmüş... Yok kardeşim, yok..." der ve bir sigara yakıp derin derin içine dumanını çekerken, denizin tuzundan ve sintinenin yağından buruşmuş ellerinin tersiyle nemli burnunu silerken, deniz mavisi gözleriyle uzaklara bakardı.

Her hafta sonu, teknenin başucunda, mayısın iyodunu içime sindire sindire uyuyarak, Rumelihisarı'na dönerdim.

Yine bir mayıs sabahıydı. Hava yeni aydınlanmış, akşamdan hazırladığımız tohum midye yemlerle izmarit yakalamak için Kanlıca önüne gidecektik. Koltuk ipini çözmüş, kıyıdan yeni ayrılmıştık ki, az ileride yüzen bir top gördüm. Dümendeki Coşkun reise, denizde bir topun yüzdüğünü, bir tur atarsa, kepçeyle onu alabileceğimi söyledim. Akşamdan kalma lanet reisim; "O top değil" dedi. Az uzaklaşmış topa tekrar baktığımda, bıyıklarının ve gözlerinin olduğunu fark ettim. "Fok" diye bağırdım. Reis, kıs kıs gülerken, fok, "Haydi bana eyvallah" dercesine iri sürmeli gözleriyle bakıyordu. Bir kere daldı ve çıktı ve gitti. Sabahın köründe onu bizden başka gören var mıydı ve bir daha gören olacak mıydı? Reis: "Merak etme, balıkta sana onları anlatırım" dedi.

"Boğaz'da her iskelenin altında bir fok balığı ailesi yaşardı. Ben onlara yetiştim. Çocuktum. Onlar, iskelesi olan boğaz köylerinin maskotu gibiydiler. Herkes tarafından sevilirlerdi, en çok da çocuklar onları seyretmeye doyamazlardı. Yalnız burada hiç kimseyle geçinemeyen b.ktan bir adam vardı. Foklar, iskelenin altında devamlı avlanırlardı. Çünkü, iskelenin altı gölgelik olduğundan en çok balık oraya yanlardı. O zamanlarda balık zaten bol. Hayvan avlanırken arada bir iskelenin altındaki demirlere sıkışırdı. İşte, bu sıkışmalardan birinde, bu falyonos balıkçı elindeki kakıçla sıkışan hayvanın başına vurarak öldürmeye kalkıştı. Birkaç darbe vurduğunda etraftan insanlar koşuştular ve adamın elinden ucu kancalı kakıçı aldılar. Herif, ağlarının yırtılmasının sebebini ona bağlıyor ve bundan ötürü onun ölmesi gerektiğini söylüyordu. Halbuki, herif inatçıydı ve keçilikte, öleceğini bilse gene aynı ilişkinin üzerine ağlarını bırakırdı. Bunu bilmiyordu. Neyse lafı uzatmayalım, elinden kakıçı alındı ve süklüm püklüm evine yollandı. Balıkçılıkla uğraşan Ermeni bir çocuk vardı, adını şimdi hatırlayamayacağım. Soyundu ve dalarak foku sıkıştığı yerden kurtardı.

Ben, küçük çocuk gözlerimle olayları merakla takip ediyordum. Bir gün sonra, fokun başına kakıçla vurarak öldürmek isteyen reis, akşam gelincik sepetlerini toplamaktan çok erken döndü. Hiçbir şey söylemeden evine çıkarken; kıyıdakiler, en az otuz metreye bırakılmış sepetlerin tamamının paramparça oluş nedeni için ahkam kesiyorlardı. Beden ipi kopmamış sepetlerin parçalanması, tabiki ilişken yüzünden olamazdı. Bunun sebebini sepetlerin sahibi çok iyi biliyordu.

Sabah olduğunda sahile erkenden inen balıkçılar, Ermeni çocuğun deniz kenarındaki feleklerin üzerine çekili sandalının içinde yeni bırakılmış; eşkina, istranguloz, karagöz, mercan gibi bir yığın balık buldular. Ben bunları gözümle gördüm ve yaşadım.

Fok ailesi, bir süre daha iskelenin altında kaldı. Zaman geçtikçe, köye yabancılar taşınmaya başladılar. Hayvanları rahatsız ettiler. Onlar, bir süre kalenin yanındaki eski yalıların temellerinden doğal havuz olan sığlıklarda yaşadı ve sonunda ailecek göç ettiler. Sözleşmiş gibi bütün Boğaz iskelerinin altındaki fok aileleri sırra kadem bastılar. Bu anlattıklarım çok eskilerde değil, atmışlı yılların sonlarında..."

İO, boynuzlarıyla Boğaz'ı yaratırken herhalde balıkları da getirmişti peşi sıra. Yoksa, bir daha geçip hepsini götürdü de, biz mi göremedik? ❦

10 Mayıs 2000 Cihangir

vecdihisar@hotmail.com

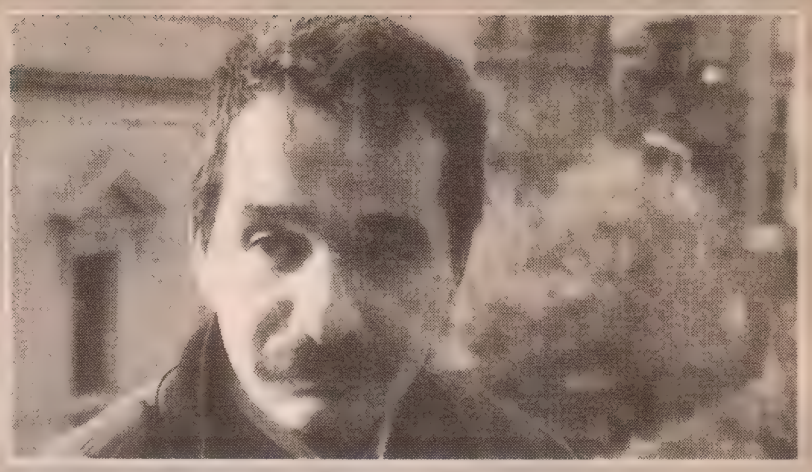

Sal

Ben seni sevmiştim, sen beni anlamadın
Yağmur muydu kar mıydı üstüme gelen
Karda iz bırakmayan bir ceren
Olduğunu anladım.
Ayıldım.
Ben seni sevmiştim, sen beni anlamadım

Gömleğime gökyüzü ekleyerek yürüdüm
Görmedin, belki de 'kapalı gözlük' taktın
Balkonlarda bir sarmaşık sarılı kaldı
Ben seni sevmiştim, sen beni anlamadın

Salımı senin kalbine doğru sallandırdım..

Ahmet Erhan

rüzgarın uğultusu

rüzgar, evet rüzgar dediler o şeye. sevgilim
orda. bir kuş suda yıkanmış gibi göğsünde tüll

beni bu salaş otellerde bitiren herkesten çok
kıvrık paçalarla girilen bir tuvalet ertesi. cepler
atletler; öpüşen bir mırıltı. beni biri mi
çağırıyor. elbet beni mi. bir korna nasıl uslu
bir silah nasıl içten. bir ölüm nasıl gizli
çorap gibi üzüldüm, koktum. işte gün her
gece. ve bir uğultuydu kekeme ışıklar. ama

rüzgar, yine rüzgar dediler o şeye

Selim Temo

Yarıda Kalmış Hayatlar

MERAL ONAT

Karşı kıyılarda yağlı boya dokusu gibi güneşle şıkır şıkır parlayan yeşil ve mor... "Korularda yoğun bir erguvan sisi..." Edip Cansever'in şiirinin muhteşem malzemesi tam karşımda... Masmavi bir yangın, deniz sesleri, şilepler, hisarlı balıkçılar, Karadeniz gırgır tekneleri... geceleri parlament ışıkları ve sessiz bir kaşalot gibi geçip giden tankerler.. deniz hep tavşan uykusunda.. kıyılarda "Tarabya'da bizim uşaklara" doğru durmaksızın akan bir ışık seli... Kavranamaz, sersemletici ve büyüleyici manzarasıyla İstanbul Boğaz'ı her an karşımda...

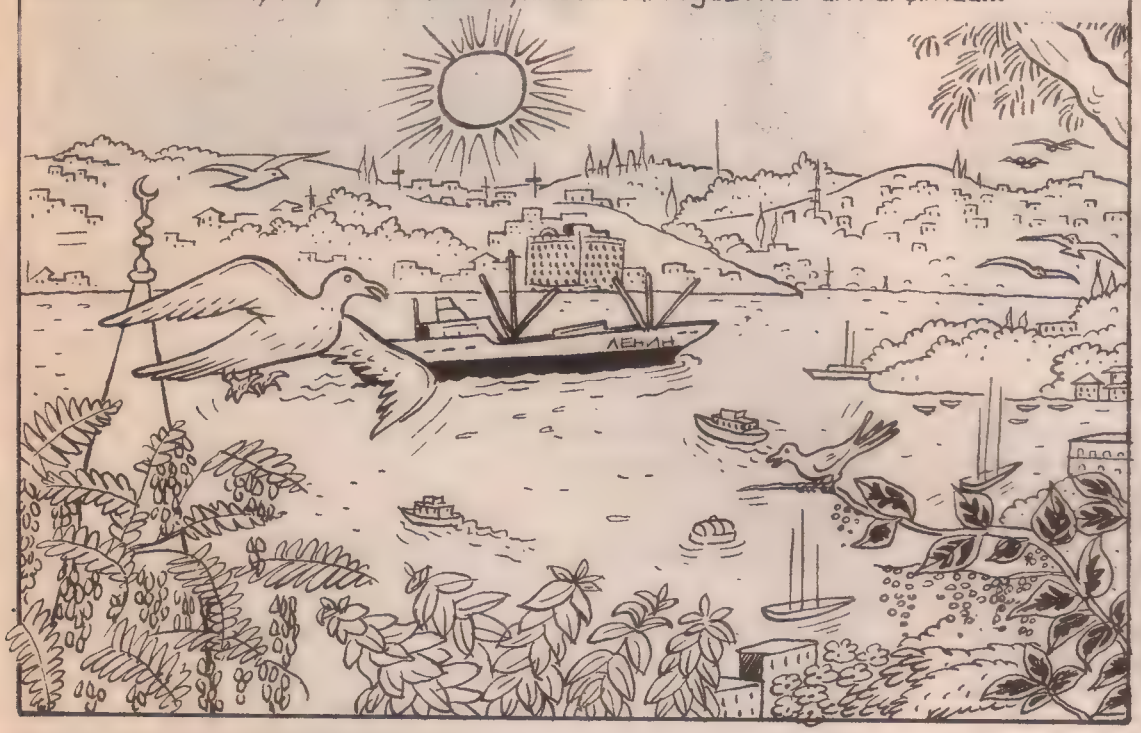

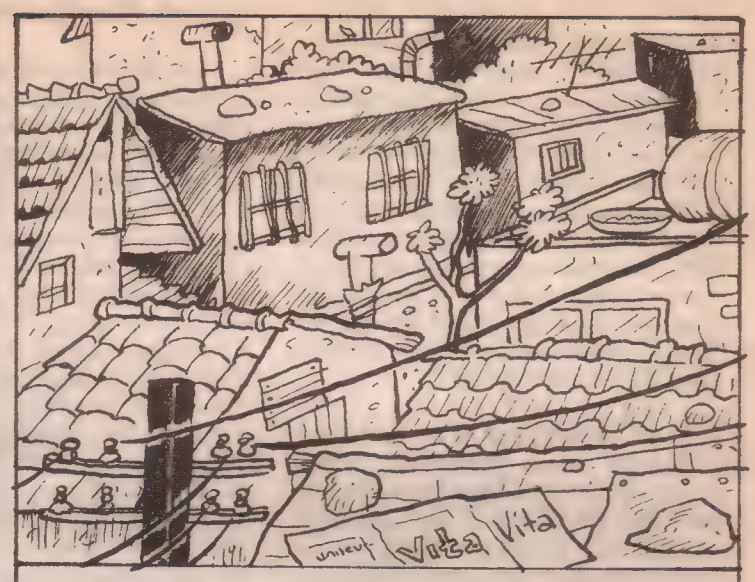

Ama sırtımdaki isli paslı ve kopkoyu renkli yoksulluğun manzarası öyle ağır basıyor ki... Bu kirli aura tam ensemde ömrüm boyunca takip edecek, kovalayıp duracak bir paranoya... Evler 40 yıl önce yapılmış, o günden bu yana üzerlerine bir kutu boya alınıp sürülememiş.. Damlarında vita teneke leri, içlerinde uzay mekiği gibi bekleyen galvaniz boyalı teneke sobalar ve evet yamalı, çizgili Sümerbank pijamaları.. Çizsen şimdi dinozor derler, ama var işte, var!.

Legodan yapılmış gibi evler. Sınırlenip, tekme tokat girişmeyi, kapıya omuz vurmaları, öfke nöbetlerini falan kaldıramaz... Öyle uzun boylu kavga edemezsin... Evin gerçekten yıkılır...

Erkek nüfusu az. Yoksulluk aynı savaş gibi vurmaya önce babalardan başlamış... Birçoğu iş kazasında ölmüş, kimi alkolik olmuş, kimi başa çıkamayıp aileyi bırakıp kaçmış. Ama erkek çocuk nüfusu aksine çok fazla... Kız sadece iki tane var... Buradaki bir tabur çocuğun ilk aşkı ya Goncagül olacak ya da Özge...

Bir doktor arkadaş savaş zamanlarında erkek çocuk doğumunun nedense kızlara göre çok arttığını ve azalan erkek nüfusunun böylelikle tamamlandığını söyler, savaşta giden; alkolle, yoksullukla, iş kazasıyla giden babalarının saflarını almak için...

...bazen tek tük, akrep gibi erkekler tahta kapılardan kendilerini bir hışım sokağa savurur. "Geliyorum lan hayat eberi mikmeye" diye... En fazla aşağıda hamsi satar, veya akşama kadar ter içinde boya yapar. Aldığı iki kuruşla evde kuş gibi bekleyen yavrularına yumurta, sakız, ekmek götürme konusundaki yarım yamalak iradesi köşe başında foss diye iniverir.

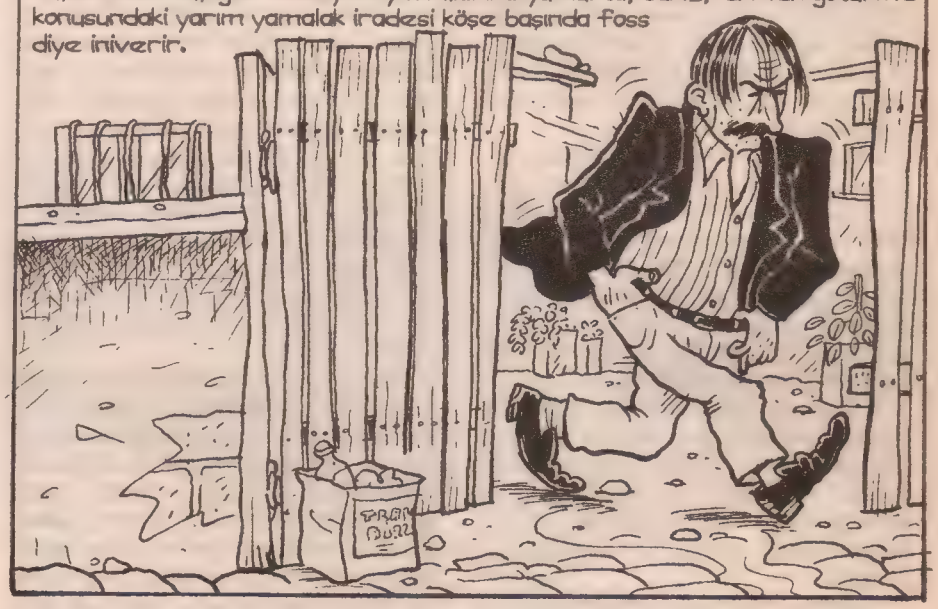

Tam dönüş yolunun başında tarantula gibi bir tekel, kartel, hatta tröst ağlarını kurmuş, iştahla beklemektedir Ercan'ın babasının cebindekiler biraya, şaraba tahvil edilir ve para yokuş yukarı alkol olarak çıkar.

...buralarda bırak kadınla erkek eşitliğini, kedi köpekler bile erkeklerle eşit; aynı şartlara ve aynı fırsat eşitliğine sahipler...

babalar gitmiş,. sıra annelerde şimdi.. Onların işgücünü hemen oracıkta emen atelyeler kene gibi yapışmış sokağın iki yakasına.. Kadınlar, genç kızlar gece yarısına kadar iki kuruşa çalışır, çocukları sokaktan anneleriyle birlikte girerler boş tencereli ve soğuk evlerine.

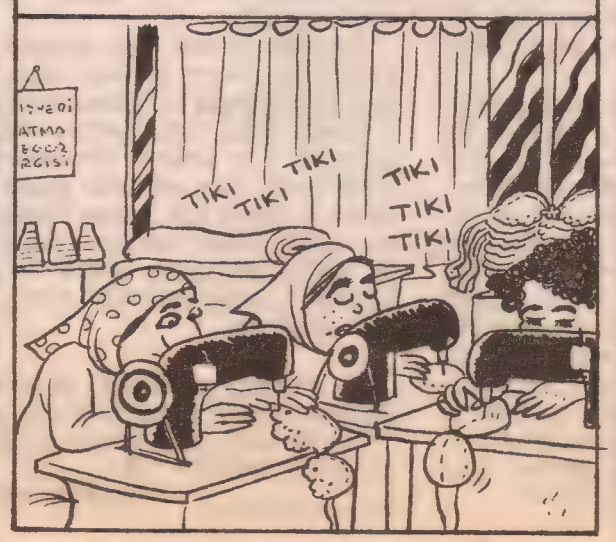

Bu çocukların sokağa düşmesi, sokak çocuğu olması öyle kolay ki.. Düşecekleri sokakla evleri arasında hemen hemen hiç fark yok. Aynı yalnızlık, terkedilmişlik, açlık, soğuk, sık sık ensest, bali değilse bile devamlı soluduğu filtresiz sigara dumanı... Kaybedecek öyle az şeyleri var ki.

...Allahım ne kötü bir boğaz manzarası, minicik bir çocuğun aç karnıyla oyun derdine düşmesi.

Düüüt Düü

Bu Birol... Babasını hiç görmemiş. O doğduğu hafta çalıştığı geminin direğinden kaynak yaparken düşerek ölmüş.

Goncagül'de yetim... Onun da babası iş kazasında ölmüş. Baba kelimesini o da hiç söylememiş.

Vapurda, trende rastladığımız çocukların gerçekleri onlar. Bir yolcunun yüzüne dik dik bakıp böyle bir çocuk hesap sorsa, ah!

Sayın yolcu, Kapitalizmin, gelişim ve değişim süresince insanlara en çok unutturduğu şey paylaşma duygusu... Bu da otomatikman hepimizi bunalıma sürüklüyor. Sorun babamın gerçekten inşaattan düştüğüne inanıp inanmamanız değil. Para vermeyi reddediyorsunuz ama ben sokaklarda olmuyim diye değil. Beni gerçekten sokakta tutmamak isteseniz bunu anlardım. Solcuymuş, peh! Hanginizi kazısam altından bangır bangır sağcı çıkıyor. Bu dünyanın kaynaklarını, artı değerini bilmem kaç milyar insanla ve hayvanla paylaşmak ZORUNDASIN. Birileri acaip iyi durumda olduğu için ben bu kadar kötü durumdayım. Şarkı markı da yok, hadi bakalım...

...küfür çok, diğer kelimeler hiç birşeyi sağlamıyor çünkü. Sabır yok izah etmeye, yarına çıkacağı garanti değil, ben dili sen dili kimin umurunda... Ayrıca hayat yok ki kelimesi olsun, ürün yok ki, kivi, bilgisayar, mısır gevreği yok ki kelimesi olsun, bir top var bir korner var, bir ana var, bir de bacı var.

..Adam gibi vursana lan!. anani siterim senin, uyuz!.

Sistemin sayısı her gün artan, dallanıp budaklanan ürünleri aşağıda ve boğazın karşı kıyılarında nefsi emmarenin nefis tadlarında zevk içinde yüzme imkanları veriyor. Ama sanki bu mahalleye şöyle minicik minicik rötuşlar yapılsa, birkaç eğitim semineri yapılsa, bir anda 6000 yıl öncesinin; hiçkimsenin maske, zırh ve panzer taşımadığı, yüksek yaşam hazlı, düşük şiddetin baş gösterdiği matrial yağmur ormanı kültürü başlayıverecek.. Birçok yerinden amansızca kapitalizme yakalanmış bu ilkelliğin bu kayıp şehrin böyle bir fırsatı kaçırıyor olması ne kötü...

Bu Yasin!. Annesi her gün Camiye Kuran'a gidiyor ben her gün bu Yasin'i okuyorum. Yasin-i Şerif...

..hoop Yasin, dükkanlar gene açık dürzü!. süeterini yiyim senin, dedem benim. ne zaman yaşlandın sen annem, ne zaman belin büküldü.

Yasinlerin evi de bu..

...birkaç ay sonra ise böyle olacak.. İşsiz babası evin çatısını ayda 80 milyona kiraya verdi, havalara uçuyor sevincinden. GSM (Global Sistem Mobil) yansıtıcısı koyacaklar evin çatısına.. O da her yere bütün mahalleye radyasyon yayacak.

Yasin'in annesi camide, evde her gün Ayetel kürsi okuyor, evden cinleri şeytanları kovmak için... Varlığını görmediği cinlere, şeytanlara inanıyor ama varlığını görmediği elektromanyetik alana inanmıyor, çünkü her ay o cin onlara 80 kaat verecek..

...Rabbi enniy messeniyeş şeytanu...

..annee.. bizim evde hiç canavar var mıı?

... evet Yasin'im sizin evde canavar var! Hem de evin tam tepesinde... Seni yiyip yutacak, beyin hücrelerini yavaş yavaş emecek. Hiç tanımadığın insanların "şu an vapurdayım" "şu an otobüsteyim" "on dakka sonra oradayım" geyikleri senin kemiklerinden, pirinç gibi dişlerinden, minicik vücudundan geçecek. T hücrelerin daha siperlerinden çıkamadan, seni savunamadan uykunda öldürülecek ve (Düşük yoğunluklu radyasyonun, yüksek yoğunluklu radyasyondan daha tehlikeli olduğu ispatlandı.) Kapitalizmin büyüme hızı artacak.

Aaa Goncagül, Yasin, Mehmet... Ne var küçük Gremlinler...

Şana yaldım etmeye geldik tamam mı şen yoruluyosun!.. Konulalı biz bulalım şeni çiz, he mi.

Naha bunu Yayşat'a vel, başsın...

Ben de çizdim bak, adam sigala içiyo, boğoluyo!.. al!.

Allahım ben ne yaptım, hepsi bana özendi, karikatürcü olacak ve sürünecekler... Bakarsın bir gün bu dik yokuştan aşağı, şehre, kapitalizmin atardamarlarına doğru ellerinde kalemler, hurraa diye koşarlar. Giderken de onlarla paylaşılan adalet, merhamet iyi ki varsınız diye sevgiyle bakan gözleri çeyiz olarak götürür ve kendi hikayelerini çizerler. Kimbilir.

... sağcı muhafazakar yazarlar kokmuş balık zekalarıyla lahana yaprağı dergilerinde hala manşete çekiyorlar, övünerek: "Mevlana'nın sevgisi Japonya'ya ulaştı".. Peki, bu sevgi, bin yıldır yüzkilometre yanında Sivas'a neden ulaşamadı. Maddi zenginlik, refah, bölüşülmediği için ulaşmadı. Refah İstanbul'a yalılara taşındığı için. Bugün 13.yüzyılda Sivas'ta, Anadolu'daki kardeş kanının, ayaklanmaların sebebi hala yüzde yüz bir sertlikte geçerlidir, hiçbir şey, yedi asırdır değişmemiştir, yani, zenginlik hala İstanbul'a, konaklara taşınıyor, yani, iktidarı İstanbul'da bizden olmayanlar yönetiyor. Ve bir asırdır, köyüne, toprağına, şehrine, kendi ürününe, türküsüne inancı hiç kalmamış, milyonlar büyük şehirlere akıyor.

Yürü Servi Revanım Yürü Sivas Zara'ya

NİHAT GENÇ

Kaşgar Edebiyat Dergisi'nin 14. ve 15. sayılarında siyasetbilimci **Nuray Mert** ile muhafazakar edebiyatçı **Beşir Ayvazoğlu** arasında üslup olarak "nezih", fikir olarak kıyasıya, kılıçların çekildiği bir tartışma yaşanıyor. Tartışmanın başlangıcı ve konusu şöyle: Nuray Mert, **Cogito Dergisi**'nin 21. sayısına "Yerlilik" üzerine bir makale verir. Makalenin girişinde Nihat Genç'ten bir alıntı yapar: **"Bu kabusu ilk defa 75 yılında beni Ankara'ya getiren otobüsün penceresinden gördüm. Mamak Lalahan'da Porto Riko'nun teneke gecekondularından beter, dağlar dağlar üstünde binlerce ev... Seksenli yılların hemen başı. Çıkardığım dergiye elinde şiirle bir çocuk geldi. Nedim'e özenmiş, mısralardan "yürü servi revanım, yürü Sadabahad'e" özentisi akıyor. Nerede oturuyorsun, dedim, Lalahan, dedi..."**

Bu alıntıdan sonra Nuray Mert; "Yoksulların, yoksulluklarını mevzu etmek yerine, üst sınıf kültürüne özenmeleri, toplumsal hiyerarşide iktidara en uzak olanların, aleyhlerine işleyen toplumsal iktidar örüntülerini herkesten önce koruma gayretinde olmaları, adaletin mülkün temeli olmasını en çok mülksüzlerin önemsenmesi hep garipsenmiştir..." cümlesiyle başlıyor "yerlilik" yazısına.

Yazı, bu minvalde gelişip serpiliyor. Ertesi sayı, **Beşir Ayvazoğlu** cevap veriyor: "İlk şiirlerim divan tarzındaydı, eski dili ve aruz veznini kullanarak gazeller, kasideler, rubailer, kıt'alar filan yazar... Çocuk denecek yaştaydım... Bu şiirleri okuduktan sonra beni tanıyanlar küçük dillerini yutayazarlardı... Yoksul bir ailenin çocuğu olarak yaşadığım ve görmüş değil ağyar gül-endamını cana diye şiirler karaladığım sıkıntılı yılları..."

Ayvazoğlu'nun karşı yazısı da bu minvalde serpilip, gelişiyor: "... Yazdığı şiirden 'Yürü servi revanım' özentisi akan Lalahanlı, çocuk, kimbilir, şimdi belki de çok önemli bir mevkidedir. Olmasa mıydı" (Yazmasa mıydı?) Porto Riko'nun teneke gecekondularından beter evlerden birinde mi kalsaydı? Yoksul halk tabakalarına mensup olmak, burjuva kültürünün değerlerini yok saymayı mı gerektiriyor?"

Ve şöyle devam ediyor: "Bu demektir ki, gecekonduda oturan gençlerin Osmanlı saray şiirine özenmesi, kırsal kesimden yeni göçenlerin Osmanlı aristokrasisine hayranlık, taşralı yazarların İstanbul'u kutsamaları" ne yanlış bilinçle açıklanabilir, ne de sadece Cumhuriyet'in kuruluşunda Osmanlı mirasının reddedilmiş olmasıyla. Kölelerin bile bürokrasinin tepe noktasına kadar tırmanabildiği Osmanlı toplumunda, insanlara, aralarında aşılmaz duvar bulunan sınıfları anlatamazdınız, şimdi de anlatamazsınız."

Nuray Mert, cevap verir bu yazıya, "...Benim önemsediğim konu, Lalahanlı çocukların kültürel mirasa sahip çıkması falan değil, içinden geldikleri yoksunlukları görmezden gelmeye çalışmaları, yoksulluklarından utanmaları, üst sınıflarla özdeşleşmek için, üst sınıf kültürünün bir parçası zannedip gazel yazmayla işe başlayıp, işi kraldan çok kralcı olmakla bitirmeleri, Osmanlı sanatını, kültürünü değil, Osmanlı toplumsal yapısını kayıtsız şartsız savunmaları, kendilerini paşaların, valilerin, sultanların yerine koyup "nizamı alem" nostaljisi duymaları, önce Lalahanların çirkinliğinden kaçmak için hayallerinde Sadabad'a sığınıp, Sadabadlarda yaşama imkanı bulunca veya buna yaklaşınca Lalahanları büsbütün unutmaları..."

Her iki yazı da geniş bir yelpazeye doğru açılıyor, tartışmayı bütünüyle detaylandırmam teknik olarak mümkün değil, ancak, tartışmanın merkezi, yukarıda yaptığım şekilde özetlenebilir. **Nuray Mert**'in karşı yazısını çok beğendim, ben de böyle cevap verirdim, yani, bu tartışmada benim işim yok. Üstelik incelik gösterisi cümlelerden anlamam, "ulan ibneler" diye yazıya girer, bu nezih tartışmayı bok etme tehlikesi yaşatabilirim her iki yazara...

Nuray Mert'in yazılarını sekiz yıldan beri tanırım, şahsen tanışmamız da aynı yıllara rastlar. Aynı ilkokulda okumuşuz. Trabzon İskenderpaşa İlkokulu'nda o birinci sınıftayken ben dördüncüydüm. O yıllarda zenginlerin girdiği bu okula, yuvalı çocuklarla bizler on-onbeş yoksul çocuk girebildik. Sebep de, okulun bitişiğinde oturuyorduk. O gün annem, tüccar komşumuzun oğlunun takım elbisesini bana giydirdi, yine o gün hayatımda ilk defa iskarpin ayakkabı giydirildi, müdürün önüne çıkartıldık. Zengin imajı vermek zorundaydık, okula alınmayacaktık. Akşam elbiseleri komşumuza iade ettik, çok işe yaradı, çok sağ olun diye dualar etti, annem. Nuray Mert o okula kolay girdi, Trabzon'un eli yüzü düzgün ailelerindendi, gelirleri, geçmişleri vardı, taşranın bu güzel şehrinde burjuva demesek de hallice bir kategoriye doğuştan girmişti. Okulda Nuray Mert gibi kızlar çoktu, giyimlerine, oyunlarına, havalı havalı kırıtmalarına, yukardan bakan beğenmiş, çok bilmiş çalımlarına sinirlenir, dövmek isterdim onları... Bugün de. Onlar 23 Nisanlarda prenses elbiseleriyle çıkardı, biz karaönlüklerle. Ancak, okulun zengin ve aptal çocuklarından oluşmuş "bilgi yarışması takımı" hep yenilir, hüsrana uğrardı. Okulumuzun tek galibiyeti, biz mahalle çocuklarından kurulmuş illegal futbol takımıydı, bütün okulları, üstelik rakip sahalarda yenerdik, okulun namusunu kurtarırdık, ancak, okul müdürünün, öğretmenlerin bu başarılardan hiç haberi olmazdı, ayrıca, bahçede top oynamayalım diyerek hademeler kovardı bizi. Gördük işte, sonunda Nuray Mert gibi cici isimlerin oluşturduğu "siyasetbiliminde" değil, futbolda Avrupa şampiyonu olduk.

Okulda, derste öğretmenin karşısında iktidarımız olamadı, okul dağıldıktan sonra boş kalan okul bahçesinde kendi kurduğumuz takımla ağırlığımız vardı bu hayatta. Hayatım boyunca böyle oldu. Sağda, solda hiçbir dergi bana sayfalarında yer vermedi. Devletten ne burs, ne kurs ne ödül, ne önüme bankaların, yayınevlerinin dörtköşe röportajları açılmadı, bu da kılıcımı bilemeye yaramadı yalnızca, kılıcımın hakiki çelikten olduğunu bana öğretti!

Ben de okul çıkışında olduğu gibi, dergi çıkışlarında, ya da dergilerin yan sokaklarındaki kahvelerde benim gibi puşt arkadaşlarımı toplayıp, cici yazarları, torpilli edebiyatçıları, dövmek, tartaklamak, küfretmek, canlarını yakmak için teoriler kurdum.

Nuray Mert, **Boğaziçi üniversitesi**, **Beşir Ayvazoğlu** ise **Hisar Dergisi**, **Türk Edebiyatı Dergisi** ve **Kubbealtı Cemiyeti**'nin gölgesinde büyüdü. Önlerine sansürle ilgili engel çıkmadı. Gelin görün ki, kader üçümüzü bir cici tartışmada yanyana getirdi.

Nuray Mert'i sekiz yıldır, ancak Beşir Ayvazoğlu'nu 25 yıldır tanırım. Dergi odasına geldiğim 1975'den beri. "Ağbi" derdim ona, onlar **şair Eşref**, **Fuzuli** üzerine nezih, kibar, ölçülü, edebi tartışmalar yaparken, ben onların çaylarını koyar, küllüklerini boşaltırdım. Doğu-Batı, sağcılık, muhafazakarlık, Osmanlı'nın çöküşü, divan şiiri, çok şey tartıştık Beşir Ayvazoğlu'yla. Kitapları da bu yöndedir, laledir, çiçektir, bahçedir, divandır, estetiğin matematiğidir, falan. İçimden şöyle derdim: **"Beşir ağbi, ben Trabzonluyum, şoför çocuğu, sen Sivas Zara'dan gelmiş yoksul bir halk çocuğu, laledir, çiçektir, Osmanlı'nın sarayıdır, zevkleridir, şarkılarıdır, bize ne?"**

Bugün, Nuray Mert'le aynı fikirde olmak canımı acıtıyor. Beşir Ayvazoğlu, Zaralı, onunla bir olup, "rahat" büyümüş ve rahat büyüyenlerin konaklarına, yalılarına, yazarlarına, fiyakalarına karşı durabilmeliydik, olmadı. Galiba bu taşlar bir yüzyıl daha böyle karışık, dağınık duracak.

Nuray Mert'in de dediği gibi, yoksul bir çocuğun Divan yazmasında kötü birşey yok, isteyen istediği şiiri yazar. Beşir Ayvazoğlu'nun da dediği gibi, "divan şairlerinin çoğu Anadolu kasabasından... Bunda da kötü bir şey yok.

Hisar Dergisi albümleri, **Yahya Kemal'**ler, **Tanpınar**'lar, **Peyami Safa**'ları okuyarak ilk gençlik yıllarının edebiyat hevesini tamamladım. O yıllarda Beşir Ayvazoğlu'nun da arkadaşı **Yağmur Tunalı** vardı. Aynı anlayışta şiirler yazardı. Şimdi **TRT 2**'de **Yılmaz Öztuna**'yla tarih sohbetleri yapıyor, daha doğrusu, Öztuna konuşuyor, o karşısında: "Efendim, doğru buyurdunuz, efendim çok güzel buyurdunuz!" diyor. Yağmur Tunalı, Beşir Ayvazoğlu gibi Hisar, Mesnevi, Kubbealtı, Yahya Kemal ekolünden yazardı. Benzeri yazarlar gibi ruh, sema, akşam, Mevlana, hayat, tahayyül vb. kelimeleri yanyana getirmenin adı, şiirdi. İşte Yağmur Tunalı da bizim gibi Anadolu çocuğuydu, **"Pötürgeli"** değildi ama, bu kasabaya benzer bir kasaba. Asıl adı da **Aptullah Postallı**. Mahkeme kararıyla adını değiştirip, "Yağmur Tunalı" yaptı, çünkü, ismiyle, şiiri bir-

birini tutmuyordu, derdi de buydu.

Beşir Ayvazoğlu'nun temsil ettiği edebiyat anlayışı, ki, **Hisar** ve **Türk Edebiyatı**, **Yahya Kemal** ekolünün son güzel şairidir, beni zehirlemiştir. Kökenini Tanpınar'ın Huzur romanındaki başkahraman "Mümtaz'da bulur. Mümtaz, Osmanlı, saray, konak, yalı, musiki, camii estetiği, bezemeleri etrafında, geçmişle-yaşadığı gün arasında ruhsal bir tedirginliği (kopuşu) gidermeye çalışan modern Türk toplumunun ilk büyük roman kahramanlarındandır. Yalı, konak, camii estetiği onu çok mu etkilemiştir, yoksa, geçmişten geriye başka bir şey mi kalmamıştır? Ancak, romanda uzunca bir yer alan Beyazıt çevresinde gözünü, beynini, yüreğini, asla sokağa çeviremez. Romanda, sokaktan, dışardaki hayattan tek bir isim, kahraman yoktur. Nerdeyse güvercin olup, Beyazıt Camii'nin süslü kuş köşklerinden birinin içine girecektir, mahmur, mahmur.

Bu ülkede edebiyat tarihiyle uğraşan herkes, **Hikmet Müftüoğlu**'nun **Turan Nasıl Çıldırdı** hikayesi gibi, bu kahramanı da çok ciddiye almalı. İlk acemi, baştan savma makalelerimden birinde Mümtaz'a karşı söyleyeceklerimi söyleyip, çöküş estetiği etrafında kilitlenmiş bu hayali tiplerle ilişkimi can havliyle koparttım.

Eğer edebiyat sosyolojisine ilgi duyuyorsanız... Gerçekten roman kahramanlarının sosyal hayata canlı canlı ne denli derinliğine nüfuz edebildiğini merak ediyorsanız, sahici insanları kelimelerin ruhuyla nasıl sarıp sarmalayıp yüzde yüz bir netlikle değiştirdiğini öğrenmek istiyorsanız, Tanpınar'ın Huzur romanındaki Mümtaz'ı tanıdıktan sonra, Beşir Ayvazoğlu'nun şahsi, günlük hayatını, konuşmasını, vurgularını, tavırlarını, edebi anlayışını, konularını, iyi tanıyın. Bu tıpatıplık karşısında şaşıracak, çok şey öğreneceksiniz!

Beşir Ayvazoğlu, asla kötü birşey planlamayacak kadar bu hayali estetiğin içinde, o çöküş estetiğin kurbanı, kölesidir. **Bu hayal yüz yıldır, sağcı, muhafazakar dergilerde büyük iş yapıyor. Hayaliyyün-Hakikiyyün (Gerçeklik) tartışması 1920'lerde edebiyatımızda ses vermiştir. Sağcılık Mümtaz'dan başka hiçbir kahraman çıkartamadı, çıkartamazdı da. Geçmişin hayali içinde cançekişen, mıy mıy, bir ruh haliyle Osmanlı süsleme, bezemelerini, seyrede-seyrede, izleye-izleye, yaza-yaza yaşanan ve Osmanlı çöküş estetiğine hayranlıkla donup çakılı kalmış bu insanlar, son iki yüzyıldır yanıbaşımızdan akıp giden vahşi yalnızlığımızı göremediler. İhtilaller, savaşlar, meşrutiyet, cumhuriyet, her neyse, yoktur... Bu ülke insanlarının hukuk, kurumlar, anayasa, gelir dağılımı etrafında bambaşka ve tarihin en acıklı ruh haliyle öldürülüp, parçalanmaları, yok olmaları, onları ilgilendirmedi.**

Çöküş estetiğinden şunu anlatmak istiyorum. Kolera, yoksulluk, geri kalmışlık, vahşi cehalet ve savaşlar sürerken, Dolmabahçe sarayı, yalıları, kuş köşkleri, konakları etrafında gelişen şatafatı ve bu şatafatı **Hacı Arif Bey**'in şarkılarıyla süsleyip, büyük medeniyet göstergeleri olarak genç nesle yutturulması.

Beşir Ayvazoğlu'nun kafası da burada karışıyor. 70'li yıllara kadar düpedüz Osmanlı'ya küfreden yazarlar vardı ve sağcılar bu durumdan çok mutluydu. Bugün, Osmanlı'nın **Pir Sultan**, **Yunus Emre**, **Mevlana** gibi, manevi-ruhsal kaynaklarıyla oluşturulan muhteşem uygarlığı, 16. yüzyıldan sonra İstanbul'da bir avuç paşanın, vezirin, konaklarına peşkeş çekilmesiyle kimse karıştırmıyor. Anadolu'da hazırlanan bu manevi atmosfer İstanbul'da hamam, cariye, zülüf edebiyatıyla heba edildi. Şimdi geriye dönüp baktığımızda sağcı edebiyat, çöküş estetiğinin yalılarında, konaklarında bunlara tapınıyor. Ve artık birçok yazar, neden bu uygarlık hem manevi hem de maddi kültürünü Anadolu'dan aldığı halde, Anadolu'yla paylaşmamıştır, deyip, uygarlığın kapılarını açan Yunus'u, Mevlana'yı, Karacaoğlan'ı, Pir Sultanları, başka bir yere koyuyor.

Şüphesiz konaklardaki altın varak bezemeleri bir kültürün şahikaları olarak öpüp, başımızın üstüne koyacağız. Süleymaniye'leri, Selimiye'leri dilimizin ulaştığı en yüksek en ala yüceliklerle öveceğiz. **Fatih'in sandukası**na da, **Diyarbakır karpuzuna** da aynı aşkla sahipleneceğiz.

Ancak, modern toplumdan, "beyinden" sıyırmış sağcı muhafazakar yazarlar kokmuş balık zekalarıyla lahana yaprağı dergilerinde hala manşete çekiyorlar, övünerek: "Mevlana'nın sevgisi Japonya'ya ulaştı"..

Peki, bu sevgi, bin yıldır yüzkilometre yanında Sivas'a neden ulaşamadı. Maddi zenginlik, refah, bölüşülmediği için ulaşmadı. Refah İstanbul'a yalılara taşındığı için. Bugün 13.yüzyılda Sivas'ta, Anadolu'daki kardeş kanının, ayaklanmaların sebebi hala yüzde yüz bir sertlikte geçerlidir, hiçbir şey, yedi asırdır değişmemiştir, yani, zenginlik hala İstanbul'a, konaklara taşınıyor, yani, iktidarı İstanbul'da bizden olmayanlar yönetiyor. Ve bir asırdır, köyüne, toprağına, şehrine, kendi ürününe, türküsüne inancı hiç kalmamış, milyonlar büyük şehirlere akıyor.

Lale Devri'ndeki aşırı israf neyin göstergesiydi. Güvenini kaybetmiş toplum, zenginliğini, Romalı imparatorlar gibi domuz götüne kanarya sokup süsledikleri yemeklerle, altından saraylar yaparak gidermek istiyordu. Güvenini, kendilerine olan imanı, şaşaa içinde arıyorlardı. Ülkesini tanımak isteyen bir yazar, Lale Devri'ndeki zenginliklerin peşinden değil, "formların" peşinden değil, aranan, kaybolan "güvenin" peşinden koşar, korkunun, tedirginliğin, sonrası hüsrana, çöküşe açılan düşüşün ve iki yüzyıldır kardeş kanıyla, yoksullukla yıkanmış bu toprakların "kaderinin" peşinden koşar.

Bir halk, bir yazar, kendine güveni yeniden nasıl inşa eder. Yazar olarak cevabım, Tanrı, evren, kaos, toprak, ağaç, öte dünya, aile, modernizm, gelir dağılımı vs. gibi sorular karşısında bir dönem Pir Sultan'lar, Yunuslar gibi, kendi duygularını, kendi sesleri, renkleriyle ifade edebilmeleri bir küçük ipucudur, ipi, buradan tutabilirim, diyorum.

Sağcı edebiyat, halkı anlatmak, acılarını, dertlerini modern disiplinler içinde, roman, hikaye gibi metinlerin ne anlama geldiğini çözemedi. Mesela, kapıcılar, işçiler, bulaşıkçılar, memurlar, dilenciler, çaresizleri anlattığımızda, en zekisi sağcıların, şöyle netice çıkartıyor: "Ahhh zavallılar, ne kötü, ne acıklı insanlar, yardım edelim, onlar için bir şey yapalım..." ya da şöyle netice çıkartıyorlar: "Yahu biz de solcular gibi, insana, bireye eğilsek, yoksullukmuş, trajediymiş deyip, malı onlar götürüyor!"..

Böyle değil. 80'li yıllara kadar sol edebiyat ve cahil eleştirmenleri de, halkın dertlerini anlatmayı, "onları bilinçlendirmek, sonrasında örgütlemek, sonrasında da siyasal iktidarı devirmek" gibi bir devrim aracı, siyasal ideolojinin kurbanı, kölesi olarak gördüler. Adına da şık olsun diye, **toplumsal gerçekçilik**, **sosyalist gerçekçilik** dediler. Böyle de değil.

Şöyle. İnsanlar, acılarını ifade edebilirlerse, duygularını resmedebilirlerse, mutsuzluğun, felaketin, siyasal, sosyolojik, edebi metinlerine ulaşabilirlerse, işte bu bilgi, onlar için edinilmiş tek umuttur, çünkü, karamsarlık, yoksulluk karşısında tutunacağımız tek şey, gerçeğin bilgisidir. Bu metinler bize gerçeğin bilgisini öğretir, bu bilgi şu işe yarar. İnsanın kendini tanıması, kendine, ülkesine güveni inşa eder. Onun, bunun, yalının, konağın, holdingin, falan ideolojinin mafyanın, köpeği, kölesi olmaz! Yani, "derdini" bilen insan, içimizde "umuda" en yakın insandır, kendine en yakın insandır. Mesela ben, kendimi tanımak, ülkemi tanımak için yazdım.

Bu güveni inşa edemezsek, edebiyat yoksulların fare cıyıltılarını çoğaltmaktan başka işe yaramaz. Salya sümük ağlaya ağlaya bu cıyıltıları çoğaltacağımıza, saray kültürü etrafında, beyler, paşalar ya da makamlar ya da burjuva kültürünün şiirine, konağına sızıp, yaşamanın bahtiyarlığı şüphesiz daha güzeldir. Bu sahte "bahtiyarlık"ın tuzağına düşen sağcılar, çöküşün, çöküş estetiğinin kapılarını açtılar, çünkü, önce konağa gittiler, Yunus'a ya da Pir Sultan'a değil.

Coğrafyasını, tarihini iyi tanımış, ayakları, yüreği yere sağlam basan, kendine güvenli insanlar, coşkuyla, Lale Devri'ne, yalılıların konakların estetik yapılarına daha içten, daha derinden bir tutkuyla sahip çıkarlar.

Ancak, "sahtekarca", mahmur, şamdanlı, buhurdanlı bir estetiğin, asude hayatın Pierre Loti bozuntuları, bugün bu yalıları, konakları müzayedelerde satmakta, pazarlamakta. Siyasi iktidarlara yüzyıldır peşkeş çekmekte. Burjuvanın kolleksiyonlarını oluşturmak, kasalarını doldurmakta, bu "antika" ve muhteşem sanat! Fatih'in sandukası da, dünyaca ünlü el yazması Kur'anlar da bu arada "kelepire" getirilir. Osmanlı'nın kadavrasındaki çivileri dahi satan bu anlayıştır! Bu düpedüz bir banka soygunu gibi, tarihiyle, Türkiye'nin soyulmasıdır. Sağcı muhafazakar edebiyatçılar neden bu soygunun sanat danışmanlığını yapmaktan büyük milli gurur duymakta.

Bizler bu soygun karşısında o denli siyasal hayalkırıklığı içindeyiz ki, hiçbir umudumuz kalmadı, sadece... Anadolu'da düğünlerde ev sahibi odaya girip bağırır: "Yiyenler çekilsin!"... Biz de hiç değilse bu toplum nasılsa hukuki, siyasal rejimini inşa edemeyecek, hiç değilse, yiyenler değişsin, çekilsin, diğerleri gelsin, böylelikle toplumsal bölüşüm dengelensin gibi, çaresiz, absürd bir siyasi bölüşümü talep etmeye başladık. İşte, İstanbul'daki konakların sahiplerine bakalım. DP iktidardayken DP'liler, AP iktidardayken onlar, sonra Refah, sonra MHP...

Çöküş estetiğine tapınan sağcı, muhafazakar yazarlar bugün, Turing Otomobil Kurumu'nun boyayıp sattığı konaklar gibi, tarihi boyayıp, gencecik Lalahanlı, Mamaklı çocukları da içine uşak, garson, çırak, cariye olarak koyup, satıyorlar!

Ayvazoğlu, Sivas Zara doğumlu bir Anadolu çocuğu olarak, süsün, şatafatın, müzayede tüccarlarının yanıbaşında siyasal iktidarın danışmanlıklarında, dergilerinde yazarlıklar yaptı. Dün, o konaktaki lalalar, paşalar, yoksul Anadolu çocuğu iken, merdiven çıkıp, yükselen sadrazamlar da aynı "samimiyetle" aynı "rolü" üstlendiler.

İsteyen istediğini yapar, kimse karışamaz, ama ben, konağın bir gün çöktüğünü gördüm, satıldığını gördüm, o konağa sahip çıkacak bir güvene, coşkuya, içtenliğe, tertemiz bir ahlaka sahip çıkabilmek için, önce kendimi, memleketimi, toprağımı, insanlarımı tanımak istedim, onları yazarak, yazarak...

Yazılarını okumanız gerekmez, gündelik hayatınızda bir küçük test yaparak, bu tipleri tanıyabilirsiniz. Mesela, TV'den, "acilen, SSK hastanesinde yatmakta olan bir hasta için kan aranıyor" anonsu yapıldığında, bu tiplerin zihninde "şarap", "tanyeri kızıllığı", çağrışımı oluşur, ortaboylarında ise, "kızkardeşimin gelinliği Türk bayrağı" imgesi.

Ya da bu hayal içinde yaşayanlar otuzbin kişinin öldüğü depremi duyduğunda, "zelzele" kelimesinin güzelliği, kelimesinin harf ve ses uyumu onları saadetten havalara uçurur!

Ya da, telefonun icadı onları ilgilendirmemiştir, telefonda kullandıkları "Efendim?" sözcüğü, telefonun icadından daha büyük, daha sansasyonel güzellikte bir insanlık buluşudur, onlar için!

Bir de küçük "teknik" eleştirim var. Şu cümle onun, iyi izleyin: "Divan şiirini saray şiiri zannetmek ne kadar yanlışsa, Osmanlı kültürünü saray ve çevresinin kültürü olarak anlamak da o kadar yanlıştır!"

Azarlıyor, hükmünü koymuş, yanlışdoğru. Bu keskin ayrımlara ne zaman varıldı, bir dahaki sefere haber verin. İlk cümleyi alalım: "Divan şiirini saray şiiri zannetmek...", bir liseli çocuk bile, padişahların divan yazdığını ve divan şiirinin saraydan ödüllendirildiğini, hatta, ileri gidip, saraydan verilen bu "bahşişler" olmasaydı, divan şiiri yaşayabilir miydi? deyiverse, bu keskin tanımınız şanlı tarihimizin şanlı yazarlarını mahcup etmez mi? Aslında, sizler bakanlar kurulu karar vermeden böyle "keskin" konuşmadınız, bir şeyler değişmiş, ben görmeyeli. Cümlenin ikinci yarısını alalım: "Osmanlı kültürünü saray ve çevresinin kültürü olarak anlamak da o kadar yanlıştır', şimdi bir lise talebesi çıksa, dese ki, Anadolu'da şehzade ve hatun türbeleri (onlar da muhalif şehzade ve hatunlardır, cesedleri gözden uzak olsun diye, uzak şehirlere gönderilir.) dışında Anadolu'da ayakta kalmış, tek bir Osmanlı eseri gösterebilirsiniz! Osmanlı kültürü neden İstanbul saray çevresinde kilitlendi, şekillendi. Yalova'dan öteye taşımadı dese, bu şanlı tarihimizin büyük edebiyatçıları mahcup olmaz mı?

Tarihi, siyasal iktidarın vahşi sindirmesiyle istediğiniz gibi yağmalayabilirsiniz. İstediğiniz konağın, paşasına istediğiniz şiiri de yazarsınız, ama bir kırk yılınızı Divan edebiyatına, çöküş estetiğine adadığınız halde, gelin de bir amatör okuyucunun dahi gözünden kaçmayacak bu denli "bilgi" yanlışları yapın... Konaklar, el yazma Kur'anlar, ucuz bir piyasada kelepir ve üstünkörü "danışmanlar"ın eşliğinde satılabilir, bilgi, öyle değil, birazcık okudum, "bilgi" galiba, başka türlü birşey, "güvenle alakalı", özentisiz ve samimi, toprak gibi bir çaba ister. Üstünkörü, derme-çatmalık, bu da karambole getirilen tarihin satışında, pazarlamasında sağcı Türk edebiyatının zevki, hazzı, iştahı, hastalığı haline gelmiş. Ben bunun adına edebiyat diyemeyeceğim.

Bugün, Nuray Mert'le aynı fikirde olmak canımı acıtıyor. Beşir Ayvazoğlu, Zaralı, onunla bir olup, "rahat" büyümüş ve rahat büyüyenlerin konaklarına, yalılarına, yazarlarına, fiyakalarına karşı durabilmeliydik, olmadı. Galiba bu taşlar bir yüzyıl daha böyle karışık, dağınık duracak.

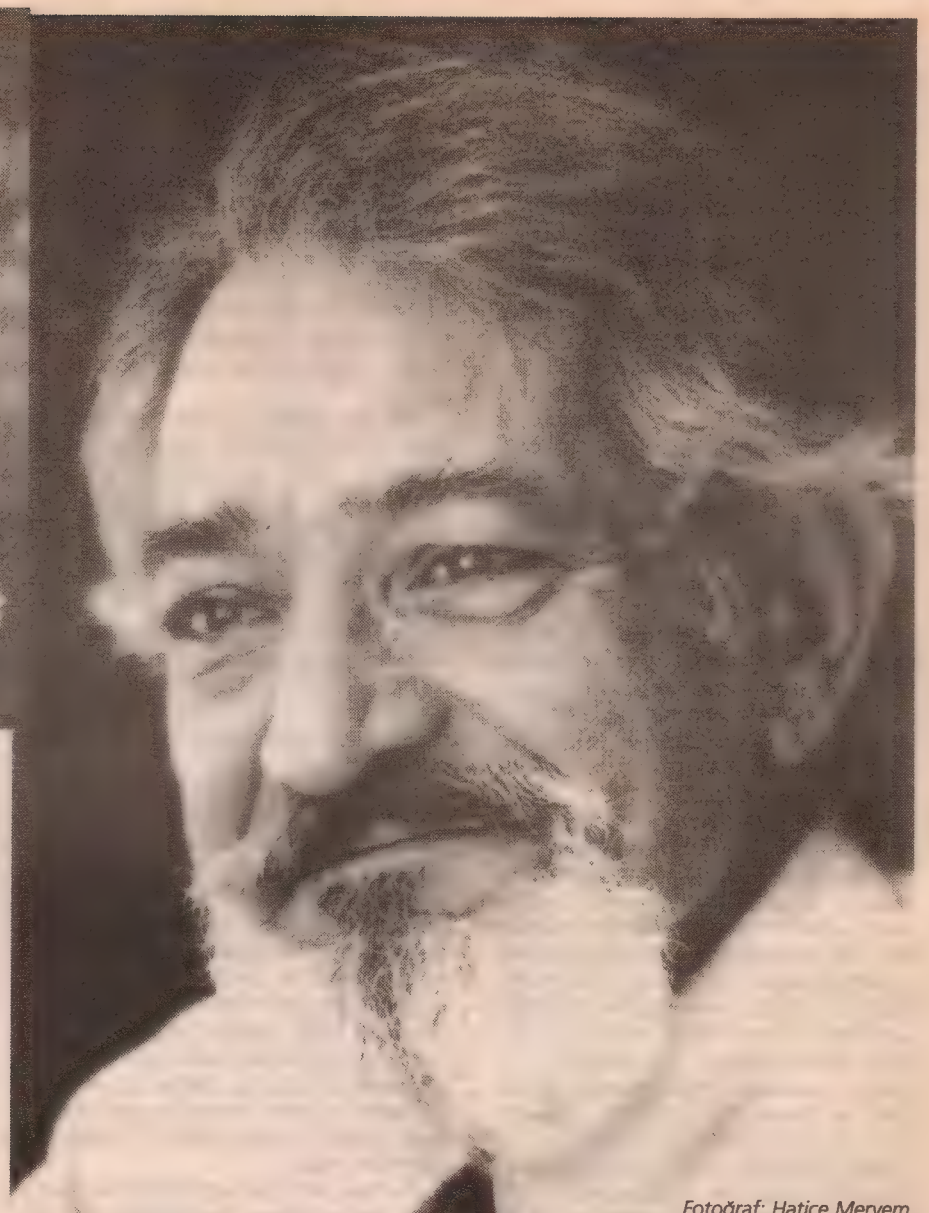

Fotoğraf: Hatice Meryem

Mevsimler gelip geçmişti. Aylarca süren korkunç kaçış, Beyazıt meydanında son bulmuştu. Bahar gelmiş, çiçekler açmış, renk renk kelebekler uçuşuyor, kır çiçeklerinin kokuları her yeri almıştı. Güneş alev alev dönerek çınar ağaçlarının üzerinden gözüktü. Büyük bir yangının kızıllığı, gökyüzünün maviliklerine yayıldı. Her taraf yemyeşildi... Havva suskundu!..

Eflatun Nuri

EFLATUN NURİ

Adil İle Havva ve Eflatun

EFLATUN NURİ

Bir Küçük Kardelen

Yıl: 1878.. Yazın en sıcak günleri, Bulgaristan'ın Karnabat köyünde, herkes ekinlerini biçmiş, harman yerleri, bayramlarda olduğu gibi çoluk çocuk neşe içinde. Atlı karıncalar gibi dönen, altları bıçak gibi keskin, çakmak taşları yerleştirilmiş kızağa benzeyen, öküzlerin, atların, hatta eşeklerin çektiği düvenler. Geniş bir alana daire şeklinde serilmiş ekin demetleri üzerinde dolaşarak, buğdayla samanı ayırıyor.

Çocuklar düvenlerin üzerinde çılgınlar gibi eğleniyor. Annesi Havva'ya "Kızım gitsene harman yerine hem düvene binersin, hem de biraz babana yardım edersin." Havva hiç annesinin sözlerini duymuyor. O yeni doğmuş kardeşinin baş ucundan bir an bile ayrılmak istemiyor. Havva beş altı yaşlarında sapsarı saçlı mavi gözlü, beyaz tenli güzel bir kız çocuğu. O minik kardeşini ne zaman bahçede gezdireceğini düşünüyor. Akşam babası bu yıl ürünün çok olduğunu, ambara bile sığmayacağını söylüyor. Geçen günler için de buğday çuvalları, saman balyaları ambara tıka basa konmuş. Turşu fıçılarında turşular kıvama gelmiş. Sıkı sıkıya kapalı tahta kapaklarını, iteleyip oynatıyormuş.

Ama birdenbire her şey değişmiş insanlar ne yapacağını şaşırmış. Herkes panik içinde çılgına dönmüş oradan oraya anlamsızca koşturmaya başlamışlar. Ruslar, Bulgarlar, Sırplar köyleri basıyor, yakıp, yıkıp yağmalıyormuş. Çoluk çocuk, kadın, erkek, ihtiyar, genç önüne çıkanları kılıçtan geçiriyorlarmış. Havva'nın babası odaya giriyor, "hemen toparlanın gidiyoruz" diye bağırıyor. Karısının, kızının şaşkın bakışları onu çileden çıkarıyor. "Ben mandaları arabaya koşmağa gidiyorum, arabaya yükleyecek kadar yatak yorgan, giysi ne varsa bohçalayın. Düşman geliyormuş, köyleri yağmalıyormuş acele buralardan kaçacağız." Havva'nın annesi yüklüğü açıyor acele yatak yorgan ne varsa odaya döküyor. Manda arabaları alelacele yükleniyor. Ahırların kapıları açılıyor, hayvanlar salınıyor.

Birkaç yatak yorgan, giysi bohçaları, kap kacak, desti bakraç, birkaç tavuk, un, bulgur, ev ekmeği tamam. Her evden, her köyden yüzlerce araba, binlerce insan korku ve telaş içinde, her şeylerini olduğu gibi bırakıp yollara düşüyor.

Aylarca yolculuk sürüyor. Kış bastırıyor, kar ve dondurucu soğuklar başlıyor. Dağ yollarında Bulgar, Sırp çeteleri silah zoruyla altınlarını, paralarını, paltolarını hatta postallarını bile çıkarıp alıyorlar. Direnenleri ise gözlerini kırpmadan öldürüyorlar. Yollarda karlar içinde çırılçıplak öldürülüp giysileri alınmış ve kurtlar tarafından parçalanıp bir kısmı yenmiş yüzlerce insan görüyorlar. Postalı kaptıranlar, çıkarılan postalların yerine koyun postekilerini kesip ayaklarına sarıp bağlıyorlar. Havva'nın yirmi günlük minik kardeşi, anasının kucağında donup ölüyor. Onu dağda kundağıyla karların içine gömüyorlar. Havva suskun; aynı gözlerinin rengi gibi bir gölge düşüyor, o tümseğin altına. O şimdi yemyeşil ekin tarlaları içinde elinden tuttuğu minik kardeşiyle topladığı papatyaları, gelincikleri gökyüzüne ve çevresine saçarak koşuyor. Sonra topladığı bir kucak cevizi kardeşinin önüne döküyor, oynasın diye. Havva aylarca arabanın üzerindeki kocaman bohçaların arasında yorgun ve uykusuzdu. Çok uzun bir düş görüyordu. Hastalar, yaşlılar yollarda ölüyor, ölenlerin yakınları, hemen ölüyü soyup giysilerini kendileri giyiyordu.

İnsanlar ve hayvanlar çok ama çok yorgundu.

Mevsimler gelip geçmişti. Aylarca süren korkunç kaçış, Beyazıt meydanında son bulmuştu.

Bahar gelmiş, çiçekler açmış, renk renk kelebekler uçuşuyor, kır çiçeklerinin kokuları her yeri almıştı. Güneş alev alev dönerek çınar ağaçlarının üzerinden gözüktü. Büyük bir yangının kızıllığı, gökyüzünün maviliklerine yayıldı. Her taraf yemyeşildi... Havva suskundu!..

Yeşil Domatesler

Mecit efendinin sarayının bahçesi, Altunizade, Bağlarbaşı'na oradan da Nakkaştepeye kadar uzanıyordu. Beylerbeyi'ne doğru inen sarayın duvarlarına bitişik Muhacır (Burhaniye) mahallesi kurulmuştu. Saraya yakın kurulmasına nedense; 93 harbinde, göç eden Muhacırlara sadece yerleşim sağlamak değildi, sarayın mutfağından yararlanmaları da düşünülmüştü. Havva'nın babası da dört merdivenli bir ev yapmış. Mahallenin tek merdivenli eviymiş. Havva genç bir kız olunca onu, Adil adında biriyle evlendirmişler.

Havva ile Adil'in bir erkek çocuğu doğuyor. Adını Mehmet koyuyorlar. Adil arabacıymış çok sert ve güçlü biriymiş. Kızınca koskoca dört tekerlekli arabayı kaldırıp, Mecit efendi sarayının bahçesine, bir çöp poşeti gibi atarmış. Oğlu Mehmet, Mustafa Kemal'in emir eri olarak Trablusgarp'a gitmiş. İngilizlere esir düşmüş, diğer esirlerle beraber İstanbul'a götürülüp serbest bırakmayı düşünmüşler. Fakat sonradan İngilizler nedense karar değiştirip, Yunanistan'a yol yapımı için Pire limanına geri götürmeye karar vermişler.

Mehmet tuvalete gidiyor. Her tarafta silahlı nöbetçiler, esirleri izliyorlar. Tuvalette su borusuna bağlı bir ip görüyor. İp yuvarlak pencereden aşağıya iniyor. Pencereden bakıyor, geminin küpeştesine sokulmuş bir balıkçı sandalı. Sandaldaki adam eliyle "Gel" diye işaret ediyor. Mehmet hiç düşünmeden ipe tutuna tutuna iniyor. Sandalcı Mehmet'i tutup sandala alıyor. Yelken bezinin ucunu kaldırıp 'Çabuk yelkenin altına gir 'diyor. Yelken bezinin altında daha önce ipi boruya bağlayıp kaçan başka bir esir 'Sokul yanıma sakın kıpırdama' diyor. Güneş batarken sandal Üsküdar çöp iskelesine yanaşıyor. Havva hanım, (Mehmet'in annesi) bahçedeki ayva ağacının önünde abdest alıyormuş. Mehmet sarayın bahçe duvarından bizim bahçeye atlıyor. Havva hanım karşısında, oğlunu görünce, elinden ibriğini düşürüyor. 'Mehmet'im' diye oğlunun boynuna sarılıyor. Mehmet, bahçeye açılan evin kapısını aralayıp odaya giriyor. Odadaki kerevetin üzerine serili ince döşeğe uzanıyor. Başucundaki bahçeye bakan camsız, kümes teli çakılmış pencerenin kenarlarına, kızarması için dizilmiş yeşil domateslerin arasından pembeleşenlerinden birkaç tane yiyip gözlerini kapatıyor. Annesi Havva, yıllarca görmediği oğlunun yüzüne doya doya bakar ve sessizce ağlar. Yoldan geçen balıkçının sesini duyar. Mehmet akşama doğru uyanıyor. Havva, bir tepsi hamsi buğulamayı önüne koyuyor. Bir ara "Abim nerede?" diye soruyor. Annesi odadan çıkarken "Çanakkale'de şehit düştü" diyor. Yukardaki odada elindeki beş numara lamba şişesini hohluyor bir beze sardığı çomağı isli lamba şişesinin içine sokuyor. Şişenin içinde dolaştırıp içindeki karaları silip, lambayı yakıp, pırıldayan şişeyi lambaya geçiriyor. Elinde alevi titreyen lamba ile dört beş basamaklı, tahta merdivenlerden inip kapısız toprak odaya giriyor.

Oğlu Mehmet yoktu, gitmişti. Havva hanım lambayı, açık kapıdan bahçeye doğru uzattı. Bahçedeki ağaçlar biraz aydınlandı ve gölgeleri uzadı. Gökyüzünde bir yıldız daha kaydı, bahçede ateş böcekleri dolaşıyordu. O "Mehmet..! Mehmet..!" diye bağırdı...

İnsan tıpkı doğurarak tanrısal bir yaratma gücüne sahip olduğunu hissettiği gibi, doğurmayarak da yine tanrısal bir gücün cazibesini iliklerinde hissedebilir. İlahi terminolojide var etmek pozitif, yok etmek negatif bir güç olarak görünür belki ama terminolojileri bir yana bırakırsak, güç güçtür ve doğurmak kadar doğurmamak da ciddi bir Tanrıcılık oyunu sayılır.

Çocuk Küçüktür Ama Mide Bulandırır!*

Çocuk sahibi olma tutkusu doğanın insanlara hazırladığı sinsi bir tuzaktır.

Bizi üremeye kışkırtmak için bin dereden su getiren doğa, ilk silah olarak gafleti kullanır. Erkeği ve kadını birbirinin aklını çelecek cazibelerle donatır. Önce şehvet, yaramazsa aşk, olmadı şiddet ya da hırs...

Bedensel gelişimini tamamlar tamamlamaz cinsel kimliğinin başa çıkılmaz dürtüleriyle baş başa kalan insan, karşı cinsle bir bütün olmanın ya da olmamanın tarifsiz sancılarını yaşamaya başlar. Duygular alt üst olur, kişilikler zedelenir; ruhlar, ölene kadar bitmeyecek bir kavganın içinde debelenip durur.

Neden?

Çünkü, doğa hiçlik içinde varlığını sürdürebilmek zorundadır. Bunun için de tüm canlıları üremeye kışkırtmalıdır.

Bitkiler bu konuda en şanslı olanlardır. Rüzgarlar eser, arılar, böcekler uçar ve nebat huzur içinde ürer. Yani en azından buradan bakıldığında öyle görülür.

Hayvanlara gelince, iş biraz çetrefilleşir. Cinsellik dürtüsü onların başını döndürür, bir eş bulma telaşına düşürür ama bu karmaşa insanda olduğu gibi onların ruhlarında derin yaralar açmaz. Belki varlıklarıyla daha barışık oldukları, belki de fazla düşünmedikleri için; ya da tam tersi düşündükleri ama mantıklı düşündükleri için...

Yavrusu ölü doğan bir kedinin onu aylarca karnında taşıdıktan ve doğar doğmaz yitirdikten sonra, büyük bir bunalıma girdiğini pek göremezsiniz. Olayı olgunlukla karşılar, gerekeni yapıp onu yiyerek (maalesef elinden gelen budur) ortadan kaldırır ve yeniden hamile kalmak için kuyruk havada sokaklarda dolaşmaya başlar. Yani doğanın üreme felsefesini fazla kurcalamadan görevinin başına döner.

Hayvanlar dünyasında insanlarınkine benzer cinsel savaşlar yaşanır. Erkekler gözlerine kestirdikleri dişileri başka erkeklere kaptırmamak için ölümüne savaşır. Ama bu savaşın duygusal yanı pek zayıftır. Erkeği dişi için savaşa iten dürtü, onu avı için savaşa iten dürtüden pek de farklı değildir. Karnının doyması için yemeğine nasıl sahip çıkıyorsa, üremek için gözüne kestirdiği eşe de sahip çıkar. Bazıları miskindir, tek eşlilikle durumu sakin sakin götürür; bazıları enerjiktir çok eşlilikle karmaşa içinde üremeyi sürdürür.

İnsanlara gelince... Bu iş onlarda pek içinden çıkılamaz bir hale gelir. Sorunu asla bitkiler kadar kolay halledemezler. İnsanların üremesinin rüzgarlarla ya da kanat çırpan küçük böceklerle halledilmesi imkansızdır. Ama hayvanlar kadar şuursuz oldukları sık sık görülür. Tuzağa kolay düşerler. Üstelik tuzaklarını çoğu kez kendi elleriyle kazarlar. Doğa insanların üremelerini kendisi için ister ama insanlar bu işi kişiselleştirirler. Yani kraldan çok kralcıdırlar. Bu tuhaf bilinçle yetişen insanlar hayatları boyu çocuk sahibi olabilmek için bin bir takla atarlar. Bu konuda hayvanlardan daha ahlaksızdırlar. Çünkü hayvanlar hiçbir zaman, cinsel dürtülerine, çocuk sahibi olma bilincini bahane etmezler. Onlar cinselliklerinden utanmazlar. Şehveti yaşar sonuçlarına da paşa paşa katlanıp, çocuklarını doğanın gerektirdiği gibi huzur içinde büyütürler. İnsanlarsa cinselliği soktukları utanç kılıfının içinde, ruhlarını da boğarlar. Çünkü ne cinselliklerinin, ne de çocuk sahibi olmanın gereklerini hayvanlar kadar başarılı bir şekilde yerine getiremezler.

Bu sorunun en kolay çözümü, insanların artık şuursuzca doğanın tuzaklarına düşme konforundan uzaklaşıp işi biraz sorgulamalarıyla olabilir.

Belki bugün cinselliği sindirmek yolunda birileri dünyanın bazı bölgelerinde önemli adımlar attılar ama bilinçli olarak çocuk doğurmayı reddetmek hala tuhaf kaçan bir durum.

Oysa kadınlar bunu savunmak için sayısız bahaneler bulabilirler. Aslında erkekler de bulabilirler ama çocuk yapmak kadınla erkeğin, çocuk doğurmak hatta ona bakıp büyütmek sadece kadının üzerine düşen bir görev olduğundan bahane bulma hakkı da daha çok ona aittir.

Bahanelere gelince...

"Çocuk küçüktür ama mide bulandırır"* lafı komik olmakla birlikte çocuğun cenin hali düşünüldüğünde pek yanlış olmadığı kolayca görülür. İnsanın içinde bir başka canlı oluşturup taşıması hiç de kolay bir iş değildir. Hem fiziksel hem de ruhsal travmalara yol açan bu olağanüstü durumun ilacını insanlar hemen bulurlar. Anneliğe kutsallık sıfatı ekleyerek kadınları cazip bir formülle gaza getirirler. Bu toplumsal payenin çekiciliğine kapılan kadınlar, çocuk yapmaktan yakınmayı akıllarına bile getirmezler.

Kutsal olduğunu zannederek var olan kadın, babayı da yanına alarak, bu sıfatın ona sağladığını sandığı ayrıcalıkla çocuğa, kendisine ait bir eşyaymış gibi sahip çıkmaya başlar. Ve bu hastalıklı ilişki, ömür boyu kronik bir halde sürer. Çocuk da bu bilginin ve tuhaf sevginin gölgesinde gerçek hisleriyle, ona yüklenen sorumluluklar arasında bocalayarak büyür. Ta ki kendi çocuğu olup, onun üzerinde bu kez kendisi annelik ya da babalık hakkını kullanmaya başlayıncaya kadar...

Bu bir öç alma şeklidir.

Anne ve babasına zorunlu olarak çocukluk yapan insan, bunun hıncını kendi çocuklarına anne babalık yapma hakkını tepe tepe kullanarak çıkartır.

Bu paradoksa düşmemek için de insan çocuk sahibi olmadan önce iyice düşünmelidir; gerçekten bir çocuk sahibi olmak mı istiyor, yoksa ezilen egosuna sürecek güçlü bir merhem mi arıyor.

Bir de insanın, körlemesine çoğalmadan önce, elinde tuttuğu kozları gözden geçirmesinde fayda vardır. İsterse hiç çocuk doğurmayabilir. Ve bilinmeyen bir tarihten bugüne kadar akan bir geni, tuzağa düşürüp ortadan kaldırabilir. Yaşamın sayısız köklerinden birine makas vurup onu çıkmaz bir sokakta yarı yolda bırakabilir. Tıpkı doğurarak tanrısal bir yaratma gücüne sahip olduğunu hissettiği gibi, doğurmayarak da yine tanrısal bir gücün cazibesini iliklerinde hissedebilir. İlahi terminolojide var etmek pozitif, yok etmek negatif bir güç olarak görünür belki ama terminolojileri bir yana bırakırsak, güç güçtür ve doğurmak kadar doğurmamak da ciddi bir Tanrıcılık oyunu sayılır...

* Altay Öktem

MİNE SÖĞÜT

Eleştirmen yazar Zeki Coşkun neredeyse elli yılını yeraltında geçiren yitik bir şairin, İlhan Şevket Aykut'un hayatını kitaplaştırdı: "Kılıç Artığı". İlhan Şevket'in neredeyse meçhul olan hayatı hep acı bir tebessümün ardında geçmiş. Kitabı okuyunca o acı tebessümün sadece İlhan Şevket'in değil, bir çoğumuzun hayatının ardında beklediğini ve bekleyeceğini anlıyoruz. Birçoğumuz ömrünü ne yazık ki o acı tebessümden kaçarak ve gizlenerek geçiriyor. "Kılıç Artığı", İlhan Şevket'in olduğu kadar bütün yitik hayatların acı bir özeti aslında...

İlhan Şevket ve hayatında iz bırakan, ama adları onda "saklı kalan" kadınlardan biri...

Görün Beni, Unutmayın

CEZMİ ERSÖZ

Hayatını kitaplaştırdığın İlhan Şevket'le ne zaman, nasıl karşılaştın?

- Karşılaşma değil de galiba bir hayalet, ceset gelip bana çarptı demek daha doğru. **Kılıç Artığı** demem boşuna değil; aslında **İlhan Şevket** yaşarken, yıllarca aramızda dolaşırken de bir ceset, hayalet. 85 yıllık ömrünün 50 yılını yeraltında geçiriyor. Görünüşte polisten kaçıyor, ama hakkında resmi bir takip yok. Kendinden, rotasını yitirdiği-tutturamadığı hayattan kaçıyordu belki de. Adını değiştiriyor, soyadını kimse bilmiyor, oturduğu evleri de. Hayatını borçlu olduğu, geçimini sağlayan en yakın dostları için de, yıllarca birlikte olduğu sevgilileri için de **İlhan Şevket** daima meçhul. Bir "ruh" adeta.

Mağdur, muhtaç ama fevkalade mağrur, hükümran bir ruh: Kiminle, nerede, ne zaman görüşeceğini o seçiyor, o belirliyor. 85'inde intihar edip sahneden çekildikten sonra da, o ruhun hükmünü, hükümranlığını sürdürdüğünü söylemek, metafizik bir şey, biliyorum. Tuhaf, fakat öyle!

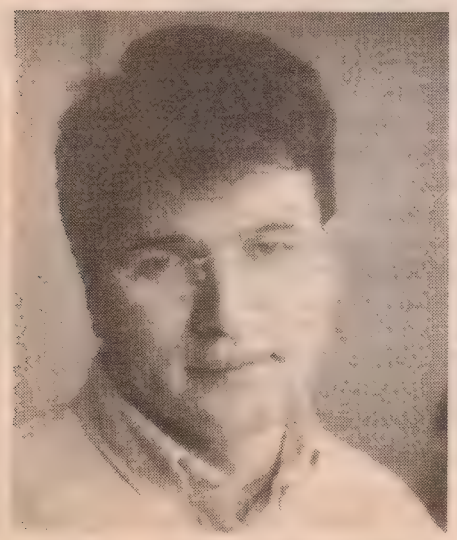

*Eleştirmen, yazar **Zeki Coşkun**, İlhan Şevket'in hayatını kitaplaştırdı.*

Sonradan fark ettim, ilk kez 1993'te karşılaşmışız. Bir dergide yaşam öyküsünü okumuşum. İlgimi çekse de taşıdığı yüksek gerilimden ürkmüş, etkilenmiş olacağım ki, unutmayı tercih etmişim. Unutturmuşum kendime. Sonra işte, iki yıl önce; 1998 yaz başlarında, tam bu günler, Mayıs ortaları, yine çıktı karşıma. Bir hafta sonu Avukat **Ali Turgan** telefon etti. (Ortak arkadaşımız Harun'un babası, son on yıldır Harun'dan çok onu görüyorum, dostumdur.) "Kuzum, sen şair İlhan Şevket'i tanır mısın?" diyordu. Hayır, öyle bir şair tanımıyorum.

İsim bir şey söylemiyor bana, ama biraz anlatınca o adamı ve hikayesini bir yerlerde okuduğumu hatırladım. **"İşte o adam son yıllarını bir arkadaşımın evinde geçirmiş. Arkadaşım, intihar öncesinde kendisine vasiyet, miras olarak bırakılan şiirleri yayınlatmak için uğraşıyor. İlgilenir misin?"** dedi.

Verilen adres;
Yeni Fikir Sokak, No: 13, Moda!

- Ne garip, o sokağı biliyorum. Sevdiğim, düşünsel yönden etkilendiğim insanlar oturmuştu yıllarca, gidip gelmişliğim var. **Yeni Fikir** adının mesela orada oturan **Murat Belge** dolayısıyla verildiği türünden şamatalar yapmışız. Belge o sokağı terk etmişti yıllar önce, öteki arkadaşım da. Bu kez meçhul bir ölü beni yine oraya çekiyordu. Gittim, özelliklerini biraz önce andığın ilginç bir kimlik çıktı karşıma. Son üç yılını geçirdiği ev, apartmanın bodrum katında, tuhaf labirent gibi yerlerden geçilerek ulaşılıyor.

Ev adeta müze gibi korunmuş. Hoş, **İlhan Şevket**, müzeyi daha yaşarken kurmaya başlamış! Örneğin Osmanlı saray arması taşıyan sabunlar, gümüş sahanlar, bakır kupalar, II. Abdülhamit'in kızının ilk adım pabuçları; yabancı bir mağaza adı ve **Pera** damgası var iç astarında, mavi kadifeden minicik bir çift çizme! Hemen onun yanında yeşilimsi tuhaf bir cisim. Üstünde dağılmış mürekkeple **"İstanbul, 1943 yazı"** ibaresi seçiliyor; Savaş yıllarında karneyle dağıtılan ekmekten bir parça!

Duvarlar irili ufaklı tablolarla dolu; **Cihat Burak**, **Nuri İyem**, **Tiraje Dikmen** gibi Türk resminin önde gelen imzalarını taşıyor her biri. Karakelem iki ayrı İlhan Şevket portresi. Birinde **Cemal Nadir**, ötekinde **Hilmi Ziya (Ülken)** imzası okunuyor...

Kitaplıktaki kitapların hemen hepsi ciltli. Ve bunları kendisi yapmış. Tamamına yakını yabancı yayın. Türkçe, Farsça'nın yanında Rusça dahil çoğunu kendi kendine öğrendiği yedi dil bildiği söyleniyor. Tarih, felsefe, siyaset bilimi, psikoloji, sanat tarihi, resim gibi değişik ilgi alanlarını kuşatan binlerce kitap.

Roman yazdığını, öztürkçe sözlük düzenlemeye yöneldiğini, Hukuk Fakültesi'ni dereceyle bitirip iki yıl hakimlik stajı yaptıktan sonra o alanı tümüyle bırakıp misafir öğrenci olarak üniversitede felsefe derslerini izlediğini, 1950'lerde zihinsel ilgisini dönemin yeni akımı "abstre"ye; soyut resime yönelttiğini öğreniyorum.

Bütün bunlar bir yana, sadece ve sadece "şair" sıfatını benimsemiş. Ve asla şiir yayınlamamış! Çoğunu imha ettiği şiirlerinin orjinal el yazmalarını **Paris**'e, **Fransız Ulusal Kütüphanesi**'ne göndermiş! İntihar arifesinde üç defter dolusu, 800 kadar şiiri **"Babana ver, ne yapacağını bilir"** talimatı, vasiyetiyle ev sahibinin oğluna bırakıyor ve 1.5 milyon lirayı çocuğun eline tutuşturup **"Bu defin masraflarıma fazlasıyla yeter. Üstüyle de sevgilini pastaneye götür. Sakın babana bırakma. Hadi eyvallah"** deyip gidiyor.

Her şeyiyle **"Görün beni, unutmayın"** diye haykırıyor adam. Köprüye çıkıp **"Atlarım ha!"** demiyor tabii ki, gururundan. Ama tam yarım yüzyıl da bunu; intiharı yaşıyor. Kendisine, kendisini o hale düşüren meçhul ve malum "güçler"e, otoriteye, hayata ve hem de yakın çevresine bir tehdit, bir son koz olarak elinde tutuyor intiharı. Sonunda gidiyor. Giderken de arkasına bakıyor: **Bakıyorlar mı, görecekler mi beni, değdi mi?.. "Kılıç Artığı"**, hepimizde değilse bile çoğumuzda olan bu yerini, karşılığını, zamanını, iklimini bulmamışlık dramını, trajedisini bir parça ortaya çıkartma çabasıydı benim için.

Kitabın başına aldığım **Lawrence Durrell**'in sözünü bir kez daha yineleyeceğim: **"Bütün genç insanlar gibi ben de dahi olmak için yola çıktım, ama acı bir tebessüm engelledi!"**

İlhan Şevket hikayesinin özeti bu bence. Dün ve bugün aramızda dolaşan binlerce ceset, binlerce hayalet, ruh aynı sözü haykırmıyor mu hala?

Çelişkiler adamı İlhan Şevket, kendine marazi bir dikkatle bakıyor. Her gün için ayrı diş fırçası kullanıyor. Olağanüstü dinçliği dikkat çekiyor. Bir yandan intiharı sürekli tasarlayıp bir yandan "Eyvah, yaşayacağım" diye kaygıya kapılması, ilginç.

Bu geçimsiz, huysuz adamın en çok kadınlar için söylediği sözden etkilendim. "Erkeklerin kadınları tam olarak tanımadığı bu ülkede toplumcu ütopyalara ulaşılamaz" diyor. Sen de kadınlara bakışındaki sıradışılığı vurguluyorsun...

- Uzak geçmiş bir yana, Tanzimat sonrası Türkiye toplumu için tek bir açıklama formülü kullanmak hiç de yanlış olmaz: **Kadın kokusu ve korkusu!**

Tanzimat; Batılılaşma, modernleşme, değişim hamlesi vs'ydi... Türkler, Batı'dan korkuyordu, modernizmi de, değişimi de bir zaaf, bir küfür, bir saldırı olarak görüyor, yaşıyordu. Bir yandan istiyorsun, mecbursun ve aynı zamanda korkuyorsun. Bu en somut, kadına bakışta izlenebilir. Dün de, bugün de.

Doğa, hayat, biyoloji bizi mecbur eder: Kadını isteriz. O kokunun, o hazzın, o duygunun peşinden gideriz, köpekler gibi. Ve yine köpekler gibi korkarız "öteki"nden. Bizi bozmasından, değiştirmesinden, teslim almasından, bizi bizden; dinden imandan, erkeklikten, egemenlikten çıkarmasından korkarız. Karşımızda, bilinçaltımızda insan-kadın değil, şeytan-düşman vardır çünkü! Evet, tüm bu nedenlerle **İlhan Şevket** haklı; kadınları tam olarak tanıyamayız. Bir yanımız, asli bir yanımız eksik, sakat. Hangi toplumsal ütopya?

Polis korkusuyla yıllarca gizlense de, yaşadığı evler meçhul olsa da bazılarınca polislikle suçlanması, trajik ve tuhaf hayatının bir göstergesi olabilir...

- Kadın bahsinde olduğu gibi ya da genelleştirip hayatta diyelim, yerimizi korku ve savunma içgüdüsüyle kurduğumuzda -ki, öyle yapıyoruz- her yan düşmanla, sırrına eremediğimiz güçlerle, nereden ve nasıl saldıracağı meçhul rakiplerle kuşatılmıştır. Siyaset de doğal olarak böyle. Başka türlü de söylenebilir: Siyasetin her şey olduğu, her alanı kuşattığı ortam ve durumlarda her şey, herkes "**gizli**" güçtür. Kimsenin kimliği açık değildir, kimin ne olduğu belli değildir. Muhalif, tabii ki egemen otoritenin karşısında kaçaktır, gizlidir, illegaldir, yasadışıdır. Ama "**yasal güç**" de kendisini görünenden, olandan daha güçlü, daha yaygın, daha hakim gösterir. Öyle görülür. **İlhan Şevket**, hakkında hiçbir aleni, yasal takip olmamasına karşın büyük, daimi kaçışıyla bu çemberin içine düşmüş, belli. Çıkamıyor. **İlhan Şevket**'te de var bu. Hem çok seviyor, istiyor kadınları, hem de köşe bucak kaçıyor. Birlikte yaşamayı öneren kadın için "**Hayatımı istemişti. Kendimi, fikri hayatımı nasıl feda ederdim.**" diyor. Korkup kaçıyor. O esrarengiz ortamda etrafına yaydığı sis-sır-esrar perdesiyle kendisinin de şüphe kaynağı olması doğal değilse bile anlaşılabilir bir durum.

Fransızca bir sözlüğü önüne koyup her gün bir sayfasını okuyarak intihar yolculuğuna çıkması çok hazin. Bu toplumda ebedi bir sürgün olduğunu hissettiği için mi yoksa Cemil Meriç'lerin soyundan geldiği için mi böyle yapıyor? Cemil Meriç'te durmadan sözlük, ansiklopedi okuyan bir düşünür, bir yazardı.

- Fransızca sözlükten söz ettiğimize göre, oradan entelektüel bir sözcüğü kullanabilirim: **İlhan Şevket bir rate.** Eksik, yarım, yarı yolda kalmış bir adam. Düşünce-sanat adamı olarak tasarlıyor kendisini, ama amiyane deyimle iktidarsız; zihinsel, düşünsel yönden hadım!

Disiplin hayatının temel ilkesi. Randevusuna 3-5 dakika geç kalanı acımasızca haşlıyor. **Kuzgun Acar**'ı hayta bulduğu için çevresinden uzaklaştırıyor. Birayı bardağa yüksekten koyup köpürten garsona dünyayı zindan ediyor vb. Her zaman, her yerde, herkese karşı öğretmen. Kendine de. Yoklukla terbiye ediyor kendini. Ömrünün son deminde yaptığı bir haftalık yemek listesine bakılabilir: Makarna, patates, pirinç... "Doğal, sağlıklı beslenme" olabilir, bunun adı, aslı yokluk, çaresizlik, açlık... Bulduğunda her şeyi götürüyorsun! İşin düşünsel yanı da aynı. Açlığa ve kendine biçtiğin role hiçbir şey yetmiyor. Dolayısıyla hiçbir şeyde yoğunlaşamıyorsun. Bir o dala, bir bu dala savruluyorsun. Siyasal-toplumsal düzenin anahtarı oradadır deyip hukuk okuyorsun. Hayır, işin aslı düşünce deyip felsefeye kaptırıyorsun. Ve halkına seslenmek, onları eğitmek, aynı zamanda yaratıcı yanını tatmin etmek için edebiyata koşuyorsun; roman, şiir... Olmuyor, elitizmi seçiyorsun; resim ve özellikle de soyut resim! Disiplin temel düsturun ama, fevkalade disiplinsizsin, disiplin dışısın. Hiçbir şeyi, hiç kimseyi beğenmiyorsun. "Haklı gerekçeler"in var, mutlaka. Ama, yoksun, eksiksin, yapamıyorsun ve bunu da biliyorsun. Ölümcül bir dram, trajedi. **Cemil Meriç** faslına gelince; biz "şifahi" bir toplumuz, topluluğuz. Her şeyimiz dildedir. Sözde. İki anlamıyla da sözde. Yazılı, basılı söze tutulanlar, evet, sürüden ayrılır ve ebedi sürgünlüğe mahkum olurlar. Zihinlerinin, zihnimizin bunca dağınık, paramparça olması bundandır belki de.

Şair gülermiş aslında. 1975 yılından kalan bu fotoğrafta olduğu gibi.

Fotoğraf: İsa Çelik

Arif Damar, Ece Ayhan'la

Türkali'nin -biz aramızda Kadir deriz- bu romanına kuşkuyla, tedirginlikle yaklaştım. Çünkü daha önceki birtakım söyleşi ve yazılarında özellikle benim çok saygı duyduğum Dr. Şefik Hüsnü ve Reşat Fuat için olumsuz, saygınlıklarına gölge düşürecek laflar etmişti.

Öküz ile Yarenlik

ARİF DAMAR

Öküz'ü çok seviyorum, para vererek aldığım tek dergi zaten Öküz. Günlerdir Öküz için ne yazayım diye düşünüp duruyorum. Birkaç yıldır şiirden uzağım. Kötü, sıradan, vasat şeyler yazmaktan korkuyor, çekiniyorum. Şiir yazmak benim için çok yıpratıcı bir çalışma oluyor. En kısa bir şiir bile benim en az bir ay gecemi gündüzüme katmamı gerektiriyor. Biten bir şiirden sonra birkaç gün kendime gelemiyorum. Kimi şairlerin şiirlerine bakarken gününü, giderek saatini bile belirten tarihleri okuyorum. En azından bunların bir şiir çalışmasına başlama günü, saatini belirtiyor diye yorumlamak istiyorum. Ama hiç de öyle olmadığını öğrenince şaşkınlığa düşüyorum. Kısacası şiir için kendimi güçsüz buluyorum. Kendimi yinelemekten hep çekindim, bu çekingenliğimi çok şükür korumaya çalışıyorum.

Evet, inanın bu satırları yazmaya başladığım zaman bile ne yazacağımı, hangi konuya değineceğimi bilmiyordum. **Vedat Türkali**'nin yeni romanı **GÜVEN**'i -2 cildini de- okuyup bitirdim. Bu romanla ilgili birkaç söz söylemeyi düşünmedim değil. Kapsamlı, uzun bir çalışmanın ürünü. Kendisi 10 yıl diyor; doğru olabilir. **Türkali**'nin -biz aramızda Kadir deriz- bu romanına kuşkuyla, tedirginlikle yaklaştım. Çünkü daha önceki birtakım söyleşi ve yazılarında özellikle benim çok saygı duyduğum **Dr. Şefik Hüsnü** ve **Reşat Fuat** için olumsuz, saygınlıklarına gölge düşürecek laflar etmişti. Bu 1600 sayfalık romanında tam karşıtı her iki devrimci lidere de **Mihri Belli**'ye de nesnel, değerbilir bir tutum sergiliyor. Saygıda kusur etmiyor. Bu tavrı benim romanı elimden bırakmadan bitirmeme neden oldu. Severek okudum. Hemen eklemek isterim, roman kahramanları, 1940'ların devrimci gençleri gerek kendi aralarında gerekse iç konuşmalarında ağıza alınmayacak küfürler savuruyor. Kız, erkek tümünün ağzı bozuk. Ayrıca bu gençlerin hepsi üniversite öğrencisi ve devrimci düşünceye **Nazım Hikmet**'in şiirlerinin etkisiyle katılıyorlar. Yani, **Deniz Gezmiş'**in de söylediği gibi -benim, bizim 40 kuşağımız da genelde böyledir- Edebiyattan geliyorlar. Olaylar İstanbul'da geçiyor. Taşralı, kasabalı da olsa -Başka İstanbul yok- hele kızlı erkekli arkadaşlık ilişkileri içinde böyle bir dille konuşmak olanaksızdır. Ve ayrıca benim tanıklığım da tam karşıtı bir anlam içerir. Gerek benden önceki ve gerekse benim kuşağım dilimize çok özen gösterirdik. **Şevki Akşit** ölmeden kısa bir süre önce aramızda şöyle bir konuşma geçti. Ben; *"Biliyor musun Şevki"* dedim *"Otuz yıldır arkadaşız, birbirimize bir kez bile 'Ulan' demedik"*. Akşit şöyle yanıtladı beni; *"Belki de en doğrusu budur."* **Türkali**'nin büyük emek ve çalışmasını küçümsemek istemem. Ama bunları da söylemekten kendimi alıkoyamadım.

Önümde bir dergiden koparılmış bir yaprak duruyor: **Ernosta Cardenal** adının altında *"Sosyalist realizm, gericiliktir"* demiş **CHE**... Ve sonra Not Defterinden: 'Küba'da pop-art, abstrak sanat, sürrealizm, abstrakt ekspresyonizm sanat akımları mevcuttur.' **Fidel** şöyle demişti: *"Bizim düşmanımız abstrak sanat değil, emperyalizmdir."* **Benedetti, Raue Dalton** ve diğerleriyle sohbetimiz oldu. Onlar; **"sosyalist realizmin"** Küba'da ayıplandığını anlattılar. Bu tanımlamanın tamamen itibardan düştüğünü söylediler. Önceleri sekter takım **"Stalinciler"** bu tanımlamayı dilimize yerleştirmek istedi. Günümüzde bu tanımlamayı onlar bile ağızlarına almamaya özen gösteriyorlar. *"Sosyalist realizm gericiliktir"* demişti **Che:** *"Çünkü o geriye gidiştir. 19. yüzyılın realizmine geri dönmektir. Küba'da, Rusya'da yapılanın tam karşıtının yapılması denenmektedir. İnsanların anlayabileceği bir sanat değil, tam tersine halkın sanatı daha iyi anlaması doğrultusunda eğitim verilmektedir. Bana, bunun resmi politikanın bir bölümü olduğu anlatıldı."* Bu yazıyı okuyunca nasıl sevindim, gönendim anlatamam. Çünkü 1959'da *"Kendimi O'nun yerine koydum da düşündüm / Gökyüzünün yerine koydum da düşündüm"* dizeleriyle sunduğum adı **"Kedi Aklı"** olan kitabım çevremdeki marksist eylemciler, yazarlar arasında kıyamet koparmıştı. Bana demediklerini bırakmadılar. İyi günler...

B tipi film şu; çok az paran var ve bu iş için yanıp tutuşuyorsun. İçinde bir ateş var, ama süper bir kameran, özel efektlerin yok. Elinde orta dereceli kameran, düşük bir bütçen var. Ve filmi yapıyorsun. İyi ya da kötü ama sonuçta senin bir filmin oluyor...

Önemli Olan Bütçe Değil

DENİZ DURUKAN

1965 İstanbul doğumlu olan Metin Demirhan'ın Çarşaf, Girgır, Fırt, Pişmiş Kelle, RH+, Avni, Dıgıl gibi dergilerde karikatür ve çizgi romanları yayınlandı. Özellikle Fantastik Sinema tutkunu olan Demirhan, Aaarg, Fantastik Film, Urp ve Nihilist adlı fanzinler yayınladı. "İstanbul Geleneksel Fantastik Film Festivali" nin kurucu ve düzenleyicilerinden olan Metin Demirhan'ın Giovanni Scognamillo ile birlikte hazırladıkları Fantastik Türk Sineması adlı kitabı da bulunmaktadır. Şu anda Nostromo Bilimkurgu dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yapan Demirhan'la yeni açtığı Deep Red adlı dükkanda fanzinler, çizgi romanlar, film afişleri arasında konuştuk.

Sizi önce karikatürlerinizden, çizgi romanlarınızdan tanıdık.

- 1974 yılıydı sanırım, **Doğan Kardeş** adında bir dergi çıkıyordu. Karikatürleri ve çizgi romanları müthişti. Bu derginin açtığı karikatür yarışmasına katıldım. Katılmamın tek amacı da, sonraki yıllarda benim yaşamımı etkileyen, çok değer verdiğim sinemayla ilgili bir ödül vermeleriydi; 8 mm'lik bir makine. Yanında da bir çizgi film takımı vardı. Bu beni kamçıladı, bir karikatür yapıp gönderdim. İki aşamalıydı, ilk elemeyi kazandım. İkinci aşamada üç kişi seçilecekti, ben dördüncü oldum. Yani dört kişiden tek elenen bendim. Çok üzülmüştüm, ama basılı bir karikatürüm olmuştu. Daha sonra 80'lerin ortasına doğru **Çarşaf Dergisi**'nde **Semih Balcıoğlu** ve **Raşit Yakalı**'nın katkılarıyla çizmeye başladım. Tek karikatür olarak başladı, strip bant karakterlere dönüşerek, çizgi romanlara kadar uzandı. Çizgi romanlarım B tipiydi. Kendim öyle istedim. O zamanlar **Gırgır Dergisi** vardı. 800 bin falan satıyordu, Çarşaf ise 35 bin satıyordu. En dipteki dergiden başladım. Ama ilk defa karikatüristlerle, **Nuri Kurtcebe** ve diğerleriyle orda tanıştım. Yukarılara çıkmak zordu. İster istemez undergrounda kaydım. İlk çizgi romanlarım Çarşaf'ta yayınlandı diyorum ama şimdiki teknikle hatta o zamanki teknikle değerlendirdiğimizde ne derece kaliteli diyebiliriz? O zamanlar **Ergun Gündüz**'lerin, **Nuri Kurtcebe**'lerin, **Galip Tekin**'lerin yanında yayınlanıyordu bunlar. Yanyana koyduğunda çok zavallı kalıyordu tabii ki.

Fantastik şeyler çizmek için de hayal gücünü çok fazla kullanmak gerekiyor. Hatta halusinasyonlara ihtiyaç duyabilir insan...

- Her şeye ihtiyaç duyuyorsun. Fantastik bana sinemadan, eski **Flash Gordon**'lar olsun, **Jules Verne**'ler olsun bu tür yapıtlardan bulaştı. Sosyal yokluklar içinde olan, varoşlarda yaşayan insanın içinde eğer macera tutkusu varsa yapabileceği tek şey film izlemek ya da çizgi roman okumaktır. Alaska'ya gidemez , ama o macera tutkusunu **Jack London** okuyarak yaşar. Bu serüven beni fantastik ve bilimkurguya yöneltti. Hiçbir zaman senaryo kurup çizmedim. Kafamda oluşanı doğaçlama olarak kağıda geçirdim. O yüzden de kaliteli şeyler değildir benim çizdiklerim. B tipi bir karikatürist olarak bir şeyler yaptım. Fantastik edebiyattan yola çıkıp rock ya da metal müzik dinleyenlerin hoşuna gidebilecek karakterler yarattım. Mesela; **Manyak Savaşçı**. Atı var, **Conan**'a benziyor, vampirlerle, yaratıklarla falan savaşıyor. O dönemde hard'n heavy dinleyen, saçları uzun, siyah giyinen tiplere benzeyen kahramanlar yarattım. Zaten ben de öyleydim. O estetiği çok seviyordum. Bugün için eskimiş şeyler...

Bir de bilimkurgu tutkunuz var. Çok yaygın bir tür değil...

- Bilimkurgu Türkiye'de uzun yıllardır var. Bizim dönemimizde çıkan çocuk dergilerinin % 99'unda bilimkurgu temelli çizgi öyküler vardı. Ama Amerikalı çizmiş, İngiliz çizmiş... Türk üreticiler o kadar az ki. Ve yine o dönemlerde bilimkurgu filmleri seyrediyorduk. 1974 'lerde **Antares** adlı bir fanzin çıkıyordu. Sonuçta bu işin meraklıları farklı illerde de olsa birbirlerini buluyorlar. Ellerine geçen yayınları birbirlerine gönderiyorlar, izlenen filmler anlatılıyor. Kapalı devre gibi. Bir şekilde buluyorsunuz birbirinizi.

Giovanni Scognamillo ile birlikte Fantastik Türk Sineması adlı bir kitap hazırladınız. Aranızda büyük yaş farkı da var. Zorlandınız mı?

- İnanılmaz bir uyum var aramızda. **Scognamillo** ile bundan on iki yıl önce tanıştım. Bu süre içersinde ondan çok şey öğrendim. Ben de keşfettiklerimi onunla paylaşırdım. **Giovanni**'nin engin bir bilgisi, hepsinden önemlisi de yazma yeteneği var. Öğrenimim onun yanında çok hızlı oldu. Bilim kurgudan tut korku edebiyatına, underground edebiyata, fanzinlere, grafik sanatlara kadar her şeyi konuşabileceğim bir hocaydı. Çok geniş arşivi vardı. Bende de resimler, fotoğraflar, kasetler vardı. Yani kitap için her şey hazırdı.

Bu kitapta B tipi filmlerden bahsetmişsiniz. Ne demek B tipi film?

- B tipi film şu; çok az paran var ve bu iş için yanıp tutuşuyorsun. İçinde bir ateş var, ama süper bir kameran, özel efektlerin yok. Elinde orta dereceli kameran, düşük bir bütçen var. Ve filmi yapıyorsun. Sonuçta bir **Jurassic Park** ortaya çıkmıyor, ama senin de bir filmin oluyor. İyi ya da kötü. Önemli olan bütçe değil, önemli olan o bütçeyle ne anlatacağın. Eğer o bütçeyle ne anlatacağını biliyorsan, kullandığın oyuncular, anlattığın hikaye ve tarzın doğal olarak bütçe düşüklüğünden dolayı zaten B film oluyor. Dışarıda durum farklı. Örneğin **Roger Corman** 1950'lerde film yapmaya başlamış setçilikten başlayıp, yapımcılığa kadar gitmiş, bir sürü film yönetmiş önemli bir adam. Bu adam **Robert de Niro**'yu çıkarmış, **Jack Nicholson**'ı çıkartmış, **Ford Coppola**'yı çıkartmış, bunlara iş vermiş. Bu adam bir kitap yazmış. Adı ne biliyor musun; "**Nasıl Beş Kuruş Para Harcamadan Film Çektim**". Diyor ki, "Benimle çalışmak istiyorsan zeki ve hızlı olacaksın. Çok az para isteyeceksin. Depodaki dekorlara bakıp, onlardan hikaye yaratacaksın. Zorlandığın yerde hikayenin yönünü değiştirecek yeteneğe sahip olacaksın". Bu adam bir sürü kişiye iş veriyordu. **James Cameron** dahil. B tipi filmler sansürü kırabilir.

Türkiye 'de durum nasıl?

- Bizde zorunluluktan B film olmuştur. Çekilen filmlerin bütçesi zaten düşüktür. Yeşilçam'ın geçmişine baktığımızda, yapımcıların çoğu ya mermerci, ya müteahhit, ya da iş adamı. Arada oyuncu kadınlardan bir ikisini düşürürüm düşüncesiyle yapımcılık yapan kişiler de oluyor. Tabii bunların cebinden çıkan para sınırlı olduğundan, kendi yönetmenlerini yaratabiliyorlar. Yapar mısın Ahmet diyor Ahmet yönetmen oluyor. Diyorlar "Birkaç güzel kız bul, film yapalım". Anadolu'da Adana'lı yapımcı o yörenin isteğine göre film yapıyor. Maço bir adam, birkaç vamp kadın buluyor. Kabadayılık üzerine film çekiyorlar. Anadolu'da izleyici kendine yakın buluyor bu filmleri ve o filmler patlama yapıyor. Kötü değil, arz talep meselesi. Bu filmler de kült olarak kalıyor. Türk sineması starlarının %60 'ı bütçeden dolayı B starıdır. **Zerrin Egeliler**, **Yılmaz Köksal**, **Danyal Topatan**, **Feri Cansel**, hatta **Cüneyt Arkın** son dönemlerde bilinçli olarak B starlığını seçmiştir. **Hüseyin Zan** yani **Oski**. O filme girdiği zaman kalite artar, çünkü kavgacıların en iyisidir.. **Süleyman Turan**, **Erol Taş**, **Bilal İnci**, **Hulusi Kentmen**, **Adile Naşit**, çoğu gitti.

Bu kitabın diğer bir özelliği de unutulmuş, es geçilmiş filmleri gün ışığına çıkarmak oldu. Örneğin *Dünyayı Kurtaran Adam* filmini bu kitaptan önce siz gündeme getirdiniz.

- **Dünyayı Kurtaran Adam**'ı seviyorduk. Gençler de keşfedip, biraz eşeleyince gün yüzüne çıktı. Asıl bundan daha önemli filmler var. **Çetin İnanç**'ın en az o kadar kült olabilecek filmlerini biliyorum. Bunların içinde erotik, avantür filmler de var. Kitabın çıkmasıyla dışlanan filmler gündeme geldi. Aslında o kadar kötü, kaka olmadığını görmeye başladı bazı kişiler. Ve bunun üzerine televizyonlar daha çok yer vermeye başladı bu tür filmlere. O dışlanan filmlerin artık yaslanabileceği bir ansiklopedisi var. Bizim insanımız bir şeyin kötü olup, olmadığına bir dayanak bulduktan sonra karar veriyor. Kendi başına karar veremiyor. Halbuki o filmlerin bir haritası var ona nasıl bakabileceğini bilmek gerek. Artık **Malkoçoğlu**'ndan daha düşük bütçeli fimleri bile gösteriyorlar. Hiçbir TV kanalına filmlerini satamayan filmciler, bu filmleri satma şansına sahip oldular. Fakat hala bir handikap var. Film kimin üzerineyse o para kazanıyor. Oyuncusu, yönetmeni, set amiri... çoğu para alamıyor. Çünkü geçmişte sinema oyunculuğu yapan, emek veren kişileri koruyan hiçbir yasa yok. Adamın günde üç filmi gösteriliyor, başrol oynuyor, ama para alamıyor. Oradaki oyuncular, emekçiler tek tek ölüyor. Ve ne yazık ki bazı tekelci kuruluşlar bu ahlaksızlığı işliyorlar ve bazı kişiler de bu yasanın çıkmasını kasıtlı olarak engelliyorlar. Bu ibneliğin en büyüğüdür (ibnelik derken eşcinsellikten bahsetmiyorum). Sanatçılığa saygısızlıktır. Böylece benim her akşam televizyonda görüp, star olarak kabul ettiğim bir sürü insanın açlıktan nefesi kokuyor. Bir taraftan şarkıcı mı, türkücü mü ne idüğü belirsiz dangalaklara dizilerde başrol oynatıp milyarlar akıtıyorlar. Bu emekçilerle geçmişte film yapan prodüktör varsa ve onların hakları konusunda bugün hiçbir şey yapmıyorsa haindir bence. Bunları görmeyen Kültür Bakanına kadar hepsi sanat hainidir. Aksiyon sineması bütün dünyada yükselirken bizde bu tür güme gidiyor.

Son arzun...

- İnsanların egemenliğinden sıyrılmış bir dünya.

İlkbahar Yaz Sonbahar Kış

İlkbahar...
Çekildiğinde kışın soğuğu
Toprağın yüreği ısınır
Dallarda çiçek ulanır kuş seslerine
Sokak gezer aşk çalgıcıları
Melodileri dağı ayartır
İlk defa öpüşür iki sevgilinin nefesi...
Gözyaşları dindiğinde
kapı aşk için çalar
- İlkbahar hep doğru adrestir.

*İlkbahar, **Yaz...***
...ları sıcak ve henüz gençtir zaman
Kimi sevdiğini bilmeden
Bahçeler bülbül geceli
Güneşin koynunda sevgili
Serin gölgelerde beden yıkansada
Yataklarda çarşaf hep birkaç tane
Esmer renk düştüğünde tene
- Nasıl geçerse geçsin anlaşılmaz yaz

*İlkbahar, Yaz, **Sonbahar...***
Yaz çiçeği, kış çiçeği
Hani nerde sevdiceğin...
Zaman hüzündür buğulu gözlerde
Eylül yağmurları ıslatır acıları
Rüzgar okşar dingin agaçları
Ayrılık şarkılarıdır dallardaki ılgım
Yaprak dalı terk eder
Yeniden aşk tutar ağacın bedeni
- İnsanlar sevmesede yağmurda ıslanmayı
Şemsiyeler çaresizdir
dolanmaya yollarda.

*İlkbahar, Yaz, Sonbahar, **Kış...***
Geçen yazdan kalma bu soğuk
Tarih geçtiği yerlerde çatlak
Bu yüz benim değil
Uzun kış gecelerinize
Beyaz çarşaflar örtmektir sevgim.
Kente kurt düşer,
Dağa ayın altın rengi
Coğrafyasını yeni keşfeder,
Kadın yolunu...
- Eklenen sayılar gibi takvime
Yüz çizgileri değişir,
Mevsimlerde eskinin sesi...

Aslan Özdemir

Kağıt Gemi

SUNAY AKIN

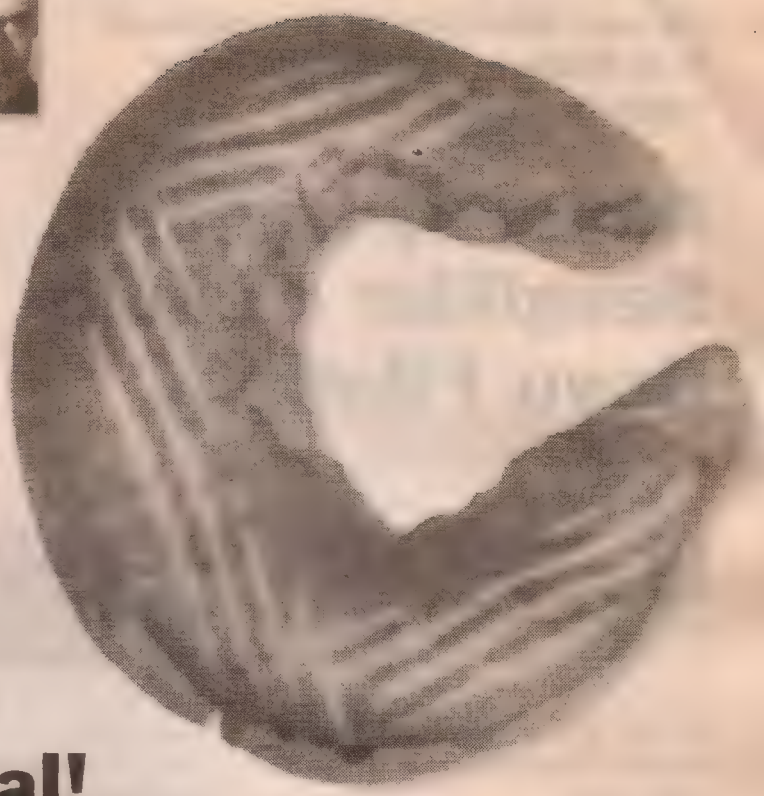

Ay çöreği vitrini süsler nice pastanenin. Yaptığı çöreğe hilal şeklini vermek için, pencereden gökyüzüne bakan ilk fırın işçisi kimdi acaba? Hilalin ağızda dağılan lezzetidir ay çöreği. Çayla birlikte ay çöreği yemenin tadı bambaşkadır. Bu çöreğin kuşatma sırasında, Osmanlı sancağındaki hilalden etkilenen bir Viyanalı fırıncı tarafından yapıldığı da söylenir.

Sevgilim Hilal!

Ay'ın neden şekil değiştirdiğini düşünmek, aynı ırmağın kıyısından su içtiği canlılardan ayırdı ilk insanı. O, bu sorunun yanıtını aramak için yola koyuldu. Hilale benzeyen nallar çaktı atların ayaklarına. Gemilerinin yelkenleri rüzgarla dolunca hilal şeklini aldı. Okyanuslar aştı, dağların doruğuna çıktı. Uçmak için yaptığı kanatların kendini bir gün Ay'a ulaştıracağı inancını hiç kaybetmedi.

Kültürümüzde apayrı bir yeri vardır hilalin. Ay'ın bu şekli öylesine sevilir ki, kız çocuklara "Hilal" adı verilir. Eski Türk efsanelerinde, Oğuz Han'ın altı oğlundan birinin adı da "Ay"dır. Dünyanın uydusu güzellik kavramı olarak kullanılır Türkçe'de. Örneğin, gülümseyen, yüzü aydınlık bir insana "Ay yüzlü" denir. Hilalin yer aldığı övgüler ise kadına yöneliktir. Halk edebiyatında, sevgiliye "Hilal kaşlı" diye seslenen pek çok şiir vardır.

Ay çöreği vitrini süsler nice pastanenin. Yaptığı çöreğe hilal şeklini vermek için, pencereden gökyüzüne bakan ilk fırın işçisi kimdi acaba? Hilalin ağızda dağılan lezzetidir ay çöreği. Çayla birlikte ay çöreği yemenin tadı bambaşkadır. Bu çöreğin kuşatma sırasında, Osmanlı sancağındaki hilalden etkilenen bir Viyanalı fırıncı tarafından yapıldığı da söylenir. Açlığı bastırmak için satın alınan bir simitin, paylaşılmak üzere bölünmesiyle de hilal çıkar ortaya. Hem de iki tane!..

Türkiye Cumhuriyeti bayrağındaki hilalin kökeni Orta Asya'ya kadar uzanır. M.Ö. 4000 yılında Orta Asya'dan gelen Türkler tarafından oluşturulan Elam uygarlığının Sus kentinde bulunan vazoda hilal ve yıldız tasviri göze çarpar. Hun İmparatorluğu döneminde, hilalin her doğuşunda törenler düzenlenirdi. Anadolu Selçukluları'ndan kalan Divriğ'deki caminin kapısında, mermer üzerine hilaller ve altı köşeli yıldızlar işlenmiştir. İstanbul'daki Deniz Müzesi ve Askeri Müze'de, üstlerinde çok sayıda hilalin bulunduğu bayraklar görürüz. Yıldız, bayraktaki hilalin yanına ise III. Selim tarafından konulur. Sekiz köşeli olan bu yıldız, Abdülmecit döneminde beş köşe olarak tasarlanır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasının ardından, 29 Mayıs 1936'da çıkan bayrak kanunuyla, hilal ve yıldız daha estetik bir konuma getirilir.

Osmanlı Donanma Cemiyeti'nin konusu bayrak olan şiir yarışmasına Abdülbaki Efendi şu şiiriyle katılır:

Turan'da geziyordu gizlice
Al yanaklı bir Türk kızı bir gece
Bakıyordu hilal bulut içinden
İmrenerek koştu kızın peşinden
Tuttu öptü o kırmızı yanağı
İşte budur Ertuğrul'un bayrağı

Bu şiiri ders kitaplarında elbette okutmazlar. Çünkü, dizelerde kan değil, sevgi vardır. Güzelin peşinden koşan bir hilalle ırkçıların, kafatasçıların oy toplamaları beklenemez. Toprağı, suyu, gökyüzünü kirlettiler. Ağaçları, balıkları korumak için çabalarken, hilali kirli politikalarına alet etmek için kullananlara sessiz mi kalacağız?

Nemrut Dağı'ndaki mezar kabartmalarında arslan resminin yanında görülen hilal, Bizans dönemindeki İstanbul'da da karşımıza çıkar. Bizanslılar, İstanbul'un simgesi olarak orkinos balığıyla öküzü kullanırlardı. Bu iki sembol ilk Bizans parasında görülür. Karanlık bir gecede kente girmek isteyen Makedonların oyunu, Ay'ın bulutlar arasından sıyrılıp ortalığı aydınlatmasıyla bozulur. Saldırıyı durdurmayı başaran Bizanslılar, kendilerine yardımcı olan hilal ve yıldızı unutmayıp, paraların üstüne taşırlar.

Sümerler, Etiler, Persler gibi Anadolu'nun bir çok eski uygarlığından günümüze kalan bir çok tarihi eserde hilal ve yıldızın birlikteliğini görürüz. Bu birliktelik yalnızca gökyüzünde değil, doğada da vardır. Anadolu'nun Akdeniz'e bir hilal gibi uzanan koylarındaki deniz yıldızları bu birlikteliğin en güzel örneğidir. Denizlerle çevrili Anadolu'nun kıyılarına doğru koşan dalgalar da, hilal şeklini alırlar kırılmadan önce Yeryüzünün kültür mirası en zengin kara parçalarından biri olan Anadolu, topraktan fışkıran eski eserlerinin yanı sıra, doğanın yaratıcılığıyla da hilal tarafından kuşatılmıştır.

İttihat ve Terakki'ye karşı olarak kurulan Ahrar Fırkası, yani "Özgür Olanlar Partisi"nin yayın organı olan gazetenin adı da "Hilal" idi. Geride bıraktığımız yüzyılın başında özgürlüğü savunanların simgesiydi hilal. Bu gazetenin yazarı Ahmed Samim düşüncelerinden dolayı öldürülür ve cenaze töreninin bir gösteriye dönüşmesini engellemek amacıyla cansız bedeni kaçırılır. Ahmed Samim'in katili bulunmuş değildir!..

Minarelerin tepelerindeki hilaller, kayan yıldızları tutmaya çalışan birer insan avucu gibidirler. Yalnızca, Haliç'in kıyısındaki Defterdar Cami'nin minaresine hilal konulmamıştır. Bir yazı ustası, yani hattat olan Mehmet Çelebi, yaptırdığı caminin minaresine bir hokka ve kalem koydurur. Hilalin yerini hokka, yıldızın yerini kalem alır. Defterdar Cami, bu özelliğiyle yeryüzündeki tüm tapınaklar arasında özgün bir yere sahiptir.

Masal ülkesinde hilalin adı "Aydede"dir. Çocuklar, hilalin üstüne oturarak düşler denizine sarkıtırlar oltalarını. Salıncak bile kurarlar hilale. Çocuklar için hilal, bir uzaylının armağan ettiği oyuncaktır; gülümseyen bir insan ağzıdır. At nallarının hilal şeklinde olduğunu yazmıştık; çocukların süvaricilik oynadığı tahta atın sallanan kızakları da hilal şeklindedir. Hilal de zaten Ay'ın çocukluğu değil midir?

Dünyanın takısı hilal, kadınların da boyunlarını, ellerini, yüzlerini süsler. Hilali, kolye, yüzük ya da küpe gibi takılarda kadın güzelliğini aydınlatma çabasında görürüz. Bir kadın kulağına takılı hilal biçimindeki küpe, gerçeği gibi salınır boşlukta. Gökyüzünün dünyaya armağanı olan hilal, sevdiklerimize armağan olarak sunacağımız eşyaların da vazgeçilmez süsüdür.

Her kelime bir yıldızdır. Gecenin siyah kumaşında binlerce yıldızın yanıp sönmesi gibi, okuduğunuz bu yazıdaki kelimeler de göz kırparlar size. Böylesine yıldızlı bir gökyüzü hilalsiz olur mu?.. Elbette olmaz!.. Biz de, yazının sonuna nokta yerine, daktilo tuşlarındaki hilali konduralım (

Festivaldeki yerli filmleri izlerken ister istemez dikkatimi bir şey çekiverdi. Yerli filmlerin ağırlığı 'aile boyu' filmlerden oluşuyordu.

Anneler, Babalar, Sevgililer ve Aile Boyu Filmler...

AGÂH ÖZGÜÇ

Uzun bir süreden beri, en hızlı biçimiyle "festival günleri" yaşıyoruz. İstanbul'da, Ankara'da, Eskişehir'de, Bursa'da... Peşpeşe, biri başlıyor, biri bitiyor. Şimdi de sırada yine Ankara var, Bodrum var, Gökçeada var, Avşa var, Antalya var, Adana var, var oğlu var. Eğer işiniz gücünüz yoksa, hele bir de sinema tutkunuysanız koşun koşabildiğiniz kadar...

Festivallerin en hoş tarafı, kaçırdığınız filmler varsa, sıkı bir takip sonucunda onları yakalayabilmek. Biz de öyle yaptık ve kaçırdığımız filmleri tek tek izledik, geçtiğimiz 19. Uluslararası İstanbul Film Festivali'nde. Tabii önce yerli filmlerimizi...

Bu filmleri izlerken ister istemez dikkatimi bir şey çekiverdi. Festivaldeki yerli filmlerin ağırlığı "aile boyu filmler"den oluşmasıydı. "Aile boyu filmler" derken Gökhan Akçura'nın "Aile Boyu Sinema" adlı kitabı akla geliyor hemen. **Akçura**, babalardan oğullara, amcalardan torunlara dek uzanan sinemadaki akraba ilişkilerinin ve "aile holdingleri"nin tarihini yazmıştı. Bu tarihsel olgunun bir başka benzerini İstanbul Film Festivali'nde gördük.

Şimdi örneklere geçelim.

İşte **Canan Gerede**'nin "Parçalanma" adlı filmi, bu "aile filmleri"nden biri. Türk sinemasının iddialı kadın yönetmenlerinden Gerede, bu üçüncü filminde ikinci kez kızı **Bennu Gerede**'yi başrolde oynatıyor. Gerçekten İzlandalı anne rolüne de çok iyi oturmuş Bennu Gerede. Tiplemesiyle de oyunuyla da... Yönetmen anne Gerede, Bob Rafelson'un ünlü "Postacı Kapıyı İki Defa Çalar"daki masa üstü erotizmine gönderme yaptığı sahnede, kızı **Bennu Gerede**'yi bir hayli soymuştu. Masa üzerinde sevişen Gerede'nin bir kamera yaklaşımıyla açılan jartiyerli bacakları ve.... Ve...

Ne var ki, "**Parçalanma**" bir TV kanalında oynarken bu "erotik sahne"yi izleyici göremeyecekti. Çünkü sansürlenecekti. Aslına bakarsanız "Parçalanma" talihsiz bir filmdi. Reklamsız ve tanıtımsız olarak sessizce gösterime girdikten bir gün sonra programdan çıkarıldı.

Orhan Oğuz'un yönettiği ve bir türlü sinema salonu bulamayan "**Kara Kentin Çocukları**"da tam bir aile filmi. Baş rolde yönetmen Oğuz'un birlikteliğini paylaştığı **Nilüfer Açıkalın** oynuyor. Yalnız o mu? Aynı filmde çok önemli bir rolü de eski eşi **Peker Açıkalın** üstleniyor. Eski eş Peker Açıkalın, yeni eş yönetmen Orhan Oğuz... Eskilerin deyimiyle "halef ve selef"... Mutlu bir aile tablosunun oluşturduğu filmde Nilüfer Açıkalın baştan sona cesur bir cinsellik sergiliyor. "Kara Kentin Çocukları", içerdiği konu nedeniyle tam bir "sapık ilişkiler antolojisi" gibi... Orhan Oğuz soymuş, Nilüfer oynamış kısacası.

Katıldığı her festivalden eli boş dönmeyen ve giderek de değerinden çok fazla göklere çıkartılan "**Mayıs Sıkıntısı**" ise katıksız bir "Ceylan ailesi filmi". Biz demiyoruz, filmin afişi böyle diyor. Filmin senaryocusu, yönetmeni, görüntü yönetmeni **Nuri Bilge Ceylan**. Baba rolünde **M. Emin Ceylan**, anne rolünde **Fatma Ceylan**... Türk sinema tarihine baktığınızda, yönettikleri ya da yapımcılığını yaptıkları filmlerde, birçok sinemacının çocuklarını oynattıklarını görebilirsiniz. Ama "Mayıs Sıkıntısı" geçmiş örneklerden çok farklı. Türk sinema tarihinde özellikle de "anneli, babalı film" diye anılacak kuşkusuz. Yanılmıyorsak dünya sinema tarihinde de...

Deniz Türkali'siz bir "**Atıf Yılmaz** filmi" olur mu? İstanbul Film Festivali'nde izlediğimiz "**Eylül Fırtınası**"nda da sevgili eşi Türkali'ye önemli bir rol vermiş ünlü yönetmen. Olgunluk çağını yaşayan bir oyuncu olarak her rolün altından rahatlıkla kalktığına göre, eşi Atıf Yılmaz bir başka sanatçıyı neden arasın ki?

Özel yaşamdaki akraba ilişkileri sonucu annelerin, babaların, eşlerin ve sevgililerin, hatta bir dönemlerde çocukların da rol aldığı bu tür "aile boyu filmler", yalnızca Türk sinemasına özgü bir durum değil. Dünya sinemasında da bol örneklerini görebilirsiniz. Bir **Roger Vadim** filminde **Brigitte Bardot**'yu, bir **Antonioni** filminde **Monica Vitti**'yi... O zaman varsın, bizim sinemamızda da olsun. Sonuçlardan memnun kalınıyorsa ne zararı var ki?..

"Yok Öyle"yse "İşte Böyle"!..

Toplum olarak hep birlikte bir 'yozlaşma süreci' yaşıyoruz. Çürümenin, saldırganlığın, sorumsuzluğun üzerine 'alkışlar'la gidiyoruz nedense. 'Öldürülenler' gibi 'öldürenleri' de övgüyle, alkışlarla uğurluyoruz. 'Yükselen değerler' yerine 'yozlaşan değerler'in arkasında olmak, ters yüz edilen 'kahraman yaratma modası'nın en ürkütücü yanı...

"Yok öyle burası Türkiye" yeni değerlendirme sloganımız... Nasıl mı?

"Yok öyle"yse "işte böyle"!..

Ünlü politikacılarımızdan biri çıkıp "Bu surlar gavurun, hepsini yıkalım" diyebiliyorsa? 1914 yılında Yeşilköy'deki Rusların yaptırdıkları Ayestefanos Abidesi, şovenist bir zihniyetle havaya uçurulmadı mı?

Rant uğruna Boğaz'ın ve İstanbul'un en güzel yerleri, tarihsel yeşil alanları yağmalanıp betonlaşıyorsa... Bazı ünlü kişiler, TV kanallarını babalarının malı gibi kullanıp milyonların gözü önünde birilerine küfür edebilme rahatlığını bulabiliyorlarsa... Yargısız infazlar sürüp gidiyorsa... İsimsiz bir sanatçının bir kanalda "kadınları dövme eylemi"nin savunuculuğunu yapıp birdenbire şöhret olabiliyorsa...

Hele bir başka ünlü sanatçımız **Ebru Gündeş**, ekranlarda, saygı duyulması gereken **KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş** karşısında "**Kuşunuz nasıl, buldunuz mu?**" diye bir espriyle bir takım yerlere alaylı bir gönderme yapabiliyorsa?..

Tüm bunlar yalnızca ekranlarda mı?

Ya medyada? Topluma mal olmuş eski değerlere küfür ve hakaretlere varan en ağır bir dille ve haksızca saldırılıyorsa? Oysa paylaşılamayan ne ki?

DSP'li, DYP'li, MHP'li, FB'li ve ANAP'lı 6 milletvekilinin "tiyatro yerine kahvehane açılması" konusunda bir "kanun teklifi" hazırlıyabiliyorlarsa... Bu kültür düşmanlığının gerekçesi nedir?

Otobüslerde ve vapurlarda "cep telefonlu magandalar"ın bağıra çağıra, feryat edercesine konuşabiliyorsa?.. Maçlardaki döner bıçaklarına ve onları taşıyanlara övgüler yağdıranlar varsa... Yaya kaldırımlarına, hem de yanlamasına arabalarını park edecek kadar sorumsuz olan "yaya düşmanları" bu denli rahat olabiliyorsa...

"Arabalar ve yayalar"dan söz ederken **Işıl Özgentürk**'ün tanık olduğu bir olayla noktalayalım yazımızı. Özgentürk; bir gün taksiyle Etiler yoluna giderken, önündeki Grand Cherokee marka siyah bir cip dikkatini çekiyor. Nasıl çekmesin ki? Jipin arkasında kırmızı fosforlu harflerle yazılmış şu yazıyı okuyor:

"**Kıroyum, ama para bende. Ne haber?**"

Ve Özgentürk şaşkınlığını şöyle dile getiriyor:

"Bir yaşıma daha girdim. Şu ülkede çok kıro gördüm, ama bunu kabullenen, üstelik iftihar vesilesi sayan birine ilk kez rastlıyorum".

Görüyorsunuz, 2000 yıllarının Türkiye'sinde para kimlerde ve hangi ellerde? "Yok öyle"yse "işte böyle"...

"Yiyyeeeyttt.!"

- *"Kuşunuz nasıl, buldunuz mu?"*

Cem Molvan evinde ölü bulundu..

Molvan'ın kimsesi yok muydu? Galatasaray Kulubü Başkanı Faruk Süren'in akrabası olduğu söyleniyordu. Bu acı olay da bir tesadüf sonucu ortaya çıkmıştı. Süren'in kızı Yelda Süren'in düğün davetiyesini Molvan'ın evine götüren şoför aracılığıyla... Bir düğün davetiyesi ve bir dramatik son... Tam bir "Yeşilçam filmi".

Alp Zeki Heper'den Cem Molvan'a...

Zaman zaman dramatik ölümlere tanık oluyoruz Yeşilçam'da. Yıllar öncesine dönersek geçmişteki acıları yeniden yaşarız. Yönetmen **Ferit Ceylan**'ı anımsıyorum. Genç yaşta evinde ölü bulunmuştu. Şair-sinemacı **Orhon M.Arıburnu** da öyle. Bir gece sandalyesinde öylece kalmıştı televizyon izlerken... Her gece Balıkpazarı'ndaki **Cumhuriyet Meyhanesi**'nde rakısını yudumlayan yönetmen **Semih Evin** de kaldığı bir otel odasında... Yeşilçam'ın ünlü, iri kıyım figüranı **Yadigar Ejder**, tuvalette ayağı kayarak yaşamını yitirmişti. Darülaceze'de ölen aktör-yönetmen **Mümtaz Ener** ve evinin kapısı kırılarak içeri girildiğinde ölüm halinde bulunan aktör-sinema yazarı **Hayri Caner**. Bir süre önce de **Cem Molvan**'ın ölümünü bir gazete haberinden öğreniyorduk. Onu hiç tanımayan ve ismini ilk kez duyduğu bir gazeteci "ölüm haberi"ni şöyle veriyordu: "Yeşilçam figüranı evinde ölü bulundu"

Cem Molvan kimdi? O, bir figüran değil, görüntü yönetmeniydi.

Molvan'ı 1970'li yılların başlarında, Sıraselviler'deki dönemin ünlü bir gece kulübünde tanımıştım. **Kulüp 12**'de. Yakışıklı, pırıl pırıl, aydınlık yüzlü bir gençti. Temiz giyimli, fularlı, çevresinde genç kızlar. 1980'li yıllarda görüntü yönetmenliğine başlamış, **İrfan Tözüm**'ün yönettiği **Hülya Avşar**'lı "**Melodram**" adlı filmle başarısını kanıtlamıştı. Daha sonraki yıllarda ise iyi bir iş bulmuş, yapımcı-yönetmen **Türker İnanoğlu**'nun TV grubunda çalışmaya başlamıştı.

Ne var ki birkaç ay önce Beyoğlu'nda film şirketlerinin bulunduğu sokakta gördüğümde perişandı. İşsizdi. Ve Türker İnanoğlu'nun işyerinden de çoktan ayrılmıştı. Evinde çıkan bir yangın sonucu eşini yitirdikten sonra kendini içkiye verdiği söyleniyordu. Karşılaştığımızda benden bir çorba parası istediği o günü, Türk sineması adına üzülerek ve utanarak anımsıyorum şimdi.

Son kez Kadıköy'de balıkçıların olduğu sokakta karşılaştığımızda yine perişan bir görünümdeydi. Arkasından gizlice izlediğimde, o sokaklardaki birahanelerin birinde oturup içmeye başladığını gördüm. Bir süre sonra da ölüm haberi geldi. Molvan'ın ne zaman öldüğü belli değildi. Talihsiz görüntü yönetmeninin yalnız yaşadığı evde cesedi kurtlanmıştı.

Molvan'ın kimsesi yok muydu? **Galatasaray Kulubü Başkanı Faruk Süren**'in akrabası olduğu söyleniyordu. Bu acı olay da bir tesadüf sonucu ortaya çıkmıştı. Süren'in kızı **Yelda Süren**'in düğün davetiyesini Molvan'ın evine götüren şoför aracılığıyla... Bir düğün davetiyesi ve bir dramatik son... Tam bir "Yeşilçam filmi".

Cem Molvan'ın ölümü bana bir başka dramatik sonu anımsatıyor. Yönetmen **Alp Zeki Heper**'i... **IDHEC Fransız Sinema Okulu** mezunu Heper de sokaklarda dilenerek yaşamını yitirmemiş miydi? O'nu Gümüşsuyu'na inen yokuşun başlarında son görüşüm olmuştu 17 yıl kadar önce.

Şimdi eşi ve çocukları neredeydi Heper'in?

Tüm bu dramatik sonların ortak yazgısı "yalnızlık"... Peki ya, bu "ölümcül yalnızlığın asıl suçluları" kimdi? Bizler mi, onlar mı?..

"Müstehcen kitap yoktur, iyi ya da kötü kitap vardır"
Oscar Wilde

Hem Okudum Hem de Yazdım

MAHMUT ŞEVKİ OKUTAN

Komple Muamele
Mehtap Kandemir
Parantez Yayınları
Her zaman 'seksten önce iki kelime, bir sözcük etmek lazım' diyen Sadiye Kandemir ya da 'iş ismi'yle 'Mehtap Kandemir', Türkiye'de seks işçileri'nin sosyal güvenlik kapsamına alınması için büyük mücadeleler vermiş, bu uğurda baskılar, tehditler görmüş, ancak yine de yılmayıp 1995 yılında da emeklilik hakkını kazanmış bir hanım. Mehtap Kandemir aynı zamanda dergimiz Öküz'ün de en çok sevilen yazarlarından biri. 1999 İstanbul Kitap Fuar'ındaki Öküz panelinde Ece Ayhan'la beraber ayakta alkışlanmıştı. Okuma yazma bilmeyen Mehtap Kandemir duygu ve düşüncelerini anlatarak yazdırıyor. Hayatın apış arasından o yolun yolcusu denilen bir kadının hem özel macerasını hem de bir çok şey hakkındaki ilginç saptamalarını öğrenmek için iyi bir fırsat.

Yaslı Mızıka
Can Bahadır Yüce
Can Yayınları
Can Bahadır Yüce 1981 doğumlu, 'biyolojik olarak' genç bir şair. 1999 Yaşar Nabi Nayır Şiir Ödülü'nü de almış. Kuleli Askeri Lisesi'ni bitirmiş. Bu yüzden onu 'yeni Dağlarca' diye karşılayanlar da var. Oysa, Can Bahadır Yüce'nin şiirlerinde kendine has bir ıssızlık var. Biyolojik yaşı olmasa da belki ruh yaşı Dağlarca'nın yarısında. Dingin ve oturmuş. Başka şairlerde görünen çığ hırslardan zerre eser yok. İlerde çok has bir şair olacağa benzer. Sesinde hüzünlü bir yatılı okul çelebiliği var. Kelimeleri kullanışında bir görmüş geçirmişlik hissediliyor. Kitabın arka yazısında Hilmi Yavuz onu Dağlarca'ya benzetmiş. Ama bizce ileride daha fazla kanaması muhtemel bir Cemal Süreya damarı var sanki. Tabi kısa zamanda ne oldum delisi olmazsa!

Kaptan Yemeğe Çıktı ve Tayfalar Gemiyi Ele Geçirdi
Charles Bukowski
Parantez Yayınları
Bu Parantez Yayınları adını 'Bukowski Yayınları' diye değiştirse yeridir. Çünkü Parantez Yayınları hemen hemen her ay bir Bukowski kitabı çıkarıyor. Ama bu özel bir Bukowski. Bu kitap bir günlük. Yine, Avi Pardo çok nefis çevirmiş. 1991-1993 yılı arası tutulmuş bu günlük. Efsane çizer Robert Crumb da çizgileriyle omuz vermiş. Bukowski'nin diğer kitaplarındaki aynı tadı bulmak mümkün. Dahası hali vakti yerinde yaşadığı bir dönemi kapsıyor. Bukowski külliyatı yapanlar için nadide bir parça. Bu arada Bukowski severlere Parantez Yayınları'nın yakında biyografisini de yayınlayacağını şimdiden müjdeleyelim.

Öykünmece
Feyza Hepçilingirler
Remzi Kitapevi
Hayatın, sanatın ve edebiyatın bir çeşit 'oyun' olduğuna inananları pek mutlu edecek bir kitap bu. Feyza Hepçilingirler daha evvel dergimiz Öküz'de yayınladığı bu çeşitli tazlardaki 25 öyküyü kitaplaştırmış. Arka kapağını -kitabın muskasını- editörümüz *metin üst*ündağ kaleme almış. Arka kapak yazısı kitabın içeriğine ve denemeci tavrına çok uygun düşmüş. İnsanı tahrik eden, yazmaya yönlendiren bir kitap bu Öykünmece. Dilerseniz siz de öyküleri devam ettirebilir, türler arasında çeşitli kombinasyonlar yaparak hayatanıza renk katabilirsiniz.

Kanat Hareketleri
Enis Batur
Altı Kırk Beş Yayınları
Ben şahsen ne vakit yeni bir Enis Batur kitabıyla karşılaşsam, Enis Batur'un yayınlanan kitaplarının sayısını merak ederim. Enis Batur hem çok kitap yayınlıyor hem de ayrı ayrı yayınevlerinden yayınlıyor. Ama benim bu yazdıklarım da tabii ki kitapla ilgili değil, gevezelik. Neyse, bu kitap, Enis Batur'un 1993-1999 yılları arasında yazdığı lirik şiirleri kapsıyor. Aslında bu kitaba bir nevi Toplu Şiirler 3 demek de mümkün. Yer yer Koma Provaları ve Gri Divan'daki yoğunluğa rastlanıyor. Ve dura dura sakin okumalar hak ediyor.

Rüzgar Şiir Yaşam Kitabı
Murat Koçak
Alev Yayınları
Kitap boyutunda bir dergi. Bu ikinci sayısı. Kapağında Nilgün Marmara'nın çocukluğu var. İçerik yoğun. 160 sayfa. Özenli, saygın bir çalışma. Kitapta hem genç hem olgun imzalar var. Daha önce yayınlanmış yazılarla ilk defa yayınlanan yazılar yanyana yer alıyor. İlginç.

Ne Güzel Çocuklardık Biz
Metin Celal
Gendaş Yayınları
Metin Celal bu kitabında kendisinin de içinde bulunduğu '78 kuşağını konu ediniyor. O dönem gençliğinin ütopyalarını, düşlerini, arkadaşlıklarını, saflıklarını, zaaflarını, sevgilerini, aşklarını, cinselliklerini çok samimi ve sahici bir dille anlatıyor. Artık televizyonlarda yıldönümleri geldiğinde soğuk ve korkutucu, karanlık bir belgesel tadında izlediğimiz ancak yaşandığı sırada hiç de öyle olmayan bir dönemi çok canlı yaşayan karakterlerle anlatıyor. Kitabı okudukça bugün artık alaya alınan bir zihniyetin ve ütopyanın o dönem için ne kadar değerli olduğunu görüyoruz.

Adres: **Mahmut Şevki Okutan** Öküz Dergisi.
İstiklal Cad. İmam Adnan Sok. No:20 80800 Beyoğlu / İstanbul

BUZAĞI

İstiklal Caddesi İmam Adnan Sokak No:20 80800 Beyoğlu / İstanbul

Eski Kar

Acemiydik, ince giyinmiştik, çok üşüdük
İyi dost sıcaklıklar oluşturduk hemen
Dağcıl bir duygu,karşı serüven:
boğulmak..
Avutarak imliyor, ağlıyor, onarıyor
Onları anlamak, dağı geçtikçe
yukarı doğru ovayı dosdoğru yapan bu.
Olga'yı anlatıyordun,
aşk vardı sözlerinde
Kuşkuyla kapandık, bizi kimse anlamaz
Anladık diyemeyiz biz de
birbirimizi şimdi
Benzeşen yanlarımız yanıltacak
Hem anlatmayalım, unuturuz
Örneğin bu yol 25 dakika şehre
Gördüğün gibi ağaç yetişmiyor hiç
Kar da eskimiş...
Her zaman böyle değildir
Boşuna ne boğma rakı, ne yaprak çay
Bir eksiğimiz
fotoğraf makinesi değilmiş meğerse.

Gültekin Güney - Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Psikiyatri Bölümü

Uzun Yağmurlar

Arkana bakmadan usulca yürü! Emin ol ki artık ne "boşver"ler ne "belki"ler ne de "bilmiyorum"lar var. Şimdi perdenin kapanıp, salonu bir bir boşaltmanın zamanı. Suflör de konuşmayacak çünkü.

Bu yolda belki "uzun yağmurlar" çıkıverir karşına, belki de bir an için üşür. Fakat inan ki sığınacak hep bir liman vardır. Sen geçmişinden kaçarsın o da yardım eder böylece eski de ne varsa, tüm "boşver"leri tüm "belki"leri tüm "bilmiyorum"ları alıp götürür senden. Elinde küçük bir anı kalır sadece.

Sonra bildik bir şarkı ilişir kulağına ve ikimize dair bir yere dokunur. Şarkı aynı şarkıdır ama benzer tını, duyulmaz olur içindeki, bir burukluğa dönüşür böylece.

Şimdi pencerende iki tane dağ lalesi var. Baktıkça tüm belkiler canlanıyor gibi. Lalelerin ömrü bir aylıkmış eğer iyi bakarsan seneye bu zamanlar tekrar açarmış.

Arkana bakmadan usulca yürü! Emin ol ki şimdi ne "boşver"ler ne "belki"ler ne de "bilmiyorum"lar var. Çünkü fark ettimde sana değil aşka aşık mışım tüm bu zaman boyunca...

Güneş Çap - Çanakkale

Rigor Rigor

Rigor mortissin dostum sen
Sarı yeşil bulutlar arasında puslu bir
güneş seninkisi her daim ışıltısız

Kendi zincirini kırmalısın önce sen
Yapay dostluklar kurup yılmadan
Zincirin senin bölünmüşlüğün
Attığın çamurlar ve yıktığın her şey

Rigor mortissin dostum sen
Zincirine toslayıp kırılıyor
şerefine kadehler
Yak bir sigara, al kadehini
Bunu sen tek kutla

Irmak Acar - Adana

Hep Çocuk Gibi Bakalım

Üstünde çocukluktan kalma savruk giysinle yüzümün yarısını kaplayan bir resim hayal ediyorum ve yüzümün diğer yarısında hüzünlerden yıldızlara doğru koşarken yaşama sorulmuş her "nasıl" sorusuyla oluşmuş-oluşacak çizgilerde yorgunluğun zevkte verebileceğini düşünürken yeni yorgunluklara yüreğim kadar adımlarımı alıştırıyorum
Şimdi gizli bir el gibi okşarken saçlarımızı çocukluğumuz, bir de bu dokunmanın yarattığı dayanılmaz soğuklukla soluklarımız buğulaşacak camdan mekanlar arıyordu. Ürkütüyordu bu soğukluk, soğudukça sıcaklaşıyordu soluklarımız-sıcaklaştıkça yüzlerce çocuk gözleri bakıyordu gecenin göğsünden...
Ve diyorum ki,
tanrılar, asıl tapınırken unutulur
toprak, asıl yaşanırken anlatılır
insan, asıl çocukken vurulur

Enver Doğan - Diyarbakır

Eğitim

Bu hayatta bilmediğim
Ne çok şey varmış meğer...
Gözyaşını bile
Senden ayrılınca öğrendim!

Hüseyin Erer - İmam Adnan Sok.

Yaşayamadığım Sevdalarımın Sahiplerine,

Kendimden ve dünyadaki her şeyden çok sizi seviyorum diyerek başlamak isteği abartı mı, sizce? Belki öyle.

Sizler hiç de olmadık zamanlarda ve mekanlarda, belki de en olması gereken zamanlarda ve mekanlarda çıktınız karşıma. Ben mi hazırlıksız yakalandım?

Dünyayı sevginin kurtaracağını daha o, küçücük yaşımda aşık olduğumu sandığımda kavramıştım. Yaşadığım bozkıra seni getiren tatilleri sabırsızlıkla beklerdim. Sen gelmeden canlanırdı yüzün gözümde. O yaştaki çocukların hayalleri nasıl olursa benimkilerde öyleydi, kimi zaman. Kimi zaman, büyürdük hayallerimde. Senin başkasıyla evlendiğin ama mutsuz olduğun, daha sonra benim sevgimi anladığın ve benimle evlendiğin, rüyalarıma girerdi. Belki de o sıralar çok izlediğim Türk filmlerinden ve dinlediğim arabesk şarkılardan kalmaydı. Böyle de olsa, şimdi bana saçma, gülünç de olsa o günlerde, mutluluğun küçük beynimce şekliydi; hayallerimdeki masum birlikteliğimiz. Daha farklısını düşünemiyordum. Daha sonra aynı şehirde, birbirine yakın evlerde yaşadık. Sık sık görüşüyorduk. Seni daha çok tanıyordum artık. Aşk üstüne söylenmiş ve bence onu küçülten pek çok sözü haklı çıkardık. Bu tanışma senden soğuttu beni. Ne yazık ki sevemedim seni ama çok iyi dost olduk ya da ben öyle sanıyorum. Dostluğumuzu ise bizlerin başkalarına olan aşklarımızı paylaşmamız güçlendirdi. Bu sırada sana hiç bahsetmedim; geçmişte sana var olan aşkımdan. Aşık gibi sevemesem de kardeş gibi sevdim, seni.

Sen ise tam da öncekinden soğuduğum sıralar çıktın karşıma. Benim için yeni bir dünya, yeni bir hayattı bu şehir. Yalnızdım ve korkuyordum, şehirden. Yeni tanıştığım birkaç arkadaş sayesinde konuşabilmiştim seninle. Bundan önceki; ilk konuşmada ise sen konuşmuş, benimse dilim tutulmuştu. Çünkü öyle güzeldin ki, ulaşılması imkansızdın benim için. Bense kendine güveni olmayan-görüyorum ki olmaması gereken-, yaşadığı şehre, dünyaya yabancı, cahil, güçsüz ve çaresiz biriydim.

Okulun en güzeliydin ve daha ilk gün dikkatimi çektin. Bu fiziksel güzelliğinin yanında ruhsal güzelliğini de hissetmiştim -biraz tanıyınca da yanılmadığımı anladım- senden bana akan elektrikle. Sahip olduğun tüm güzellikler sahip olduğum mutsuzluğa ışık ve ümit vermişti. Çaresizliğime de senin son vereceğini çoktan hissetmiştim. Beni mutlu "insan" yapacaktın. Ben de seni sevecek ve bana göre sevmenin tanımı gereği; sana emek verecektim, duygu ve düşüncelerimi paylaşacaktım. Bunlarla da yetinmeyecektim; yaralarına melhem olmaya çalışacak, sahip olduğum tüm dünyevi metaları sana adayacaktım. Bedenim de bir metaydı ve tereddütsüz adayacaktım. Senin içinde bulunduğun hayaller güzel olduğu kadar ümitsizdi. Beceremiyordum da hayal kurmasını. Ve tabiki böyle güzel bir insanın; senin sevgilinin olması çok doğaldı. Ateşin ilk düştüğü sıralar duymuştum, bunu. Engel olmadı ateşin harlanmasına, kavurdu yüreğimi. Senden ne soğumak, ne de sana olan aşkımın bittiğini anlamak isterim.

Güzelliğinin açtığı yarayı ince bir sızlamayla hissediyorum, bu satırları yazarken de. Yanan ateşin acısıyla yaşadım ve zevk almaya başladım ondan. Sana olan duygularımı söylemeye çalışmanın seni üzdüğünü görmekte kahretti beni. Bu ateşi içimde yakar, senin acıtmayabilirdim. (Farkındayım, senden özür diliyorum) Tek suçlunun ben olduğum bir hata yaptım; bu yaşayamadığım aşktan umudumu kestim ve otobüse binip başka bir şehre göçtüm.

Ateşe alkol döktüm, harladı, parlayan alev korkuttu. Sonra dünyadaki tüm güzellikleri senin birer parçanmış gibi algıladım ve sevdim. Tüm mavi gözleri, zarif bedenleri, ay gibi yüzleri, saçları, iyilik ve güzellik dolu ruhları topluyorum ama sen edip etmediklerinden emin olmak için sağlamasını yapamıyorum, cesaret edemiyorum, korkuyorum. Sanırım, bundan sonra kimi sevsem seni seveceğim hep, onlara sana olan duygularımın birer özetini sunacağım. Belki de birer kopyasını.

Sen de uzun bir otobüs yolculuğundan sonra gelmiştin, bu şehre. Geldiğin yerin ağır şartları yüklenmişti sanki, omuzlarına. Bir yorgunluk vardı üstünde. Bense yaşamak için şans arıyordum, aşk için paralıyordum kendimi. Karşılaşmak için altı ay beklemişim -ne yazık ki- boşuboşuna geçtiğini anlamamı sağladın bu sürenin. Karşı cinsle arkadaşlık nasıl kurulur, öğrenememiştim hala. Bu nedenle seni tanıma çabalarımın yapmacık ve yanlış olması beni hep korkuttu. Ara sıra göz göze geliyorduk ve ucu ateşli oklar fırlatıyordun, gözlerime. Ayak tırnağım dahi hissediyordu.

Az da olsa tanıyınca, seni, konuşacak, paylaşacak çok şeyimizin olduğunu gördüm. (Bilmem, yanılıyor muyum?) "İşte, yaralarımı sarabileceğim, sevebileceğim bir insan" deme cüretinde bulunuyorum. Yine, bana güzelmiş gibi gelen hayallere kaptırıyorum kendimi. Ayaklarım yerden kesiliyor. Yeryüzüne inmem de çabuk oluyor, seni sevmem kadar. Sen, kendini bu şehre çabuk bağladın sanırım. Mutluluk pınarını bulduğunu gözlemledim. Oysa, bu kaynağın kendim, senin de bana kaynak olman bu sıralar en büyük isteğimdi. Umutlarla dolu olduğu bir gün; seni başkasıyla gördüm ve çok ağır olduğunu hissettiğim bir kaya yüklendi sırtıma. Korku ve ağır kayayla geçirdim iki günü. Bu sırada onunla "arkadaş" olabileceğinizi düşünmek istesem de, korku yerine kurulmuştu çoktan.

Sevgilinin olduğunun gerçek olması; iki gündür taşıdığım kayadan milyonlarcasının yüklenmesi demekti. Öğrendim de; gerçek olduğunu, bu iki gün sonunda. Sana dair çok şey yazmak isterdim. Kısa bir süre olduğu için ben de anlayamadım; neler hissettiğimi. Duygularıma zaman tanımak istiyorum. Kendimi kalem ve kağıtla avutmaya çalışıyorum.

Birkaç kez sizlerden izler taşıyan kızlara aşık olmak istedim -ve tabiki onların da sevgilileri vardı- yapamadım. Hiçbiri de sizler gibi değildiler aslında, benim onlara olan hislerimin sizlere olanlar gibi olmadığı gibi. En büyük kayba da onlar uğradı; aşık olamadım onlara. İçim ürpermedi bile, bakınca gözlerine.

Dostunuz olmayı isterdim, yariniz olamasam da. Dostluk da bir parça sevgi istese gerek. O zaman da çok mutlu olurdum. Hayatın içinden gelen özlemlerime de teselli olmanızı isterdim, bu yüreğimi doldurduğunuz gibi. Ama onları bilmenize bile fırsat olmadı.

Ve güzel olan her şeyi hissettikçe mutlu olacağım, sizi andırıyorlar diye. Tekrar aşık olmak isteği hiç bırakmayacak beni. Korkmuyorum aşık olmaktan, bilsem de bana yaramadığını. İçimdeki aşk da ölürse, dünyadaki diğer şeylerle kendimi kandırmaktan başka bir şey yapmış olmam. Bulamasam da beni dünyaya karşı güçlü kılacak aşkı, sizlere olan aşkım güçlü insan rolünü oynamamı kolaylaştıracak.

Şakir Turan - İzmir

Suçsuzdum

Bugün bir fincan kahvede aradım seni
Dün de hisli bir şarkıda aramıştım
Ben galiba sensiz olabileceğim
Konusunda yanılmıştım.

Akşamsefası

Sense yalnızlığını koluna takıp
Beni sevmekle suçlamıştın
Sevmek suç değildi anlatamadım sana
Ben suçsuz yere asılmıştım
Celladım, darağacım bile ağlamıştı
Ben yok yere asılmıştım.

Eser Ergün - Kıbrıs

Depresif Sayıklamalar

Göz açıp kapayıncaya kadar geçti zaman... Beklenen tren biraz rötarlıda olsa geldi istasyona. Yolcular vagonlara koşuştu. Sende onlardan biriydin. Kimi yeni bir hayata uğurlandı tıpkı sen gibi, kimi de alışkanlıklarının derinliğindeydi. Gözden kayboluncaya değin baktım ardından o siyah gölgenin ve sonra karıştım arasına iki ayaklı gülümseyişlerin.

Göz açıp kapayıncaya kadar geçti zaman... Rayların üstünden yürüdüm öylece. Zavallı çakıltaşlarının ayağımın altında ezilişlerini duydum. Güneşle seviştirdim tenimi her an aldatıldığımı bilerek ve dengede durarak kaç adımı atabildiğimi saydım rayların üstünde. Bir sonraki istasyona vardığımda, bu amaçsız yürüyüşün derin bir huzur verdiğini anladım ruhuma. Sanki senfonik bir şiirdim ben, sanki en iyi şairin ellerinden. Ne senin gidişin, ne kalışın bu şehirde (artık hiçbir şey heyecanlandırmazken beni) bu tanımsız bir duyguydu. Amaçsız ve huzur doluydu. Amaçsız ve huzur dolu.

Göz açıp kapayıncaya kadar geçti zaman... Şimdi odamdayım; elimde gitarım, aklımda dizeler ve birde fahişeler. Söylesene sana neyi anlatır tüm bu yaptıklarım ya da senin şu anda gülümseyişin, yemek yiyişin, mastürbasyon yapıyor oluşun neyin ifadesidir benim için. Dünyanın merkezi değil miyiz, kendimizce herbirimiz? Anla işte bunu gözden kayboluncaya değin hayatımdaydın ve hayatındaydım. Oysa şimdi sana neyi anlatır benim bu kahrım. "Herkesin bir hikayesi vardır." Bu da eski bir şarkım.

Göz açıp kapayıncaya kadar geçti zaman... Rayların üstünde huzurluydum ben ve heyecanla kalktım yerimden. En özgür giysilerimi giyerek çırılçıplak yürüdüm geceye. Bugüne dek özgürce ağlayamamış oluşumdur dedim belki de bu denli yoğunluğum. Ya buhar olup uçacaktım, ya ağlayacaktım. Hızlanırken adımlarım, dilimde yarım kalan bir şarkım, ben böyle inadımı diyezli notalarda yaşardım. Sustum ve ikinci kez mırıldandığımda içimdeki la minörü yakalamayı başardım. Kafiyelendim.

Göz açıp kapayıncaya kadar geçti tren üstümden...

Alper Güngör - İzmir

Haydi,

Bir kez daha dağıt,
Umudumla ördüğün saçlarını.
Bir kez daha uyan,
Rüyalarımın tam ortasında
Ve bir kez daha boz,
sevdamın büyüsünü.
Ne olur! Yalınayak basma yere
Çünkü güzelim ayaklarına,
Düş kırıklarım batmasın.

Erol Çelik - Trabzon

Seda

Sundurmanın altında
yarısı ıslandı gömleğimin
diğer yarısı sessiz
ve ceplerimde loş bir parıltı
gözlerin...

Hakan Hatay - Pendik

Tam Macera

İlk aşkım,
yanlışlıkla elini
penisime çarptığı an
son kez yüzüme açtı gözlerini
masumiyet bayrağı altında
ölümcül bir hataydı.
Aşkımız bitti.

Jam - İstanbul

Sadece Etrafını Boşaltmıştın

Bir eksiklikle büyüdük. Eksik olan yanımızla, eksikliğimizi tamamlamaya çalışıyorduk...Büyüdük bizler. Biz olamadık tamamen. Bizi biz yapan, bir yönümüz yoktu. Yok olmak...Yok olmayı tanımlamaya çalışıyorum. Boşluk değildir yok olmak. Boşluk var olan bir yer değildir. Ben etrafımı boşaltarak kendimi yok ediyorum. Yokluk, boş olan etrafın içindeki adadır. O, bizimle doğmamıştı...

Bana telefon açtığın akşamı hatırlıyor musun? "Bir çocukluk ettik, ayrılalım", demiştin. Bizim şehrin insanları ne kadar da korkarlardı çocukluktan. Sen de onlara yenilmiştin, gitmiştin benden. Belki de sen, o günlerde, etrafını boşaltmaya başlamıştın. Ve benimle başlamıştın bu işe...

Senden sonra; üzüldüğüm günler oldu. Mutlu olduğum günler. Tüm dünyaya karşı yenik ve ezik olduğum günler. En çok yenik olduğum günler gelirdin aklıma. En güçsüz olduğum günler yani. Dünyaya karşı tek zaferimdin...Her telefon çalışında; etrafımdaki kalabalıktan birilerinin çalındığını hissederdim. Her susuşumda seninle kalabalıklaştığımı...

Yokluğa yol aldığın günlerden sonra, bir daha görememiş, yıllar sonra bir gün kapına gelmiştim. Kapıyı açtığında seni tanıyamamıştım. Senden sonra sana dair olan zamanın etrafını boşaltmıştım. Ve hep öyle kalacağını kanıksamıştım. Oysa ki o günkü zaman yok olacaktı. Bunu hiç düşünememiştim. "Benim", demiştim. Ardından sesine bir çocuk sesi karışmıştı. Ben daha bir şey demeden hemen atılmıştın. "Hani yıllar önce, bir akşam vakti seni aramıştım. Bir çocukluk yaptık ayrılalım demiştim. İşte bu o çocuğum sesi; hep büyüyen." Hiçbir şey diyememiştim. Boynuna sarılıp saatlerce ağlamıştım.

O gün yanından ayrılırken, senin aslında hiçbir yere gitmediğini düşünmüştüm. Sadece etrafını boşaltmıştın...

Levent Kahraman - Balıkesir

Dün

Gölgesi altındaydık sanki bir ağacın...
Yetmemeli dün yetmemeli
ölüm ve doğum olmalı sürekli

İsimsiz - İstanbul

Hamam Böcekleri

Gecenin en derin vaktidir
Kaldığım
Şehirden uzak bir bodrum katıdır
Çırılçıplak duvarlar
gazete kaplı pencereler arasında
Gönül bir güzel ister güzellik ister
Karşıdan hamamböcekleri geçer

Gecenin en soğuk vaktidir
Kaldığım
şehirden uzak bir bodrum katıdır
Caddelere, vitrinlere, arabalara
bankalara, kalabalığa ve şehre
Gönül hain bir pusu ister
Karşıdan hamamböcekleri geçer

Gecenin en tenha vaktidir

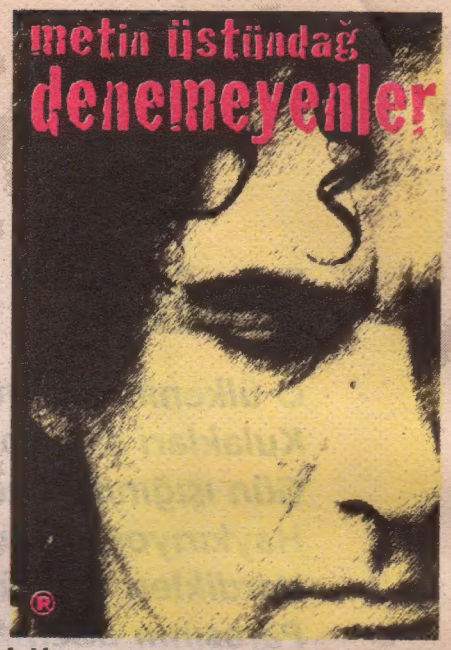

2 kitap birden! 84 hikaye ve yazı! 90 şiir!

Gönül yabancıdır çekip gider
Kan boşalır damarlardan
Göz kapaklarım açılır
Karşıdan hamamböcekleri geçer

Ersen Kılıç - Pamukkale

Bir Yer Gibi

Ağaçları, düşen yapraklarına aldırmayan
Yamaçları, bulutlara dargın, susmuş
kuşları, suları durgun,
Yolları köy yollarına benzeyen
Bir yer gibiyim

Ali Bereketlioğlu - Sincan

Seni Düşünmek

Sen, sabahları kapının
önünü süpürürken
Sarkan entarinin arasından
Göğüslerini görmeye çalışırdım
Şimdi aynı itinayla
Gökyüzünü görmeye çalışıyorum
Demir çubuklar arasından
Nerde seni arzulamanın sarhoş uykusu
Nerde boğazındaki urgan sancısı
Kocan mı daha korkunç; gardiyanlar mı
Hangisi daha yasak
Sen mi, düşünmek mi
Seni düşünmek zaten yasak
Sana mı, kavgaya mı
Hanginize aşığım anlamadım gitti
Anlamadığım, bu deliğe
beni kim itti.

Eser Ergün - Kıbrıs

6.

raindog (a.lee için)

zaruri gözyaşlarında
uğursuzluk belirsizdir, bitkin
mümkünse unutkandır
kıvrak bir yetkinlik gerektirir,
aldırmazlık.
imparator o'ydu, imparator zaman
konusunda tutumluydu
ve tabii oyalanan saatler benim
olmadığı kadar
onun da değildi.
sonradan biriki kıpırdanış uyurdum
kendime
elbet rengi dönmüş mutlulukları
hakedecek kadar değilse de
bana en bildik gelen hücreyi
sınayarak
ağzımda mırıldanan eşekarısı tadı,
devamı net değil
kısık sesli bir marangoz ve yanık
kokusu dışında.

Melek Çapkıncı - Balgat

Cibinlik Ölümü

adın yazıyor
cibinlik ölümünde
kaç yaz geçdi üstünden
tozlu ve kuru
hepsinde seni aradım

nakışlı göğsünde
solmaz köy renkleri
namus kokuyordu o gece canın
çiğli bir köşede
ıslanmasaydık

sonra durunca
saman yolunda tane
yıldızlar kayıyordu
buzlu gözünde

sonsuz ve sonsuza
uzadın ney sesi gibi
ben mi arttım zamandan
seni mi aradım

İsmail Doruk - Aşkale

Bir Garip Üçgen

sen ensesi kalın adam
sabahları ürkütüyorsun kafanla
kafanın karanlığıyla
sen ki sabahları çiçekleri sulayan
bahçevana bir günaydın'ı esirgersin
sen ki ışıklarda cikletçi çocuklara
tükürür gibi bakarsın
sen insantanımazsın
her nasılsa eline geçmiş
mengenenin kolu
sıkıyorsun .ikiyorsun ne fark eder
insan sürüsü ekmek kulu
ah! oysa bunu yapmamalıydı ekmek
tapmamalıydı insan insantanımaza
ve korkmamalıydım sizden
korkmamalıyım aç ellerinizde linçten
olduğumca yaşamalıyım
tanrıtanımazlığımı
ölüp gitmeden önce hiçten

Hikmet Kavasoğlu - Artvin

ÖKÜZ dergisini bulmakta zorluk mu çekiyorsunuz? Bize yazın!
Öküz bayiinize gelmiyor mu? Bize yazın! Kitapçınız vermiyor mu?
Bize yazın! Bulunduğunuz çevrede enteresan tipler, ilginç olaylar mı var?
Bize yazın! Dağıtımda bir problem mi oluyor? Bize yazın!

Sayı: 73 / Haziran 2000 ● Ayda Bir Yayımlanır ● **Sahibi:** Şimera Basın Yayın Ltd.Şti. Adına Mehmet ÇAĞÇAĞ ● **Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:** Metin ÜSTÜNDAĞ ● **Yayın Koordinatörrü:** Hatice MERYEM
Haber Merkezi: Oylum GÖLBAŞI, Hüseyin ALEMDAR, Ali Kemal YILMAZ, Ali Ekber Uslu, Cemil Yüksel, Yonca Akpınar ● **Temsilciliklerimiz: Ankara:** Ahmet Erhan ● **Diyarbakır:** Kemal Varol ● **Sydney:** Nihat Ziyalan ● **Harvard:** Ragıp Duran **Viyana:** Oktay Taftalı ● **Datça:** Oktay Güzeloğlu ● **Karaköy:** Mehtap Kandemir ● **Grafik Uygulama:** Cebrail OKÇU, Mert HOŞGÖR ● **Dizgi:** Cemal VANLI ● **Montaj:** Kadri ÇAVUŞOĞLU ● **Satış:** Cüneyt AYDIN ● **İşletme:** Orhan AÇAR ● **Müessese:** Ali YAVUZ ● **Halkla İlişkiler:** Suzan ERBAŞ ● **Bina Görevlisi** Yasin ADIYEKE ● **Tel:** 292 95 65 (4 HAT) Dahili 117 / 121 **Fax:** 251 52 67 ● **Adres:** İstiklal Cad. İmam Adnan Sok. No:20 80800 Beyoğlu - İst. ● **Baskı:** Ilıcak Matbaası ● **Dağıtım:** Bir-Yay ● **Reklam Rezervasyon:** Emin YARAŞ
Abonelik için **Tel: 0(212) 251 42 44** ya da **www.leman.com.tr** adresinden her türlü bilgiyi edinebilirsiniz. İsteklerinizi **0(212) 245 38 06** no'lu faksa iletebilirsiniz.

Akşamsefası

Kulak

O ülkenin o köyünde
Kulakları sağır olmuştu öküzlerin
Gün ışığından geceye dek
Haykırıyordu bütün köylüler
Verdikleri ürünün
Parasının ödenmediğini

Öküzler çayırda toplandılar bugün
Kestiler tek kulaklarını
Çuvallara doldurdular

Yolladılar o ülkenin
Ankara'sına
Yöneticiler işitsin istediler
Köylünün sesini

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA

Akşamsefası